

371.2011

จ ๒๔๔

ร-3

คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของศึกษานิเทศก์ในทศวรรษหน้า

(ค.ศ. 1995-2005)

128 ค.ศ. 2538

ปริญญานิพนธ์

ของ

จักรพรรดิ วัฒนา

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษาคุณวุฒิบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา

มีนาคม 2538

194308

คณะกรรมการควบคุมและคณะกรรมการสอบได้พิจารณาปริญญานิพนธ์ฉบับนี้แล้ว
เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษาด้วยบัณฑิต
สาขาการบริหารการศึกษา ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒได้

คณะกรรมการควบคุม

.....ประธาน

(อาจารย์ ดร.วีระ สุกากิจ)

.....กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร.โชติ เพชรชื่น)

.....กรรมการ

(ดร.บุญลือ ทองอยู่)

คณะกรรมการสอบ

.....ประธาน

(อาจารย์ ดร.วีระ สุกากิจ)

.....กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร.โชติ เพชรชื่น)

.....กรรมการ

(ดร.บุญลือ ทองอยู่)

.....กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม

(ดร.สวัสดี อุดมโกชน)

บัณฑิตวิทยาลัยอนุมัติให้รับปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษาด้วยบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(ดร.ศิริยา พูลสุวรรณ)

วันที่ 10 เดือน มีนาคม พ.ศ. 2538

คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของศึกษานิเทศก์ในทศวรรษหน้า
(ค.ศ. 1995-2005)

ปริญญานิพนธ์

ของ

จักรพรรดิ วัฒนา

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษาคุณวุฒิบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา
มีนาคม 2538

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ประกาศคุณูปการ

ในการทำปริญญานิพนธ์นั้น ผู้วิจัยมีความเห็นว่าเป็นขั้นตอนของการศึกษาที่ต้องใช้ความมานะอดทน และกำลังใจเป็นอย่างสูง รวมทั้งต้องได้รับความร่วมมือจากผู้เกี่ยวข้องเป็นอย่างดี จึงจะทำให้ประสบความสำเร็จได้

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงรู้สึกซาบซึ้งในพระคุณของคณาจารย์ผู้อบรมสั่งสอน คณะกรรมการบริหารหลักสูตร ปริญญาการศึกษาคุณวุฒิบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา และคณะกรรมการที่ปรึกษา เป็นอย่างยิ่งที่ได้ให้ความเมตตา กรุณา เอาใจใส่ดูแล ช่วยเหลือ ทำให้ผู้วิจัยเกิดกำลังใจ มีความอดทน และมานะพยายามที่จะทำงานให้เกิดผล สำเร็จ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง คณะกรรมการที่ปรึกษา ซึ่งได้แก่ อาจารย์ ดร.วีระ สุภากิจ รองศาสตราจารย์ ดร. โชติ เพชรชื่น และดร.บุญลือ ทองอยู่ ได้เอาใจใส่ ดูแล ช่วยเหลือให้คำแนะนำและให้กำลังใจอยู่ตลอดเวลา จนทำให้การจัดทำปริญญานิพนธ์ครั้งนี้สำเร็จลุล่วง ลงได้ด้วยดี ผู้วิจัยขอขอบพระคุณทุกท่านเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอขอบคุณ ดร.สวัสดิ์ อดุมโกชน ผู้ช่วยปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ที่กรุณาร่วมเป็นกรรมการในการสอบปากเปล่าของปริญญานิพนธ์ นับเป็นปัจจัยสำคัญของความสำเร็จอีกประการหนึ่ง หากปราศจากท่านผู้นี้ ปริญญานิพนธ์จะเสร็จสมบูรณ์ไม่ได้ ขอขอบคุณผู้ทรงคุณวุฒิที่ได้ให้ความคิดเห็นซึ่งเป็นวิทยาทานสำคัญของการค้นพบในการวิจัยครั้งนี้ และขอขอบคุณผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย และผู้ตอบแบบสอบถามทุกท่านที่ได้ให้ความร่วมมือช่วยเหลือเป็นอย่างดี

ขอขอบคุณอาจารย์พนิดา คล้อยสวัสดิ์ นักวิชาการศึกษา สำนักงานศึกษาธิการจังหวัด นครปฐม ที่ได้ช่วยเหลือในการจัดทำรูปเล่มมาตั้งแต่ต้น นับเป็นส่วนสำคัญเป็นอย่างมาก ที่ทำให้ปริญญานิพนธ์สำเร็จลงได้ ขอขอบคุณเพื่อนร่วมรุ่นทุกคน และผู้มีส่วนช่วยเหลือทุกท่าน ที่ไม่ได้ระบุนามไว้ ณ ที่นี้ ที่ได้ช่วยเหลือและให้กำลังใจแก่ผู้วิจัยเสมอมา ผู้วิจัยสำนึกอยู่ตลอดเวลาว่าท่านเป็นผู้มีส่วนสำคัญในความสำเร็จครั้งนี้

คุณความดีและประโยชน์ที่พึงมีจากปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอบเป็นกุศล แต่ "แม่" แม่บุญศรี วัฒนา

จักรพรรดิ วัฒนา

สารบัญ

บทที่		หน้า
1	บทนำ	1
	ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
	ปัญหาของการวิจัย	3
	จุดมุ่งหมายของการวิจัย	4
	ความสำคัญของการวิจัย	4
	กรอบความคิดของการวิจัย	5
	ขั้นตอนการวิจัย	5
	ขอบเขตของการวิจัย	6
	ตัวแปรที่ศึกษา	7
	ข้อตกลงเบื้องต้น	8
	นิยามศัพท์เฉพาะ	8
2	เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	10
	กระแสการเปลี่ยนแปลงที่มีอิทธิพลต่อการศึกษา	10
	กระแสการเปลี่ยนแปลงของโลก	11
	กระแสการเปลี่ยนแปลงของประเทศที่มีผลต่อการจัดการการศึกษา	15
	สภาพการบริหารและการจัดการศึกษาของประเทศในทศวรรษหน้า	18
	คุณลักษณะของผู้บริหาร	22
	คุณลักษณะด้านบุคลิกภาพ	29
	คุณลักษณะด้านภาวะผู้นำ	31
	คุณลักษณะด้านทักษะทางการบริหาร	33
	คุณลักษณะด้านวิชาชีพ	36
	งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะของผู้บริหาร	39
	ศึกษาธิการจังหวัดและบทบาทหน้าที่ในการบริหารการศึกษา	43
	ความเป็นมาของตำแหน่งศึกษาธิการจังหวัด	43
	บทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของศึกษาธิการจังหวัด	44

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับบทบาทหน้าที่ของศึกษานิเทศก์จังหวัด	50
ระเบียบวิธีวิจัยเชิงอนาคต	53
การวิจัยเชิงอนาคต	53
เทคนิคการวิจัยเชิงอนาคตแบบชาติพันธุ์วรรณนา	54
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยเชิงอนาคต	56
การวิเคราะห์เนื้อหา	57
3 วิธีดำเนินการวิจัย	62
ขั้นศึกษาแนวคิดและข้อมูลที่เกี่ยวข้อง	62
ขั้นศึกษากำหนดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของศึกษานิเทศก์จังหวัดในเบื้องต้น	63
ขั้นประเมินความสอดคล้องของคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของศึกษานิเทศก์จังหวัด ...	64
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	64
เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล	67
การเก็บรวบรวมข้อมูล	68
การวิเคราะห์ข้อมูล	68
ขั้นกำหนดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของศึกษานิเทศก์จังหวัดขั้นสุดท้าย	69
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	70
ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อกำหนดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของศึกษานิเทศก์จังหวัด	
เบื้องต้น	70
บทบาทหน้าที่ของศึกษานิเทศก์จังหวัดในทศวรรษหน้า	71
คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของศึกษานิเทศก์จังหวัดในทศวรรษหน้า	76
ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการศึกษาความคิดเห็นของศึกษานิเทศก์จังหวัดและ	
ผู้เกี่ยวข้อง	79
ข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของศึกษานิเทศก์จังหวัดในทศวรรษหน้า	
ข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของศึกษานิเทศก์จังหวัดใน	
ทศวรรษหน้า	104

บทที่	หน้า
5 บทย่อ สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	119
บทย่อ	119
สรุปผล	121
คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของศึกษานิเทศก์ในทศวรรษหน้า	121
บทบาทหน้าที่ของศึกษานิเทศก์ในทศวรรษหน้า	123
อภิปรายผล	127
ตอนที่ 1 คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของศึกษานิเทศก์ในทศวรรษหน้า	127
ตอนที่ 2 บทบาทหน้าที่ของศึกษานิเทศก์ในทศวรรษหน้า	139
ข้อเสนอแนะ	156
ข้อเสนอแนะในการพัฒนา	156
ข้อเสนอแนะในการวิจัย	158
บรรณานุกรม	160
ภาคผนวก	173
ภาคผนวก ก รายละเอียดประกอบการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ	174
ภาคผนวก ข รายละเอียดประกอบแบบสอบถามเพื่อการวิจัย	221
ประวัติย่อของผู้วิจัย	243

สารบัญตาราง

ตาราง		หน้า
1	จำนวนแบบสอบถามที่ส่งไปและได้รับคืน	80
2	ค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็น ด้านการอำนวยความสะดวก จัดการศึกษา การศาสนา และการวัฒนธรรม	81
3	ค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็น ด้านการดำเนินการ งานบริหารการศึกษา การศาสนา และการวัฒนธรรม	84
4	ค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็น ด้านการดำเนินงาน ศูนย์สารสนเทศและการวางแผนการศึกษา	87
5	ค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็น ด้านการกำกับดูแล การดำเนินงานการศึกษา การศาสนา และการวัฒนธรรมในความรับผิดชอบ ของกระทรวงศึกษาธิการ	90
6	ค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็น ด้านการดำเนินงาน เพื่อส่งเสริมงานวิชาการ	92
7	ค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็น ด้านการดำเนิน กิจกรรมเพื่อพัฒนางานการศึกษา การศาสนา และการวัฒนธรรม	94
8	ค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็น ด้านการปฏิบัติงาน แทนกรมหรือหน่วยงานที่ไม่มีผู้ปฏิบัติในจังหวัด	98
9	ค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็น ด้านการดำเนินการ เกี่ยวกับคณะกรรมการการศึกษา การศาสนา และการวัฒนธรรม	100
10	ค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็น ด้านบุคลากร	104
11	ค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็น ด้านภาวะผู้นำ	107
12	ค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็น ด้านทักษะทาง การบริหาร	109
13	ค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็น ด้านวิชาชีพ	114

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาการวิจัย

ปัจจุบันกระแสการเปลี่ยนแปลงของโลกเป็นไปอย่างรวดเร็วในทุก ๆ ด้าน ไม่ว่าจะเป็นด้านการเมือง การปกครอง เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี การเปลี่ยนแปลงนี้จะครอบคลุมไปทั้งโลกรวมทั้งประเทศไทยด้วย ปัจจัยสำคัญที่ทำให้กระแสการเปลี่ยนแปลงเป็นไปอย่างรวดเร็ว ได้แก่ ความเจริญก้าวหน้าของวิทยาการ (ทอม พงษ์ไพบูลย์. 2532 : 7) การสื่อสารโทรคมนาคมสมัยใหม่ และวิทยาการคอมพิวเตอร์ (ในรัชิต์ และ อาเบอร์ดีน. 2534 : 26) ปัจจัยดังกล่าวสามารถทำให้มนุษย์ติดต่อสื่อสารกันได้ทั่วทุกมุมโลก เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในซีกโลกหนึ่งจะมีผลกระทบต่ออีกซีกโลกหนึ่งไปด้วย ลักษณะเช่นนี้จะทำให้โลกทั้งโลกมีพฤติกรรมเป็นไปในแนวทางเดียวกันหรือมีลักษณะเป็นโลกไร้พรมแดน (Globalization)

กระแสการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญ ได้แก่ การเปลี่ยนแปลงทางด้านการเมืองการปกครอง ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคมและวัฒนธรรม ด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และด้านการสื่อสารคมนาคม โดยการเมืองการปกครองมีลักษณะเป็นประชาธิปไตย และมีการกระจายอำนาจทางการบริหารมากขึ้น ด้านเศรษฐกิจมีการขยายตัวอย่างกว้างขวางโยงใยกันไปทั่วโลก และเศรษฐกิจจะมีความสำคัญนำหน้าด้านอื่น ๆ (วีระ บำรุงรักษ์. 2536 : 112-113) ด้านสังคมและวัฒนธรรม มีความหลากหลายซับซ้อนมากขึ้น วัฒนธรรมมีลักษณะเป็นวัฒนธรรมสากล หรือวัฒนธรรมร่วม สิ่งแวดล้อมจะถูกทำลายมากขึ้น ในด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีมีความเจริญก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว และมีการนำเทคโนโลยีมาใช้มากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งเทคโนโลยีการสื่อสารโทรคมนาคมและคอมพิวเตอร์ ข้อมูลข่าวสารและเครื่องมือเครื่องใช้ระบบอัตโนมัติ (Automation) จะเป็นปัจจัยสำคัญในการประกอบอาชีพและการดำรงชีวิต (สมชัย วุฒิธีรชา. 2534 : 13) จนอาจกล่าวได้ว่าโลกในยุคปัจจุบันเป็นยุคข่าวสารข้อมูล (Information Age)

กระแสการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวจะเป็นไปอย่างต่อเนื่องในอนาคตจนถึงศตวรรษที่ 21 และมีผลทำให้สภาพภายในประเทศทั้งด้านการเมืองการปกครอง เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม การสื่อสารคมนาคม วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และสภาพแวดล้อมเปลี่ยนแปลงไป ซึ่งจะเป็นแรงผลักดันให้สภาพทางการศึกษาเปลี่ยนแปลงไปด้วย โดยจะมีการเปลี่ยนแปลงทั้งในด้านปรัชญาการศึกษา การบริหารและการจัดการ หลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน บทบาทของครูและ

บุคลากรทางการศึกษา โดยเฉพาะในด้านการบริหารและการจัดการ ในทศวรรษหน้าการบริหาร การศึกษาจะเป็นไปในลักษณะ เช่นเดียวกับการบริหารธุรกิจ ผู้บริหารจะลดบทบาทในการดำเนินงาน แบบสั่งการลง การบริหารจะเป็นไปในลักษณะการประสานงาน ผู้บริหารจะเป็นผู้ประสานประโยชน์ และเป็นผู้แทนของทุกฝ่าย เป็นผู้แนะนำ สนับสนุน และอำนวยความสะดวกให้แก่ผู้ปฏิบัติงาน (วีระ บำรุงรักษ์. 2536 : 26-27) ดังนั้น ผู้บริหารจะต้องเป็นผู้มีความเป็นผู้นำสูง มีความรอบรู้ มีความรู้เป็นอำนาจอย่างแท้จริง สามารถช่วยเหลือแนะนำ และเป็นที่ปรึกษาให้แก่ผู้ร่วมงานได้ (วีระ บำรุงรักษ์. 2536 : 110) รวมทั้งต้องมีปัจจัยของการเป็นผู้นำสูง กล่าวคือ การมอง การณ์ไกล มีความเป็นผู้นำ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีความสามารถในการเจรจาใจ มีความคิดในเชิงธุรกิจและรับผิดชอบ และการประนีประนอม (दनัย เทียนพุมิ. 2536 : 203-207)

สภาพทางการศึกษาและบทบาทหน้าที่ของผู้บริหารการศึกษาที่เปลี่ยนแปลงไปเช่นนี้จะต้อง อาศัยผู้บริหารที่มีคุณลักษณะ เหมาะสมสอดคล้องกับสภาพที่จะเกิดขึ้น จึงจะเอื้ออำนวยต่อการบริหาร งานและการพัฒนาการศึกษา การศาสนา และการวัฒนธรรม ซึ่งจะทำให้การดำเนินงานเป็นไป ด้วยความราบรื่น และบรรลุผลตามที่ต้องการได้ เนื่องจากคุณลักษณะหรือคุณสมบัติพิเศษของ ผู้บริหารเป็นสิ่งที่เอื้อต่อการปฏิบัติงานประสบผลสำเร็จ (เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์. 2525 : 18 ; อ้างอิงจาก Hodge and Johnson. 1970) หากผู้บริหารมีคุณลักษณะไม่เหมาะสมก็จะทำให้เกิด ปัญหาในการปฏิบัติงานและจะทำให้การดำเนินงานไม่ประสบผลสำเร็จ ดังนั้น การมีคุณลักษณะหรือ มีคุณสมบัติที่เหมาะสมกับตำแหน่งของผู้บริหาร จึงเป็นปัจจัยสำคัญที่จะทำให้ผู้บริหารสามารถปฏิบัติ ภารกิจในตำแหน่งที่ตนดำรงอยู่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ศึกษาธิการจังหวัดในฐานะที่เป็นผู้บริหารการศึกษาระดับสูงของจังหวัด ซึ่งมีบทบาท หน้าที่เป็นแกนกลางในการประสานงาน ส่งเสริม สนับสนุน ดำเนินงาน และพัฒนาการศึกษา การ ศาสนาและการวัฒนธรรมของจังหวัดจะต้องเป็นผู้ที่มีคุณลักษณะเหมาะสม สอดคล้องและเอื้ออำนวย ต่อการบริหารงานตามสภาพทางการศึกษา การศาสนา และการวัฒนธรรม ที่จะเกิดขึ้นในอนาคต เช่นกัน จึงจะทำให้การบริหารงานและการพัฒนาการศึกษา การศาสนา และการวัฒนธรรมของ จังหวัด ประสบผลสำเร็จได้

แต่ในปัจจุบันการดำเนินงานตามบทบาทหน้าที่ของศึกษาธิการจังหวัดยังมีปัญหาอยู่หลาย ประการ กล่าวคือ ศึกษาธิการจังหวัดไม่สามารถดำเนินงานพัฒนาการศึกษา การศาสนาและการ วัฒนธรรมให้บรรลุเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ (มงคล ศรีไพรพรรณ. 2532 : 29) การวางแผนพัฒนาการศึกษาของจังหวัดไม่ส่งผลในทางปฏิบัติเท่าที่ควร (สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ.

2535 : 63) สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดยังไม่เป็นที่ยอมรับของหน่วยงานทางการศึกษาและบุคคลอื่น ๆ ว่าจะทำหน้าที่เป็นผู้แทนกระทรวงศึกษาธิการได้ (บรรจง ชูสกุลชาติ. 2533 : 21) ในด้านพฤติกรรมของศึกษาธิการจังหวัด ยังมีลักษณะเป็นผู้บริหารมากกว่าเป็นผู้นำ มักบริหารระเบียบมากกว่าบริหารเป้าหมายของงาน (บรรจง ชูสกุลชาติ. 2533 : 22) ไม่ปรับตัว ยึดมั่นในค่านิยม เจตคติและประเพณีการทำงานดั้งเดิมไม่เปลี่ยนแปลง ถืออำนาจและแสวงหาอำนาจ (สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. 2532 : 51) รวมทั้งศึกษาธิการจังหวัดส่วนหนึ่งขาดความกระตือรือร้น ไม่พัฒนางาน และไม่ปรับปรุงตนเองให้มีบุคลิกภาพ ความรู้ความสามารถ และเจตคติที่ดีในการเป็นผู้นำ (มงคล ศรีไพรวรรณ. 2532 : 11-21)

จากปัญหาดังกล่าวจะเห็นได้ว่า ศึกษาธิการจังหวัดในปัจจุบันยังไม่ปรับบทบาทและบุคลิกลักษณะของตนเองให้เหมาะสม และสอดคล้องกับกระแสการเปลี่ยนแปลงของประเทศไทยที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน จึงทำให้เกิดปัญหาในการปฏิบัติงานขึ้น สิ่งที่เกิดขึ้นนี้หากไม่ได้รับการปรับปรุงแก้ไข ก็จะทำให้การบริหารและการพัฒนาการศึกษา การศาสนาและการวัฒนธรรม โดยส่วนรวมเกิดความเสียหายได้หรือไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร, ดังนั้นถึงเวลาแล้วที่จะต้องมีการปรับปรุงบทบาทหน้าที่และคุณลักษณะของศึกษาธิการจังหวัดให้เหมาะสม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในอีก 10 ปีข้างหน้าหรือทศวรรษหน้านี้อาจเป็นช่วงเวลาที่เหมาะสมที่กระแสการเปลี่ยนแปลงของประเทศไทยจะเปลี่ยนแปลงไปตามกระแสการเปลี่ยนแปลงของโลกอย่างมากในหลาย ๆ ด้าน รวมทั้งด้านการศึกษา การศาสนา และการวัฒนธรรมด้วย จึงเป็นช่วงเวลาสำคัญของการจัดการศึกษาอีกช่วงเวลาหนึ่งที่จะต้องอาศัยผู้บริหารการศึกษาที่มีคุณลักษณะเหมาะสมเข้ามาบริหารงานจึงจะสามารถพัฒนาการศึกษา การศาสนา และการวัฒนธรรมให้บังเกิดผลสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพได้

จากแนวความคิดข้างต้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะสืบค้นหาคุณลักษณะของศึกษาธิการจังหวัดที่เหมาะสมสอดคล้องกับสภาพการศึกษา การศาสนา และการวัฒนธรรม ที่จะเกิดขึ้นในทศวรรษหน้า ซึ่งเป็นคุณลักษณะที่พึงประสงค์ที่จะเอื้ออำนวยต่อการบริหารงานและการพัฒนาการศึกษา การศาสนา และการวัฒนธรรมของจังหวัด เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงบทบาทหน้าที่และคุณลักษณะของศึกษาธิการจังหวัดให้เหมาะสมยิ่งขึ้น

ปัญหาของการวิจัย

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงได้กำหนดปัญหาของการวิจัยไว้ ดังนี้

1. บทบาทหน้าที่ของศึกษาธิการจังหวัดในทศวรรษหน้าควรเป็นอย่างไร
2. คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของศึกษาธิการจังหวัดในทศวรรษหน้าควรเป็นอย่างไร

จุดมุ่งหมายของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาสืบค้นหาคุณลักษณะของศึกษาธิการจังหวัดที่เหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นในอนาคตและ เป็นคุณลักษณะที่เอื้อต่อการบริหารงานและการพัฒนาการศึกษา การศาสนา และการวัฒนธรรม ของจังหวัดในช่วง 10 ปีข้างหน้า (ค.ศ. 1995-2005) ซึ่งถือว่าเป็นคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของศึกษาธิการจังหวัดในทศวรรษหน้า โดยมีจุดมุ่งหมายเฉพาะดังนี้

1. เพื่อกำหนดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของศึกษาธิการจังหวัดในทศวรรษหน้า (ค.ศ. 1995-2005)
2. เพื่อศึกษาบทบาทหน้าที่ที่ควรจะเป็นของศึกษาธิการจังหวัดในทศวรรษหน้า (ค.ศ. 1995-2005)

ความสำคัญของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของศึกษาธิการจังหวัด ซึ่งจะเป็นคุณลักษณะที่เหมาะสมและสอดคล้อง ตลอดจนเอื้ออำนวยต่อการบริหารงานและการพัฒนาการศึกษา การศาสนา และการวัฒนธรรม ตามกระแสการเปลี่ยนแปลงของประเทศในช่วง ค.ศ. 1995-2005 โดยศึกษาธิการจังหวัดที่มีคุณลักษณะตามที่พึงประสงค์นี้ จะเป็นผู้ที่มีความสามารถปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้น ผลการวิจัยจึงจะเป็นประโยชน์ต่อการบริหารงานบุคคลของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ และของศึกษาธิการจังหวัด ดังนี้

1. สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ สามารถใช้ผลการวิจัยเป็นข้อมูลในการกำหนดคุณสมบัติ และแนวทางในการคัดเลือกบุคคลให้ดำรงตำแหน่งศึกษาธิการจังหวัด
2. สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ สามารถใช้ผลการวิจัยเป็นแนวทางในการปรับปรุงและการพัฒนาศึกษาธิการจังหวัด ให้มีคุณลักษณะที่เหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพการเปลี่ยนแปลงของประเทศ และสถาบันพัฒนาผู้บริหารการศึกษายังสามารถใช้ผลการวิจัยในการกำหนดหลักสูตรฝึกอบรมเตรียมศึกษาธิการจังหวัดให้ได้คุณภาพมาตรฐานยิ่งขึ้น
3. ศึกษาธิการจังหวัด สามารถใช้ผลการวิจัยเป็นข้อมูลในการปรับปรุงและพัฒนาคุณลักษณะของตนเองให้เหมาะสมยิ่งขึ้น

กรอบความคิดของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการสืบค้นหาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของศึกษานิเทศก์ในทศวรรษหน้า โดยมีกรอบความคิดว่า การดำเนินงานด้านต่าง ๆ คือ การเมืองการปกครอง เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี รวมทั้งการศึกษาจะมีอิทธิพลเป็นแรงผลักดัน (Forces) ซึ่งกันและกัน ดังนั้น การเปลี่ยนแปลงทางการเมืองการปกครอง เศรษฐกิจ สังคม วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีจะมีผลกระทบทำให้การดำเนินงานด้านการศึกษาเปลี่ยนแปลงไปด้วย

ในการดำเนินงานด้านการศึกษาจะต้องอาศัยผู้บริหารการศึกษาเป็นหัวหน้าดำเนินงาน และคุณลักษณะของหัวหน้า หรือผู้บริหารการศึกษา เป็นปัจจัยสำคัญที่จะทำให้การดำเนินงานการศึกษาประสบผลสำเร็จ การที่ศึกษานิเทศก์ในฐานะที่เป็นผู้บริหารการศึกษา ทำหน้าที่บริหาร และพัฒนาการศึกษา การศาสนา และการวัฒนธรรมของจังหวัด มีคุณลักษณะที่เหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น จะช่วยเอื้ออำนวยและเป็นปัจจัยให้ศึกษานิเทศก์สามารถดำเนินงานตามบทบาทหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ คุณลักษณะของศึกษานิเทศก์ควรมี 4 ด้าน คือ

1. คุณลักษณะด้านบุคลิกภาพ
2. คุณลักษณะด้านภาวะผู้นำ
3. คุณลักษณะด้านทักษะทางการบริหาร
4. คุณลักษณะด้านวิชาชีพ

ขั้นตอนการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงอนาคตที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของศึกษานิเทศก์ในช่วงเวลา 10 ปี ข้างหน้า หรือทศวรรษหน้า โดยกำหนดใช้เทคนิคการวิจัยทั้งเชิงคุณภาพและเชิงอนาคต ได้แก่ การศึกษาเอกสาร การสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อสร้างภาพอนาคต (Scenario) เกี่ยวกับบทบาทหน้าที่และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของศึกษานิเทศก์ และการศึกษาความคิดเห็นของศึกษานิเทศก์และผู้เกี่ยวข้อง เพื่อประเมินความคิดเห็นเกี่ยวกับการสร้างภาพอนาคตดังกล่าว ซึ่งจะเป็นการยืนยันการศึกษาเบื้องต้นให้น่าเชื่อถือยิ่งขึ้น โดยกำหนดขั้นตอนการดำเนินการวิจัยเป็น 4 ขั้นตอน คือ

1. ขั้นศึกษาแนวคิดและข้อมูลที่เกี่ยวข้อง

ในขั้นนี้เป็นการศึกษาแนวคิดและข้อมูลที่เกี่ยวข้องเพื่อนำไปประกอบการพิจารณา กำหนดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของศึกษานิเทศก์ในทศวรรษหน้า โดยจะศึกษาแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงที่มีผลกระทบต่อการจัดการศึกษา สภาพการบริหารและการพัฒนาการศึกษาใน ทศวรรษหน้า และบทบาทหน้าที่ของศึกษานิเทศก์

2. ขั้นศึกษาเพื่อกำหนดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของศึกษานิเทศก์เบื้องต้น

ในขั้นตอนนี้เป็นการศึกษาเพื่อสร้างภาพอนาคตเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่และคุณลักษณะ ของศึกษานิเทศก์ในทศวรรษหน้า โดยการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 20 คน แล้วนำ ข้อมูลภาพอนาคตที่ได้ มาวิเคราะห์โดยวิธีวิเคราะห์เนื้อหา ประมวลสรุปเป็นบทบาทหน้าที่และ คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของศึกษานิเทศก์ในทศวรรษหน้าเบื้องต้น

3. ขั้นศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของศึกษานิเทศก์

ในขั้นตอนนี้เป็นการศึกษาความคิดเห็นของศึกษานิเทศก์และผู้ที่เกี่ยวข้องที่มีต่อ บทบาทหน้าที่และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของศึกษานิเทศก์ โดยนำบทบาทหน้าที่และคุณลักษณะ ที่พึงประสงค์ของศึกษานิเทศก์ในทศวรรษหน้าที่ได้จากการศึกษาในขั้นตอนที่ 1 และขั้นตอน ที่ 2 มาจัดสร้างแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยการคำนวณหาค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบน มาตรฐาน

4. ขั้นกำหนดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของศึกษานิเทศก์ขั้นสุดท้าย

ในขั้นตอนนี้เป็นการนำข้อมูลจากการศึกษาความคิดเห็นของศึกษานิเทศก์และผู้ เกี่ยวข้องในขั้นตอนที่สามมาอภิปรายสรุป กำหนดเป็นคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของศึกษานิเทศก์ ในทศวรรษหน้า

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ได้กำหนดขอบเขตของการวิจัยไว้ดังนี้

1. เนื้อหาของการวิจัย

การศึกษาคูณลักษณะที่พึงประสงค์ของศึกษานิเทศก์ในทศวรรษหน้า มุ่งศึกษา คุณลักษณะของศึกษานิเทศก์ที่จะเอื้ออำนวยต่อการบริหารงาน และการพัฒนาการศึกษา การ ศาสนา และการวัฒนธรรม ที่จะเกิดขึ้นในทศวรรษหน้า คือ ช่วง ค.ศ.1995-2005 รวม 4 ด้าน คือ

- 1.1 คุณลักษณะด้านบุคลิกภาพ
- 1.2 คุณลักษณะด้านภาวะผู้นำ
- 1.3 คุณลักษณะด้านทักษะทางการบริหาร
- 1.4 คุณลักษณะด้านวิชาชีพ

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย

2.1 กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ ได้แก่ ผู้มีความรอบรู้และมีประสบการณ์เกี่ยวกับกระแสการเปลี่ยนแปลงของประเทศและแนวโน้มการบริหารงาน และการพัฒนาการศึกษา การศาสนา และการวัฒนธรรม ซึ่งเป็นกลุ่มที่ใช้สอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ และคุณลักษณะของศึกษานิเทศก์จังหวัดที่จะเื้ออำนวยการบริหารงานและการพัฒนาการศึกษา การศาสนา และการวัฒนธรรมในทศวรรษหน้า

2.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ศึกษาเพื่อประเมินความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของศึกษานิเทศก์จังหวัด ได้แก่

2.2.1 กลุ่มศึกษานิเทศก์จังหวัด

2.2.2 กลุ่มผู้เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานของศึกษานิเทศก์จังหวัด คือ

2.2.1.1 กลุ่มผู้บริหารสังกัดส่วนกลาง

2.2.1.2 กลุ่มผู้ว่าราชการจังหวัด

2.2.1.3 กลุ่มหัวหน้าส่วนราชการที่ปฏิบัติงานเกี่ยวข้องกับการศึกษา

จังหวัด

2.2.1.4 กลุ่มผู้ช่วยศึกษานิเทศก์จังหวัด

ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่ คุณลักษณะของศึกษานิเทศก์จังหวัด 4 ด้าน คือ

1. คุณลักษณะด้านบุคลิกภาพ
2. คุณลักษณะด้านภาวะผู้นำ
3. คุณลักษณะด้านทักษะทางการบริหาร
4. คุณลักษณะด้านวิชาชีพ

ข้อตกลงเบื้องต้น

การวิจัยครั้งนี้มีความเชื่อพื้นฐานเป็นข้อตกลงเบื้องต้นของการวิจัย ดังนี้

1. ความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งได้ให้สัมภาษณ์ในช่วงปลายปี ค.ศ. 1994 เป็นความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพที่จะเกิดขึ้นในช่วงเวลา 10 ปีข้างหน้า (ค.ศ. 1995-2005)
2. คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของศึกษานิเทศก์ในทศวรรษหน้า ที่เป็นข้อค้นพบของการวิจัยครั้งนี้ เป็นคุณลักษณะของศึกษานิเทศก์ที่จะปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของศึกษานิเทศก์ในช่วงเวลา 10 ปีข้างหน้า

นิยามศัพท์เฉพาะ

นิยามศัพท์เฉพาะของการวิจัยครั้งนี้ มีดังต่อไปนี้

1. ศึกษานิเทศก์ หมายถึง เจ้าหน้าที่บริหารการศึกษาที่สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งหัวหน้าสำนักงานศึกษานิเทศก์จังหวัด ซึ่งเป็นหัวหน้าส่วนราชการประจำจังหวัด ปฏิบัติหน้าที่ช่วยเหลือผู้ว่าราชการจังหวัดเกี่ยวกับงานด้านการศึกษ การศาสนา และการวัฒนธรรมในจังหวัด และเป็นผู้แทนกระทรวงศึกษาธิการในจังหวัด

2. คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของศึกษานิเทศก์ หมายถึง คุณสมบัติเฉพาะที่ชี้ให้เห็นลักษณะประจำตัวของศึกษานิเทศก์จังหวัด ที่ทำให้ศึกษานิเทศก์แสดงพฤติกรรมต่าง ๆ ตามบทบาทหน้าที่ของศึกษานิเทศก์ และเอื้ออำนวยต่อการบริหารงาน และพัฒนาการศึกษา การศาสนาและการวัฒนธรรมของจังหวัดในทศวรรษหน้า จำแนกออกเป็นคุณลักษณะ 4 ด้าน คือ

๒.1 คุณลักษณะด้านบุคลิกภาพ หมายถึง คุณสมบัติที่แสดงออก เป็นพฤติกรรมทางร่างกาย หรือทางวาจา เช่น ลักษณะท่าทาง ท่วงทีวาจา การแต่งกาย กิริยามารยาท การรู้จักวางตนอย่างเหมาะสม การรู้จักปรับตัว ความกระตือรือร้น ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ความเชื่อมั่นในตนเอง ความสามารถในการควบคุมอารมณ์ และการเคารพในสิทธิและความคิดเห็นของคนอื่น เป็นต้น

2.2 คุณลักษณะด้านภาวะผู้นำ หมายถึง ความสามารถในการจูงใจให้ผู้อื่นปฏิบัติงาน เข้าใจสภาพและความแตกต่างของมนุษย์ สามารถเข้ากับผู้อื่นได้ดี ความสามารถในการตัดสินใจสั่งการ ความสามารถในการปกครองบังคับบัญชา ความสามารถในการติดต่อสื่อสาร และความสามารถในการแสดงพฤติกรรมทางการบริหารได้อย่างเหมาะสมกับสถานการณ์

2.3 คุณลักษณะด้านทักษะทางการบริหาร หมายถึง ความชำนาญในการปฏิบัติงานตามบทบาททางการบริหารได้อย่างถูกต้องและรวดเร็ว เช่น การใช้ความคิดและสติปัญญา การมีมนุษยสัมพันธ์ การใช้เทคนิควิธีการในการปฏิบัติงาน การแก้ปัญหาและความขัดแย้ง การจัดการเกี่ยวกับข้อมูลข่าวสาร การแสวงหาและใช้ทรัพยากร ความสามารถในการนำความรู้ไปประยุกต์ใช้อย่างเหมาะสม และการพูดและการใช้ภาษาได้อย่างถูกต้องเหมาะสม เป็นต้น

2.4 คุณลักษณะด้านวิชาชีพ หมายถึง ความเป็นผู้มีความรู้ความสามารถและประสบการณ์เกี่ยวกับงานในหน้าที่ความรับผิดชอบของศึกษานิเทศก์จังหวัด เช่น ความรู้ทางวิชาการ ความสามารถในการกำหนดนโยบายและวางแผนการศึกษา การจัดองค์การ การพัฒนาบุคลากร การประสานงาน การกำกับติดตามและประเมินผล การสอนและนิเทศงาน การปรับปรุงและพัฒนางาน การใช้ความรู้และเครื่องมือทางการบริหาร การมีประสบการณ์ในวิชาชีพ และความต้องการความสำเร็จในอาชีพและชีวิต เป็นต้น

3. ทศวรรษหน้า หมายถึง ช่วงระยะเวลา 10 ปีข้างหน้า นับตั้งแต่ปี ค.ศ. 1995-2005

4. บทบาทหน้าที่ของศึกษานิเทศก์จังหวัด หมายถึง ภารกิจและความรับผิดชอบที่ศึกษานิเทศก์จังหวัดต้องปฏิบัติในการดำเนินงานส่งเสริมการศึกษา การศาสนา และการวัฒนธรรมของจังหวัด

5. กระแสการเปลี่ยนแปลงของประเทศ หมายถึง สภาพความเป็นไปของประเทศทั้งด้านการเมืองการปกครอง เศรษฐกิจ สังคมวัฒนธรรม สภาพแวดล้อม และวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีอันเป็นผลมาจากกระแสการเปลี่ยนแปลงของโลก และมีผลกระทบต่อการบริหารงานและการพัฒนาการศึกษา การศาสนาและการวัฒนธรรมของจังหวัด จำแนกออกเป็น 4 ด้าน คือ ด้านการเมืองการปกครอง ด้านเศรษฐกิจ ด้านเทคโนโลยีการสื่อสารคมนาคม และด้านสังคม วัฒนธรรม

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การนำเสนอเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในบทนี้ จะได้นำเสนอเป็นลำดับตามหัวข้อ ดังต่อไปนี้

1. กระแสการเปลี่ยนแปลงที่มีอิทธิพลต่อการศึกษา
 - 1.1 กระแสการเปลี่ยนแปลงของโลก
 - 1.2 กระแสการเปลี่ยนแปลงของประเทศที่มีผลต่อการจัดการศึกษา
2. สภาพการบริหารและการจัดการศึกษาของประเทศในทศวรรษหน้า
3. คุณลักษณะเฉพาะของผู้บริหาร
 - 3.1 คุณลักษณะด้านบุคลิกภาพ
 - 3.2 คุณลักษณะด้านภาวะผู้นำ
 - 3.3 คุณลักษณะด้านทักษะทางการบริหาร
 - 3.4 คุณลักษณะด้านวิชาชีพ
4. ศึกษาธิการจังหวัดและบทบาทหน้าที่ในการบริหารการศึกษา
5. ระเบียบวิจัยเชิงอนาคต
6. การวิเคราะห์เนื้อหา

กระแสการเปลี่ยนแปลงที่มีอิทธิพลต่อการศึกษา

แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของสภาพเศรษฐกิจและสังคมไทย เริ่มมองเห็นได้ชัดเจนในช่วงทศวรรษที่ผ่านมาและมีผลต่อเนื่องให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในทศวรรษ 1990 นี้ รวมทั้งทศวรรษข้างหน้าด้วย โดยเฉพาะในด้านเศรษฐกิจของประเทศได้เข้าสู่ระบบนานาชาติมากขึ้น โครงสร้างเศรษฐกิจมีแนวโน้มที่จะก้าวจากแบบพึ่งอุตสาหกรรมไปสู่แบบอุตสาหกรรม ทั้งนี้ เป็นผลมาจากการรับเอาวิทยาการสมัยใหม่ตามกระแสการเปลี่ยนแปลงของโลก มาใช้ในการประกอบอาชีพและการผลิต และมีการถ่ายเททางวัฒนธรรมจากต่างประเทศมากขึ้นด้วยการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว ได้ก่อให้เกิดผลกระทบที่สำคัญอย่างยิ่งต่อประเทศหลายประการกล่าวคือ มีผลกระทบต่อความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ กระทบในด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี กระทบต่อวิถีชีวิตและวัฏจักรของกระบวนการทางเศรษฐกิจและสังคม กระทบต่อความเปลี่ยนแปลง

ในความคิดเห็นความเชื่อ ค่านิยมและการพัฒนาในด้านจิตใจของคน กระทบต่อลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างประเทศไทยกับสังคมโลก กระทบต่อความคิดและพฤติกรรมทางการเมือง กระทบต่อสภาพแวดล้อมตามธรรมชาติ และกระทบต่อการเปลี่ยนแปลงโครงสร้าง และองค์ประกอบของบุคลากร (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2532 : 7) ผลกระทบมีแนวโน้มที่จะเป็นไปมากยิ่งขึ้น

ผลกระทบในด้านต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นดังกล่าวย่อมส่งผลต่อการดำเนินงานพัฒนาการศึกษาของประเทศ ดังนั้นในการดำเนินงานพัฒนาการศึกษาทั้งระดับประเทศและระดับภูมิภาค ผู้บริหารการศึกษาต้องคำนึงถึงสภาพการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นและนำมาพิจารณาประกอบการดำเนินงาน และในการพิจารณาคุณลักษณะผู้นำของผู้บริหาร ก็จะต้องให้สอดคล้องกับกระแสการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นด้วย

กระแสการเปลี่ยนแปลงของโลก

ในการกล่าวถึงกระแสการเปลี่ยนแปลงของประเทศมีความจำเป็นต้องกล่าวถึงกระแสการเปลี่ยนแปลงของโลกด้วย เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงของประเทศมีความสัมพันธ์กับกระแสการเปลี่ยนแปลงของโลก เพราะในปัจจุบันโลกเป็นเพียงหมู่บ้านเดียว ปัญหาหรือกฎเกณฑ์ของมนุษย์ในซีกโลกหนึ่งจะเป็นปัญหาหรือกฎเกณฑ์ของมนุษย์ในอีกซีกโลกหนึ่งด้วย ประเทศไทยซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของโลกจึงต้องผันแปรไปด้วย ซึ่งเป็นโลกาภิวัตน์ (Globalization) นั่นเอง (ชาวิต สุขพานิช. 2536 : 10)

กระแสการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกได้เริ่มเปลี่ยนแปลงจากสังคมเกษตรกรรม ซึ่งเป็นสังคมยุคแรกอย่างช้า ๆ เข้าสู่ยุคสังคมอุตสาหกรรม ซึ่งเป็นสังคมยุคที่สอง ยุคนี้มีความรู้ด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเป็นพื้นฐาน และสังคมโลกกำลังเปลี่ยนแปลงเข้าสู่สังคมยุคใหม่เรียกว่า ยุคสังคมสารสนเทศ (Information Age) สังคมยุคนี้จะมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วอยู่ตลอดเวลา การเปลี่ยนแปลงที่สำคัญมีดังนี้

กระแสด้านการเมืองการปกครอง

นับตั้งแต่การล่มสลายของลัทธิสังคมนิยมคอมมิวนิสต์แล้ว เหลือเพียงลัทธิการปกครองแบบประชาธิปไตย แม้จะมีความเจริญหรือพัฒนาการทางการเมืองแบบประชาธิปไตยมีความแตกต่างกันอยู่หลายลักษณะและหลายระดับก็ตาม ทุกประเทศซึ่งเป็นสังคมย่อย ๆ ก็มุ่งพัฒนาประชาธิปไตยด้วยกันทั้งสิ้น (วีระ บำรุงรักษ์. 2536 : 10) รวมทั้งระบบเผด็จการทหารก็กำลังเสื่อมสลายไปเช่นเดียวกัน (ประเวศ วะสี. 2533 : 5) จึงเห็นได้ชัดเจนว่า

กระแสการ เมืองการปกครองของโลกในปัจจุบันกำลังเปลี่ยนเป็นกระแสการกระจายอำนาจ และ
กระแสประชาธิปไตย

อย่างไรก็ตามการพัฒนาประชาธิปไตยของประเทศต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นประเทศที่มี
การเมืองแบบประชาธิปไตยล้าหลังมากหรือเพิ่งเริ่มต้น ซึ่งก็คือประเทศที่เดิมอยู่ภายใต้การเมือง
การปกครองแบบสังคมนิยมคอมมิวนิสต์ และในประเทศที่มีระบบการเมืองการปกครองระบอบ
ประชาธิปไตยอยู่แล้วต่างก็มุ่งพัฒนาการเมืองการปกครองระบอบประชาธิปไตยต่อไปให้มีคุณภาพ
และประสิทธิภาพมากขึ้น โดยเฉพาะจะมีบทบาทในทางการเมืองมากขึ้น ความต้องการทาง
การเมืองการปกครองจะมีลักษณะหลากหลาย การเมืองจะมีลักษณะซับซ้อนมากขึ้น รวมทั้ง
การเมืองการปกครองจะกระจายไปยังท้องถิ่นหรือภูมิภาคที่ต่างวัฒนธรรมมากขึ้น ลักษณะของ
ประชาธิปไตย จะเป็นประชาธิปไตยแบบชิ้นส่วนย่อย ๆ (Mosaic Democracy) ซึ่งสอดคล้อง
กับกระแสโครงสร้างอำนาจในทางเศรษฐกิจ (ทอห์เลอร์. 2535 : 199) เมื่อลัทธิการ
ปกครองมีเพียงลัทธิเดียว การต่อสู้และความขัดแย้งเกี่ยวกับลัทธิการปกครองจะหมดไป สงคราม
เย็นซึ่งเป็นสงครามระหว่างลัทธิการปกครองก็จะยุติ แต่จะมีสงครามทางเศรษฐกิจเข้ามาแทน
ในอนาคตเศรษฐกิจจะมีความสำคัญเหนือการเมืองการปกครอง

กระแสด้านเศรษฐกิจ

การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ เป็นจุดเปลี่ยนสำคัญของโลกในปัจจุบัน และจะส่งผล
กระทบต่อการเปลี่ยนแปลงด้านอื่น ๆ หากมองลักษณะเศรษฐกิจในโลกปัจจุบันจะเห็นว่าเศรษฐกิจ
ของโลกจะก้าวจากการค้าระหว่างประเทศ ไปสู่ความเป็นหนึ่งเดียวของเศรษฐกิจโลก คือ
เศรษฐกิจเดียวและตลาดเดียว (Naisbitt and Aburdene. 1991 : 12-13) กระแสความ
สำคัญทางเศรษฐกิจของโลก คือ การดำเนินธุรกิจไร้พรมแดน เป็นธุรกิจลักษณะบริษัทข้ามชาติ
ข้ามประเทศ ข้ามสังคม เป็นเครือข่ายความสัมพันธ์อย่างมีเงื่อนไขต่อกันทุกภูมิภาค นั่นคือเป็น
ลักษณะเศรษฐกิจแบบทั้งโลก (Global Economy) (วีระ บำรุงรักษ์. 2536 : 12)

กระแสสำคัญทางด้านเศรษฐกิจอีกอย่างหนึ่งก็คือ การร่วมมือทางการค้าระหว่างกลุ่ม
ประเทศในแต่ละภูมิภาค ซึ่งจะมีมากขึ้นเรื่อย ๆ ลักษณะดังกล่าว เริ่มปรากฏชัดเจน เช่น ข้อ
ตกลงของประเทศในกลุ่มเศรษฐกิจยุโรป (EC) ข้อตกลงการค้าระหว่างประเทศออสเตรเลีย
กับนิวซีแลนด์และข้อตกลงกลุ่มประเทศเอเชียแปซิฟิก (AFTA) ตลอดจนข้อตกลงของการประชุม
รอบอุรุกวัย เป็นต้น

การค้าแบบเศรษฐกิจโลกเดียวส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากกระแสความเป็นประชาธิปไตย
ของประเทศต่าง ๆ ในโลก และความเจริญก้าวหน้าของเทคโนโลยีการสื่อสาร และคมนาคม

ข้อมูลสารสนเทศจะเป็นปัจจัยสำคัญของการแข่งขันในทางเศรษฐกิจ ในปัจจุบันจึงเป็นเศรษฐกิจสารสนเทศ ซึ่งเศรษฐกิจแบบนี้ต้องการคนทำงานที่มีความรู้สูง และเปิดโอกาสให้ทั้งชายและหญิงเท่าเทียมกันในการทำงาน คนงานไร้ฝีมือหรือมีความรู้ต่ำจึงมีโอกาสดกงานสูง (ในขัณฑ์ และ อาร์เบอร์ตัน. 2536 : 52-54)

เมื่อ 500 ปีที่แล้วมา ศูนย์กลางทางด้านการค้าของโลกได้ย้ายจากทะเลเมดิเตอร์เรเนียนไปสู่มหาสมุทรแอตแลนติก แต่ในปัจจุบันศูนย์กลางทางการค้า ได้ย้ายมาอยู่มหาสมุทรแปซิฟิกแล้ว ซึ่งเป็นผลมาจากความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจของประเทศเอเชียแปซิฟิก การเติบโตทางเศรษฐกิจของแปซิฟิกจึงเป็นกระแสเศรษฐกิจของโลกที่สำคัญอีกกระแสหนึ่ง โดยเฉพาะตลาดของแปซิฟิกมีขนาดใหญ่เป็นสองเท่าของยุโรปและอเมริกา และความสำคัญของ "ชายฝั่งทองคำ" ของจีนทำให้ กระแสแปซิฟิกมีความสำคัญต่อไปอีกหลายทศวรรษ

กระแสนานเทคโนโลยีและการสื่อสารคมนาคม

กระแสนานเทคโนโลยีและการสื่อสารคมนาคม เป็นพลังหลักของศตวรรษที่ 21 (ชัยอนันต์ สมุทวณิช. 2536 : 23) การเปลี่ยนแปลงทางด้านเทคโนโลยีการสื่อสารนี้เป็นผลมาจากความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีของอุตสาหกรรมนั่นเอง การพัฒนาทางด้านคอมพิวเตอร์และระบบสารสนเทศ ก็เป็นตัวเร่งให้เกิดการพัฒนาที่เร็วขึ้น ดังนั้น การพัฒนาทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ตลอดจนการสื่อสารคมนาคมจะเข้าไปมีบทบาทในการดำเนินชีวิตทุกรูปแบบของคน (วีระ บำรุงรักษ์. 2536 : 15) กระแสการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญของเทคโนโลยีและการสื่อสารคมนาคมที่มีผลกระทบอย่างรวดเร็วทั่วไป มีดังนี้ (ธีรยุทธ บุญมี. 2536 : 40-41)

1. การปฏิวัติข่าวสารให้เชื่อมโยงทั่วโลกด้วยข่าวสารเดียวกัน ซึ่งทำให้ลดพรมแดนทางการเมืองของรัฐ พรมแดนทางวัฒนธรรมลง
2. การเชื่อมโยงด้วยข่าวสารข้อมูลและโทรคมนาคม ทำให้ทุกซอกทุกมุมของโลกโยงเป็นระบบเดียวกัน
3. เทคโนโลยีด้านคอมพิวเตอร์และอิเล็กทรอนิกส์ เปิดทางให้มีการพัฒนาใหม่ ๆ จนเกือบไร้ขีดจำกัด

กระแสการเปลี่ยนแปลงทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่สำคัญคือ การแก้ปัญหาหรือตอบสนองความต้องการที่จำเป็นในชีวิตมนุษย์ จะใช้วิจัยและพัฒนา (Research and Development) ในแทบทุกเรื่อง นอกจากนี้กระบวนการหาความรู้ตามแนวทางของวิทยาศาสตร์

และเทคโนโลยี จะเป็นไปในลักษณะการศึกษาปัญหา (Problem oriented) และการศึกษาความต้องการ (Goal oriented) เป็นสำคัญ โดยไม่สามารถแยกย่อยเป็นสาขาวิชาที่ต้องอาศัยความเชี่ยวชาญเฉพาะทาง แต่จะรู้ทุกแง่มุมทั้งในแง่วิทยาศาสตร์ สังคมศาสตร์ และมนุษยศาสตร์ของเรื่องนั้น ๆ จะมีความแตกต่างกันในแง่ของความลึกซึ้งกว้างไกลของแง่มุมทางวิชาการเท่านั้น และเมื่อนำความรู้ไปใช้หรือพัฒนาเทคโนโลยี ก็จะสามารถถึงผลกระทบทั้งทางกว้างและทางลึกในสภาพแวดล้อมทั้งทางธรรมชาติและวัฒนธรรมเดียวกัน

กระแสด้านสังคมและวัฒนธรรม

กระแสการเปลี่ยนแปลงของโลกที่สำคัญในด้านสังคมและวัฒนธรรมในปัจจุบัน กล่าวได้คือ ในด้านสังคม อัตราการเพิ่มของประชากรของโลกมีแนวโน้มลดลงในประเทศที่พัฒนาแล้ว และในประเทศที่ด้อยการศึกษา มีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น บิดามารดามีบุตรน้อยลง ครอบครัวในอนาคตจะเป็นครอบครัวเล็ก การดำรงชีวิตจะเกี่ยวข้องอย่างเป็นระบบกับบุคลากรภายนอก ในลักษณะของการให้บริการมากขึ้น รวมทั้งเครื่องมือสื่อสารและเครื่องคอมพิวเตอร์ที่เชื่อมโยงไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ด้วยอิทธิพลทางการสื่อสารคมนาคม สภาพสังคมของโลกจะแปรเปลี่ยนไปเป็นสังคมนานาชาติ มีการติดต่อถึงกันระหว่างประเทศทั่วโลก ดังนั้น คนในแต่ละประเทศนอกจากจะรู้ภาษาประจำชาติแล้ว จำเป็นจะต้องรู้ภาษากลางของโลก และภาษาของชาติอื่นที่สำคัญ ๆ อีกด้วย โดยเฉพาะภาษาอังกฤษนับวันจะกลายเป็นภาษาร่วมกันของชาวโลก

วิถีการดำเนินชีวิตจะเป็นการดำเนินชีวิตแบบทั้งโลก (ในซัปปิตต์ และอาร์เบอร์ตัน.

2534 : 145) โดยมีการค้าขาย การเดินทาง และวิทยุโทรทัศน์ เป็นรากฐานให้เกิดลักษณะดังกล่าวนี้ซึ่งจะเป็นการดำเนินชีวิตแบบพึ่งพากันทั้งโลกและมีลักษณะแพร่ไปทั่วโลกอย่างรวดเร็วอยู่ตลอดเวลา กระแสสำคัญเกี่ยวกับการดำเนินชีวิตที่มีอิทธิพลไปทั่วโลกอีกประการหนึ่งคือ การเคารพสิทธิมนุษยชน ซึ่งได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวาง จนกลายเป็นบรรทัดฐานร่วมกันของชาวโลก

ในด้านวัฒนธรรม พรหมแดนทางด้านวัฒนธรรมลดความสำคัญลง มีการก่อตัวของวัฒนธรรมร่วมที่เป็นสากล (Global Culture) เช่น วัฒนธรรมวัตถุนิยม ขณะเดียวกันก็มีปฏิริยาของวัฒนธรรมท้องถิ่นที่สร้างความเป็นเอกลักษณ์ (Uniqueness) ของตัวเองขึ้นมา (ธีรยุทธ บุญมี. 2536 : 40) ซึ่งก่อให้เกิดชาตินิยมทางวัฒนธรรม อย่างไรก็ตามในทศวรรษ 1990 จะเป็นยุคฟื้นฟูวัฒนธรรมระดับโลกครั้งใหญ่ ทั้งด้านศิลปะ วรรณคดี กวี ระบาย และเพลง

กระแสวัฒนธรรมจากแหล่งต่าง ๆ ในสังคมโลกจะไหลเข้าหากัน คนจึงต้องเสริมสร้าง ทั้งความเหมือนหรือความคล้ายคลึง กับความแตกต่างควบคู่กันไป ความเจริญงอกงามทางศิลปะแขนงต่าง ๆ และการสร้างสรรค์ทางศิลปะและวัฒนธรรม มีความหลากหลายมากขึ้น ความสับสนในความหลากหลายนานาประการ ทำให้คนต้องแสวงหาที่พึ่งทางใจ ดังนั้นศาสนาจะมีบทบาทในสังคมและวัฒนธรรมเพิ่มมากขึ้น

กระแสการเปลี่ยนแปลงของประเทศที่มีผลต่อการจัดการศึกษา

โดยที่ประเทศไทยเป็นส่วนหนึ่งของโลก การเปลี่ยนแปลงของประเทศจึงมีลักษณะเป็นโลกาภิวัตน์ กล่าวคือการเปลี่ยนแปลงของโลกจะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในประเทศด้วย และส่งผลต่อการดำเนินงานในทุก ๆ ด้าน รวมทั้งการพัฒนาการศึกษา การศาสนา และการวัฒนธรรม ผู้บริหารการศึกษาจะต้องนำมาเกี่ยวข้องในการดำเนินงานด้วย

กระแสด้านการเมืองการปกครอง

ปัจจุบันการเมืองการปกครองของไทย มีการพัฒนาไปสู่ความเป็นประชาธิปไตยมากขึ้น ตามลำดับ ซึ่งเป็นไปตามกระแสการเมืองการปกครองของโลก ที่ต่างมุ่งสู่ระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย จะเห็นได้จากประชาชนและภาคเอกชน มีส่วนร่วมในการเมืองการปกครอง และมีความตื่นตัวทางการเมือง ตลอดจนการแสดงออกและการเรียกร้องทางการเมืองมีมากขึ้น ในด้านการปกครองก็มีการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น และหน่วยปฏิบัติในภูมิภาคโดยมีหน่วยงานส่วนกลาง ทำหน้าที่อำนวยความสะดวกและส่งเสริมด้านวิชาการ

ลักษณะดังกล่าว จะส่งผลต่อการพัฒนาการศึกษาหลายประการ กล่าวคือ

1. การบริหารและการจัดการทางการศึกษา จะกระจายอำนาจไปสู่ระดับจังหวัด อำเภอและสถานศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งการกำหนดนโยบายและวางแผนพัฒนาการศึกษาในระดับจังหวัดจะมีบทบาทมากขึ้น จะมีการร่วมมือกันมากขึ้นในการจัดการศึกษาระดับจังหวัด ซึ่งจะต้องมีผู้จัดการหรือผู้ประสานงาน (สมชัย วุฒิปรีชา. 2535 : 6) เพื่อให้เกิดความเป็นเอกภาพด้วย

2. การพัฒนาของระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยให้สมบูรณ์ได้นั้น ต้องอาศัยพื้นฐานทางการศึกษาของประชาชนเป็นปัจจัยสำคัญ รวมทั้งอาศัยการศึกษาเป็นเครื่องมือด้วย ดังนั้น การพัฒนาการศึกษาจะต้องตอบสนองกระแสประชาธิปไตย ซึ่งผู้บริหารการศึกษาจะต้องมีส่วนร่วมรับผิดชอบ รวมทั้งการศึกษาจะต้องมีบทบาทในการแก้ไขปัญหาการเมืองการปกครองด้วย เช่น การซื้อเสียงในการเลือกตั้ง เป็นต้น

3. การบริหารและการจัดการศึกษา ต้องแปรเปลี่ยนไปในลักษณะของบริษัทธุรกิจ กล่าวคือ ผู้บริหารหรือผู้จัดการต้องเป็นบุคคลที่มีภาวะผู้นำสูง มีความรู้ มีอำนาจจากความรู้ อย่างแท้จริง สามารถช่วยเหลือแนะนำ หรือเป็นที่ปรึกษาแก่ผู้ร่วมงานได้

กระแสนด้านเศรษฐกิจ

ในช่วงที่ผ่านมาเศรษฐกิจของไทยปรับตัวเข้าสู่กระแสโลกาภิวัตน์สูงมาก เช่น มีการขยายตัวของการลงทุนในกลุ่มประเทศอินโดจีนสูง (ธีรยุทธ บุญมี. 2536 : 41) ในขณะเดียวกัน กระแสเศรษฐกิจภายในประเทศ ได้มีการปรับโครงสร้างการผลิตและโครงสร้างแรงงานไปสู่ภาคอุตสาหกรรมและบริการ รวมทั้งการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการผลิตเพิ่มมากขึ้น ตามลำดับ (เทียนฉาย กีระนันท์. 2534 : 88) รายได้จากสินค้าภาคอุตสาหกรรมและบริการ จึงเป็นรายได้ส่วนใหญ่ของประเทศ จนทำให้ประเทศไทยมีลักษณะ เป็นประเทศอุตสาหกรรมใหม่ (NIC) ในไม่ช้า

กระแสที่สำคัญอีกประการหนึ่ง คือ โอกาสของไทยในการเป็นศูนย์กลางและประตูการค้าของประเทศอินโดจีน ซึ่งเกิดจากศักยภาพของประเทศไทยและกระแสการเมืองการปกครองของกลุ่มประเทศอินโดจีนด้วย และในฐานะที่อยู่ในกลุ่มแปซิฟิกภูมิ ความเป็นนานาชาติของเศรษฐกิจไทยจึงมีมากขึ้น

ผลกระทบต่อการพัฒนาการศึกษาของกระแสการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ ได้แก่ การตอบสนองต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของการศึกษา นับตั้งแต่การผลิตกำลังคนให้สอดคล้องกับตลาดแรงงาน การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีคุณภาพและภูมิปัญญา และการสร้างคนให้พร้อมรับสถานการณ์ความเป็นอุตสาหกรรมและการดำรงชีวิตที่เป็นวัตถุนิยม (เทียนฉาย กีระนันท์. 2532 : 63) ดังนั้น การดำเนินการให้บริการการศึกษาจำเป็นต้องยืดหยุ่นและเป็นพลวัตสูง

กระแสนด้านเทคโนโลยีและการสื่อสารคมนาคม

ประเทศไทยมีขีดความสามารถทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่ยังไม่สามารถพึ่งตนเองได้ การใช้เทคโนโลยีในอดีตจึงเป็นการนำเทคโนโลยีเข้ามาผสมผสานกับที่มีอยู่ดั้งเดิม มากกว่าการที่จะคิดวิจัยและพัฒนาขึ้นมาใช้เอง (กรมวิชาการ. 2536 : 49-50) และในปัจจุบันแม้จะมีการใช้เทคโนโลยีในด้านต่าง ๆ รวมทั้งมีการสื่อสารคมนาคมด้วยเทคโนโลยีที่ทันสมัย แต่ก็ยังเป็นการนำเข้าและพึ่งพาต่างประเทศเป็นส่วนใหญ่

ปัญหาที่มีผลกระทบต่อการศึกษา ได้แก่ การพัฒนากำลังคนทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีให้มีคุณภาพและปริมาณที่สอดคล้องกับสาขาที่เป็นความต้องการของประเทศ รวมทั้ง

การวิจัยและพัฒนา เพื่อสร้างขีดความสามารถทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีของประเทศ
 ดังนั้น แนวทางการจัดการศึกษาที่ตอบสนองกระแสด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และการ
 สื่อสารคมนาคม จึงมีแนวโน้มที่จะจัดให้มีการเรียนการสอนทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี
 มากขึ้น มีการส่งเสริมและพัฒนาในรูปแบบต่าง ๆ รวมทั้งมีการส่งเสริมภูมิปัญญาไทยด้วย

กระแสด้านสังคมและวัฒนธรรม

ลักษณะสังคมและวัฒนธรรมที่เกิดขึ้น มีการเปลี่ยนแปลงทั้งในด้านโครงสร้างสังคม
 และโครงสร้างครอบครัว โดยมีกลุ่มพลังเพิ่มขึ้นเพื่อปกป้องผลประโยชน์และค่านิยมระหว่าง
 กลุ่มผลประโยชน์ต่าง ๆ (วีระ บำรุงรักษ์. 2536 : 50) ครอบครัวจะมีขนาดเล็กลงทั้งใน
 เมืองและชนบท โครงสร้างประชากรเปลี่ยนแปลงโดยประชากรผู้สูงอายุเพิ่มมากขึ้น อัตราการ
 เพิ่มของเด็กและเยาวชนลดลง ในด้านวิถีชีวิต จะมีความเป็นวัตถุนิยมมากขึ้นและจะเกิดปัญหา
 ศิลธรรม จริยธรรม ตามมา

ในด้านวัฒนธรรมมีการรับเอากระแสวัฒนธรรมของต่างประเทศเข้ามาเพิ่มมากขึ้น
 และจะเกิดการผสมผสานของวัฒนธรรมจากต่างประเทศและวัฒนธรรมของประเทศ ในขณะเดียวกัน
 วัฒนธรรมท้องถิ่นได้รับการส่งเสริม เพื่อเป็นปัจจัยต่อต้านวัฒนธรรมต่างชาติ อย่างไรก็ตาม
 กระแสวัฒนธรรมที่จะเกิดขึ้นคือ ความเสื่อมทางวัฒนธรรม ค่านิยม และขนบธรรมเนียมอันดีของ
 ชาติ การไหลบ่าของกระแสวัตถุนิยม และการผสมผสานของวัฒนธรรมอย่างเสรี ทำให้เกิด
 ปัญหาหลายด้านในสังคม เช่น ปัญหาทางเพศ ปัญหาเด็กและเยาวชน ตลอดจนปัญหาครอบครัว

ผลกระทบต่อการจัดการศึกษาของกระแสสังคมและวัฒนธรรม กล่าวได้คือ

1. การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างอายุประชากร มีผลกระทบต่อการจัดการศึกษาโดย
 ทันที และจะกระทบต่อการจัดการศึกษาในอนาคตด้วย
2. การกระจายความเป็นเมือง หรือการขยายตัวของสังคมเมือง ทำให้มีความ
 จำเป็นจะต้องกระจายบริการทางการศึกษาให้ทั่วถึงตามไปด้วย
3. การจัดการศึกษาต้องเสริมให้มีการนำศาสนา และวัฒนธรรมมาเป็นแนวทางใน
 การดำรงชีวิต โดยการศึกษาต้องมียุทธศาสตร์ในการแก้ปัญหาทางสังคมและวัฒนธรรมตลอดจน
 สิ่งแวดล้อมด้วย

สภาพการบริหารและการจัดการศึกษาของประเทศในทศวรรษหน้า

การเปลี่ยนแปลงหลาย ๆ ด้านของประเทศดังกล่าวมาข้างต้น จะส่งผลต่อการศึกษาเป็นอย่างมากโดยการศึกษาของประเทศต้องปรับตัวให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้น ซึ่งจะทำให้การบริหารและการพัฒนาการศึกษา การศาสนา และการวัฒนธรรม ของไทยในทศวรรษหน้าเปลี่ยนแปลงไป ปัจจัยสำคัญที่ทำให้มีการเปลี่ยนแปลง อาจกล่าวได้คือ

1. การพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจของประเทศ จากการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศในหลายทศวรรษที่ผ่านมา ทำให้เศรษฐกิจไทยเป็นส่วนหนึ่งของเศรษฐกิจโลกอย่างสมบูรณ์ ในทศวรรษหน้าเศรษฐกิจของไทยจะขยายตัวเพิ่มสูงขึ้น โดยเฉพาะในด้านอุตสาหกรรมและบริการ จะเข้าไปร่วมแข่งขันในตลาดโลก ทำให้ภาคเศรษฐกิจจำเป็นต้องอาศัยทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพ แรงงานในภาคอุตสาหกรรมต้องอาศัยฝีมือแรงงานที่สูงขึ้น เพื่อที่จะให้สามารถทำงานกับเทคโนโลยีใหม่ ๆ ได้ ลักษณะเช่นนี้ ทำให้การพัฒนาการศึกษาจะต้องเร่งขยายการศึกษาขั้นพื้นฐานให้สูงขึ้น และจะต้องเร่งผลิตกำลังคนที่เป็นแรงงานฝีมือระดับกลางและระดับสูงสู่ตลาดแรงงานของภาคอุตสาหกรรมและบริการเพิ่มขึ้นให้ทันต่อความต้องการ ในขณะเดียวกันก็มีความจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนกระบวนการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับระบบเศรษฐกิจที่ต้องใช้เทคโนโลยีสูงขึ้นด้วย

2. การเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมและสังคม ความรวดเร็วของการสื่อสารคมนาคมที่ทำให้โลกทั้งโลกกลายเป็นสังคมเดียวกัน การพัฒนาประเทศและการขยายตัวทางเศรษฐกิจของไทยด้วยตนเองที่ทำให้สภาพสังคมเป็นสังคมเมืองมากขึ้น มีผลต่อการดำเนินชีวิตของคนไทยในทุก ๆ ด้าน โดยกระแสวัฒนธรรมของโลกเข้ามามีอิทธิพลต่อวัฒนธรรมไทย ทำให้ความคิด ค่านิยมของคนไทยเปลี่ยนแปลงเปลี่ยนแปลงไป รวมทั้งทำให้เกิดปัญหาทางสังคมและสิ่งแวดล้อม สิ่งเหล่านี้มีอิทธิพลต่อการศึกษา โดยการจัดการศึกษาเพื่อที่จะช่วยแก้ปัญหาทางสังคมและสิ่งแวดล้อม สร้างสังคมที่ดี และคงความเป็นไทยอยู่ได้ รวมทั้งการสร้างพลเมืองของประเทศและของโลก นอกจากนี้ โครงสร้างของประชากร การย้ายถิ่นของประชากรจากชนบทเข้าสู่เมือง ก็มีผลให้มีการเปลี่ยนแปลงแนวทางการจัดการศึกษาด้วย

3. ความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีได้รับการพัฒนาเป็นอย่างมากในช่วงหลังของศตวรรษที่ 20 โดยเฉพาะอย่างยิ่งการพัฒนาทางด้านคอมพิวเตอร์ และระบบสารสนเทศ ช่วยให้การพัฒนาทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเป็นไปอย่างรวดเร็วยิ่งขึ้น (วีระ บำรุงนุกษ์, 2536 : 15) วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีดังกล่าว

จะเข้าไปมีบทบาทในการดำเนินชีวิตเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งเทคโนโลยีการสื่อสารคมนาคม และเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ จะส่งผลต่อการจัดการศึกษาอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ การจัดการศึกษาจำเป็นจะต้องปรับเปลี่ยนวิธีการให้สอดคล้องทันต่อเทคโนโลยีดังกล่าวด้วย เช่น อาจจะต้องปรับเปลี่ยนรูปแบบการจัดการเรียนการสอน บทบาทของครู และบทบาทของผู้เรียน เป็นต้น

เมื่อพิจารณาถึงสภาพปัจจุบันและแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของประเทศแล้ว ในอนาคต การศึกษามีบทบาทและความสำคัญในฐานะที่เป็นเครื่องมือในการพัฒนาคนให้สนองต่อการพัฒนาประเทศยิ่งขึ้น โดยเฉพาะในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ระยะที่ 8 (พ.ศ. 2540-2544) ได้เน้นการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เป็นสำคัญ ดังนั้น ในทศวรรษหน้าการศึกษาจึงจะมีความสำคัญและมีการปรับเปลี่ยนมากขึ้น สภาพการบริหารและการจัดการศึกษา รวมทั้ง การศาสนา และการวัฒนธรรมในทศวรรษหน้า จึงจะเป็นดังนี้

แนวทางการจัดการศึกษา

แนวทางการจัดการศึกษาในทศวรรษหน้าจะเป็นการจัดการศึกษาเพื่อสนองความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจและเทคโนโลยีเป็นประการสำคัญ รวมทั้งสนองความต้องการทางการศึกษา เพื่อแก้ไข ปรับปรุงสังคม และวัฒนธรรมของชาติ ตลอดจนการรักษาสิ่งแวดล้อมและส่งเสริมคุณภาพชีวิต โดยมีแนวทางที่สำคัญ กล่าวคือ

1. การจัดการศึกษาจะจัดเพื่อสนองต่อการพัฒนาทางเศรษฐกิจของประเทศมากขึ้น โดยเน้นผลิตกำลังคน พัฒนาฝีมือแรงงานชั้นกลางและชั้นสูงให้แก่ภาคอุตสาหกรรม ธุรกิจบริการ ซึ่งมีความต้องการมากในอนาคต รวมทั้งมีการเร่งรัดผลิตบุคลากรทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีให้มากขึ้นด้วย

2. การจัดการศึกษาลักษณะหนึ่งจะเป็นการจัดการศึกษา เพื่อแก้ปัญหาทางสังคม วัฒนธรรม และสภาพแวดล้อม ซึ่งเกิดขึ้นจากการพัฒนา และกระแสโลกาภิวัตน์ โดยให้สามารถดำรงความเป็นเอกลักษณ์ และรักษาวัฒนธรรมอันดีงามของชาติ และการรักษาสภาพแวดล้อม รวมทั้งให้เด็กและเยาวชนเป็นพลเมืองดี มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น มีความสามารถที่จะดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

3. ลักษณะของการศึกษา จะเป็นการศึกษาเพื่อปวงชน และในขณะเดียวกันก็จะระดมสรรพกำลังทั้งมวลเพื่อการศึกษา หรือ Educational for All and All for Education (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2537 : 39) จะเป็นการจัดการศึกษาสำหรับทุก

คนอย่างต่อเนื่อง และมีปฏิสัมพันธ์กับสังคมมากขึ้น กระบวนการศึกษากับกระบวนการแก้ปัญหา ทางด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม และอื่น ๆ จะเป็นกระบวนการ เดียวกัน

4. มีการขยายการศึกษาขั้นพื้นฐานให้สูงขึ้นจนถึงระดับมัธยมศึกษา และเร่งรัดให้ ประชาชนได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึง และจะมีการปรับเปลี่ยนกระบวนการเรียนรู้ ให้เหมาะสม กับสภาพการเปลี่ยนแปลงยิ่งขึ้น ในขณะที่เดียวกันการศึกษาก่อนวัยเรียนก็จะมีขยายตัวมากขึ้น ตามความต้องการของประชาชน รวมทั้งความต้องการการศึกษาระดับอุดมศึกษาก็จะมีมากขึ้นด้วย

5. การจัดให้บริการทางการศึกษาจะมีความยืดหยุ่นมากขึ้น การศึกษานอกระบบ โรงเรียน และการบริการการศึกษาในชนบทจะมีความสำคัญมากขึ้นในลักษณะของการศึกษาตลอด ชีวิต

หลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน

การจัดหลักสูตร และการจัดการเรียนการสอนในทศวรรษหน้า จะมีความยืดหยุ่นและ เป็นพลวัตสูง โดยจะมีความหลากหลายสอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น ของผู้เรียน และ ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีมีมากขึ้น บทบาทของผู้สอนและผู้เรียนก็จะเปลี่ยนแปลงไป โดย จะมีการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนมากขึ้น แนวทางการจัดหลักสูตรและ การจัดการเรียนการสอน กล่าวได้คือ

1. เนื้อหาสาระของหลักสูตรจะมีปริมาณมาก และจะมีความหลากหลาย โดยสนอง ความต้องการของผู้เรียน หรือกลุ่มผู้เรียนเป็นสำคัญ ซึ่งเป็นภารกิจของสถานศึกษาที่จะต้องจัด การเรียนการสอนให้สนองความหลากหลายดังกล่าว

2. ท้องถิ่นหรือสถานศึกษาจะมีโอกาสจัดทำหลักสูตรมากขึ้น โดยจะเป็นไปในลักษณะ ที่สอดคล้องกับสภาพท้องถิ่น และการพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่นมาเป็นองค์ความรู้

3. มีการพัฒนาแหล่งความรู้ และจัดระบบเครือข่ายการศึกษาให้สอดคล้องสัมพันธ์กัน ทั้งการศึกษาในระบบโรงเรียน นอกโรงเรียน และการศึกษาตามปกติวิสัย (Informal Education)

4. การจัดการเรียนการสอน จะเป็นไปในลักษณะการเรียนเป็นหมู่หรือเป็นกลุ่มของ ผู้เรียน โดยจะยึดผู้เรียนเป็นหลัก (Student centered) .

5. มีการนำเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนทางไกล โดยผ่านสื่อของระบบสื่อสารคมนาคม ไปยังผู้เรียนซึ่งทำให้ผู้เรียนได้เรียนรู้พร้อมกันเป็นจำนวนมาก รวมทั้งการนำวิทยาการคอมพิวเตอร์มาใช้ในการจัดการเรียนการสอน

6. มีการพัฒนาคุณภาพครูให้ทันต่อความเติบโตและความก้าวหน้าขององค์ความรู้ และความก้าวหน้าของวิชาการ เทคโนโลยีที่นำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน ตลอดจนกระบวนการเรียนรู้

การบริการและการจัดการทางการศึกษา

แม้ว่าแนวทางของการจัดการศึกษา การจัดหลักสูตร และการจัดการเรียนการสอน จะเปลี่ยนแปลงไป แต่ในทศวรรษหน้าโครงสร้างการบริหารการศึกษาของประเทศ ยังไม่มีการเปลี่ยนแปลงมากนัก จะมีเพียงการจัดตั้งหน่วยงานหรือสถานศึกษาเพิ่มขึ้น และการกระจายอำนาจบางส่วนไปยังส่วนภูมิภาคและสถานศึกษาเท่านั้น ดังนั้น โครงสร้างการบริหาร และการจัดการทางการศึกษาในทศวรรษหน้า จึงจะไม่เปลี่ยนแปลงมาก สภาพการบริหารและการจัดการศึกษาในทศวรรษหน้า กล่าวได้คือ

1. หน่วยงานระดับกรมจะมีการกระจายอำนาจบางส่วน เช่น การงบประมาณ การบริหารงานบุคคลบางส่วนไปให้หน่วยงานในสังกัดระดับจังหวัด อำเภอ และสถานศึกษามากขึ้น

2. มีการวางแผนพัฒนาการศึกษาทั้งระยะสั้นและระยะยาวอย่างเป็นระบบ ตั้งแต่ระดับท้องถิ่น จนถึงระดับชาติ โดยหน่วยงานทางการศึกษาแต่ละระดับจะมีการวางแผนร่วมกันมากขึ้น

3. การดำเนินงานทางการศึกษาในระดับท้องถิ่นจะมีเอกภาพมากขึ้น โดยจะมีการประสานงานและร่วมมือกันของหน่วยงานต่าง ๆ

4. ในการบริหารแต่ละระดับจะมีลักษณะการตัดสินใจเป็นกลุ่ม หรือเป็นคณะกรรมการ เพราะบุคคลระดับล่างจะมีส่วนร่วมในการตัดสินใจมากขึ้น

5. ท้องถิ่น ชุมชนและภาคเอกชน จะเข้ามามีส่วนในการจัดการศึกษา และการจัดการศึกษาเอกชนจะมีอิสระในการดำเนินงานมากขึ้น รัฐจะมีการกำกับดูแลน้อยลง

6. ผู้บริหารการศึกษาจะมีบทบาทในลักษณะการเป็นผู้นำในการพัฒนา การเป็นผู้จัดการและประสานงานให้เกิดการดำเนินงานมากกว่าการที่จะเป็นผู้ตัดสินใจสั่งการ

โดยสรุปแล้วบทบาทหน้าที่ของการศึกษาในอนาคตอันใกล้นี้ คือ การจัดการศึกษาให้กว้างขวางทั้งในระบบโรงเรียนและนอกระบบโรงเรียนให้มากขึ้น เนื่องจากประชาชนมีความ

ต้องการการศึกษาแบบต่อเนื่องตลอดชีวิต และเห็นคุณค่าของการศึกษามากขึ้น การกระจายโอกาสทางการศึกษาจะทั่วถึงและเป็นธรรม มุ่งพัฒนาคุณภาพการศึกษามากขึ้น จะมีแนวทางการปรับปรุงแนวทางกำหนดนโยบาย และวางแผนพัฒนาการศึกษา การส่งเสริมการเรียนการสอนสาขาวิทยาศาสตร์และสาขาวิชาชีพ การปรับปรุงหลักสูตรให้เหมาะสมกับสภาพท้องถิ่น การปรับโครงสร้างการจัดการศึกษา ทั้งในด้านโครงสร้างและรูปแบบการบริหารการศึกษา ความสอดคล้องระหว่างระดับการศึกษาและการพัฒนาจริยธรรม ควบคู่กับความเจริญในสังคมเมืองแบบอุตสาหกรรม

ในส่วนของการบริหารการศึกษา ระบบบริหารการศึกษาจะมีการกระจายอำนาจการบริหารไปสู่ระดับปฏิบัติในจังหวัด ประชาชนในท้องถิ่น จะเข้ามามีส่วนร่วมในการเสนอปัญหาความต้องการ และมีส่วนร่วมในการบริหารการศึกษามากขึ้น การใช้ทรัพยากรในการบริหารของการศึกษาระดับและสังกัดต่าง ๆ จะมีส่วนร่วมกันมากขึ้น และการกระจายทรัพยากรจะเหมาะสมและเป็นธรรมมากขึ้นด้วย

คุณลักษณะของผู้บริหาร

คุณลักษณะของผู้บริหาร หมายถึง ศักยภาพทางความรู้หรือทักษะที่จะช่วยให้ผู้บริหารปฏิบัติงานได้สำเร็จ (Pellegrino and Varnhagan, 1985 : 1) คุณลักษณะนี้เป็นสิ่งที่ผู้บริหารมีมาแต่กำเนิดบางส่วน และเกิดจากการเรียนรู้อีกส่วนหนึ่ง ได้แก่ ความรู้ทั่วไป แรงจูงใจ ลักษณะนิสัย ภาพพจน์ที่มองเห็น บทบาททางสังคม ตลอดจนความชำนาญเฉพาะ ซึ่งมีส่วนเกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานให้เกิดผลสำเร็จ (สมภพ โรจนพันธ์, บุญมาก พรหมพวย และ ภคพร ตีรรัตน์ตระกูล, 2530 : 97) คุณลักษณะที่มีอยู่ในตัวของผู้บริหารมีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพในการบริหารงานเป็นอย่างยิ่ง ดังนั้น จึงมีผู้ศึกษาคุณลักษณะที่จะเอื้อต่อการบริหารงานของผู้บริหารไว้มาก

สต็อกคิลล์ (Stogdill, 1974 : 74-75) ได้วิเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับภาวะผู้นำระหว่างปี ค.ศ. 1948-1970 โดยได้จำแนกคุณลักษณะของผู้นำที่ดีไว้ดังนี้

1. คุณลักษณะทางกาย เป็นผู้แข็งแรงมีร่างกายเป็นสง่า
2. พื้นฐานทางสังคม เป็นผู้มีการศึกษาและมีสถานะทางสังคมดี
3. สติปัญญาและความสามารถ เป็นผู้มีสติปัญญาเฉลียวฉลาด มีการตัดสินใจดี
4. บุคลิกภาพ เป็นผู้มีความกระตือรือร้นตื่นตัวอยู่เสมอ ควบคุมอารมณ์ได้ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และมีความเชื่อมั่นในตนเอง

5. คุณลักษณะที่สัมพันธ์กับงาน เป็นผู้มีความตั้งใจทำงาน มีความรับผิดชอบและมุ่งมั่นที่จะทำงานให้สำเร็จ

6. คุณลักษณะทางสังคม เป็นผู้ที่สามารถร่วมมือกับคนอื่นได้ เป็นที่ยอมรับของผู้ร่วมงานและคนอื่น ๆ

แมกนุสัน (Magnuson. 1971 : 78 - 91) ได้จำแนกคุณลักษณะที่ดีของผู้จัดการโรงเรียนออกเป็น 2 ลักษณะคือ คุณลักษณะด้านวิชาชีพ และคุณลักษณะส่วนตัว ดังนี้

1. คุณลักษณะด้านวิชาชีพ ประกอบด้วย ความสามารถในการติดต่อและเข้ากับผู้อื่นได้ดี มีความรู้ในสาขาวิชาชีพเป็นอย่างดี รู้จักมอบหมายงานให้ผู้อื่นทำ ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ดี ให้ผู้ร่วมงานมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ให้ความสนใจในบุคคลอื่น ๆ มีความสามารถในการวางแผนและจัดระเบียบงาน รับฟังความคิดเห็นจากบุคคลอื่น ๆ และรู้จักใช้ช่องทางแห่งอำนาจหน้าที่

2. คุณลักษณะส่วนตัว ประกอบด้วย การมีวิจรรณญาณและมีความยุติธรรม มีความซื่อสัตย์และจงรักภักดี มีความรู้กว้างขวาง เป็นผู้ไม่ใช้อารมณ์ มีความจริงใจ มีความเป็นมิตร มีอารมณ์ขัน มีใจกว้างและเปิดเผย มีความเสมอต้นเสมอปลาย มีความเมตตาปราณีและเอื้ออาทรต่อผู้อื่น

เทรวาธา (Trewatha. 1982 : 388) ได้จำแนกคุณลักษณะผู้นำที่ได้ 4 ด้าน คือ

1. คุณลักษณะทางกาย ประกอบด้วย ความสูง น้ำหนัก รูปร่างหน้าตา ความมีพลังและความทนทานของร่างกาย

2. คุณลักษณะทางบุคลิกภาพ ประกอบด้วย ความทะเยอทะยาน ความเชื่อมั่นในตนเอง ความซื่อสัตย์ ความมานะและความอดทน ความมีจินตนาการ

3. คุณลักษณะทางสังคม ประกอบด้วย ความเห็นอกเห็นใจ ความแนบเนียน ความเชื่อถือ ความมีฐานะ ความสามารถที่จะร่วมงาน

4. คุณลักษณะส่วนบุคคล ประกอบด้วย ความสามารถในการพูด ความรอบรู้ ความสามารถในการวินิจฉัย ความสามารถทางสติปัญญา ความสามารถในการทำงาน ความสำเร็จและความรับผิดชอบ

สำหรับแนวคิดเกี่ยวกับคุณลักษณะผู้นำในประเทศ ได้มีแนวคิดและการศึกษาคุณลักษณะผู้นำที่สำคัญ กล่าวได้คือ

สมพงษ์ เกษมสิน (2526 : 296-298) เห็นว่า คุณลักษณะจำเป็นสำหรับผู้นำ
แบ่งออกได้เป็น 4 ด้าน คือ

1. ด้านพื้นฐานและประสบการณ์ (Background and Experience) ในการปฏิบัติงาน ได้แก่ การตัดสินใจ การวินิจฉัยสั่งการ การวางแผน ความสามารถทางด้านเทคนิคและการบริหาร และทักษะในการทำงานด้านต่าง ๆ
2. ด้านสติปัญญาและคุณภาพของสมอง (Intellectual and Mental Qualities) ได้แก่ ความสามารถทางด้านภาษา ความสามารถทางด้านเหตุผล ความสามารถจดจำ ความสามารถด้านรอบรู้ทั่วไป ความสามารถในการใช้ดุลยพินิจ ความสามารถในการปรับตัวด้านต่าง ๆ
3. ด้านคุณลักษณะทางกาย (Physical Attributes) ได้แก่ การมีร่างกายสมบูรณ์แข็งแรง และมีสุขภาพจิตที่ดี

4. ด้านบุคลิกภาพและความสนใจ (Personality and Interest) ได้แก่ ความกระตือรือร้นและความเต็มใจในการปฏิบัติงาน ความเชื่อมั่นในตนเอง และความรับผิดชอบ

พนัส หันนาคินทร์ (2524 : 63-67) ได้พิจารณาคูณลักษณะที่สำคัญของผู้บริหารการศึกษา และได้จำแนกคุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารการศึกษา ไว้ 2 ประการคือ

1. คุณลักษณะส่วนตัว ประกอบด้วย ความมีสุขภาพดี ความเฉลียวฉลาด ความประพฤติดี อารมณ์มั่นคง มีความสามารถในการแสดงซึ่งความคิด ความไม่เห็นแก่ตัว ความรู้จักเกรงใจผู้อื่น การมีไหวพริบปฏิภาณดี เป็นต้น

2. คุณลักษณะทางวิชาชีพ ประกอบด้วย

2.1 ความรู้ทางวิชาการ ได้แก่ ความรู้ทั่วไป และความรู้ทางวิชาชีพ

2.2 ระดับความรู้ หมายถึง ระดับการศึกษาที่ได้จากการศึกษาเล่าเรียน ซึ่งไม่ควรต่ำกว่าระดับปริญญาตรี ระดับการศึกษานี้เป็นเครื่องแสดงถึงความสามารถทางสติปัญญา ความรู้ที่นำไปประกอบคุณลักษณะอื่น ๆ

2.3 ประสบการณ์ ผู้บริหารที่ดีส่วนใหญ่มีประสบการณ์การทำงาน หรือผ่านงานต่าง ๆ มาแล้ว ประสบการณ์จะช่วยให้เข้าใจปัญหาและสถานการณ์ตามความเป็นจริงดีขึ้น ซึ่งช่วยให้มีความมั่นใจและตัดสินใจได้ดีขึ้น

2.4 การฝึกอบรมระหว่างประจำการ เช่น การศึกษาต่อ การประชุมทางวิชาการ และการประชุมสัมมนา เป็นต้น

✓ทองอินทร์ วงศ์โสธร (2535 : 88-89) ได้จำแนกคุณลักษณะผู้นำของครูใหญ่ออกเป็น 2 ด้านคือ

1. ลักษณะเชิงกายภาพ หมายถึง คุณลักษณะภายนอกของผู้บริหารที่สามารถมองเห็นได้ชัดเจน ได้แก่ ความสูง ความแข็งแรงของร่างกาย รูปร่างหน้าตา น้ำเสียงและฐานะทางการเงิน

2. คุณลักษณะเชิงคุณภาพ หมายถึง คุณลักษณะอันเกี่ยวข้องกับบุคลิกภาพ ความสามารถในการบริหารงาน และทักษะทางสังคม ได้แก่ ความทะเยอทะยาน ความเชื่อมั่นในตนเอง ความซื่อสัตย์ ความกล้าได้กล้าเสีย ความสามารถในการใช้อำนาจเหนือคนอื่น ความทนอยู่ในความคับข้องใจ ความสามารถในการพูด ความเป็นผู้รอบรู้ ความสามารถในการตัดสินใจ ความสามารถในการแก้ปัญหา ความเห็นอกเห็นใจ ความมีมนุษยสัมพันธ์ ความเฉลียวฉลาด และความรับผิดชอบ

นอกเหนือจากนี้แล้ว ในปัจจุบันแนวความคิดเกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้บริหารที่จะทำให้การบริหารงานประสบผลสำเร็จในสถานการณ์ที่มีกระแสการเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ ของประเทศ กล่าวคือ

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลปัจจุบันทรงมีรับสั่งถึงคุณสมบัติพื้นฐานของผู้ปฏิบัติงานว่า ในการทำงานทั้งปวงนั้น ทุกคนจะต้องตั้งใจจริง อดทนและขยันหมั่นเพียร ซื่อตรงและเห็นอกเห็นใจ ถ้อยทีถ้อยอาศัยกัน มีเมตตา มุ่งดีมุ่งเจริญต่อกัน ยึดมั่นในสามัคคีธรรม สุจริต ทั้งในความคิดและการกระทำ ถือเอาความมั่นคงและประโยชน์ร่วมกันเป็นจุดหมายสำคัญ (กนก วงษ์ตระหง่าน. 2531 : 42) คุณสมบัติพื้นฐานตามแนวพระราชดำรินี้ เป็นคุณสมบัติที่ผู้ปฏิบัติงานทั้งปวงไม่ว่าจะทำงานใดก็ตาม จะต้องยึดมั่นและถือปฏิบัติ สรุปได้ 9 ประการ คือ 1) ตั้งใจ 2) อดทน 3) ขยันหมั่นเพียร 4) ซื่อตรง 5) เห็นอกเห็นใจ 6) ถ้อยทีถ้อยอาศัยกัน 7) เมตตา มุ่งดีมุ่งเจริญต่อกัน 8) สามัคคี และ 9) ความสุจริต ในด้านปัจจัยแห่งความสำเร็จของการทำงาน พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวก็ทรงแสดงให้เห็นถึงปัจจัยแห่งความสำเร็จของการทำงานว่า จะต้องมียปัจจัย 3 ประการ ประกอบกันคือ (กนก วงษ์ตระหง่าน. 2531 : 33)

1. ความรู้ความสามารถทางวิชาการ
2. จิตใจที่เข้มแข็งหนักแน่นในเหตุผลแห่งความถูกต้อง ในความสุจริตยุติธรรม และในความเที่ยงตรงรับผิดชอบ

3. ความรอบรู้และความคิดอ่านที่กว้างไกล มีหลักเกณฑ์ กับความเฉลียวฉลาดคล่องตัว ในการประสานงานและประสานประโยชน์

อานวย วีรวรรณ (2535 : 194-199) ได้เสนอแนวความคิดเกี่ยวกับคุณลักษณะ ของผู้ที่ประสบความสำเร็จในชีวิตการทำงานไว้ 7 ประการ คือ

1. ความเป็นผู้รู้ซึ่งถึงแก่นงาน คือ เป็นผู้ที่มีความสามารถในการวิเคราะห์ปัญหา ในทางปฏิบัติ นำหลักวิชามาประยุกต์ใช้ให้ได้ผลตามวัตถุประสงค์ และพยายามเฝ้าหาความรู้ เกี่ยวกับงานที่ตนรับผิดชอบอยู่ตลอดเวลา

2. ความเป็นผู้ริเริ่มสร้างสรรค์เพื่อให้เปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น โดยมีจิตสำนึก อยู่เสมอว่า วิทยาการต่าง ๆ ในโลกก้าวหน้าและเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ต้องตื่นตัวปรับปรุง เปลี่ยนแปลงให้ทันเหตุการณ์ และการเปลี่ยนแปลงของโลก

3. ความเป็นผู้รู้จักเอาใจเขามาใส่ใจเรา เป็นศิลป์ในการดำเนินงานไม่ให้เกิดกระทบ กระเทือนต่อผู้ร่วมงานหรือผู้อื่น

4. ความเป็นผู้มีมนุษยสัมพันธ์ คือ ต้องมีความสัมพันธ์อันดีกับผู้ร่วมงาน เข้ากับคนอื่น ได้เป็นอย่างดี รู้จักใช้ศิลปะในการเจรจา และรู้จักสร้างศรัทธาและบำรุงขวัญเพื่อเป็นกำลังใจ ให้แก่ผู้ร่วมงานด้วย

5. ความเป็นผู้เคารพนับถือในความคิดเห็นของผู้อื่นและรู้จักแสดงความคิดเห็นของตน โดยจะต้องรู้จักฟังและนับถือความคิดเห็นของผู้อื่น

6. ความเป็นผู้กล้าตัดสินใจ และมีความมานะพยายาม คือ มีความกล้าหาญในการ ตัดสินใจด้วยความเชื่อมั่น และยอมทุ่มเทสติปัญญา กำลังและความสามารถในการทำงาน แม้ว่า จะเป็นงานหนักก็ตาม

7. ความเป็นผู้มีคุณธรรมกำกับวิถีทางชีวิต โดยจะต้องตั้งมั่นอยู่บนพื้นฐานของความ ซื่อสัตย์สุจริต ความจงรักภักดี เพียบพร้อมด้วยสัจจธรรม ไม่เอารัดเอาเปรียบหรือเห็นแก่ได้ โดยไม่เกี่ยงถึงความเดือดร้อนของผู้อื่น

ดนัย เทียนพุฒ (2536 : 203-206) ได้สรุปปัจจัยใหม่ของผู้บริหารระดับสูง โดย กล่าวว่าผู้บริหารระดับสูงต้องมีคุณลักษณะที่สำคัญ 6 ประการ คือ

1. การมองการณ์ไกล ได้แก่ ความสามารถวาดภาพแผนทัศน์ในอนาคตได้สมจริง และมีการวางแผนและการเตรียมการสำหรับงานในอนาคตได้อย่างเหมาะสม

2. ความเป็นผู้นำ ได้แก่ กล้าตัดสินใจ มีความอดทน มีความสามารถในการแก้ปัญหา และสามารถโน้มน้าวผู้อื่นให้ทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ

3. มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ได้แก่ มีความคิดริเริ่มสร้างสิ่งใหม่ ๆ สามารถ
ยืดหยุ่น วิธีการเพื่อความสำเร็จของงาน และค้นคว้าวิธีการที่มีประสิทธิภาพ

4. มีความสามารถในการเจรจาต่อรอง หรือเป็นนักลอบบี้ ได้แก่ มีความสามารถ
ในการเจรจาต่อรอง และเป็นนักมนุษยสัมพันธ์ขั้นสูง

5. มีความคิดเชิงธุรกิจและความรับผิดชอบ ได้แก่ เป็นนักการตลาด ไม่เอาเปรียบ
ผู้อื่น และมีความรับผิดชอบ

6. ประนีประนอม ได้แก่ สามารถยืดหยุ่นวิธีการเพื่อความสำเร็จของงาน และมี
ความสามารถในการประสานประโยชน์

วิศิษฐ์ พิพัฒน์บุญโณพงศ์ (2535 : 38-39) ได้เสนอหลักและวิธีการปฏิบัติงานเพื่อ
เป็นผู้บริหาร โดยเน้นการสร้างคุณลักษณะสำคัญ 10 ประการ คือ 1) การรักษาระเบียบ
วินัย 2) การเรียนรู้เพิ่มเติมอยู่ตลอดเวลา 3) มีความเสียสละและให้ความช่วยเหลือต่อ
เพื่อนร่วมงาน 4) มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อเพื่อนร่วมงาน 5) ยึดมั่นในความซื่อสัตย์สุจริต 6)
มีความตรงต่อเวลา 7) มีความรับผิดชอบต่อองค์กร งาน และลูกค้า 8) ประหยัดให้องค์กร
อย่างสมเหตุสมผล 9) รักษาสุขภาพและออกกำลังกายอย่างสม่ำเสมอ และ 10) มองโลก
ในแง่ดี

ดวงเดือน พันธมนาวิน (2531 : 16-17) ได้ศึกษาจิตลักษณะของผู้ที่ประสบ
ความสำเร็จในการทำงาน โดยจะต้องมีคุณสมบัติเป็นคนเก่งและคนดี และกำหนดเป็นทฤษฎี
ต้นไม้วาดจริยธรรม ซึ่งทฤษฎีนี้กล่าวว่า พฤติกรรมการเป็นคนเก่งและคนดี มีองค์ประกอบทาง
จิตที่เกี่ยวข้องอยู่ 8 ประการ คือ ลักษณะที่เป็นพื้นฐานทางจิตใจ 3 ประการ ได้แก่ 1)
สติปัญญา ความเฉลียวฉลาดในการรับรู้สิ่งที่เกิดขึ้นได้ถูกต้อง แม่นยำ รู้จักคิดแบบนามธรรม
นอกเหนือจากการคิดแบบรูปธรรม สามารถคิดแบบเอกนัยและอเนกนัยด้วย 2) สุขภาพจิตดี
มีความวิตกกังวลน้อย หรือมีอยู่ในปริมาณที่เหมาะสมกับเหตุการณ์ 3) ประสบการณ์ทางสังคม
สูง เป็นการรับรู้ได้เห็นเกี่ยวกับสภาพการดำรงชีวิต อุปสรรคและปัญหา ความอยากและความ
ต้องการของคนประเภทต่าง ๆ ในสังคม ตลอดจนสภาพแวดล้อมทางกายภาพและทางสังคม
ส่วนจิตลักษณะที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมทางสังคม อีก 5 ประการ ได้แก่ 1) ความสามารถในการใช้เหตุผลทางจริยธรรม เป็นลักษณะไม่เห็นแก่ตัว แต่เห็นแก่พวกพ้องหรือเห็นแก่ส่วนรวม
ประเทศชาติ มนุษยชาติ และหลักการ 2) ลักษณะมุ่งอนาคต และควบคุมงาน คือ การรู้จัก
คาดการณ์ไกล สามารถอดได้ รอได้ มีจิตแกร่ง 3) บุคลิกภาพความเชื่ออำนาจในตนเอง

เป็นลักษณะความเชื่อว่า ผลที่เกิดขึ้นกับตนเองส่วนใหญ่เป็นเพราะการกระทำของตน มากกว่าจะเกิดจากความบังเอิญ โชคเคราะห์ หรือสิ่งลี้ลับลี้ภัย 4) คุณธรรม ค่านิยมและทัศนคติที่ดีต่อการทำงานในหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพสูง เป็นลักษณะการมองเห็นคุณประโยชน์ของพฤติกรรมหรือคุณธรรมต่าง ๆ เกิดความพอใจและมีความพร้อมที่จะกระทำพฤติกรรม หรือยึดคุณธรรมต่าง ๆ ไว้เป็นหลัก 5) แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูง เป็นลักษณะยอมรับที่จะแก้ปัญหาต่าง ๆ มุมานะบากบั่น ฝ่าฟันอุปสรรค ทำงานหรือแก้ปัญหาจนประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่ตั้งไว้อย่างเหมาะสมกับความรู้ความสามารถของตน จิตลักษณะทั้ง 8 ประการนี้ หลอมรวมเป็นลำต้นและรากแก้วของตนไม้จรรย์ธรรม ซึ่งจะผลิดอกออกผลอันเป็นพฤติกรรมการเป็นคนเก่งและคนดี

ในต่างประเทศ ฮอย และ มิสเกล (Hoy and Miskel. 1987 : 272) ได้กล่าวถึง คุณลักษณะประจำตัวที่ผู้บริหารจะต้องมีไว้คือ

1. ความเป็นผู้มีความสามารถ (Capacity) ประกอบด้วย ความมีไหวพริบ การตื่นตัว ทันต่อเหตุการณ์ การใช้เวลาและภาษาพูด ความเป็นผู้ริเริ่ม และความเป็นผู้ตัดสินใจที่ดี

2. ความเป็นผู้มีความสำเร็จ (Achievement) ประกอบด้วย ความสำเร็จทางด้านวิชาการ และการแสวงหาความรู้

3. ความเป็นผู้มีความรับผิดชอบ (Responsibility) ได้แก่ การเป็นที่พึ่งของคนอื่นได้ มีความสม่ำเสมอมั่นคง อดทน กล้าพูดกล้าทำ เชื่อมั่นในตนเอง และมีความทะเยอทะยาน

4. ความเป็นผู้เข้าไปมีส่วนร่วม (Participation) ในด้านกิจกรรม ในด้านสังคม ให้ความร่วมมือ รู้จักปรับตัวและมีอารมณ์ขัน

5. ความเป็นผู้มีฐานะทางสังคม (Status) มีตำแหน่ง ฐานะทางสังคมเป็นที่รู้จักทั่วไป

สำหรับบทบาทและพฤติกรรมทางการบริหารของผู้บริหารนั้น จะต้องเปลี่ยนแปลงไปตามสถานการณ์ที่จะเกิดขึ้น ซึ่งคุณลักษณะต่าง ๆ ของผู้บริหาร จะช่วยให้ผู้บริหารสามารถปรับเปลี่ยนบทบาทและพฤติกรรมของตนเองให้เหมาะสม สอดคล้องกับสถานการณ์นั้น ๆ ได้ และถ้าหากผู้บริหารมีคุณลักษณะที่เหมาะสมกับสถานการณ์แล้ว ก็จะทำให้ผู้บริหารประสบความสำเร็จในการบริหารงานมากขึ้น

จากแนวความคิดของนักวิชาการหลายท่านที่กล่าวมาแล้ว จะเห็นได้ว่า คุณลักษณะที่จะช่วยให้ผู้บริหารประสบความสำเร็จในการปฏิบัติงาน มีหลายลักษณะ ในการวิจัยครั้งนี้ได้ประมวลแนวคิด และสรุปไว้เป็น 4 ด้าน คือ

1. คุณลักษณะด้านบุคลิกภาพ
2. คุณลักษณะด้านภาวะผู้นำ
3. คุณลักษณะด้านทักษะทางการบริหาร
4. คุณลักษณะด้านวิชาชีพ

คุณลักษณะด้านบุคลิกภาพ

บุคลิกภาพ คือ คุณลักษณะส่วนรวมที่เปลี่ยนแปลงไปได้ในแต่ละบุคคล อันได้แก่ คุณลักษณะทางกาย ทางสติปัญญา ทางใจ ทางอารมณ์ และทางสังคม (Flores. 1960 : 128 ; Alport. 1967 : 263) ลักษณะประจำตัวนี้จะแสดงออกได้ทั้งทางระบบจิต อันได้แก่ ความคิด ความรู้สึกและพลังใจ และการแสดงออกทางระบบกาย อันได้แก่ รูปร่างหน้าตา เป็นต้น (Hilgord. 1971 : 397-405) องค์ประกอบสำคัญของบุคลิกภาพ ได้แก่ สติปัญญา อุนิสัย อารมณ์และร่างกาย (อรุณ รักธรรม. 2527 : 200) จากความหมายข้างต้นจึงอาจกล่าวได้ว่า คุณลักษณะด้านบุคลิกภาพ หมายถึง ลักษณะต่าง ๆ ที่รวมกันอยู่ในตัวบุคคลและการแสดงออกทางพฤติกรรมที่สามารถสังเกตเห็นได้จากกิริยาท่าทาง วาจา การกระทำ และอารมณ์ เป็นต้น

บุคลิกภาพของคน ไม่ใช่สิ่งที่เกิดมาพร้อมกับบุคคลทั้งหมด ยกเว้นเพียงรูปร่างหน้าตา สัดส่วน สีผิวของร่างกาย นอกจากนั้นเกิดจากการฝึกฝน อบรม เรียนรู้และมีประสบการณ์ภายหลังทั้งสิ้น แต่โดยความหมายของบุคลิกภาพแล้ว หมายถึง ทุกสิ่งที่ประกอบเป็นตัวบุคคล ทั้งนี้เนื่องมาจากอิทธิพลของพันธุกรรมและสิ่งแวดล้อมเป็นสำคัญ และบุคลิกภาพที่จะมีผลโดยตรงต่อกิจการงาน ชีวิตส่วนตัว และสังคม (ธนา โกมลภิส. 2527 : 43)

ก่อ สวัสดิพิพาณิชย์ (2519 : 105-112) ได้แยกการพิจารณาบุคลิกภาพในรายละเอียด ออกเป็น 3 ลักษณะ คือ

1. อุนิสัยของคนซึ่งเป็นพื้นฐานของการแสดงพฤติกรรม ได้แก่ ความกล้าหาญกับความรอบคอบ ความเยือกเย็นกับความเจ้าอารมณ์ การคิดการณ์ไกลกับการคิดเฉพาะหน้า ความฟักโง่ทางศิลปะกับการเป็นนักปฏิบัติ ความเชื่อถือในศาสนากับความเชื่อถือในวิทยาศาสตร์

2. คุณลักษณะประจำตัวของบุคคล ซึ่งได้แก่ ร่างกาย รูปร่างหน้าตา และกิริยาท่าทาง

3. บทบาทของบุคคล บทบาทเป็นส่วนหนึ่งของบุคลิกภาพ ซึ่งจะแสดงออกตามเพศวัย อาชีพ ฐานะทางเศรษฐกิจและสังคม และตำแหน่ง

การมีบุคลิกภาพที่ดีและเหมาะสม เป็นสิ่งจำเป็นและมีความสำคัญต่อผู้นำหรือผู้บริหารเป็นอย่างยิ่ง เพราะบุคลิกภาพมีผลโดยตรงต่อกิจการงานของผู้บริหาร (วุฒิชัย จานงค์. 2523 : 259) โดยบุคลิกภาพที่ดีจะชวนให้ผู้อื่นศรัทธาและมีความนิยมชมชอบ ซึ่งทำให้กลายเป็นผู้นำได้ง่ายขึ้น เพราะบุคลิกภาพที่ใครเห็นใครชอบจะดึงดูดใจและจูงใจคน ทำให้มีมิตรภาพระหว่างกันอย่างรวดเร็ว การมีบุคลิกภาพที่ดีจะเป็นรากฐานให้บุคคลสร้างตัวเป็นผู้นำได้ง่าย (อุทัย หิรัญโต. 2524 : 55) ดังนั้นบุคลิกภาพที่ดี นับเป็นคุณลักษณะผู้นำที่สำคัญด้านหนึ่งของผู้บริหารที่จะขาดเสียมิได้

บุคลิกภาพที่ดีของผู้นำ หรือผู้บริหารที่นักวิชาการหลายท่านได้ศึกษาค้นคว้าและแสดงความคิดเห็นไว้ (เสถียร เหลืองอร่าม. 2527 : 37 ; นาวิ รังสิวรักษ์. 2527 : 63-65 ; จุฬา บุรีภักดี. 2529 : 22-25 และ เสน่ห์ ศรีสุวรรณ. 2533 : 81-86) สรุปได้ดังนี้

1. เข้าวินิจฉัยไหวพริบปฏิภาณดี
2. สุขภาพร่างกายแข็งแรงดี
3. มีความอดทนต่ออุปสรรคนานาประการ
4. มีความหมั่นเพียร ขยันขันแข็ง
5. มีความสดชื่น ร่าเริงแจ่มใส
6. มีความสะอาด ปราณีต เรียบร้อย
7. มีเหตุผล และมีน้ำใจเป็นนักกีฬา
8. มีความจริงใจและเป็นมิตรกับคนทั่วไป
9. ยากช่วยเหลือผู้อื่นและอุทิศตนเพื่อส่วนรวม
10. มีความเชื่อมั่นในตนเอง
11. มีความกระตือรือร้น
12. มีความริเริ่มสร้างสรรค์
13. มีมนุษยสัมพันธ์และติดต่อสัมพันธ์กับคนอื่นได้ดี
14. มีความสามารถเข้าสังคมได้ดี

15. ไม่เห็นแก่ตัว
16. มีสุขภาพจิตดี มีอารมณ์ขันและมั่นคง
17. ยอมรับการติชม วิพากษ์วิจารณ์และคำแนะนำจากคนอื่นได้
18. มีความสามารถในการพูดและเขียนอย่างมีประสิทธิภาพ
19. ความเป็นผู้รักประนีประนอม
20. มีความเป็นนักสู้
21. มีความรับผิดชอบ
22. มีฐานะทางเศรษฐกิจดี
23. สามารถปรับตัวเข้ากับสิ่งต่าง ๆ ได้ดี
24. มีความสามารถคาดการณ์ข้างหน้าได้
25. แต่งกายเรียบร้อย เหมาะสม สวยงาม

คุณลักษณะด้านภาวะผู้นำ

ภาวะผู้นำหรือความเป็นผู้นำ (Leadership) หมายถึง พฤติกรรมที่เป็นอิทธิพลที่ทำให้ผู้ใต้บังคับบัญชาร่วมมือทำงานให้สำเร็จตามจุดมุ่งหมาย (Glueck. 1977 : 138) ความเป็นผู้นำ จึงเป็นกระบวนการในการจูงใจบุคคลในองค์การให้ตั้งใจทำงานให้ประสบผลสำเร็จ โดยอาศัยกระบวนการติดต่อสื่อสาร หรือความสัมพันธ์ระหว่างผู้บังคับบัญชาหรือผู้นำกับผู้ใต้บังคับบัญชา หรือผู้ตาม เพื่อให้ปฏิบัติตามที่ผู้นำต้องการ / ดังนั้น การดำเนินงานขององค์การจะบรรลุวัตถุประสงค์หรือมีประสิทธิภาพเพียงใดนั้น ย่อมขึ้นอยู่กับสมรรถภาพในการนำหรือการใช้ความเป็นผู้นำของผู้บริหารเป็นสำคัญ (Stewart. / 1985 : 62)

คุณลักษณะด้านภาวะผู้นำ จึงหมายถึง ความสามารถในการชักจูงให้ผู้อื่นปฏิบัติตามสิ่งที่ผู้นำหรือผู้บริหารต้องการ รวมทั้งความสามารถในการเข้าใจถึงสภาพและความแตกต่างของมนุษย์ ความสามารถในการจูงใจและให้กำลังใจแก่ผู้ใต้บังคับบัญชาในการปฏิบัติงาน และความสามารถในการแสดงพฤติกรรมการบริหารให้เหมาะสมกับสถานการณ์

วิจิตร วรุตบางกูร (2525 : 74-80) ได้ศึกษาพบว่า ผู้บริหารที่สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพนั้น จะต้องมียุทธลักษณะที่สำคัญ กล่าวคือ ความเป็นผู้นำที่มีอิทธิพลเหนือคนอื่นในกลุ่ม มีความรู้และประสบการณ์ในการบริหารงาน มีมนุษยสัมพันธ์ดี สามารถเข้ากับบุคคลอื่นและผู้ร่วมงานได้ มีความรู้กว้างขวางเกี่ยวกับงานในหน้าที่ ตลอดจนมีความสามารถ

จำสิ่งต่าง ๆ รวมทั้งผู้ร่วมงานและลักษณะงานได้ดี ซึ่งจะทำให้ผู้ร่วมงานเกิดความรู้สึกซาบซึ้ง มีคุณธรรม และสามารถเป็นตัวอย่างที่ดีของบุคคลอื่นได้

กิติ ตยัคคานนท์ (2536 : 71) ได้กล่าวถึง คุณลักษณะที่ดีของผู้นำที่เกี่ยวข้องกับความเป็นผู้นำในการบริหารงาน ได้แก่ ความเป็นธรรม ความสามารถในการจูงใจคน การควบคุมตนเอง การตัดสินใจ กับการใช้ดุลพินิจที่ดีและถูกต้อง มีความกล้าหาญ เด็ดขาด จริงจัง ไม่โลเล มีความอดทน หนักแน่นและรู้จักบังคับใจตนเอง ยกย่องให้เกียรติ และให้ความไว้วางใจผู้ใต้บังคับบัญชา

กีเซลลี (Ghiselli. 1971 : 39-94) ได้ศึกษาเกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้นำ พบว่า คุณลักษณะของผู้นำที่มีความสัมพันธ์กับความสำเร็จในการปฏิบัติงาน มีอยู่ 7 ประการ ได้แก่ ความสามารถในการสั่งการ ความรอบรู้งาน ความสามารถในการตัดสินใจ ความมั่นใจในตนเอง ความต้องการความสำเร็จในอาชีพ ความต้องการความสำเร็จในชีวิต และความไม่ผูกติดกับตำแหน่ง โดยแบ่งคุณลักษณะดังกล่าวออกเป็น 3 ด้าน คือ ด้านความสามารถ ด้านบุคลิกลักษณะ และด้านการจูงใจ ซึ่งผลการศึกษานี้ แกนนอน (Gannon. 1982 : 315) และ เซอร์จิโอวานนี และคนอื่น ๆ (Sergiovanni and others. 1987 : 384-391) ได้นำออกเผยแพร่และอธิบายความหมายของคุณลักษณะของผู้นำดังกล่าวไว้ดังนี้

1. ความสามารถในการสั่งการ (Supervisory Ability) หมายถึง ความสามารถที่จะชี้นำหรือชี้แนะงานของคนอื่นและสามารถที่จะจัดองค์การหรือบูรณาการกลุ่มกิจกรรมต่าง ๆ ที่จะช่วยส่งเสริมให้บรรลุจุดหมายของกลุ่มได้ง่ายขึ้น

2. ความรอบรู้งาน (Intelligence) หมายถึง ความสามารถที่จะตัดสินใจให้เหตุผลและความสามารถเกี่ยวกับความคิด นามธรรมและมโนภาพ ความสามารถที่จะเรียนรู้ หยั่งเห็นสังเคราะห์และวิเคราะห์ได้

3. ความสามารถในการตัดสินใจ (Decisiveness) หมายถึง ความพร้อมที่จะตัดสินใจอย่างฉับพลันด้วยความเชื่อมั่น ไม่ลังเลในการตัดสินใจ

4. ความมั่นใจในตนเอง (Self-Assurance) หมายถึง ขอบเขตที่บุคคลรู้ตัวเองว่ามีประสิทธิภาพในการแก้ปัญหา การตัดสินใจถูกต้องและเชื่อมั่นในตนเองว่า มีความสามารถพอที่จะต่อสู้ปัญหาในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้

5. ความต้องการความสำเร็จในอาชีพ (Need for Occupational Achievement) หมายถึง ขอบเขตที่บุคคลแสวงหาความรับผิดชอบ และเกียรติศักดิ์เกี่ยวกับตำแหน่งที่สูงขึ้นกว่าที่เป็นอยู่ ความต้องการนี้เป็นความต้องการความสำเร็จในอาชีพนั่นเอง

6. ความต้องการความสำเร็จในชีวิต (Need for Self - Actualization) หมายถึง ขอบเขตที่บุคคลแสวงหาโอกาสที่จะใช้ปัญญา หรือความสามารถของตนให้เต็มที่อยู่ อิสระในการทำกิจกรรมที่สำคัญ โดยที่ความสำเร็จนั้นจะส่งผลถึงสังคมส่วนรวมด้วย

7. ความไม่ผูกติดกับตำแหน่ง (Low Need for Job Security) หมายถึง การที่บุคคลไม่ยึดถือเอาการทำงานเพื่อตำแหน่ง ทำการปกป้องงานหรือสถานภาพเป็นสำคัญ พยายามแสวงหาการมอบหมายงานที่ตนเองปลอดภัย พยายามหลีกเลี่ยงเรื่องที่ตนเองต้องถูกตรวจสอบหรือถูกประเมิน ถือเอาสิ่งที่ตนเองคุ้นเคยเป็นของดี ส่วนสิ่งไม่คุ้นเคยเป็นของเลวไป

คุณลักษณะดังกล่าวข้างต้นถือได้ว่า เป็นคุณลักษณะที่เกี่ยวข้องกับความเป็นผู้นำหรือภาวะผู้นำของผู้บริหาร เพื่อที่จะช่วยให้การดำเนินงานตามหน้าที่ความรับผิดชอบประสบความสำเร็จ

คุณลักษณะด้านทักษะทางการบริหาร

ทักษะทางการบริหาร (Administrative Skills) หมายถึง ความรู้ความชำนาญ และความสามารถในการดำเนินกิจกรรมการบริหาร เพื่อให้การปฏิบัติงานบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ผู้บริหารหรือผู้นำที่มีความสามารถในการบริหารงาน ต้องมีทักษะเกี่ยวกับการบริหารงานที่ตนรับผิดชอบ จึงจะทำให้การบริหารงานนั้นประสบผลสำเร็จได้ด้วยดี (กิตติมาปริดีติลก. 2529 : 274) ทักษะทางการบริหารเป็นคุณสมบัติจำเป็นที่ผู้บริหารจะต้องมีเพื่อช่วยให้การบริหารงานเกิดผลสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพ (ถวิล เกื้อกุลวงศ์. 2530 : 38) เนื่องจากลักษณะของการบริหารจะครอบคลุมถึงกระบวนการบริหาร ภารกิจของการบริหารและทักษะในการบริหารด้วย (วิจิตร ศรีสอ้าน. 2526 : 68-69)

เกี่ยวกับทักษะทางการบริหารนี้ แนวคิดที่ได้รับการยอมรับกันโดยทั่วไป คือแนวคิดของแคทซ์ (Katz. 1955 : 32-42.) ซึ่งกล่าวว่า ทักษะที่จำเป็นในการบริหารงานของผู้บริหารมี 3 ประการ คือ ทักษะด้านความรู้ความเข้าใจ (Conceptual Skill) ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ (Human Skill) และทักษะด้านเทคนิควิธีการ (Technical Skill)

ทักษะด้านความรู้ความเข้าใจ (Conceptual Skill) หรือทักษะด้านมนคติ หมายถึง ความสามารถของผู้บริหารในการเข้าใจหน่วยงานที่สังกัดในทุกลักษณะ และขั้นตอนอย่างละเอียด สามารถมองเห็นความสัมพันธ์ระหว่างงานด้านต่าง ๆ ในองค์การหรือหน่วยงานได้อย่างชัดเจนและการที่มีการเปลี่ยนแปลงในบางส่วนของงาน จะมีผลกระทบต่อส่วนอื่นได้รวม

ทั้งเข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างหน่วยงานที่ตนสังกัดกับหน่วยงานอื่น ๆ ในการบริหารมีกิจกรรมหลายอย่าง que ผู้บริหารต้องใช้ทักษะด้านนี้ เช่น การกำหนดนโยบาย การวางแผน การตัดสินใจ การประสานงาน และการแก้ปัญหาตามข้อขัดแย้ง เป็นต้น

ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ (Human Skill) หมายถึง ความสามารถและความชำนาญของผู้บริหารในการทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ อันได้แก่ ความสามารถในการประสานงานกับผู้บังคับบัญชา เพื่อให้ได้รับการสนับสนุนและการยอมรับ ความสามารถในการประสานความร่วมมือจากผู้ร่วมงาน การติดต่อประสานงานกับหน่วยงานอื่นที่จะร่วมมือกับหน่วยงานของตน ตลอดจนการสร้างภาพพจน์ที่ดีให้กับหน่วยงาน เพื่อให้เกิดความศรัทธาเชื่อถือและไว้วางใจ กิจกรรมที่ผู้บริหารจะต้องใช้ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์มี อาทิเช่น การพูด การสร้างขวัญและกำลังใจ การประสานงานและการเผยแพร่ผลงานต่าง ๆ

ทักษะด้านเทคนิควิธีการ (Technical Skill) หมายถึง ความรู้ความเข้าใจ ความสามารถและความชำนาญในการปฏิบัติงานเฉพาะด้าน โดยเฉพาะที่เกี่ยวกับระเบียบวิธีการ กระบวนการ การดำเนินการ เครื่องมือและเทคนิคที่สำคัญของงานนั้น ๆ กิจกรรมที่ผู้บริหารต้องใช้ทักษะในด้านนี้ ได้แก่ การวางแผนงานหรือโครงการ การติดต่อสื่อสาร ทักษะกระบวนการกลุ่ม การจัดการหรือการอำนวยความสะดวก เป็นต้น

นอกจากทักษะสามประการดังกล่าวแล้ว คูนท์และเวียร์ริช (Koontz and Wehrich. 1990 : 7) ได้ศึกษาพบว่า ทักษะด้านการออกแบบ (Design Skill) เป็นทักษะที่สำคัญอีกอย่างหนึ่งที่จะช่วยให้ผู้บริหารสามารถดำเนินการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นให้บังเกิดผลดี ทักษะด้านนี้เป็นการวางแผนอย่างชาญฉลาด มีการคาดการณ์ถึงปัญหาที่จะเกิดขึ้น และวางแผนแก้ปัญหาไว้ในเบื้องต้น หรือการเผชิญปัญหาที่เกิดขึ้นในทุกรูปแบบ ผู้บริหารที่มีทักษะด้านการออกแบบก็จะสามารถใช้การออกแบบ เพื่อแก้ปัญหาวิธีใดวิธีหนึ่งยุดิปัญหาได้

ไวลส์ (Wiles. 1955 : 13) กล่าวว่า ทักษะทางการบริหารที่จำเป็นสำหรับผู้บริหารคือ

1. ทักษะในการเป็นผู้นำ (Skill in Leadership) .
2. ทักษะในมนุษยสัมพันธ์ (Skill in Human Relation)
3. ทักษะในกระบวนการหมู่พวก (Skill in Group Process)
4. ทักษะในการบริหารบุคคล (Skill in Personal Administration)
5. ทักษะในการประเมินผล (Skill in Evaluation)

มินท์ซเบิร์ก (Mintberg. 1973 : 27-28) มีแนวคิดเกี่ยวกับทักษะในการบริหาร ที่จำเป็นสำหรับผู้บริหาร ควรประกอบด้วย

1. ทักษะกระบวนการกลุ่ม
2. ทักษะความเป็นผู้นำ
3. ทักษะการแก้ปัญหาความขัดแย้ง
4. ทักษะการจัดข้อมูลข่าวสาร
5. ทักษะการตัดสินใจ
6. ทักษะการแสวงหาและใช้ทรัพยากร
7. ทักษะการเป็นผู้ริเริ่ม
8. ทักษะความเข้าใจในบทบาทหน้าที่

วินัย เกษมเศรษฐี (2521 : 47-56) กล่าวว่า ผู้บริหารที่ดีมีความสามารถต้องมีความรู้และทักษะ โดยทักษะที่จำเป็นสำหรับผู้บริหารประกอบด้วย

1. ทักษะทางเทคนิค (Technical - Managerial Skills) คือ ทักษะในด้านการเงินและบัญชี การจัดหา งานบริหารบุคคล ระเบียบงานสารบรรณ การจัดระบบงาน เป็นต้น

2. ทักษะในการครองตน (Human - Managerial Skills) คือ ทักษะในการกระตุ้น หรือจูงใจให้ทำงานตามหน้าที่และความรับผิดชอบ การติดต่อประสานงาน การแสดงสภาพผู้นำ การรู้จักประนีประนอม และการสร้างขวัญ เป็นต้น

3. ทักษะในการจัดการศึกษา (Technical-Educational Skills) คือ ทักษะในการจัดการเรียนการสอนให้เกิดผลในทางปฏิบัติ ตามจุดมุ่งหมายของการศึกษาของหลักสูตร และของวิชาการพัฒนาหลักสูตร และการนำหลักสูตรไปใช้ให้เกิดผลในทางปฏิบัติ

4. ทักษะในการสร้างความคิด (Speculative Creative Skills) คือ ทักษะในการคาดการณ์ล่วงหน้า ในลักษณะที่สามารถทำให้องค์การปฏิบัติงานตามหน้าที่และความรับผิดชอบได้อย่างสมบูรณ์ และมีบริการที่สนองความต้องการได้

นักวิชาการหลายคน (Wiles. 1955 : 13-18 ; วิทยุ สาร. 2519 : 70 และ วินัย เกษมเศรษฐี. 2521 : 54) ต่างมีความเห็นตรงกันว่า ทักษะทางการบริหารที่เป็นสิ่งจำเป็นในการบริหารงานของผู้บริหาร คือ ผู้บริหารต้องมีทักษะทางด้านมนุษยสัมพันธ์ ซึ่งหมายถึงความสามารถในการเข้ากับคน รู้ว่าจะทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างไร (พนัส หันนาคินทร์).

2524 : 68-69) มีความคิดเห็นว่า ทักษะในด้านกลวิธีการทำงาน ทักษะในด้านความคิดรวบยอด และทักษะในด้านมนุษยสัมพันธ์ เป็นทักษะอันจำเป็นสำหรับผู้บริหารในการบริหารงานให้ราบรื่น และผู้บริหารควรสร้างทักษะเหล่านี้ให้เป็นสมบัติประจำตัวด้วย

คุณลักษณะด้านวิชาชีพ

คุณลักษณะด้านวิชาชีพ หมายถึง ความรู้และประสบการณ์ที่เกี่ยวกับวิชาชีพ หรืองานที่ต้องปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ ซึ่งจะตรงกับลักษณะงานในตำแหน่งของผู้บริหารนั้น ๆ (สมเกียรติ เจริญนิม. 2532 : 15) คุณลักษณะด้านวิชาชีพนี้จะเกี่ยวข้องกับทักษะการปฏิบัติงาน และภาวะผู้นำของผู้บริหารอย่างใกล้ชิด

นักวิชาการหลายท่านได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับคุณลักษณะด้านวิชาชีพที่จำเป็นสำหรับผู้บริหารไว้ดังนี้

จุมพล สวัสดิยากร (2520 : 328-331) กล่าวถึง คุณลักษณะด้านวิชาชีพของผู้บริหารไว้ 9 ประการ คือ

1. ความสามารถในการวางแผนปฏิบัติงาน
2. ความสามารถในการจัดองค์การ และจัดบุคคลให้เข้ากับงาน
3. ความสามารถในการควบคุมการใช้จ่ายเงิน
4. ความสามารถในการประชาสัมพันธ์
5. ความสามารถในการประสานงาน
6. ความสามารถในการบำรุงขวัญผู้ร่วมงาน
7. ความสามารถในการบังคับบัญชาผู้ร่วมงาน
8. ความสามารถในการประเมินผลงาน
9. ความสามารถในการปรับปรุงงานให้ดีขึ้นอยู่เสมอ

อภิรมย์ ณ นคร (2521 : 12-13) ได้ให้ความเห็นไว้ว่า ผู้บริหารการศึกษา ต้องอาศัยทั้งสมรรถภาพส่วนตัวและด้านอาชีพในการบริหารงาน สมรรถภาพทางด้านอาชีพมีดังนี้

1. พื้นฐานการศึกษาที่สูงพอ
2. มีความเข้าใจอย่างลึกซึ้งในศาสตร์ที่เกี่ยวกับการบริหารการศึกษา
3. มีประสบการณ์มาก่อนอย่างเพียงพอ
4. มีความสามารถต่อการทำงานเป็นกลุ่ม

นพพงษ์ บุญจิตราดุลย์ (2527 : 33-40) ให้แนวคิดเกี่ยวกับคุณลักษณะด้านวิชาชีพไว้ว่า เป็นความสามารถในการใช้ความรู้และเครื่องมือทางการบริหาร ความสามารถในการจูงใจคน ความสามารถในการตัดสินใจ ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ และความสามารถในการคิดวิเคราะห์วางแผนนโยบายและแผนงาน

ประทุม รอดประเสริฐ (2527 : 59) ได้ระบุถึงคุณลักษณะที่ผู้บริหารควรมี และเป็นคุณลักษณะที่จะทำให้วิชาชีพการเป็นนักบริหารประสบผลสำเร็จ มีดังนี้

1. เป็นผู้มีความรู้เฉลียวฉลาด มีความรู้ทันต่อเหตุการณ์ต่าง ๆ และมีความเป็นปัจจุบันเสมอ

2. เป็นผู้มีความสามารถในการแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้ดี

3. เป็นผู้มีมโนธรรมและมีความยุติธรรม

4. เป็นผู้ที่ใช้เวลาให้กับหน่วยงานอย่างแท้จริง และเอาจริงเอาจังกับงานในหน้าที่รับผิดชอบ

5. เป็นผู้มีจินตนาการสูง และกล้าตัดสินใจในสิ่งที่จะเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม

ในการกำหนดความรู้ความสามารถของผู้ดำรงตำแหน่งศึกษาธิการจังหวัด ของคณะกรรมการข้าราชการครู (สวัสดิการ สำนักงาน ก.ค.. 2528 : 124-132) ได้กำหนดความรู้ความสามารถที่ต้องการไว้ดังนี้

1. มีความรู้ความสามารถเข้าใจในวิชาการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม อย่างเหมาะสมแก่การปฏิบัติงานในหน้าที่

2. มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการบริหารการศึกษา การศาสนา และวัฒนธรรม รวมทั้งมีความรู้ความเข้าใจในกฎหมาย กฎ ระเบียบ และข้อบังคับต่าง ๆ ที่ใช้ในการปฏิบัติงานอย่างเหมาะสมแก่การปฏิบัติงานในหน้าที่

3. มีความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับแผนการศึกษาแห่งชาติ นโยบายทางการศึกษา และแผนพัฒนาการศึกษา

4. มีความสามารถในการบริหารงานในหน้าที่ อันได้แก่ การวางแผน การมอบหมายงาน การสั่งการ การประสานงาน การนิเทศและแนะนำ การควบคุมและติดตามประมวลผลงาน ตลอดจนการปกครองบังคับบัญชาอย่างเหมาะสมแก่การปฏิบัติงานในหน้าที่

5. มีความรู้ความเข้าใจในหลักการบริหารงานบุคคล

6. มีความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

7. มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดทำงบประมาณ และการบริหารงบประมาณอย่างเหมาะสมแก่การปฏิบัติงานในหน้าที่

8. มีความรู้ความสามารถในการริเริ่มปรับปรุงงานอย่างเหมาะสมแก่การปฏิบัติงานในหน้าที่

9. มีความรู้ความเข้าใจในนโยบายของรัฐบาล โดยเฉพาะทางการศึกษา และปัญหาด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม และการจัดการศึกษาอย่างเหมาะสมแก่การปฏิบัติงานในหน้าที่

10. มีความเชี่ยวชาญงานในหน้าที่

นีซวิช (Knezevich. 1984 : 16-18) ได้กล่าวถึงสมรรถภาพอันจำเป็นในการบริหารงานของนักบริหาร ซึ่งครอบคลุมเทคนิคการบริหารงานหลายเรื่อง โดยผู้บริหารต้องมีความสามารถที่จำเป็น 17 ประการ คือ ความสามารถในการกำหนดทิศทางการปฏิบัติงาน การกระตุ้นความเป็นผู้นำ เป็นนักวางแผน เป็นผู้ตัดสินใจ เป็นนักจัดองค์การ เป็นผู้จัดการเปลี่ยนแปลง เป็นผู้ประสานงาน เป็นผู้สื่อสาร เป็นผู้แก้ความขัดแย้ง เป็นผู้แก้ปัญหา เป็นผู้จัดระบบงาน เป็นผู้บริหารการเรียนการสอน เป็นผู้บริหารงานบุคคล เป็นผู้บริหารทรัพยากร เป็นผู้ประเมินผล เป็นผู้สร้างความสัมพันธ์กับชุมชน และเป็นประธานในพิธีการ

จากแนวคิดที่กล่าวมาแล้วข้างต้นพอสรุปได้ว่า คุณลักษณะด้านวิชาชีพที่จำเป็นสำหรับผู้บริหารการศึกษา มีดังนี้

1. ความสามารถในการสั่งการ
2. ความรอบรู้งานในหน้าที่ความรับผิดชอบ
3. ความสามารถในการวางแผนปฏิบัติงาน
4. ความสามารถในการจัดองค์การ
5. ความสามารถในการประสานงาน
6. ความสามารถในการบังคับบัญชาผู้ร่วมงาน
7. ความสามารถในการบริหารงานบุคคล
8. ความสามารถในการแก้ปัญหาและความขัดแย้ง
9. ความสามารถในการปกครองบังคับบัญชา
10. ความสามารถในการควบคุมการใช้จ่ายเงิน
11. ความสามารถในการใช้ความรู้และเครื่องมือทางการบริหาร

12. ความสามารถในการปรับปรุงและพัฒนางาน และก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง
13. ความสามารถในการทำงานเป็นกลุ่ม
14. ความสามารถในการติดตามและประเมินผล
15. ความสามารถในการติดต่อสื่อสาร
16. ความต้องการความสำเร็จในอาชีพและในชีวิต
17. ความมีประสบการณ์ในวิชาชีพมาก่อน
18. ความเข้าใจอย่างลึกซึ้งในศาสตร์เกี่ยวกับการบริหารการศึกษา
19. มีความเชี่ยวชาญงานในหน้าที่

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะของผู้บริหาร

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะของศึกษานิเทศก์จังหวัดและผู้บริหารการศึกษาอื่น ๆ ที่สมควรนำมากล่าวไว้ มีดังนี้

งานวิจัยในประเทศ

ประถม แสงสว่าง (2524 : 8-9) ทำการวิจัยเพื่อค้นหาคุณลักษณะของนักบริหารการศึกษาไทยที่พึงประสงค์อย่างยิ่ง โดยสรุปเรียงตามลำดับความสำคัญไว้กล่าวคือ กล้ายอมรับผิดเมื่อทราบว่ามีสิ่งที่ไม่ดีหรือกระทำไปนั้นไม่ถูกต้อง ไม่เป็นผู้ตอบรับแต่ความชอบแล้ว โยนความผิดให้ผู้อื่น มีความสามารถและกล้าแสดงความคิดเห็นของตนเองต่อที่ประชุมหรือผู้อื่น มีความคิด สุขุมรอบคอบในการตัดสินใจ มีความลึกซึ้งกว้างขวางมองการณ์ไกล มีความเชื่อมั่นในตนเอง มีปฏิภาณไหวพริบและสติปัญญาดี มีความกระตือรือร้นในการทำงานและไม่รับสินบนหรืออาศัยอำนาจ หน้าที่หาประโยชน์ส่วนตัว

วิมาน วรรณคำ (2527 : 94-95) ได้ทำการวิจัยเรื่องบุคลิกลักษณะ คุณสมบัติ และความสามารถในการบริหารงานของศึกษานิเทศก์จังหวัด พบว่า ศึกษานิเทศก์จังหวัดควรเปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายเข้าพบได้ง่าย อดทนรับฟังความคิดเห็นของคนอื่นได้ในทุกสถานการณ์ ใฝ่จิตติดตามเหตุการณ์ที่เป็นปัจจุบันอยู่เสมอ ควรสนใจชนบทชนบทนิยมประเพณีท้องถิ่น และมีความเสมอต้นเสมอปลายในความรับผิดชอบ ส่วนคุณลักษณะด้านวิชาการ พบว่า ศึกษานิเทศก์จังหวัดควรสำเร็จปริญญาโทขึ้นไป ควรมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงในระดับปริญญา ควรมีประสบการณ์การดูงานการบริหารการศึกษาจากต่างประเทศ และควรมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับระเบียบและกฎหมายการศึกษาเป็นอย่างดี

นิวัตต์ น้อยมณี (2527 : 113-168) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของศึกษานิเทศก์ในทัศนะของข้าราชการ พบว่า ข้าราชการทุกกลุ่มต้องการให้ศึกษานิเทศก์จังหวัด มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ทั้งในด้านคุณลักษณะส่วนตัว ได้แก่ สุขภาพ สติปัญญา บุคลิกภาพ ความประพฤติ คุณธรรม อารมณ์ และการแสดงออกซึ่งความคิด และในด้านคุณลักษณะด้านวิชาชีพ ได้แก่ ความรู้ความสามารถทั่วไป ความรู้เกี่ยวกับวิชาชีพ ประสบการณ์และระดับความรู้ และการฝึกอบรมระหว่างประจำทำงาน

สมชัย ศิริธัญญารัตน์ (2535 : 82) ได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับทักษะการปฏิบัติงานที่พึงประสงค์ตามความต้องการของบุคลากร สำนักงานศึกษานิเทศก์อำเภอ ในเขตการศึกษา 5 พบว่า บุคลากรสำนักงานศึกษานิเทศก์อำเภอมีความต้องการ ทักษะด้านความคิด ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ และทักษะด้านเทคนิควิธีการ อยู่ในระดับมาก และทักษะที่มีความต้องการมากที่สุด ได้แก่ ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ รองลงมาได้แก่ ทักษะด้านการคิดและทักษะด้านเทคนิควิธีการ

จันทราณี สงวนนาม (2533 : 140) ได้ศึกษาคุณลักษณะบางประการของผู้บริหารและปัจจัยที่สัมพันธ์กับความสำเร็จของโรงเรียนประถมศึกษา พบว่า พฤติกรรมการเป็นผู้นำทางวิชาการ สามารถทำนายความสำเร็จของโรงเรียน และผู้บริหารที่ประสบความสำเร็จมีพฤติกรรมการเป็นผู้นำทางวิชาการมากกว่าโรงเรียนที่ไม่ประสบความสำเร็จ

ทวีศักดิ์ จันทราสาร (2528 : ง) ทำการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้อำนวยการการประถมศึกษาจังหวัด พบว่า คุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความรู้ที่สำคัญอย่างยิ่งคือ ความรู้เกี่ยวกับนโยบายและการจัดระบบองค์กรการบริหาร ส่วนคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความรู้ที่สำคัญ คือ มีความรู้ และวุฒิอย่างต่ำระดับปริญญาโททางการศึกษา ทางด้านทักษะที่สำคัญคือ มีความสามารถในการวินิจฉัยชี้ขาดปัญหาที่เกิดขึ้นในการบริหารงานได้อย่างถูกต้อง มีหลักการและคุณภาพ และทางด้านลักษณะนิสัยที่สำคัญอย่างยิ่งคือ มีความยุติธรรม มีวินัย ซื่อสัตย์สุจริต มีความจริงใจต่อผู้ใต้บังคับบัญชาทุกคน เป็นผู้ตรงต่อเวลา มีจิตใจเป็นประชาธิปไตย มีความขยันและอุทิศเวลาให้กับงาน

เหม ทองชัย (2536 : 46-47) ได้ศึกษาคุณสมบัติและบทบาทที่จำเป็นสำหรับรองอธิการฝ่ายวิชาการของวิทยาลัยครู โดยได้สอบถามความคิดเห็นของอธิการ รองอธิการฝ่าย วิชาการ ผู้บริหารและอาจารย์ พบว่า คุณสมบัติด้านส่วนตัวที่มีจำเป็นสูงสุด ได้แก่ ความสามารถในการสื่อสารทำความเข้าใจกับคนอื่น ความซื่อสัตย์สุจริต ไม่อาศัยอำนาจหน้าที่หาประโยชน์ส่วนตัว ความสำนึกในความรับผิดชอบต่องานในหน้าที่ และกล้าที่จะรับผิดชอบในงานที่

มอบหมายให้บุคคลอื่นปฏิบัติและมีข้อบกพร่องเกิดขึ้น ส่วนคุณสมบัติด้านวิชาชีพ ที่มีความจำเป็นสูงสุด ได้แก่ ความเป็นนักวิชาการ ใฝ่รู้ ศึกษาหาความรู้อยู่เสมอ ความสามารถในการทำงานร่วมกับอาจารย์ได้เป็นอย่างดีและสามารถมอบหมายงานที่สอดคล้องกับความสามารถของอาจารย์ ความเข้าใจในปรัชญาและหลักการจัดการศึกษาในระดับอุดมศึกษาเป็นอย่างดี และมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตร และการบริหารหลักสูตรของวิทยาลัยครูเป็นอย่างดี

งานวิจัยในต่างประเทศ

✓ มาเฮอร์ (Maher. 1983 : 177-A) ได้สำรวจจากศึกษานิเทศการและผู้อำนวยการโรงเรียน พบว่า มุ่งองค์ประกอบสำคัญที่ผู้บริหารจะต้องปฏิบัติอยู่ 3 ประการ คือ การใช้ความสามารถในการติดต่อสื่อสาร การดูแลควบคุมการปฏิบัติงานของผู้ร่วมงานและการพิจารณาความดีความชอบของผู้ปฏิบัติงาน

✓ ลิว (Liu. 1985 : 0861-A) ได้ทำการวิเคราะห์พฤติกรรมผู้นำในการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนที่ประสบความสำเร็จ ผลการวิจัยพบว่า พฤติกรรมการเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร มีความสัมพันธ์สูงกับความสำเร็จของโรงเรียน ส่วนการศึกษาของฟรีดแมน (Freedman. 1986 : 1545-A) ได้ศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาและผู้ร่วมงาน ผลการวิจัยพบว่า การเป็นผู้นำทางวิชาการ มีความสัมพันธ์กับความรับผิดชอบของผู้บริหาร และผู้ร่วมงานมีความต้องการที่จะให้ผู้บริหาร มีความกระตือรือร้นที่จะทำงานร่วมกับครูให้มากขึ้น

✓ เพรสเซล (Pressel. 1986 : 156-A) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะด้านบุคลิกภาพ ซึ่งวัดองค์ประกอบของบุคลิกภาพโดยเครื่องมือแคฟเฟลล์ กับสิ่งที่จำเป็นอย่างยิ่งในการเป็นผู้นำ พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา มีจิตใจอ่อนโยนน้อยกว่าผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา ผู้สำเร็จปริญญาเอกจะให้ความอบอุ่นกับเพื่อนร่วมงาน มากกว่าผู้สำเร็จปริญญาโทผู้บริหารที่สำเร็จปริญญาเอกจะยึดกลุ่มเป็นสำคัญ และผู้บริหารโดยทั่วไป จะเป็นผู้ที่ชอบแสดงออก ให้ความอบอุ่นกับผู้ร่วมงาน ปรับตัวได้ดี ฉลาดและรู้จักใช้อำนาจมีจิตใจอ่อนโยน และเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตัว นอกจากนั้นยังพบอีกว่า ผู้บริหารการศึกษามีความเป็นผู้บริหารและเป็นผู้กระตุ้นเพื่อนร่วมงานในการปฏิบัติงาน ได้มากกว่าผู้บริหารทางด้านอื่น ๆ

✓ ในด้านทักษะทางการบริหาร เกลิงสก โสมทิพย์ (Talerngsok Sometip. 1985 : 2724-A) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ทักษะทางการบริหารของผู้บริหารการประถมศึกษาและ

สูงกว่ามัธยมศึกษา พบว่า ทักษะทางการบริหารที่จำเป็นสำหรับผู้บริหารการศึกษาระดับดังกล่าว มี 4 ประเภท ประเภทแรก เป็นทักษะการจัดดำเนินงานด้านการตัดสินใจ การแก้ปัญหาและการหาวิธีบริหาร ประเภทที่สอง เป็นทักษะในการจัดดำเนินงานด้านการติดต่อสื่อสาร และด้านการสร้างความสัมพันธ์กับบุคคล ประเภทที่สาม เป็นทักษะด้านองค์การ ได้แก่ การควบคุม การใช้งบประมาณ และทรัพยากรบุคคล และประเภทสุดท้าย เป็นทักษะในการพัฒนาโครงการจัดการศึกษา และการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ส่วน ครอฟอร์ด (Crawford. 1983 : 2901-A) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องทักษะที่ทำให้การบริหารสถาบันอุดมศึกษาประสบความสำเร็จ พบว่า มีทักษะที่จำเป็นอยู่ 4 ด้าน ได้แก่ ทักษะในการติดต่อสื่อสาร ทักษะด้านทรัพยากรมนุษย์ ทักษะด้านการวางแผน และทักษะด้านการรับรู้ตนเอง

บาส (Bass. 1981 : 65-66) ได้ศึกษาผลงานวิจัยของสต็อกดิลล์ (Stogdill) เกี่ยวกับบุคลิกภาพและพฤติกรรมของผู้บริหาร โดยจำแนกออกเป็นกลุ่มตามผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้คือ

1. บุคลิกภาพและพฤติกรรม จากผลการวิจัยมากกว่า 15 เรื่อง พบว่า ผู้บริหารควรมีบุคลิกภาพและพฤติกรรมเหนือบุคคลอื่น ๆ ในเรื่องต่อไปนี้ คือ มีเชาวน์ปัญญาดี มีนิสัยรักการศึกษา ค้นคว้า ติดตามความก้าวหน้าทางวิชาการ มีความรู้ทันสมัยและกว้างขวาง ชอบกิจกรรมและงานสังคม มีมารยาทสังคมดี มีฐานะทางเศรษฐกิจ

2. บุคลิกลักษณะของผู้บริหารที่ได้รับการยืนยัน จากผลการวิจัยมากกว่า 10 เรื่อง พบว่า ผู้บริหารจะมีบุคลิกลักษณะดังนี้ คือ มีความสามารถในการเข้าสังคม รู้จิตวิทยาในการเจรจา มีมารยาทสังคมดี มีความคิดริเริ่มทำสิ่งใหม่ ๆ เพื่อนำไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์แก่ส่วนรวมได้ มีความอดทนต่อความยากลำบาก อดทนต่อปัญหารอบด้าน โดยไม่เสียกำลังใจ รู้หลักและวิธีทำงาน มีความเชื่อมั่นในตนเอง หมั่นศึกษาหาความรู้เพื่อเสริมคุณค่าของตนให้เป็นผู้มีความสามารถ มีความเชื่อมั่นที่จะทำงานให้สำเร็จ มีความสามารถในการคาดการณ์ข้างหน้าได้ ให้ความร่วมมือกับหมู่คณะในการทำงาน เป็นที่รู้จักของคนทั่วไป มีความสามารถในการเปลี่ยนแปลงและคิดสิ่งใหม่ ๆ เป็นผู้มีความสามารถในการพูด และสามารถเขียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3. คุณสมบัติที่มีความสัมพันธ์สูงกับการเป็นผู้บริหาร คือ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ เป็นที่นิยมของปวงชน มีความสามารถในการเข้าสังคม มีความสามารถในการตัดสินใจ มีความปรารถนาที่จะทำดีที่สุด มีอารมณ์ขัน มีความร่วมมือกับผู้อื่น และมีความสามารถในทางกีฬา

4. องค์ประกอบที่มีความสัมพันธ์กับการเป็นผู้บริหาร แยกออกได้เป็น 5 ประเภท คือ ความสามารถ มีความหมายรวมถึง ความสามารถ สติปัญญา ความกระตือรือร้น ความสามารถในการพูด ความคิดริเริ่ม การตัดสินใจ ความสำเร็จ ได้แก่ การศึกษาหาความรู้ การงาน และการกีฬา ความรับผิดชอบ ได้แก่ การเป็นที่พึ่งของคนอื่น ความเพียรพยายาม ความเชื่อมั่นในตัวเอง ความปรารถนาที่จะทำดีที่สุด สถานะ ได้แก่ สถานะทางสังคม ทาง การสมรส และการเป็นที่นิยมของคนอื่น สถานการณ์ ได้แก่ ทักษะ ความต้องการและความ สันใจของผู้บริหารตามจุดประสงค์ที่ต้องการจะบรรลุถึงความสำเร็จ

การวิจัยของ ฮัฟฟีนส์ (Huffhines. 1984 : 705-A) เรื่องรูปแบบแท็กซี่โซโนมิคซ์ เพื่อการเป็นผู้บริหารที่มีประสิทธิภาพพบว่า ผู้บริหารที่มีประสิทธิภาพคือ ผู้บริหารที่สามารถนำ สภาพแวดล้อมมาใช้ให้เกิดประโยชน์ทางการบริหารเพื่อให้บรรลุเป้าหมายขององค์การ ผู้บริหาร จะต้องศึกษาสภาพแวดล้อม โดยต้องคำนึงถึงภารกิจที่ต้องปฏิบัติ ตลอดจนปฏิสัมพันธ์กับสังคม

ศึกษาธิการจังหวัดและบทบาทหน้าที่ในการบริหารการศึกษา

ความเป็นมาของตำแหน่งศึกษาธิการจังหวัด

ตำแหน่งศึกษาธิการจังหวัด ซึ่งเป็นหัวหน้าส่วนราชการรับผิดชอบงานของกระทรวง ศึกษาธิการในส่วนภูมิภาคนั้น ได้เริ่มมีมาตั้งแต่ พ.ศ.2449 โดยเริ่มจากกระทรวงธรรมการ (ชื่อในขณะนั้น) ได้ส่งครูประกาศนียบัตรออกไปดูแลการศึกษาในต่างจังหวัด ซึ่งเรียกว่า "ข้าหลวงธรรมการ" (ฉลอม อินทกุล. 2507 : 34) ต่อมาในปี พ.ศ.2451 การศึกษา ตามหัวเมืองขยายตัวมากขึ้น กระทรวงธรรมการจึงได้มอบหมายให้ข้าหลวงเทศาภิบาล เป็น ผู้รับผิดชอบในการจัดการศึกษาในมณฑลของตน และให้ข้าหลวงธรรมการเป็นเจ้าหน้าที่จัดการ ศึกษาชั้นอยู่ในบังคับบัญชาของข้าหลวงเทศาภิบาลโดยตรงและได้แต่งตั้งตำแหน่งผู้ช่วยธรรมการ หัวเมือง เพื่อแบ่งเบาภาระข้าหลวงธรรมการ โดยเรียกว่า "ธรรมการเมือง" ซึ่งต่อมาใน ปี พ.ศ.2459 ได้เปลี่ยนชื่อเป็น "ธรรมการจังหวัด" ตามประกาศเปลี่ยนชื่อท้องที่การปกครอง ให้เปลี่ยนชื่อเมืองเป็นจังหวัด (กระทรวงศึกษาธิการ. 2507 : 156-157)

ในปี พ.ศ.2462 ได้มีการเปลี่ยนชื่อกระทรวงธรรมการ เป็นกระทรวงธรรมการ ตำแหน่งธรรมการจังหวัด ได้เปลี่ยนชื่อมาเป็นศึกษาธิการจังหวัดด้วย แต่ในปี พ.ศ. 2469 กระทรวงศึกษาธิการ ได้เปลี่ยนชื่อกลับมาเป็นกระทรวงธรรมการ ตำแหน่งศึกษาธิการจังหวัด ได้เปลี่ยนมาเป็นธรรมการจังหวัดอีกครั้งหนึ่ง จนในปี พ.ศ.2484 เมื่อกระทรวงธรรมการได้

เปลี่ยนชื่อมาเป็นกระทรวงศึกษาธิการ ตำแหน่งกรรมการจังหวัดจึงได้เปลี่ยนมาเป็นศึกษาธิการจังหวัดและได้ใช้มาจนทุกวันนี้ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2507 : 463-464)

บทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของศึกษาธิการจังหวัด

บทบาทหน้าที่ของศึกษาธิการจังหวัดไทย

ในระยะแรก ตั้งแต่มีตำแหน่งศึกษาธิการจังหวัดเป็นต้นมา ศึกษาธิการจังหวัดเป็นหัวหน้าส่วนราชการตำแหน่งเดียวที่รับผิดชอบควบคุมดูแล ตรวจสอบตราการจัดการศึกษาของจังหวัด ในฐานะผู้บริหารการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการและผู้ช่วยเหลือผู้ว่าราชการจังหวัดเกี่ยวกับงานด้านการจัดการศึกษาในส่วนภูมิภาค โดยมีหน้าที่รับผิดชอบบริหารการศึกษาทั้งในระดับก่อนประถมศึกษา ระดับประถมศึกษา และระดับมัธยมศึกษา ควบคุมการสอบไล่ การสอบเทียบความรู้ และการสอบวิชาชุดครู ปกครองบังคับบัญชาครูอาจารย์ และดำเนินงานอื่น ๆ เกี่ยวกับการจัดการศึกษาของจังหวัด (ฉลอม อินทกุล. 2507 : 185-191) รวมทั้งเป็นผู้นำ ริเริ่มวางแผน ดำเนินงานการศึกษาของจังหวัดให้เจริญก้าวหน้า

เมื่อมีการขยายงานการจัดการศึกษา การศาสนา และการวัฒนธรรม เพิ่มมากขึ้น กระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งมีหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับงานดังกล่าวได้มีการปรับปรุงโครงสร้างการบริหารงานให้สอดคล้องกับความจำเป็นและเหมาะสมกับสภาพปัจจุบันทำให้มีผลกระทบต่อบทบาทหน้าที่ของศึกษาธิการจังหวัดไปด้วย สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ จึงได้ปรับปรุงบทบาทหน้าที่ของศึกษาธิการจังหวัด และสำนักงานศึกษาธิการจังหวัด ซึ่งเป็นหน่วยงานในความรับผิดชอบของศึกษาธิการจังหวัดให้เหมาะสมยิ่งขึ้น โดยในปัจจุบันศึกษาธิการจังหวัด มีอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบที่สำคัญ คือ

1. การเป็นผู้แทนกระทรวงศึกษาธิการในการบริหารงานการศึกษา การศาสนาและการวัฒนธรรมในจังหวัด โดยที่กระทรวงศึกษาธิการมีส่วนราชการ หน่วยงานและสถานศึกษากระจายอยู่ในพื้นที่จังหวัดและอำเภอทั่วประเทศ แต่หน่วยงานดังกล่าว เป็นส่วนราชการสังกัดส่วนกลาง การดำเนินงานและการบังคับบัญชา ส่วนใหญ่จะขึ้นตรงต่อกรมเจ้าสังกัดในส่วนกลาง ทำให้เกิดปัญหาในการประสานงาน การกำกับดูแลและร่วมมือในการดำเนินงานในระดับจังหวัด กระทรวงศึกษาธิการ จึงได้มอบหมายให้ศึกษาธิการจังหวัด เป็นผู้แทนกระทรวงศึกษาธิการที่ส่งมาประจำจังหวัดและช่วยเหลือผู้ว่าราชการจังหวัดในการปฏิบัติหน้าที่ราชการ อันเป็นหน้าที่ของกระทรวงศึกษาธิการในเขตจังหวัด โดยมีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

1.1 ปฏิบัติราชการตามกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ หรือคำสั่งของผู้บังคับบัญชา หรือมติคณะรัฐมนตรี ซึ่งกำหนดเป็นหน้าที่ของศึกษาธิการจังหวัด หรือของกระทรวงศึกษาธิการ

1.2 ดูแลราชการของกระทรวงศึกษาธิการในส่วนภูมิภาค เร่งรัดติดตามผลการปฏิบัติราชการของส่วนราชการหรือสถานศึกษา สังกัดกระทรวงศึกษาธิการ ที่ตั้งอยู่ในเขตจังหวัดในเรื่องอันเกี่ยวข้องโดยตรงกับนโยบาย โครงการและเอกลักษณ์ของการศึกษาไทย

1.3 ปฏิบัติงานตามแผนงานหรือโครงการที่กระทรวงศึกษาธิการ หรือกรมมอบหมายในกรณีงานหรือโครงการของกระทรวงหรือกรมปฏิบัติอยู่ในเขตจังหวัด โดยมีผู้รับผิดชอบโดยตรงอยู่แล้ว ให้ศึกษาธิการจังหวัดเข้าตรวจการดำเนินงาน หรือให้ผู้รับผิดชอบงานหรือโครงการรายงานกิจการ ซึ่งแจ้งแสดงเหตุผลผลการปฏิบัติได้

1.4 ประสานงานกับส่วนราชการ ราชการส่วนท้องถิ่น หรือสถานศึกษาภายในเขตจังหวัด เพื่อให้การจัดการศึกษาภายในเขตจังหวัดดำเนินไปด้วยดีมีประสิทธิภาพ

1.5 รายงานกิจการ การดำเนินงานของส่วนราชการ สถานศึกษา ในเขตจังหวัดให้กระทรวงศึกษาธิการทราบเป็นระยะ ตามเหตุผลความจำเป็น หรือตามที่กรมเจ้าของงานขอให้รายงาน

1.6 เสนอให้ผู้ว่าราชการจังหวัด หรือกรม หรือกระทรวง สั่งปฏิบัติหรือยับยั้งการปฏิบัติในเรื่องใดเรื่องหนึ่งตามความจำเป็น เพื่อประโยชน์ของทางราชการอันเป็นส่วนรวมของกระทรวงศึกษาธิการ

นอกจากนี้ ศึกษาธิการจังหวัดยังมีบทบาทหน้าที่เป็นผู้แทนกระทรวงศึกษาธิการประจำจังหวัดในการประสานแผน แผนงาน โครงการและการดำเนินงานตามภารกิจของส่วนราชการ สถานศึกษา สังกัดกระทรวงศึกษาธิการที่ตั้งอยู่ในเขตจังหวัดตามแผนพัฒนาจังหวัด ให้สอดคล้องกันและสอดคล้องกับการดำเนินงานของส่วนราชการและหน่วยงานของกระทรวง ทบวง กรมอื่นในจังหวัดเดียวกัน รวมทั้ง การเป็นผู้แทนกระทรวงศึกษาธิการในคณะกรรมการจังหวัด ทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษาของผู้ว่าราชการจังหวัด ในการบริหารราชการแผ่นดินในจังหวัด และให้ความเห็นชอบในการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัด กับปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่กฎหมาย หรือมติคณะรัฐมนตรีกำหนด

2. การทำหน้าที่หัวหน้าส่วนราชการประจำจังหวัด โดยที่ศึกษาธิการจังหวัด เป็นหัวหน้าส่วนราชการที่สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการส่งมาประจำอยู่ในจังหวัด ศึกษาธิการจังหวัด จึงมีบทบาทหน้าที่ช่วยเหลือผู้ว่าราชการจังหวัด ในการบริหารราชการเกี่ยวกับงานตาม

อำนาจหน้าที่ของกระทรวงศึกษาธิการในจังหวัด และบังคับบัญชาข้าราชการในสังกัดสำนักงาน
ศึกษาธิการจังหวัดและสำนักงานศึกษาธิการอำเภอ ซึ่งเป็นราชการส่วนภูมิภาคในจังหวัดด้วย
(พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน 2534 : 55) โดยเฉพาะอย่างยิ่งศึกษาธิการ
จังหวัด ในฐานะหัวหน้าสำนักงานศึกษาธิการจังหวัด ซึ่งเป็นราชการส่วนภูมิภาคประจำจังหวัด
จะต้องรับผิดชอบบริหารงานให้เป็นไปตามอำนาจหน้าที่ของสำนักงานศึกษาธิการจังหวัด กล่าวคือ
(พระราชกฤษฎีกาแบ่งส่วนราชการสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. 2535 : 29)

2.1 ประสานงานและจัดทำแผนพัฒนาการศึกษา การศาสนาและการวัฒนธรรม
ของจังหวัดและแผนปฏิบัติการ รวมทั้งจัดลำดับความสำคัญของแผนงาน โครงการ การตั้งและ
จัดสรรงบประมาณเหล่านี้ให้สอดคล้องกับแผนแม่บทของกระทรวงและแผนจังหวัด ตลอดจนกำกับ
เร่งรัด ติดตาม ประเมินผลการดำเนินงานตามแผนงานโครงการของหน่วยงานสังกัดกระทรวง
ศึกษาธิการภายในจังหวัด และเป็นหน่วยข้อมูลทางการศึกษา การศาสนา และการวัฒนธรรมใน
จังหวัด

2.2 ประสานแผนและส่งเสริมการดำเนินงานด้านการศึกษา การศาสนา และ
การวัฒนธรรม รวมทั้งส่งเสริมและควบคุมมาตรฐานคุณภาพการศึกษาของหน่วยงาน ทั้งในและ
นอกสังกัดกระทรวงภายในจังหวัด ตลอดจนดำเนินงานเกี่ยวกับงานเลขานุการของคณะกรรมการ-
การศึกษา การศาสนา และการวัฒนธรรมของจังหวัด

2.3 ปฏิบัติราชการตามกฎหมายและระเบียบเกี่ยวกับการศึกษา การศาสนา
และการวัฒนธรรม ซึ่งกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของผู้ว่าราชการจังหวัดหรือศึกษาธิการจังหวัด
หรือตามที่ได้รับมอบหมาย

2.4 ปฏิบัติราชการของกระทรวงซึ่งมิได้กำหนดเป็นอำนาจหน้าที่ของหน่วยงาน
ใดในจังหวัดโดยเฉพาะ

2.5 ปฏิบัติราชการร่วมกับ หรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่น ๆ ที่
เกี่ยวข้องหรือได้รับมอบหมาย

3. การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด โดยที่สำนักงานศึกษา-
ธิการจังหวัดเป็นราชการส่วนภูมิภาคแห่งเดียวของกระทรวงศึกษาธิการในจังหวัด สำนักงานปลัด
กระทรวงศึกษาธิการจึงกำหนดบทบาทหน้าที่ให้สำนักงานศึกษาธิการจังหวัด ปฏิบัติงานใน 3 สถานะ
ซึ่งศึกษาธิการจังหวัดจะต้องรับผิดชอบบริหารงานให้เป็นไปตามบทบาทหน้าที่ที่กล่าวคือ (สำนักงาน
ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. 2533 : 22-23)

3.1 ฐานะกระทรวงศึกษาธิการและองค์กรกลางทางการศึกษา การศาสนา และการวัฒนธรรมที่ประจำอยู่ในจังหวัด ซึ่งจะต้องปฏิบัติงานด้านการวางแผน ประสานแผนการใช้ทรัพยากรร่วมกันเพื่อพัฒนางานทางการศึกษา การศาสนา และการวัฒนธรรมภายในจังหวัด ดำเนินงานตามแผนตรวจติดตามประเมินผลการปฏิบัติงานโครงการต่าง ๆ ตามระยะเวลาของแผนงานโครงการในหน่วยงาน สถานศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการภายในเขตจังหวัด

3.2 ฐานะสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งจะต้องปฏิบัติงานเป็นผู้ช่วยเหลือผู้ว่าราชการจังหวัดในการปฏิบัติราชการบริหารส่วนภูมิภาค ตามที่สำนักงานปลัดกระทรวงส่งมาประจำที่จังหวัด

3.3 ฐานะผู้ปฏิบัติงานให้กรมต่าง ๆ ในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการและครุสภา ซึ่งได้แก่งานจัดการศึกษาของโรงเรียนเอกชน งานควบคุมดูแลโบราณสถานโบราณวัตถุและศิลปวัตถุ งานลูกเสือและยุวกาชาด งานส่งเสริมการศาสนา การกีฬา พละนันทน์ งานส่งเสริมอนุรักษ์และพัฒนาทางด้านวัฒนธรรม งานประเมินผลการศึกษาของกรมวิชาการ งานประสานงานการศึกษา นอกโรงเรียน และงานครุสภา เป็นต้น

4. การปฏิบัติงานในฐานะเป็นกรรมการ การปฏิบัติงานของศึกษาธิการจังหวัด บทบาทที่สำคัญส่วนหนึ่งเป็นหน้าที่และความรับผิดชอบในฐานะกรรมการ หรืออนุกรรมการ หรือคณะทำงานตามกฎหมาย ระเบียบหรือคำสั่ง ซึ่งศึกษาธิการจังหวัดจะต้องร่วมรับผิดชอบดำเนินการกับกรรมการอื่น ๆ ให้เป็นไปตามอำนาจหน้าที่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งคณะกรรมการที่มีสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดเป็นเจ้าหน้าที่ด้วยแล้ว ศึกษาธิการจังหวัดจะต้องรับผิดชอบ กำกับ ดูแล และช่วยเหลือเจ้าหน้าที่ในการปฏิบัติงานด้วย คณะกรรมการที่ศึกษาธิการจังหวัดต้องรับผิดชอบ มีอาทิเช่น

- 4.1 เป็นกรรมการและเลขานุการในคณะกรรมการลูกเสือจังหวัด
- 4.2 เป็นรองประธานในคณะกรรมการยุวกาชาดจังหวัด
- 4.3 เป็นกรรมการในคณะกรรมการประณตศึกษาจังหวัด
- 4.4 เป็นอนุกรรมการในคณะอนุกรรมการสามัญข้าราชการครูจังหวัด (อ.ก.ค. จังหวัด)
- 4.5 เป็นกรรมการและเลขานุการคณะกรรมการกีฬาจังหวัด
- 4.6 เป็นกรรมการและเลขานุการคณะกรรมการวัฒนธรรมจังหวัด
- 4.7 เป็นกรรมการและเลขานุการคณะกรรมการการศึกษา การศาสนา และการวัฒนธรรมจังหวัด

รวมทั้งศึกษาธิการจังหวัด จะต้องรับผิดชอบการปฏิบัติงานของสำนักงานศึกษาธิการจังหวัด ตามแนวทางของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการที่มุ่งเน้นให้ปฏิบัติงานเป็นศูนย์ข้อมูลสถิติและวางแผน ศูนย์บริการและประสานงาน และศูนย์ติดตามและประเมินผล

บทบาทหน้าที่ของศึกษาธิการจังหวัดในต่างประเทศ

ตำแหน่งศึกษาธิการในต่างประเทศที่จะกล่าวถึงนี้ เป็นตำแหน่งเจ้าหน้าที่บริหารการศึกษาระดับสูงของประเทศสหรัฐอเมริกา ตรงกับศัพท์ในภาษาอังกฤษว่า School Superintendent ซึ่งจะเทียบได้กับตำแหน่งศึกษาธิการจังหวัดของประเทศไทย ในวงการศึกษาศหรัฐอเมริกา ถือกันว่า ตำแหน่งศึกษาธิการ มีบทบาทหน้าที่สำคัญในฐานะเป็นเจ้าหน้าที่บริหารการศึกษาระดับสูงของแต่ละท้องถิ่น (เสริมศักดิ์ ศรีสุวรรณ. 2513 : 13) บทบาทหน้าที่เกี่ยวกับการบริหารการศึกษาของศึกษาธิการ ได้มีผู้กล่าวไว้ดังนี้

ฟิชค์ (Fisk. 1963 : 217-225) ได้แยกงานเกี่ยวกับการบริหารการศึกษา ออกเป็น 4 ด้าน คือ 1) การบริหารงานวิชาการ 2) การบริหารงานบุคคล 3) การบริหารงานธุรการ การเงิน อาคารสถานที่และบริการต่าง ๆ 4) การบริหารด้านความสัมพันธ์กับชุมชน

นีววิช (Knezevich. 1975 : 344-345) ได้สรุปบทบาทของศึกษาธิการไว้ดังนี้ 1) เป็นเจ้าหน้าที่บริหารการศึกษาระดับสูงในคณะกรรมการการศึกษา ซึ่งรับผิดชอบกำกับดูแลให้มีการปฏิบัติตามนโยบาย กฎและข้อบังคับที่คณะกรรมการการศึกษากำหนด 2) จัดการเกี่ยวกับบุคคลประเภทที่คณะกรรมการการศึกษาจ้างงานไว้ 3) กำหนดกฎ ระเบียบ และข้อบังคับสำหรับบุคลากรในระบบการศึกษา 4) จัดเตรียมงบประมาณในการบริหารการศึกษาของท้องถิ่นเพื่อเสนอต่อคณะกรรมการการศึกษา 5) จัดซื้อพัสดุ ครุภัณฑ์ ในขอบข่ายที่คณะกรรมการการศึกษากำหนด 6) ให้ความเห็นเกี่ยวกับผู้สมัครคัดเลือกเข้ารับตำแหน่งต่าง ๆ ของเขตการศึกษา 7) เสนอนโยบายการบริหารงานบุคคลที่จำเป็นสำหรับระบบโรงเรียน 8) เป็นผู้นำทางวิชาชีพเพื่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน 9) รายงานข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารการศึกษาต่อคณะกรรมการการศึกษา 10) กำหนดและบริหารโครงการนิเทศการศึกษา 11) จัดทำรายงานประจำปีต่อคณะกรรมการการศึกษา

เซอจิโอวานนี และคณะ (Sergiovanni and others. 1980 : 288-289) ได้สรุปบทบาทของศึกษาธิการไว้ดังนี้

1. เสริมสร้างความสัมพันธ์อันดีกับคณะกรรมการการศึกษา

2. กำหนดแนวการปฏิบัติงานเพื่อความสัมพันธ์อันดีระหว่างเขตการศึกษากับชุมชน
 3. กำกับและประสานการวางแผนระดับเขต เพื่อให้โปรแกรมการศึกษา และการปฏิบัติงานการศึกษาตอบสนองต่อความต้องการของท้องถิ่น
 4. ให้ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับจุดมุ่งหมาย วัตถุประสงค์ นโยบายและการตัดสินใจของ คณะกรรมการการศึกษา ตลอดจนเสนอข้อมูลและรายงานการวิเคราะห์ต่าง ๆ ให้กับคณะกรรมการการศึกษา
 5. จัดระบบการบริหารงานบุคคลซึ่งมีประสิทธิภาพ เพื่อการบรรลุวัตถุประสงค์ของ เขตการศึกษา
 6. เสริมสร้างและธำรงรักษาความสัมพันธ์อันดีระหว่างชุมชน ผู้ปกครอง นักเรียน ครูอาจารย์ บุคลากรในระบบการศึกษา และคณะกรรมการการศึกษา
 7. จัดระบบการสรรหา การคัดเลือก การประเมินผลการปฏิบัติงานและการจ่ายค่าตอบแทนที่มีประสิทธิภาพ เพื่อการบรรลุวัตถุประสงค์ทางการศึกษา
 8. พัฒนาสมรรถภาพของครูอาจารย์ และบุคลากรในระบบการศึกษา และบริหาร อย่างมีประสิทธิภาพ
 9. กำหนดระบบการประเมินผลและติดตามผลการปฏิบัติงาน
 10. กำหนดระบบการบริหารการเงิน
 11. เป็นผู้นำทางการศึกษาในเขตชุมชนที่จะพัฒนาและรักษามาตรฐานการศึกษา
- คิมโบร และคณะ (Kimbrough and Nunnery. 1983 : 165) ได้ให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทของศึกษานิเทศก์ในฐานะเจ้าหน้าที่บริหารการศึกษาระดับสูงไว้ดังนี้
1. ให้คำแนะนำ คำปรึกษา และรายงานเกี่ยวกับผลสัมฤทธิ์ของนักเรียน ความต้องการ ปัญหาของสถานศึกษา ต่อคณะกรรมการการศึกษา
 2. เสนอแนะคณะกรรมการการศึกษาเกี่ยวกับการกำหนดนโยบาย การออกกฎ และข้อบังคับ
 3. ปฏิบัติงานในฐานะผู้นำของบุคลากรทางการศึกษา และผู้นำในคณะกรรมการการศึกษาเกี่ยวกับการจัดทำแผนการศึกษาระยะยาวของท้องถิ่น
 4. รับผิดชอบการปฏิบัติงานของสถานศึกษาในท้องถิ่น
 5. ให้ความร่วมมือและปฏิบัติตามคำสั่งของผู้บังคับบัญชาระดับสูง

6. เตรียมงบประมาณให้คณะกรรมการการศึกษาพิจารณา และบริหารงานการเงินให้เป็นไปตามเป้าหมาย

7. เสนอแนะคณะกรรมการการศึกษาเกี่ยวกับการว่าจ้าง การมอบหมายงาน การพัฒนาและการให้ออกจากงาน

จากความคิดเห็นของบุคคลต่าง ๆ ที่กล่าวมาแล้วสรุปได้ว่า ศึกษาธิการในต่างประเทศ มีบทบาทในการบริหารการศึกษาหลายด้าน กล่าวคือ

1. การวางแผนการจัดการศึกษาของท้องถิ่น
2. การดำเนินงานงบประมาณ
3. การให้คำปรึกษาและเสนอแนะ เกี่ยวกับการบริหารงานแก่คณะกรรมการการศึกษา
4. การวางระเบียบ กฎเกณฑ์ในการปฏิบัติงาน
5. การดำเนินงานบริหารบุคคล
6. การดำเนินงานการเงิน งานธุรการและอาคารสถานที่
7. การดำเนินงานวิชาการ
8. การติดตามและประเมินผลโครงการต่าง ๆ
9. การส่งเสริมความสัมพันธ์กับชุมชน

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับบทบาทหน้าที่ของศึกษาธิการจังหวัด

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับบทบาทหน้าที่ของศึกษาธิการจังหวัดมีไม่มากนัก โดยในระยะหลัง ๆ มีผู้วิจัยเกี่ยวกับบทบาทของศึกษาธิการจังหวัดไว้น้อยมาก นอกจากนี้ การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของศึกษาธิการจังหวัดในต่างประเทศ ก็ไม่ค่อยจะสอดคล้องกับบทบาทของศึกษาธิการจังหวัดในประเทศไทย ผู้วิจัยจึงได้เลือกงานวิจัยที่เห็นว่ามีค่าใกล้เคียงเท่านั้น มาเสนอไว้ในที่นี้

งานวิจัยภายในประเทศ

ภิญโญ สาร (2512 : 99) ได้ทำการวิจัยเรื่อง บทบาทของศึกษาธิการจังหวัด และหน้าที่บางประการของศึกษาธิการจังหวัดในทัศนะของผู้บริหาร 3 กลุ่ม คือ กลุ่มศึกษาธิการจังหวัด กลุ่มผู้ว่าราชการจังหวัด และผู้บริหารชั้นผู้ใหญ่ในส่วนกลางและผู้ตรวจการศึกษา พบว่าผู้บริหาร ทั้ง 3 กลุ่ม มีความคิดเห็นแตกต่างกันเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ที่ศึกษาธิการจังหวัดควรปฏิบัติ ผู้บริหารชั้นผู้ใหญ่ของกระทรวงศึกษาธิการ กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย และ

ผู้ว่าราชการจังหวัด มีความเห็นขัดแย้งในเรื่องบทบาทและหน้าที่ที่ศึกษาธิการจังหวัดควรปฏิบัติ เช่นเดียวกัน และเห็นควรกำหนดบทบาทของศึกษาธิการจังหวัดให้แน่นอนชัดเจน โดยเฉพาะศึกษาธิการจังหวัดจะต้องเป็นทั้งนักวิชาการ และนักบริหาร

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2520 : 61) ได้วิจัยเรื่อง ความคิดเกี่ยวกับการปฏิรูประบบบริหารการศึกษา ตามข้อเสนอของคณะกรรมการวางแผนพื้นฐานเพื่อปฏิรูปการศึกษา พบว่า การดำเนินงานทางการศึกษาในระดับจังหวัดจะประสบผลสำเร็จมากน้อยเพียงใดน่าจะขึ้นอยู่กับการศึกษาธิการจังหวัด ได้นำนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการไปปฏิบัติได้เหมาะสมกับสภาพของจังหวัดและท้องถิ่นได้มากน้อยเพียงใด

สถิตย์ โชติกรณ์ (2523 : 53-57) ได้ทำการวิจัยเรื่องพฤติกรรมการบริหารงานที่พึงปรารถนาของศึกษาธิการจังหวัดในภาคใต้ ตามทัศนะของศึกษาธิการอำเภอ ศึกษาพิเศษ และผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา ผลการวิจัยพบว่าผู้บริหารทั้ง 3 กลุ่ม ต้องการให้ศึกษาธิการจังหวัด เป็นผู้ริเริ่มพิจารณาวางแผนและดำเนินการ หรือประสานการดำเนินงานทางด้านการศึกษา การศาสนา และการวัฒนธรรมของจังหวัดให้เจริญก้าวหน้าตามนโยบายของรัฐบาล แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ แผนการศึกษาแห่งชาติอย่างสอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงและความต้องการของประชาชนส่วนรวมในจังหวัด ให้มีการพิจารณาความดีความชอบของบุคลากรอย่างยุติธรรม บริการและให้ความสะดวกรวดเร็วแก่ผู้มาติดต่องาน และให้ศึกษาธิการจังหวัดประชาสัมพันธ์ และเผยแพร่ข่าวสารความเคลื่อนไหว ความก้าวหน้า เกี่ยวกับการศึกษาให้ประชาชนได้ทราบ

เฉลิมศักดิ์ ยะโสธร (2527 : 158) ได้ทำการวิจัยเรื่องความคิดเห็นของผู้บริหารการศึกษาและข้าราชการที่รับผิดชอบการจัดการศึกษา เกี่ยวกับโครงสร้างการบริหารการศึกษา ระดับจังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สรุปผลการวิจัยส่วนหนึ่งได้ว่า ศึกษาธิการจังหวัดควร มีบทบาทเป็นตัวแทนของกระทรวงศึกษาธิการในระดับจังหวัด และทำหน้าที่ดูแลการศึกษาของทุกกรมภายในจังหวัด

ธีรารัง เจริญฉลาด (2529 : 198-200) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ความคาดหวังของผู้บริหารการศึกษาและผู้ว่าราชการจังหวัดที่มีต่อบทบาทของศึกษาธิการจังหวัด พบว่า ทั้งผู้บริหารการศึกษา และผู้ว่าราชการจังหวัด มีความคาดหวังเกี่ยวกับบทบาทการติดตาม และประเมินผลการดำเนินงานของหน่วยงาน สถานศึกษา ให้เป็นไปตามนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ และรายงานผลการปฏิบัติงานของสำนักงานศึกษาธิการอำเภอ และสถานศึกษาใน

จังหวัดต่อกระทรวงศึกษาธิการในระดับมาก ส่วนการเป็นผู้นำในการวางแผนการใช้งบประมาณ การจัดสรรงบประมาณให้แก่หน่วยงาน สถานศึกษาอยู่ในระดับน้อย

จักรพรรดิ วิชา (2530 : 183) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง บทบาทศึกษาธิการจังหวัดในการบริหารการศึกษา พบว่า ศึกษาธิการจังหวัดควรมีบทบาทในการบริหารการศึกษาของจังหวัดในด้านต่าง ๆ กล่าวคือ การให้คำปรึกษาแนะนำและช่วยเหลือผู้ว่าราชการจังหวัด การให้คำปรึกษาแนะนำ และช่วยเหลือพระสงฆ์ในจังหวัด การกำหนดนโยบายและการวางแผนการศึกษา การประสานงานและการจัดกิจกรรมการศึกษา การส่งเสริมความสัมพันธ์กับชุมชน การเก็บรวบรวมข้อมูลและจัดทำสถิติทางการศึกษา การส่งเสริมและพัฒนาการศึกษา การบริหารการเงิน บัญชีและงบประมาณ การบริหารงานบุคคล การบริหารงานธุรการ และการติดตามและประเมินผล

งานวิจัยในต่างประเทศ

โคเฮน (Cohen. 1971 : 118-A) ได้ทำการวิเคราะห์งานของศึกษาธิการในมลรัฐอินเดียน่า สหรัฐอเมริกา พบว่า ศึกษาธิการ ได้ปฏิบัติงานในด้านต่าง ๆ กล่าวคือ การเงินและงานธุรการ การสอน กิจกรรมนักเรียน อาคารสถานที่ ความสัมพันธ์กับชุมชน และความสัมพันธ์กับคณะกรรมการการศึกษา

พาเบียน (Pabian. 1971 : 2969A-2970A) ได้ทำการวิจัยเรื่องบทบาทของศึกษาธิการในมลรัฐนิวเจอร์ซีย์ สหรัฐอเมริกา ตามการรับรู้ของศึกษาธิการและประธานกรรมการการศึกษา พบว่า บทบาทของศึกษาธิการตามความคาดหวังของศึกษาธิการและประธานกรรมการการศึกษาที่สอดคล้องกัน ได้แก่ การคัดเลือกนักเรียน การกำหนดนโยบายเกี่ยวกับการสอน การดูแลอาคารสถานที่ และการกำหนดระเบียบต่าง ๆ

นิโคไล (Nicolai. 1971 : 3214) ได้ทำการศึกษาพฤติกรรมของศึกษาธิการตามทัศนะของครูใหญ่ พบว่า การที่ศึกษาธิการไปเยี่ยมโรงเรียนและบุคลากรในโรงเรียนบ่อย ๆ เป็นการช่วยเหลือให้การเรียนการสอนดีขึ้นและทำให้เกิดความเข้าใจระหว่างผู้บริหารกับครูดีขึ้น

แซมฟอร์ด (Samford. 1976 : 60-A) ได้ทำการวิจัยเรื่องบทบาทที่คาดหวังของศึกษาธิการตามการรับรู้ของประธานกรรมการศึกษาและศึกษาธิการในรัฐดาโกต้าใต้เหนือ พบว่า ทั้งประธานกรรมการการศึกษาและศึกษาธิการ ให้ความสำคัญอย่างสูงในการปฏิบัติงานด้านการประชาสัมพันธ์และความสัมพันธ์กับชุมชน รวมทั้งงานด้านการเงินและด้านบุคลากร สำหรับงานด้านหลักสูตรและการสอน ประธานกรรมการการศึกษาให้ความสำคัญมากกว่าศึกษาธิการ

แอนเดอร์เซน และพิคทอร์ก (Andersen and Pigtdord. 1987 : 67-70) ได้ศึกษาวิจัยการมีส่วนร่วมของศึกษานิเทศกรในประเด็นของงานที่ต้องรับผิดชอบ ซึ่งได้แก่ งานบริหารวิชาการทั่วไป งานหลักสูตรและการสอน การบริหารนักเรียน การบริหารธุรการ งานบริหารวัสดุ ครุภัณฑ์ และความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ของรัฐไอโอวา สหรัฐอเมริกา พบว่าภารกิจของศึกษานิเทศกรที่เกี่ยวข้องได้มาก ได้แก่ การสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน การบริหารงานทั่วไป โดยเฉพาะการบริหารงานบุคคล

ระเบียบวิธีวิจัยเชิงอนาคต

โดยที่การวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาเพื่อกำหนดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของศึกษานิเทศกรจังหวัดในทศวรรษหน้า จึงเป็นการวิจัยเชิงอนาคต (Futures Research) ซึ่งผู้วิจัยได้ใช้เทคนิคการวิจัยหลายวิธี ได้แก่ การศึกษาเอกสาร การสร้างภาพอนาคตด้วยการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิตามแนวทางของ Ethnographic Futures Research จึงนำเทคนิคการวิจัยที่เกี่ยวข้องมากล่าวไว้ ดังนี้

1. การวิจัยเชิงอนาคต
2. เทคนิคการวิจัยแบบชาติพันธุ์วรรณา

การวิจัยเชิงอนาคต

การวิจัยเชิงอนาคต (Futures Research) หมายถึง การศึกษาอย่างเป็นระบบ ระเบียบเกี่ยวกับแนวโน้มที่เป็นทางเลือกในอนาคตที่คาดว่าจะเป็นไปได้ (Possible) หรือน่าจะเป็นไปได้ (Probabl) ของกลุ่มประชากรหรือกลุ่มสังคมใดสังคมหนึ่ง (จุมพล พูลภัทรชีวิน. 2529 : 24) การวิจัยเชิงอนาคต ถือได้ว่าเป็นกระบวนการค้นหาความรู้เกี่ยวกับอนาคตด้วยวิธีการทางวิทยาศาสตร์เช่นเดียวกับการวิจัยทั่วไป

การวิจัยเชิงอนาคตมีจุดมุ่งหมายกล่าวได้คือ (จุมพล พูลภัทรชีวิน. 2529 : 24 ; อ้างอิงจาก Textor. 1980 : 7)

1. เพื่อบรรยายอนาคตรูปแบบต่าง ๆ (Alternative Futures) ที่คาดว่าจะเป็นไปได้หรือน่าจะเป็นของกลุ่มประชากรที่ศึกษา
2. เพื่อประเมินสภาพปัจจุบันเกี่ยวกับความรู้ต่าง ๆ ที่มีอยู่ เกี่ยวกับอนาคตที่น่าจะเป็นไปได้ในแต่ละทาง
3. เพื่อบ่งชี้ผลกระทบและผลต่อเนื่องที่เป็นไปได้ต่าง ๆ ของแต่ละอนาคต
4. เพื่อให้สัญญาณเตือนภัยล่วงหน้าเกี่ยวกับอนาคตที่ไม่พึงประสงค์ที่อาจเกิดขึ้นได้

5. เพื่อเข้าใจเบื้องหลังของกระบวนการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ

ระเบียบวิธีวิจัยเชิงอนาคต มีวิธีการวิจัยได้หลายวิธี โดยมีวิธีวิจัยหลัก 3 วิธี คือ (ดิลก บุญเรืองรอด. 2530 : 22-23)

1. การฉายภาพอนาคต (Projection หรือ Trend Extrapolation) เป็นวิธีการที่ใช้ในช่วงต้น ๆ ของการวิจัยเชิงอนาคต โดยมีข้อสมมติของการดำเนินการคือ อนาคตย่อมเหมือนอดีตที่ผ่านมา เช่น ถ้าพบว่า ในอดีตประชากรในประเทศไทยเพิ่มขึ้นร้อยละ 3 ต่อปี การฉายภาพอนาคตเพื่อทราบแนวโน้มจำนวนประชากร สามารถทำได้โดยใช้จำนวนประชากรปัจจุบันเป็นฐานแล้วเพิ่มจากปีฐานร้อยละ 3 ต่อปี จะทำให้ทราบจำนวนประชากรในอนาคตได้

2. การพยากรณ์ (Forecast) วิธีการนี้เป็นการปรับปรุงจากการฉายภาพในอนาคตให้มีทางเลือกมากขึ้น ด้วยการฉายภาพอนาคตให้ทางเลือกมากขึ้นด้วยการฉายภาพอนาคตที่เป็นไปได้มากที่สุด โดยทั่วไปจะทำในรูปของตัวเลขและแผนภูมิ ต่อมาผู้เสนอวิธีการอีกหลายวิธี เช่น เทคนิคเดลฟาย (Delphi Technique) และครอสอิมแพค (Cross Impact Analysis) เป็นต้น

3. การสร้างภาพอนาคต (Scenario) เป็นการกล่าวถึงเรื่องราวในอนาคต หรือ ประวัติศาสตร์อนาคต (Future History) เพื่อทราบว่าสิ่งต่าง ๆ จะเปลี่ยนแปลงไปอย่างไรในอนาคต และมีกระบวนการอย่างไร เทคนิคที่ใช้ในการสร้างภาพอนาคตมีความหลากหลายมาก บางครั้งหรือบ่อยครั้งได้ใช้เทคนิคการฉายภาพอนาคตและการพยากรณ์ด้วย

เทคนิควิธีวิจัยเชิงอนาคตแบบชาติพันธุ์วรรณนา

เทคนิควิธีวิจัยเชิงอนาคตแบบชาติพันธุ์วรรณนา หรือ Ethnographic Futures Research (EFR) เป็นเทคนิคการสร้างภาพอนาคตวิธีการหนึ่งคิดค้นพัฒนาโดย ศาสตราจารย์ ดร.โรเบิร์ต บี. เท็กซ์เตอร์ (Robert B.Textor) แห่งมหาวิทยาลัยสแตนฟอร์ด สหรัฐอเมริกา (พันธุ์สุริย์ ลดาวัลย์, สิทธิรัฐ ประพุทธิสาร, และ โรเบิร์ต บี. เท็กซ์เตอร์. 2527 : 2) เป็นเทคนิคการวิจัยที่พัฒนามาจากระเบียบวิธีวิจัยทางมานุษยวิทยา

EFR เป็นเทคนิควิธีวิจัยที่พยายามจะดึงเอาอนาคตภาพและค่านิยมต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับกระบวนการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมของกลุ่มประชากรที่ศึกษา โดยการสัมภาษณ์ที่มีลักษณะเฉพาะกล่าวคือ เป็นการสัมภาษณ์แบบเปิดและไม่ชี้นำ ผู้วิจัยอาจจะมีหัวข้อหรือประเด็นที่เตรียมไว้ประกอบเพื่อกันลึ้ม แต่จะไม่มีลักษณะของการถามแบบชี้นำ หลักการสัมภาษณ์แบบ EFR

นี้ถือว่า ผู้ให้สัมภาษณ์เป็นผู้ควบคุมการสัมภาษณ์และมีอิสระในการให้สัมภาษณ์อย่างเต็มที่ ลักษณะของการสัมภาษณ์ จะแบ่งการสัมภาษณ์ออกเป็น ส่วน ๆ ผู้สัมภาษณ์จะสรุปการสัมภาษณ์จากบันทึกที่จดไว้ หรือจากเทปบันทึกเสียงให้ผู้สัมภาษณ์ฟัง และให้ผู้ให้สัมภาษณ์ปรับปรุง เปลี่ยนแปลงหรือแก้ไขคำสัมภาษณ์ได้ กระบวนการเช่นนี้เรียกว่า เทคนิคการสรุปสะสม (Cumulative Summarization Technique) โดยจะทำเช่นนี้จนจบการสัมภาษณ์ เพื่อที่จะช่วยให้ผู้วิจัยมีความเชื่อมั่นเพิ่มขึ้นว่า ข้อมูลที่ได้นั้นมีความน่าเชื่อถือ คือ มีทั้งความตรง (Validity) และความเที่ยง (Validity) ของข้อมูลเพิ่มขึ้น

โดยปกติการสัมภาษณ์ตามเทคนิควิธีวิจัยแบบ EFR นี้ จะประกอบด้วยอนาคตภาพที่เป็นทางเลือก 3 ลักษณะ เรียงลำดับกันไป คือ เริ่มต้นด้วยการสร้างอนาคตภาพในทางดี (Optimistic-Realistic Scenario) ตามด้วยการสร้างอนาคตภาพในทางร้าย (Pessimistic-Realistic Scenario) และมีการสร้างอนาคตภาพในทางที่เป็นไปได้มากที่สุด (Most-Probable Scenario) เมื่อสัมภาษณ์ครบทั้ง 3 ภาพ ตามขั้นตอนเสร็จแล้ว ผู้สัมภาษณ์อาจจะสรุปการสัมภาษณ์ให้ผู้ให้สัมภาษณ์ฟังทั้งหมดอีกครั้งหนึ่ง และขอให้ผู้ให้สัมภาษณ์ปรับปรุง เปลี่ยนแปลง แก้ไขหรือเพิ่มเติมหรืออาจนำผลการสัมภาษณ์ที่บันทึกไว้กลับไปเรียบเรียงใหม่ แล้วส่งผลการสัมภาษณ์ที่สรุปเรียบร้อยแล้ว ไปให้ผู้สัมภาษณ์อ่านและตรวจแก้ไขได้

ขั้นตอนสำคัญของเทคนิควิธีวิจัยแบบ EFR สรุปได้ดังนี้

1. กำหนดกลุ่มตัวอย่าง
2. การสัมภาษณ์ ซึ่งมีลักษณะเฉพาะคือ
 - 2.1 เป็นแบบเปิดและไม่ชี้นำ (Non Directive + Open ended)
 - 2.2 แบบกึ่งมีโครงสร้าง
 - 2.3 ใช้เทคนิคการสรุปสะสม
 - 2.4 สัมภาษณ์เกี่ยวกับอนาคตภาพ 3 แบบ
 - 2.4.1 อนาคตภาพทางดี
 - 2.4.2 อนาคตภาพทางร้าย
 - 2.4.3 อนาคตภาพที่น่าจะเป็นไปได้มากที่สุด
3. วิเคราะห์และสังเคราะห์หาฉันทามติ
4. เขียนอนาคตภาพ

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยเชิงอนาคต

การวิจัยเชิงอนาคตในประเทศไทย ได้มีการดำเนินการอย่างแพร่หลายเมื่อไม่นานมานี้เอง มีงานวิจัยที่ควรนำมากล่าวไว้คือ

กรมการฝึกหัดครู (2529 : 32) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง กรมการฝึกหัดครูและสถาบันฝึกหัดครูในอนาคต (พ.ศ. 2540) โดยวิธีสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ 48 คน แบ่งเป็นผู้ทรงคุณวุฒิเกี่ยวกับสภาพสังคมไทยในอนาคต 20 คน เกี่ยวกับสภาพของการฝึกหัดครู และสถาบันฝึกหัดครูในอนาคต 13 คน พบว่า สภาพรวมของการฝึกหัดครูและสถาบันฝึกหัดครูในอนาคต (พ.ศ.2540) จะมีลักษณะดังนี้คือ การฝึกหัดครูจะเป็นวิชาชีพชั้นสูงมีสถาบันรองรับ มีการออกใบอนุญาตให้ทำการสอน คนในอาชีพจะควบคุมตนเองและส่งเสริมความก้าวหน้าทางวิชาการของตนเองอย่างเข้มแข็ง วิชาครูจะมีเทคนิคการเรียนการสอนและการถ่ายทอดที่เป็นของตนเองและครูมีบทบาทในการเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงสังคมมากขึ้น การผลิตครูสายสามัญจะลดลง การอบรมครูประจำการจะมีมากขึ้น จะมีการคัดเลือกผู้เรียนและผู้สอนด้วยมาตรการพิเศษ มีการเรียนทั้งระบบเปิดและระบบทางไกลหลักสูตรการผลิตครูจะมีทั้งระดับปริญญาตรี โท เอก และหลักสูตรเฉพาะตามความต้องการมากขึ้น สังคมต้องการครูที่มีความรู้กว้างไกล ทั้งในทฤษฎีและปฏิบัติในวิชาที่สอนและวิชาอื่น จะมีการรวมกลุ่มสถานศึกษาให้เกิดเอกภาพในการบริหารงานและความก้าวหน้าทางวิชาการและมีการประสานงาน ทั้งภายในและนอกระบบฝึกหัดครูอย่างใกล้ชิดมากขึ้น กระบวนการเรียนการสอนที่ใช้ แม้จะมีความหลากหลายมากขึ้น แต่ส่วนใหญ่ยังคงเป็นการบรรยาย สื่อการเรียนการสอนมีหลากหลายไป ตามกระบวนการเรียนการสอนด้วย

พันธุ์สุรย์ ลดาวัลย์, สิทธิพันธุ์ ประพุทธนิติสาร, และ โรเบิร์ต บี. เพ็กซ์เตอร์ (2527 : 110-111) ได้ทำการวิจัยเรื่องทางเลือกในอนาคตของสังคมไทย : ในทัศนะของนักวิชาการ โดยใช้เทคนิคการวิจัยเชิงอนาคตแบบชาติพันธุ์วรรณา (Ethnographic Futures Research) ด้วยการสัมภาษณ์นักวิชาการ จำนวน 50 คน ผลการวิจัยสรุปความเห็นได้ 2 กลุ่ม คือ กลุ่มความเห็นส่วนใหญ่เห็นตรงกันว่า ในอนาคตระบบการเมืองของไทยจะมีการพัฒนามาสู่ความทันสมัย มีความรับผิดชอบ มีประสิทธิภาพและสามารถแก้ปัญหาด้านเศรษฐกิจ ทรัพยากร สังคมและวัฒนธรรมของชาติได้ โดยมีปัจจัยผลักดันที่สำคัญคือ การพัฒนาด้านการศึกษา ความเจริญทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ตลอดจนการกระจายของข่าวสารข้อมูล โดยระบบการศึกษาที่ทันสมัย การมีผู้นำที่เด็ดขาดและจริงจังต่อการพัฒนาประเทศ และการค้นพบทรัพยากรธรรมชาติที่สำคัญ ซึ่งการพัฒนาการเมืองนี้ จะมีรูปแบบการปกครองเป็น

ประชาธิปไตยมากขึ้น คนไทยในอนาคตจะมีความรู้สึกตื่นตัวและมีความสำนึกในทางการเมือง พรรคการเมืองจะได้รับการพัฒนา โดยมีฐานสนับสนุนจากประชาชน จะมีการสร้างผู้นำทางการเมืองอย่างกว้างขวาง จะมีรัฐบุรุษและบทบาททางการเมืองที่รับช่วงอำนาจต่อเนื่องกัน สำหรับกลุ่มความคิดเห็นส่วนน้อย เห็นว่า การเปลี่ยนแปลงทางการเมืองและรัฐบาลไปสู่ระบบที่พัฒนาและมีความทันสมัย จะมีอุปสรรคหลายประการ ที่สำคัญคือ กลุ่มที่มีอำนาจทางเศรษฐกิจ การเมือง และการบริหารงานของรัฐ ซึ่งประกอบด้วย ข้าราชการ ทหาร และพ่อค้าคนกลางที่มีอิทธิพลทางเศรษฐกิจ จะชิงอำนาจกันเพื่อรักษาอำนาจและเอกสิทธิ์ที่ได้รับอยู่

สำนักงาน ก.พ. (2530 : 134) ได้ศึกษาวิจัย บทบาทของ ก.พ.ในทศวรรษหน้า (พ.ศ.2530-2540) โดยใช้เทคนิคการวิจัยเชิงอนาคตแบบ EDFR (Ethnographic Delphi Futures Research) สามารถสรุปลักษณะของระบบราชการในช่วงทศวรรษหน้าได้ 5 ประการ คือ 1) ระบบราชการจะถูกจำกัดตัวลง ทั้งในด้านขนาดและบทบาทบางด้าน 2) ระบบราชการต้องไม่เป็นแหล่งจ้างงาน เพื่อการแก้ปัญหาการว่างงาน 3) ระบบราชการจะต้องเข้าสู่โลกของเทคโนโลยีและเครื่องจักรกลสมอง 4) การปฏิบัติงานของระบบราชการจะเข้าสู่ระบบของแผนงาน ประสานงานและการมองไปข้างหน้า 5) ระบบราชการจะต้องเผชิญกับการควบคุมตรวจสอบมากขึ้น ลักษณะของระบบราชการนี้จะทำให้ข้าราชการต้องปรับเปลี่ยนบทบาทและทัศนคติ เป็นผู้ส่งเสริมสนับสนุนและให้บริการ และการปฏิบัติงาน จะมุ่งเน้นคุณภาพมากกว่าปริมาณ

การวิเคราะห์เนื้อหา

การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) หรือการวิเคราะห์เนื้อเรื่อง เป็นเทคนิคการวิจัยเพื่อให้ได้ข้อเท็จจริงที่เชื่อถือได้ โดยการดึงเอาเนื้อหาในหลักฐานทั้งหลายออกอย่างมีระบบระเบียบ สามารถตีเป็นตัวเลขได้ และมีความเป็นปรนัย (อุทุมพร จามรมาน. 2533 : 98) การวิเคราะห์เนื้อหาจะเป็นการวิเคราะห์เนื้อหาจากเอกสารหรือหลักฐานที่เป็นข้อมูลที่ใช้ในการวิจัย มีลักษณะใกล้เคียงกับการวิจัยเชิงประวัติศาสตร์ จะแตกต่างกันตรงที่เอกสารที่ใช้ในการวิเคราะห์และข้อสรุปที่ต้องการ (บุญธรรม กิจปรีดาภิสุทธิ์. 2532 : 35)

ลักษณะทั่วไปของการวิเคราะห์เนื้อหา สรุปได้ดังนี้ (อุทุมพร จามรมาน. 2533 : 99 ; อ้างอิงจาก Krippendorff. 1969)

1. มีข้อมูลและข้อมูลนี้ต้องมีลักษณะที่สื่อความหมายได้

2. มีเนื้อหา (Content) หรือประเด็น
3. ความรู้ของนักวิเคราะห์ที่จะวิเคราะห์ให้สอดคล้องกับความเป็นมา
4. เป้าหมายของการวิเคราะห์เนื้อหาต้องชัดเจน
5. การอ้างอิงต้องอาศัยสถิติปัญหาและความเชี่ยวชาญในเนื้อหาที่ศึกษา
6. มีความเที่ยงตรง (Validity)

การวิเคราะห์เนื้อหามีหลายประเภทขึ้นอยู่กับเกณฑ์การจำแนก ในที่นี้จะเสนอแนะเฉพาะแนวคิดของ โฮลสติ (Holsti) และ คริปเพนดอฟฟ์ (Krippendoff) เท่านั้น โดยโฮลสติ (อุทุมพร จามรمان. 2531 : 10-11 ; อ้างอิงจาก Holsti. 1969) ได้จำแนกการวิเคราะห์เนื้อหาเป็น 3 แบบ คือ

1. การวิเคราะห์ลักษณะของการสื่อความหมายเป็นการวิเคราะห์ที่สามารถในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับสาระต่าง ๆ ที่เป็นข้อมูลเพื่อการวิเคราะห์ เช่น เป็นเรื่องอะไร ความเป็นมาอย่างไร และเกี่ยวข้องกับใคร เป็นต้น

2. การวิเคราะห์เชิงกลยุทธ์ เป็นการวิเคราะห์หาเหตุผล ตลอดจนผลจากข้อมูล

3. การวิเคราะห์ผล เป็นการวิเคราะห์เฉพาะส่วนที่เป็นผลของการสื่อความหมาย

คริปเพนดอฟฟ์ (Krippendoff) จำแนกการวิเคราะห์เนื้อหาเป็น 6 ประเภท คือ

1. วิเคราะห์เนื้อหาระบบ เป็นการวิเคราะห์เกี่ยวกับองค์ประกอบและความสัมพันธ์ของเนื้อหาสาระที่นำมาวิเคราะห์

2. วิเคราะห์เนื้อหามาตรฐาน เป็นการวิเคราะห์เพื่อประเมินค่าของเนื้อหาว่า มีคุณค่ามากน้อยเพียงใด หรือมีสาระแตกต่างจากมาตรฐานมากน้อยเพียงใด

3. การวิเคราะห์หาดัชนีบางอย่าง เช่น ความถี่ของคำ สัญลักษณ์ และดัชนีที่ชี้ให้เห็น ลักษณะต่าง ๆ ในเนื้อหาสาระที่นำมาวิเคราะห์

4. วิเคราะห์เพื่อหากลุ่มคำต่าง ๆ เช่น ตำแหน่ง ยศ ปี สถานที่ เป็นต้น

5. วิเคราะห์เพื่อหาความหมาย เช่น การสรุปประเด็น การหาสาเหตุและผล การอธิบายพฤติกรรม เป็นต้น

6. วิเคราะห์เพื่อหากระบวนการภายใน เป็นการวิเคราะห์เพื่อให้ทราบถึงลักษณะภายในของกลุ่มที่ศึกษา

องค์ประกอบในการวิเคราะห์เนื้อหา

การวิเคราะห์เนื้อหาจะต้องมีองค์ประกอบ นอกเหนือไปจากความเชี่ยวชาญของผู้วิเคราะห์แล้วคือ

1. เนื้อหาที่จะวิเคราะห์ เช่น เอกสาร สิ่งพิมพ์ ละคร เพลง คำกล่าว บทสัมภาษณ์ และหลักฐานทางประวัติศาสตร์ เป็นต้น

2. วัตถุประสงค์ในการวิเคราะห์ ซึ่งจะมีวัตถุประสงค์ใหญ่ ๆ 3 ประการ ได้แก่ การวิเคราะห์เพื่อสรุปข้อมูล เพื่อหารูปแบบหรือความสัมพันธ์ภายใน และเพื่อหารูปแบบหรือความสัมพันธ์ภายนอก

3. หน่วยในการวิเคราะห์ ได้แก่ ประเด็นหลักหรือกลุ่มของเนื้อหาสาระที่วิเคราะห์ ซึ่งกำหนดขึ้นจากการพิจารณาจากลักษณะทั่ว ๆ ไปทางกายภาพ ทางภาษา โครงสร้าง ความหมาย และการอ้างอิง เป็นต้น

4. การสุ่มตัวอย่าง การวิเคราะห์เนื้อหาจะเกี่ยวข้องกับสิ่งที่นักวิเคราะห์มากมาย ดังนั้นผู้วิเคราะห์จึงต้องรู้จักสุ่มเนื้อหาออกมาวิเคราะห์ โดยใช้ความรู้ความสามารถจำแนกสิ่งที่เกี่ยวข้องที่จะวิเคราะห์ออกมาตามความจำเป็น

วิธีวิเคราะห์เนื้อหา

วิธีวิเคราะห์เนื้อหา มีขั้นตอนสำคัญ 2 ขั้นตอน คือ ขั้นการแปลภาษาเป็นข้อมูลและขั้นการแปลข้อมูลเป็นตัวเลข ซึ่งมีรายละเอียดของแต่ละขั้นตอน ดังนี้ (อุทุมพร จามรมาน. 2531 : 13)

1. การแปลภาษาเป็นข้อมูล จะกระทำได้ดีก็ต่อเมื่อผู้วิเคราะห์จับประเด็นที่ซ่อนอยู่ในเนื้อหาสาระได้อย่างชัดเจนเสียก่อน แล้วแยกเนื้อหาสาระออกเป็นส่วนย่อย ๆ ตามแต่ลักษณะของข้อมูลที่ต้องการ เช่น

1.1 แยกเป็นกลุ่มตามเนื้อหาหรือตัวแปร

1.2 แยกเป็นสาย (chain) เช่น เนื้อหาสาระที่เกิดขึ้นในอดีต ปัจจุบัน และอนาคต นำมาจัดเรียงบนเส้นเดียวกัน

1.3 แยกเป็นวงกลมย่อย (loop) เนื้อหาสาระใดที่เป็นพวกเดียวกัน นำมาจัดพวกเข้าด้วยกันเป็นวง ๆ

1.4 แยกตามมิติ เช่น จัดกลุ่มตัวแปรตามบุคลิกของคน 5 แบบ ก็จะได้ 5 มิติ

1.5 จัดทำเป็นกิ่งก้านต้นไม้ (trees) ซึ่งได้แก่ การจัดทำเป็นระเบียบ แยกย่อยเป็นสาย ๆ เหมือนรากหรือกิ่งก้านของต้นไม้

2. การแปลงข้อมูลออกเป็นตัวเลข เป็นขั้นตอนหลังจากที่วิเคราะห์เนื้อหาออกเป็น ส่วนย่อยแล้ว การแปลงข้อมูลจากส่วนย่อยเป็นตัวเลขนี้ ทำได้ 2 แบบ คือ แปลเป็นจำนวนหรือ ความถี่ กับแปลเป็นค่าหรือคะแนน

ความเชื่อถือได้ของผลการวิเคราะห์

การวิเคราะห์เนื้อหาจะอิงผู้วิเคราะห์เป็นส่วนใหญ่ โดยผลการวิเคราะห์จะขึ้นอยู่กับ ลักษณะและความสามารถของผู้วิเคราะห์ความสมบูรณ์ของข้อมูล การสรุปข้อมูลมาวิเคราะห์ วิธี การวิเคราะห์ และการจัดทำรายงานเป็นสำคัญ ซึ่งเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้เกิดความน่าเชื่อถือ ความเชื่อถือได้ของผลการวิเคราะห์ จำแนกออกเป็นความเที่ยง (Reliability) กับความ ตรง (Validity)

ความเที่ยง หมายถึง ความคงที่ ความเหมือนเดิม และความแม่นยำ ซึ่งตรวจสอบ ได้โดยการวิเคราะห์ซ้ำ แล้วเปรียบเทียบผลการวิเคราะห์ทั้งสองครั้งว่าแตกต่างหรือเหมือนกัน การตรวจสอบขั้นตอนการวิเคราะห์ทุกขั้นตอน และการตรวจสอบเกี่ยวกับเกณฑ์หรือมาตรฐานใน ทุก ๆ ขั้นตอน สำหรับ ความตรง หมายความว่า ผลการวิเคราะห์สอดคล้องกับความเป็นจริง มากน้อยเพียงใด โดยพิจารณาทั้งความตรงภายใน (Internal Validity) และความตรง ภายนอก (External Validity) รวมทั้งความตรงของข้อมูล ความตรงตามความหมาย ความตรงตามการสรุปตัวอย่าง ความตรงตามวิธีการ และความตรงตามทฤษฎี

งานวิจัยที่ใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา

งานวิจัยที่ใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา ที่จะได้นำมากล่าวในที่นี้ มีดังนี้

วุฒิชัย มูลศิลป์ และ ลดาวัลย์ พวงนิล (2532 : ก-ข) ได้วิจัยเรื่อง พัฒนาการ ของการศึกษาเอกชน โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาความเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการศึกษา เอกชน ในรอบร้อยปีเศษที่ผ่านมา ใช้วิธีวิจัยทางประวัติศาสตร์ด้วยการวิเคราะห์เนื้อหาที่เป็น เอกสาร จดหมายเหตุ และการสัมภาษณ์บุคคลที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาเอกชน ผลการวิจัยพบว่า การศึกษาเอกชนเป็นผู้บุกเบิกการศึกษาในระบบในเมืองไทย และเป็นผู้กระตุ้นให้ผู้นำในระดับ สูงของชาติเห็นความสำคัญของการศึกษาระบบใหม่ จนกระทั่งมีการปฏิรูปการศึกษา อันนำไปสู่ การประกาศใช้พระราชบัญญัติประถมศึกษาในปีที่สุด การศึกษาเอกชนมีบทบาทสำคัญในระยะแรก ๆ ที่ผลิตบุคคลในระดับสูงและช่วยแบ่งเบาภาระของรัฐบาลในการจัดการศึกษา อย่างไรก็ตามการศึกษา เอกชนบางส่วน คือ โรงเรียนจีน ได้เป็นแหล่งเผยแพร่อุดมการณ์ทางการศึกษาที่มีผลต่อความ มั่นคงของชาติ ทำให้ต้องมีการควบคุมโดยมีพระราชบัญญัติโรงเรียนราษฎร์ฉบับแรก ใน พ.ศ.

2461 ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงนโยบายของรัฐต่อการจัดการศึกษาเอกชน และเป็นแนวทางสำคัญที่การศึกษาเอกชนใช้ในการจัดการศึกษาคู่กับแผนการศึกษาแห่งชาติ ในบางช่วงการศึกษาเอกชนเฟื่องฟูเพราะรัฐให้การสนับสนุน เช่น การให้เงินอุดหนุน การรับรองวิทยฐานะ แต่ในบางช่วงบางระยะเวลาก็ซบเซาไปบ้าง เช่น หลัง พ.ศ.2503 และหลัง พ.ศ.2518 ซึ่งเป็นระยะที่รัฐมีนโยบายเป็นผู้จัดการศึกษาภาคบังคับเองทั้งหมด

กรมวิชาการ (2534 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการจัดการศึกษาระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา และอาชีวศึกษาของไทยในทศวรรษหน้า ที่สอดคล้องกับลักษณะการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เพื่อศึกษาสภาพความสำเร็จ และความบกพร่องของการจัดการศึกษาระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา และอาชีวศึกษาในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา จนถึงปัจจุบัน (2521 - 2533) และแนวโน้มของสภาพเศรษฐกิจและสังคมไทยและการจัดการศึกษาในทศวรรษหน้า โดยใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหาจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง ผลการศึกษาพบว่า สภาพการจัดการศึกษาทศวรรษที่ผ่านมา ทั้งในด้านปัจจัย การจัดการศึกษา กระบวนการจัดการศึกษา และผลการจัดการศึกษา มีการขยายตัวทั้งด้านปริมาณและคุณภาพ โดยเฉพาะการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน ได้มีการจัดการศึกษาหลายรูปแบบ การจัดการศึกษาในทศวรรษที่ผ่านมามุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้เรียนทั้งในด้านความรู้ การอาชีพและคุณธรรม จริยธรรม อย่างไรก็ตาม ยังมีความจำเป็นต้องเร่งรัดพัฒนาด้านคุณภาพต่อไปอีก

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาคูณลักษณะที่พึงประสงค์ของศึกษานิเทศก์ในทศวรรษหน้า (ค.ศ.1995-2005) โดยใช้เทคนิคการวิจัยทั้งเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ ซึ่งได้แก่ การศึกษาเอกสาร การสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อสร้างภาพอนาคต (Scenario) เกี่ยวกับคุณลักษณะของศึกษานิเทศก์ในทศวรรษหน้าและการศึกษาความคิดเห็นของศึกษานิเทศก์และผู้เกี่ยวข้องเกี่ยวกับศึกษาคูณลักษณะของศึกษานิเทศก์ที่ผู้ทรงคุณวุฒิกำหนดขึ้น ซึ่งจะเป็นการยืนยัน (Confirm) ความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิให้น่าเชื่อถือยิ่งขึ้น มีขั้นตอนการดำเนินการวิจัยดังนี้

1. ขั้นศึกษาแนวคิดและข้อมูลที่เกี่ยวข้อง
2. ขั้นศึกษากำหนดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของศึกษานิเทศก์เบื้องต้น
3. ขั้นศึกษาความคิดเห็นของคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของศึกษานิเทศก์
4. ขั้นกำหนดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของศึกษานิเทศก์ขั้นสุดท้าย

ดังรายละเอียดในภาพประกอบที่ 1 หน้าถัดไป

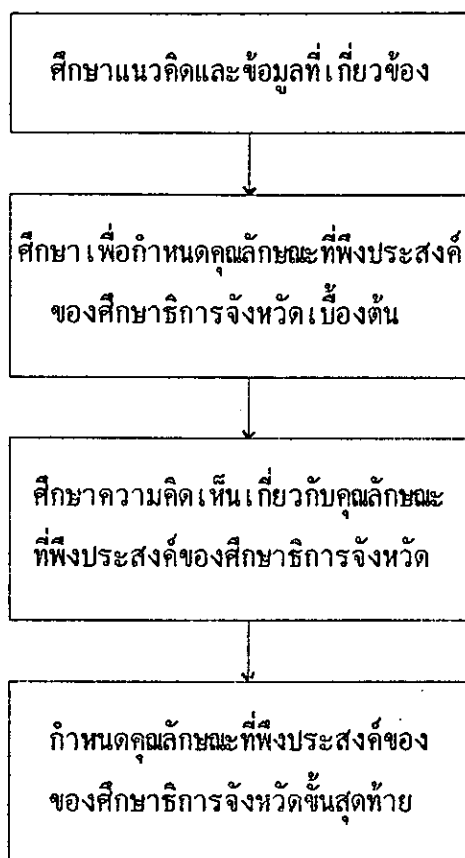
การวิจัยแต่ละขั้นตอน ได้ดำเนินการดังนี้

ขั้นศึกษาแนวคิดและข้อมูลที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาในขั้นตอนนี้ เป็นการศึกษาแนวคิดและข้อมูลที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำไปประกอบการพิจารณากำหนดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของศึกษานิเทศก์ในทศวรรษหน้า โดยได้ศึกษาข้อมูลที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงที่มีผลกระทบต่อการศึกษา
2. สภาพการบริหารและการจัดการศึกษาของประเทศในทศวรรษหน้า
3. บทบาทหน้าที่ของศึกษานิเทศก์

การศึกษาแนวคิดและข้อมูลดังกล่าวข้างต้น ได้ศึกษาจากเอกสาร โดยได้วิเคราะห์เอกสารที่เกี่ยวข้องแล้วเสนอ รายละเอียดดังปรากฏในบทที่ 2



ภาพประกอบ 1 แสดงขั้นตอนการวิจัย

ขั้นศึกษากำหนดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของศึกษานิเทศก์จังหวัดเบื้องต้น

การศึกษาในขั้นตอนนี้เป็นการศึกษาเพื่อสร้างภาพอนาคตเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของศึกษานิเทศก์จังหวัดในทศวรรษหน้า โดยการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิแล้วนำผลมาวิเคราะห์และสังเคราะห์ กำหนดเป็นบทบาทหน้าที่ และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของศึกษานิเทศก์จังหวัดในทศวรรษหน้า มีรายละเอียดดังนี้

1. ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 20 คน ซึ่งคัดเลือกแบบเจาะจงจากผู้มีความรอบรู้หรือมีประสบการณ์เกี่ยวกับตำแหน่งศึกษานิเทศก์จังหวัด และมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ การเมืองการปกครอง สังคมวัฒนธรรม วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และการจัดการศึกษาที่จะเกิดขึ้นในอนาคต โดยเป็นผู้มีตำแหน่งหน้าที่ความรับผิดชอบหรือมีประสบการณ์เกี่ยวกับงานของศึกษานิเทศก์จังหวัด หรือการบริหารการศึกษา การศาสนาและการวัฒนธรรม หรือเป็นนักวิชาการที่มีความเชี่ยวชาญด้านการบริหารการศึกษา

2. การสัมภาษณ์ เก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้นำแบบสัมภาษณ์ ซึ่งเป็นแบบเปิดและไม่ชี้นำไปสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 20 คน ด้วยตนเอง โดยให้ผู้ให้สัมภาษณ์แสดงความคิดเห็นสร้างภาพอนาคตเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของศึกษานิเทศก์ในทศวรรษหน้า ในทางที่จะเป็นไปได้มากที่สุด แล้วจดบันทึกไว้ในแบบบันทึก และเครื่องบันทึกเสียง

3. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาวิเคราะห์ โดยวิธีวิเคราะห์เนื้อหา แล้วประมวลสรุปไว้เป็นด้าน ๆ

4. การกำหนดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของศึกษานิเทศก์ในทศวรรษหน้าเบื้องต้น ผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์แล้ว มากำหนดเป็นบทบาทหน้าที่ของศึกษานิเทศก์ในทศวรรษหน้า และกำหนดเป็นคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของศึกษานิเทศก์ในทศวรรษหน้า ซึ่งเป็นคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของศึกษานิเทศก์เบื้องต้น

ขั้นตอนที่ 2 การศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของศึกษานิเทศก์

การศึกษาในขั้นตอนนี้เป็นการศึกษาความคิดเห็นของศึกษานิเทศก์และผู้เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานของศึกษานิเทศก์ว่า มีความคิดเห็นเกี่ยวกับประเด็นคุณลักษณะและบทบาทหน้าที่ของศึกษานิเทศก์ที่ได้จากการศึกษาในขั้นตอนที่ผ่านมาในระดับใด รายละเอียดของการศึกษา มีดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ศึกษาในขั้นตอนนี้ คือ ศึกษานิเทศก์ และผู้เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานของศึกษานิเทศก์ ซึ่งประชากรทั้งสองกลุ่มนี้ ถือว่าเป็นผู้มีความรอบรู้ และมีประสบการณ์เกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของศึกษานิเทศก์มากที่สุด ประกอบด้วย ศึกษานิเทศก์ ผู้บริหารสังกัดส่วนกลาง ผู้ว่าราชการจังหวัด ผู้บริหารการศึกษาในส่วนภูมิภาค และผู้ได้บังคับบัญชาของศึกษานิเทศก์ แยกเป็นดังนี้

1.1 กลุ่มศึกษานิเทศก์ คัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) มาจากศึกษานิเทศก์ที่มีผลงานบริหารสำนักงานศึกษานิเทศก์ อยู่ในเกณฑ์ดีขึ้นไป โดยพิจารณาจากผลการประเมินสำนักงานศึกษานิเทศก์ของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ จำนวน 30 จังหวัด คือ

- | | |
|--------------|------------|
| 1. สิงห์บุรี | 2. สระบุรี |
| 3. มหาสารคาม | 4. กระบี่ |

- | | |
|-------------------|---------------------|
| 5. พิชณโลก | 6. ชัยนาท |
| 7. สุราษฎร์ธานี | 8. ภูเก็ต |
| 9. อุบลราชธานี | 10. สงขลา |
| 11. นครศรีธรรมราช | 12. จันทบุรี |
| 13. กำแพงเพชร | 14. ลพบุรี |
| 15. ยโสธร | 16. พังงา |
| 17. หนองคาย | 18. สมุทรสงคราม |
| 19. มุกดาหาร | 20. อุทัยธานี |
| 21. ชลบุรี | 22. ประจวบคีรีขันธ์ |
| 23. ราชบุรี | 24. สมุทรปราการ |
| 25. นครสวรรค์ | 26. พระนครศรีอยุธยา |
| 27. นครราชสีมา | 28. สุพรรณบุรี |
| 29. กาญจนบุรี | 30. ศรีสะเกษ |

1.2 กลุ่มผู้เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานของศึกษาธิการจังหวัด ประกอบด้วย ผู้เกี่ยวข้องที่เป็นทั้งผู้บังคับบัญชาในส่วนกลาง และส่วนภูมิภาค ผู้บริหารการศึกษาที่ปฏิบัติงานเกี่ยวข้องกันในส่วนภูมิภาค และผู้ใต้บังคับบัญชา จำนวน 90 คน คือ

1.2.1 ผู้บริหารสังกัดส่วนกลาง ได้แก่ ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ รองปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ผู้ช่วยปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ผู้อำนวยการสำนัก ผู้อำนวยการกอง สังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ จำนวน 15 คน

1.2.2 ผู้ว่าราชการจังหวัด คัดเลือกแบบเจาะจงจากจังหวัดที่ศึกษา- ธิการจังหวัดมีผลงานการบริหารสำนักงานศึกษาธิการจังหวัด อยู่ในเกณฑ์ดีขึ้นไป ตามเกณฑ์การประเมินสำนักงานศึกษาธิการจังหวัด ของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ จำนวน 15 คน ได้แก่

- | | |
|--------------|--------------------|
| 1. สิงห์บุรี | 2. สระบุรี |
| 2. พิชณโลก | 4. กำแพงเพชร |
| 5. ลพบุรี | 6. อุทัยธานี |
| 7. ชลบุรี | 8. ประจวบคีรีขันธ์ |
| 9. ราชบุรี | 10. สมุทรปราการ |

- | | |
|---------------------|----------------|
| 11. นนทบุรี | 12. นครสวรรค์ |
| 13. พระนครศรีอยุธยา | 14. สุพรรณบุรี |
| 15. กาญจนบุรี | |

1.2.3 กลุ่มผู้บริหารการศึกษาที่ปฏิบัติงานเกี่ยวข้องกับศึกษาธิการจังหวัด
 ในส่วนภูมิภาค ประกอบด้วย ผู้อำนวยการการประถมศึกษาจังหวัด ผู้อำนวยการสามัญศึกษา
 จังหวัด และผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด โดยคัดเลือกแบบเจาะจงจาก
 จังหวัดที่ศึกษาธิการจังหวัดมีผลงานการบริหารสำนักงานศึกษาธิการจังหวัด อยู่ในเกณฑ์ดีขึ้นไป
 ตามเกณฑ์การประเมินสำนักงานศึกษาธิการจังหวัด ของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ
 ตำแหน่งละ 10 คน รวม 30 คน ได้แก่

- | | |
|--------------|---------------------|
| 1. สิงห์บุรี | 2. สระบุรี |
| 3. มหาสารคาม | 4. พิษณุโลก |
| 5. ภูเก็ต | 6. จันทบุรี |
| 7. กำแพงเพชร | 8. ลพบุรี |
| 9. อุทัยธานี | 10. ประจวบคีรีขันธ์ |

1.2.4 กลุ่มผู้ใต้บังคับบัญชา คัดเลือกแบบเจาะจงจากผู้ช่วยศึกษาธิการ
 จังหวัด ที่ศึกษาธิการจังหวัดมีผลงานการบริหารสำนักงานศึกษาธิการจังหวัด อยู่ในเกณฑ์ดีขึ้นไป
 ตามเกณฑ์การประเมินสำนักงานศึกษาธิการจังหวัด ของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ
 จำนวน 30 คน ได้แก่

- | | |
|-------------------|-----------------|
| 1. สิงห์บุรี | 2. สระบุรี |
| 3. มหาสารคาม | 4. กระบี่ |
| 5. พิษณุโลก | 6. ชัยนาท |
| 7. สุราษฎร์ธานี | 8. ภูเก็ต |
| 9. อุบลราชธานี | 10. สงขลา |
| 11. นครศรีธรรมราช | 12. จันทบุรี |
| 13. กำแพงเพชร | 14. ลพบุรี |
| 15. ยโสธร | 16. พังงา |
| 17. หนองคาย | 18. สมุทรสงคราม |
| 19. มุกดาหาร | 20. อุทัยธานี |

- | | |
|----------------|---------------------|
| 21. ชลบุรี | 22. ประจวบคีรีขันธ์ |
| 23. ราชบุรี | 24. สมุทรปราการ |
| 25. นครสวรรค์ | 26. พระนครศรีอยุธยา |
| 27. นครราชสีมา | 28. สุพรรณบุรี |
| 29. กาญจนบุรี | 30. ศรีสะเกษ |

2. เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบสอบถามความคิดเห็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ โดยผู้วิจัยได้นำข้อมูลบทบาทหน้าที่และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของศึกษานิเทศก์ในทศวรรษหน้า ที่กำหนดขึ้นในการวิจัยขั้นที่สอง มาสร้างเป็นข้อคำถาม ประกอบด้วยคำถาม 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 คำถามเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของศึกษานิเทศก์ในทศวรรษหน้า ประกอบด้วยบทบาทหน้าที่ของศึกษานิเทศก์ในทศวรรษหน้า 8 ด้าน รวมจำนวน 60 ข้อ และคำถามปลายเปิดในตอนท้าย

ตอนที่ 2 คำถามเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของศึกษานิเทศก์ในทศวรรษหน้า ประกอบด้วย คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของศึกษานิเทศก์ในทศวรรษหน้า 4 ด้าน และคำถามปลายเปิดในตอนท้าย

เกณฑ์ในการให้คะแนนของแบบสอบถาม เป็นดังนี้

ถ้าตอบในช่อง 5 หมายถึง ระดับ "มากที่สุด" ให้ 5 คะแนน

ถ้าตอบในช่อง 4 หมายถึง ระดับ "มาก" ให้ 4 คะแนน

ถ้าตอบในช่อง 3 หมายถึง ระดับ "ปานกลาง" ให้ 3 คะแนน

ถ้าตอบในช่อง 2 หมายถึง ระดับ "น้อย" ให้ 2 คะแนน

ถ้าตอบในช่อง 1 หมายถึง ระดับ "น้อยที่สุด" ให้ 1 คะแนน

การหาคุณภาพของเครื่องมือ แบบสอบถามที่สร้างขึ้นนี้ ได้นำไปหาคุณภาพของเครื่องมือก่อนนำไปใช้จริง ดังนี้

1. การหาความเที่ยงตรง (Validity) ผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาปริญญาโท ทั้ง 3 ท่าน และผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 8 ท่าน (รายชื่อผู้เชี่ยวชาญปรากฏในภาคผนวก) ตรวจสอบความถูกต้องเที่ยงตรงด้านโครงสร้าง เนื้อหาและภาษาที่ใช้ เพื่อให้ผู้ตอบ

แบบสอบถามเกิดความเข้าใจตรงกัน และสามารถวัดได้ตรงกับเนื้อเรื่องที่ต้องการศึกษา แล้วนำมาปรับปรุงให้เหมาะสมและถูกต้องยิ่งขึ้น

2. การหาความเชื่อมั่น (Reliability) ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับกลุ่มศึกษาธิการจังหวัดและผู้ช่วยศึกษาธิการจังหวัด ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 88 คน แล้วนำข้อมูลที่ได้มาคำนวณหาค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถามเป็นรายข้อ ด้วยวิธีแจกแจงแบบที (t-Distribution) และหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับด้วยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ของ ครอนบาค (Cronbach, 1984 : 196)

การคำนวณหาค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถามเป็นรายข้อ ผลปรากฏว่า แบบสอบถามแต่ละข้อมีค่าอำนาจจำแนกอยู่ในเกณฑ์ที่น่าไปใช้เป็นข้อคำถามได้ มีค่า t อยู่ระหว่าง 1.79-15.56 (โปรดดูในภาคผนวก ข) สำหรับผลการคำนวณหาค่าความเชื่อมั่น ปรากฏผลดังนี้

แบบสอบถามตอนที่ 1 มีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ .9604

แบบสอบถามตอนที่ 2 มีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ .9555

แบบสอบถามทั้งฉบับ มีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ .9713

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ส่งแบบสอบถามไปให้กลุ่มตัวอย่างทางไปรษณีย์ ส่วนหนึ่ง โดยส่งซองปิดแสตมป์เจ้าหน้าที่ของถึงผู้วิจัยไปด้วย เพื่อให้ผู้ตอบแบบสอบถามจัดส่งแบบสอบถามที่ตอบแล้ว ส่งคืนให้ผู้วิจัยทางไปรษณีย์ด้วยเช่นกัน อีกส่วนหนึ่งผู้วิจัยได้เดินทางไปเก็บรวบรวมแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่างด้วยตนเอง

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลครั้งนี้ ได้วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้เครื่องคอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS-PC⁺ (Statistical Package for Social Science) โดยดำเนินการดังนี้

4.1 ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม

4.2 นำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม มาบันทึกลงในแผ่นบันทึกคอมพิวเตอร์

4.3 คำนวณหาค่าสถิติ โดยใช้ค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

สำหรับข้อมูลที่ได้จากคำถามปลายเปิด นำมาวิเคราะห์โดยวิธีวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และแจกแจงความถี่ แล้วสรุปประเด็นสำคัญไว้

การแปลความหมายของคะแนน โดยที่การศึกษาขั้นตอนนี้เป็นการศึกษาความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างว่ามีความเห็นด้วยกับประเด็นที่ได้จากการศึกษาวรรณกรรมและสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิว่า อยู่ในระดับใด การแปลความหมายของคะแนนเฉลี่ยจึงพิจารณาเป็นค่าของความเห็นด้วย ดังนี้

1.00 - 1.49	เท่ากับ	เห็นด้วยน้อยที่สุด
1.50 - 2.49	เท่ากับ	เห็นด้วยน้อย
2.50 - 3.49	เท่ากับ	เห็นด้วยปานกลาง
3.50 - 4.49	เท่ากับ	เห็นด้วยมาก
4.50 - 5.00	เท่ากับ	เห็นด้วยมากที่สุด

ขั้นกำหนดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของศึกษานิเทศก์จังหวัดขั้นสุดท้าย

การวิจัยในขั้นตอนนี้ เป็นการนำข้อมูลความคิดเห็นจากการศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของศึกษานิเทศก์จังหวัดในทศวรรษหน้าของศึกษานิเทศก์จังหวัดและกลุ่มผู้เกี่ยวข้อง ในขั้นตอนที่สาม มาอภิปรายและสรุปกำหนดเป็นคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของศึกษานิเทศก์จังหวัดในทศวรรษหน้า เป็นขั้นสุดท้าย

สำหรับการพิจารณาเพื่อกำหนดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของศึกษานิเทศก์จังหวัดในทศวรรษหน้าขั้นสุดท้ายนี้ กำหนดพิจารณาจากค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างที่ให้ความเห็นด้วยตั้งแต่ระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.50 ขึ้นไป) เป็นคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของศึกษานิเทศก์จังหวัดในทศวรรษหน้า

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำเสนอเป็นสองส่วนคือ

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการศึกษาเพื่อกำหนดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของศึกษานิเทศก์จังหวัดเบื่องตัน และ
2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการประเมินความคิดเห็นของศึกษานิเทศก์จังหวัดและผู้เกี่ยวข้องที่มีต่อบทบาทหน้าที่และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของศึกษานิเทศก์ที่ได้จากการศึกษาในเบื่องตัน ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อกำหนดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของศึกษานิเทศก์เบื่องตัน

การศึกษาเพื่อกำหนดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของศึกษานิเทศก์เบื่องตันนี้ได้ศึกษาโดยการสัมภาษณ์ความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 20 ท่าน ในการสร้างภาพอนาคตเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของศึกษานิเทศก์ในทศวรรษหน้า และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของศึกษานิเทศก์จังหวัด ซึ่งเป็นคุณสมบัติที่เอื้ออำนวยให้ศึกษานิเทศก์จังหวัดบริหารงาน และพัฒนาการศึกษาตามบทบาทหน้าที่ของศึกษานิเทศก์จังหวัดในทศวรรษหน้าได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ในการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยได้ดำเนินการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 20 ท่าน (รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิปรากฏในภาคผนวก) ระหว่างเดือนกันยายน - พฤศจิกายน 2537 และผู้วิจัยได้นำมาวิเคราะห์โดยวิธีวิเคราะห์เนื้อหา จำแนกสรุปเป็นด้าน ๆ คือ

ภาพอนาคตเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของศึกษานิเทศก์จังหวัดในทศวรรษหน้า จำแนกเป็น 8 ด้าน ได้แก่

1. ด้านการอำนวยความสะดวกการศึกษา การศาสนา และการวัฒนธรรม
2. ด้านการดำเนินงานบริหารการศึกษา การศาสนา และการวัฒนธรรม
3. ด้านการดำเนินงานศูนย์สารสนเทศ และการวางแผนการศึกษา
4. ด้านการกำกับดูแลการดำเนินงานการศึกษา การศาสนา และการวัฒนธรรม

ในความรับผิดชอบของกระทรวงศึกษาธิการ

5. ด้านการดำเนินงานเพื่อส่งเสริมงานวิชาการ
6. ด้านการดำเนินกิจกรรมเพื่อพัฒนาการศึกษา การศาสนา และการวัฒนธรรม

7. ด้านการปฏิบัติงานแผนกรม หรือหน่วยงานที่ไม่มีผู้ปฏิบัติในจังหวัด
8. ด้านการดำเนินงานเกี่ยวกับคณะกรรมการการศึกษา การศาสนา และการวัฒนธรรม
จังหวัด

ภาพอนาคตเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของศึกษาธิการจังหวัดในทศวรรษหน้า
จำแนกเป็น 4 ด้าน ได้แก่

1. คุณลักษณะด้านบุคลิกภาพ
2. คุณลักษณะด้านภาวะผู้นำ
3. คุณลักษณะด้านทักษะทางการบริหาร
4. คุณลักษณะด้านวิชาชีพ

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล ปรากฏรายละเอียดดังนี้

บทบาทหน้าที่ของศึกษาธิการจังหวัดในทศวรรษหน้า ควรมีดังนี้

1. ด้านการอำนวยการจัดการศึกษา การศาสนา และการวัฒนธรรม ประกอบด้วย
 - 1.1 ชี้แนะและเสนอแนะแนวทางในการจัดการศึกษา การศาสนา และการวัฒนธรรม
ของจังหวัด
 - 1.2 ดำเนินการให้มีการนํานโยบายของกระทรวงศึกษาธิการไปสู่การปฏิบัติในจังหวัด
โดยผ่านคณะกรรมการการศึกษา การศาสนา และการวัฒนธรรมจังหวัด
 - 1.3 ช่วยเหลือ อำนวยความสะดวก และส่งเสริมสนับสนุน การดำเนินงานของ
หน่วยงาน สถานศึกษาในจังหวัด
 - 1.4 กำหนดนโยบายและแนวทางการพัฒนาการศึกษา การศาสนา และการวัฒนธรรม
ของจังหวัดให้สอดคล้องกับปัญหาและความต้องการของชุมชนและท้องถิ่น ตลอดจนการเปลี่ยนแปลง
ทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองการปกครอง
 - 1.5 ดำเนินการแก้ปัญหา และเปลี่ยนแปลงทางการศึกษา การศาสนา และการ
วัฒนธรรมของจังหวัดไปสู่แนวทางที่ดีกว่า
 - 1.6 กำหนดยุทธวิธีในการจัดการศึกษาเพื่อชีวิต และเพื่อช่วยเหลือแก้ปัญหาของ
สังคม
 - 1.7 ส่งเสริมและสนับสนุนท้องถิ่น ชุมชนและเอกชนในการดำเนินงานทางการศึกษา
การศาสนา และการวัฒนธรรมให้สอดคล้อง และสนองความต้องการของท้องถิ่น

1.8 ช่วยเหลือแก้ปัญหาหรือข้อขัดแย้งที่เกิดขึ้นในการดำเนินงานการศึกษา การศาสนา และการวัฒนธรรมของจังหวัด และประสานประโยชน์ให้เกิดขึ้นกับส่วนรวม

1.9 ดำเนินการในการใช้เหตุผลทางการศึกษา ต่อสู้แรงกดดันทางการเมือง สังคมที่มีต่อการศึกษา

2. ด้านการดำเนินงานการศึกษา การศาสนา และการวัฒนธรรมของจังหวัด ประกอบด้วย

2.1 ประสานงานการจัดการศึกษา การศาสนา และการวัฒนธรรมในจังหวัดระหว่างหน่วยงานระดับบน ระดับล่าง ท้องถิ่นและชุมชน

2.2 ระดมสรรพกำลังและทรัพยากรช่วยเหลือการดำเนินงานการศึกษา การศาสนา และการวัฒนธรรมของจังหวัด

2.3 สร้างทีมงานและความร่วมมือร่วมใจให้เกิดขึ้นในการดำเนินงานการศึกษา การศาสนา และการวัฒนธรรมของจังหวัด

2.4 ประสานกิจกรรมการดำเนินงานทางการศึกษา การศาสนา และการวัฒนธรรมของจังหวัด

2.5 บูรณาการและประสานเชื่อมโยงการดำเนินงานการศึกษาทุกระดับในจังหวัด ให้สอดคล้องกลมกลืนกัน

2.6 ประชาสัมพันธ์สร้างความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินงานการศึกษาให้เกิดขึ้นกับบุคลากรทางการศึกษาและประชาชนทั่วไป

2.7 สร้างเครือข่ายการทำงานในการดำเนินงานทางการศึกษา การศาสนา และการวัฒนธรรมในจังหวัด

2.8 บูรณาการงานพัฒนาจังหวัด และงานของกระทรวงศึกษาธิการ ให้สอดคล้องกลมกลืนกัน และเกิดประโยชน์สูงสุด

3. ด้านการดำเนินงานศูนย์ข้อมูล สารสนเทศ และการวางแผนการศึกษา ประกอบด้วย

3.1 ดำเนินการและเป็นผู้ดำเนินการวางแผนยุทธศาสตร์ เพื่อพัฒนาการศึกษา การศาสนา และการวัฒนธรรมของจังหวัด

3.2 ดำเนินการเพื่อเป็นศูนย์กลางข้อมูลสารสนเทศทางการศึกษา การศาสนา และการวัฒนธรรมของจังหวัด

3.3 ดำเนินการวางแผนและจัดตั้งงบประมาณในการวางแผนพัฒนาการศึกษา การศาสนา และการวัฒนธรรมของจังหวัดประจำปี

3.4 รวบรวมปัญหาและความต้องการทางการศึกษา การศาสนา และการวัฒนธรรม ของประเทศ จังหวัดและท้องถิ่น เผยแพร่ให้หน่วยงาน สถานศึกษาในจังหวัด เป็นข้อมูลในการ ดำเนินงาน

3.5 รวบรวมข้อมูลการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคมและการเมืองการปกครอง เพื่อนำมาเป็นข้อมูลในการดำเนินงานการศึกษา การศาสนา และการวัฒนธรรม ให้ทันต่อการ เปลี่ยนแปลง

3.6 บริการข้อมูล ข่าวสารที่ทันสมัยให้แก่หน่วยงาน สถานศึกษา และบุคลากรทางการ ศึกษา

3.7 ร่วมมือและช่วยเหลือหน่วยงาน สถานศึกษา ให้สามารถวางแผนยุทธศาสตร์ เพื่อพัฒนางานของตนเองได้

3.8 รายงาน เผยแพร่สถิติและผลการดำเนินงานทางการศึกษา การศาสนา และการ วัฒนธรรมประจำปีของจังหวัด

4. ด้านการกำกับ ดูแลการดำเนินงานการศึกษา การศาสนา และการวัฒนธรรม ใน ความรับผิดชอบของกระทรวงศึกษาธิการ ประกอบด้วย

4.1 ควบคุม ดูแล การดำเนินงานตามนโยบายและทิศทางการจัดการศึกษา การ ศาสนา และการวัฒนธรรมในภาพรวมของจังหวัด

4.2 ร่วมกับหน่วยงานต้นสังกัด ติดตามผลการดำเนินงานของหน่วยงาน สังกัด กระทรวงศึกษาธิการในจังหวัด

4.3 กำกับ ดูแล การดำเนินงานของหน่วยงาน สถานศึกษา สังกัดกระทรวง ศึกษาธิการในจังหวัดแทนปลัดกระทรวงฯ

4.4 ดำเนินงานในฐานะเป็นผู้แทนกระทรวงศึกษาธิการในการตรวจราชการของ กระทรวงศึกษาธิการในจังหวัด

4.5 ช่วยเหลือผู้ตรวจราชการกระทรวงศึกษาธิการในจังหวัด

5. ด้านการดำเนินการเพื่อส่งเสริมงานด้านวิชาการ ประกอบด้วย

5.1 ดำเนินการและช่วยเหลือ ส่งเสริม สนับสนุน สถานศึกษาในจังหวัดและ หน่วยงานท้องถิ่น จัดกิจกรรมทางด้านวิชาการโดยให้บริการข้อมูล ข่าวสาร เสนอแนวคิดใหม่ ๆ และข้อประชุมสัมมนาทางวิชาการ เป็นต้น

5.2 ดำเนินการเกี่ยวกับการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของจังหวัด

5.3 ส่งเสริม กำกับ ดูแล การดำเนินงานของสถานศึกษาให้เป็นไปตามนโยบาย แนวทาง และมาตรฐานการศึกษา ตลอดจนความเป็นเลิศทางวิชาการ

5.4 ดำเนินการวิจัยและพัฒนา เพื่อแก้ปัญหาและส่งเสริมการดำเนินงานด้านการ ศึกษาการศาสนา และการวัฒนธรรมของจังหวัด ท้องถิ่น และชุมชน

5.5 ดำเนินการและส่งเสริมให้หน่วยงาน สถานศึกษามีการติดตามประเมินคุณภาพ และประสิทธิผลของการศึกษาอย่างถูกต้องตามหลักวิชาการ

5.6 ประสานงานและช่วยเหลือท้องถิ่นในการจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับ แนวทางของหลักสูตร

5.7 ส่งเสริมให้สถานศึกษา ครู อาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา นำหลักความ เป็นสากลมาใช้ให้เป็นประโยชน์ในการปฏิบัติงาน

5.8 แนะนำช่วยเหลือเกี่ยวกับการจัดองค์การตามหลักการบริหารองค์การแก่หน่วย งานและสถานศึกษาในจังหวัด

6. ด้านการดำเนินกิจกรรมเพื่อการพัฒนาการศึกษา การศาสนา และการวัฒนธรรม ประกอบด้วย

6.1 ดำเนินการร่วมกับหน่วยงาน สถานศึกษา ท้องถิ่น ชุมชน และเอกชนในการ แก้ปัญหา และพัฒนางานการศึกษา การศาสนา และการวัฒนธรรมของจังหวัด ให้สอดคล้องกับ การเปลี่ยนแปลงทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง การปกครอง และเทคโนโลยี รวมทั้ง แก้ปัญหาและพัฒนางานในส่วนที่ไม่มีผู้รับผิดชอบ

6.2 ส่งเสริมและสร้างโอกาสให้เด็ก เยาวชน และประชาชน ได้รับการศึกษา ตลอดชีวิต และสนับสนุนผู้ด้อยโอกาสในท้องถิ่นให้ได้รับการศึกษาตามความสามารถ

6.3 พัฒนาองค์การและระบบงานของสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดให้ทันสมัย และ สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลง

6.4 ร่วมมือกับสำนักพัฒนาการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ประจำเขตการศึกษา ดำเนินกิจกรรมพัฒนาการศึกษา การศาสนา และการวัฒนธรรมในเขตการศึกษา

6.5 ช่วยเหลือผู้ว่าราชการจังหวัดเกี่ยวกับงานการศึกษา การศาสนา และการ วัฒนธรรม

6.6 ดำเนินการสร้างความเป็นธรรมให้แก่ครู อาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา ในจังหวัดและส่งเสริมให้นาระบบคุณธรรมมาใช้ในการบริหารงานบุคคล

6.7 ดำเนินการเพื่อส่งเสริมความเป็นเอกลักษณ์ของชาติ และเรื่องที่เป็นความต้องการของรัฐโดยเฉพาะ

6.8 รณรงค์ และส่งเสริมการจัดการศึกษา เพื่อสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองที่เหมาะสมให้เกิดขึ้นกับประชาชนในท้องถิ่น

6.9 รณรงค์และส่งเสริมให้มีการปรับปรุงและแก้ไขสภาพแวดล้อมของสังคม

6.10 ร่วมมือกับจังหวัดและหน่วยงานในจังหวัด ดำเนินการพัฒนาศึกษา การศาสนา และการวัฒนธรรมของจังหวัด

7. ด้านการปฏิบัติงานแผนกรมหรือหน่วยงานที่ไม่มีผู้ปฏิบัติในจังหวัด ประกอบด้วย

7.1 ดำเนินงานและร่วมมือกับวัดและองค์กรที่เกี่ยวข้อง ส่งเสริมและสนับสนุนงานด้านศาสนา

7.2 ดำเนินงานและส่งเสริม สนับสนุนงานการวัฒนธรรม

7.3 ดำเนินงานและส่งเสริม สนับสนุนการศึกษาเอกชน

7.4 ช่วยเหลือการดำเนินงานของคณะกรรมการข้าราชการครู (ก.ค.) ในจังหวัด

7.5 ดำเนินงานส่งเสริมกีฬาและพลานามัย สำหรับเด็ก เยาวชน และประชาชน และดำเนินงานส่งเสริมการลูกเสือและยุวกาชาด

7.6 ดำเนินงานครูสภาในจังหวัด

8. ด้านการดำเนินงานเกี่ยวกับคณะกรรมการการศึกษา การศาสนา และการวัฒนธรรมจังหวัด ประกอบด้วย

8.1 ดำเนินงานและส่งเสริมให้คณะกรรมการการศึกษา การศาสนา และการวัฒนธรรมจังหวัด ปฏิบัติงานตามอำนาจหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

8.2 เป็นหัวหน้าฝ่ายเลขานุการของคณะกรรมการการศึกษา การศาสนา และการวัฒนธรรมจังหวัด

8.3 เป็นคณะกรรมการการศึกษา การศาสนา และการวัฒนธรรมจังหวัด

8.4 นำเสนอข้อมูลให้แก่คณะกรรมการการศึกษา การศาสนา และการวัฒนธรรมจังหวัด ในการตัดสินใจดำเนินงานตามอำนาจหน้าที่

8.5 ประสานความคิดและความต้องการของผู้แทนกรมต่าง ๆ ในจังหวัด เพื่อนำเข้าสู่การพิจารณาของคณะกรรมการการศึกษา การศาสนา และการวัฒนธรรมจังหวัด

คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของศึกษานิเทศก์ในทศวรรษหน้า ควรมีดังนี้

1. คุณลักษณะด้านบุคลิกภาพ ประกอบด้วย

- 1.1 เป็นคนทันสมัยมีข้อมูล และรู้ทันการเปลี่ยนแปลงของโลก รู้จักพัฒนาตัวเอง อยู่เสมอ
- 1.2 เป็นนักประชาธิปไตย ใจกว้าง รู้จักยอมรับฟังความคิดเห็นของคนอื่น รวมทั้งความคิดเห็นของประชาชนในท้องถิ่น
- 1.3 ใฝ่รู้ ใฝ่เรียน ขวนขวายหาความรู้ อยู่เสมอ มีความรอบรู้กว้างขวาง ทั้งในทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม การเมือง การปกครอง ระเบียบราชการ และวิธีการต่าง ๆ
- 1.4 มีความจริงใจ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และเห็นอกเห็นใจผู้อื่น
- 1.5 สุภาพอ่อนโยน และมีมารยาทสังคมดี
- 1.6 มีความยืดหยุ่น และสามารถปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงได้ดี
- 1.7 มีความเป็นมิตร ยิ้มแย้มแจ่มใส เผอิศร ไม่ถือตัว
- 1.8 มีความกระตือรือร้น กระฉับกระเฉง ตั้งตัวอยู่เสมอ
- 1.9 เป็นคนมีเกียรติ น่าเชื่อถือน่าคบ และเป็นตัวอย่างของคนดีได้
- 1.10 มีความคิดริเริ่มและพลังสร้างสรรค์สูง
- 1.11 มีเจตคติยอมรับการเปลี่ยนแปลง และตื่นตัวต่อการพัฒนาอยู่เสมอ
- 1.12 มีจิตมุ่งมั่นต่อความสำเร็จของงาน และมีความสำนึกรับผิดชอบต่อหน้าที่
- 1.13 มีความเป็นตัวของตัวเองและมีความมั่นใจในตัวเองสูง
- 1.14 มีความหนักแน่น คิดอย่างมีหลักการและมีเหตุผล
- 1.15 มีความเสียสละ เห็นประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตน

2. คุณลักษณะด้านภาวะผู้นำ ประกอบด้วย

- 2.1 เป็นผู้มีการมี โดยมีคุณธรรมและมีความรู้ความสามารถเป็นที่ยอมรับ
- 2.2 มีความสามารถในการสร้างทีมงาน พัฒนาทีมงานและแสวงหาบุคคลที่มีความรู้ความสามารถมาร่วมปฏิบัติงาน
- 2.3 มีมนุษยสัมพันธ์สูง รู้จักคนมากและสามารถติดต่อสมาคมกับคนอื่นได้
- 2.4 มีความสามารถในการตัดสินใจ โดยใช้ข้อมูลและเหตุผลที่เหมาะสม
- 2.5 ทำงานเป็นทีมได้และสามารถทำงานกับผู้อื่นได้ดี

2.6 มีความสามารถในการจูงใจให้คนทำงาน และทำให้ผู้ร่วมงานมีความพอใจในการทำงาน

2.7 มีความสามารถชี้แนะและเสนอแนะแนวทางการดำเนินงานแก่ผู้บริหาร การศึกษาหรือผู้อื่นได้

2.8 รู้จักกระจายอำนาจและมอบหมายงานให้ผู้อื่นปฏิบัติ

2.9 มีรูปธรรมการเป็นผู้นำของตนเอง และสามารถแสดงบทบาทตามสถานการณ์ได้อย่างเหมาะสม

2.10 ไม่แสวงหาอำนาจ และเป็นเจ้าขุนมูลนาย

2.11 มีความสามารถในการปกครองบังคับบัญชา และการสร้างน้ำใจและความยุติธรรมให้เกิดขึ้นในหน่วยงาน

2.12 มีความสามารถในการติดต่อสื่อสาร

3. คุณลักษณะด้านทักษะทางการบริหาร ประกอบด้วย

3.1 มีเจตคติที่ดีต่อเครื่องมือเครื่องใช้และเทคโนโลยีสมัยใหม่ และสามารถนำมาใช้ในการบริหารงานได้ รวมทั้งส่งเสริมให้ผู้ใต้บังคับบัญชาได้ด้วย

3.2 มองการณ์ไกลและสามารถคาดคะเนแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงได้ ตลอดจนรู้แนวทางการปรับตัวให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงได้อย่างเหมาะสม

3.3 มีความรู้และความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษได้เป็นอย่างดี

3.4 มีความสามารถในการใช้ภาษาไทยได้ดีทั้งการพูดและการเขียน

3.5 มีความสามารถและทักษะในการวิเคราะห์ สังเคราะห์อย่างเป็นระบบ และสามารถนำมาใช้ในการปฏิบัติงานได้

3.6 มีความสามารถในการเชิงคิดริเริ่ม พัฒนาและปรับปรุงงาน ตลอดจนแสวงหาวิธีการใหม่ ๆ มาใช้ในการปฏิบัติงานให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง

3.7 มีความสามารถในการประสานงาน สร้างความร่วมมือและระดมสรรพกำลัง ตลอดจนทรัพยากรมาใช้ในการปฏิบัติงาน

3.8 เป็นนักจัดการที่สามารถนำการเปลี่ยนแปลงมาใช้ให้เกิดประโยชน์ และก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในการดำเนินงาน

3.9 มีทักษะในการแสวงหาความรู้ ข้อมูลใหม่ ๆ และการเรียนรู้ตลอดชีวิต ตลอดจนเป็นนักคิด นักอ่าน และนักฟังที่ดี

- 3.10 มีความสามารถในการจัดประชุมและเป็นประธานการประชุมที่ดี
- 3.11 มีความสามารถในการดำเนินงานให้มีข้อมูลในทุก ๆ ด้าน ทั้งที่เป็นแนวความคิด ปัญหาและความต้องการ และนำมาใช้ในการบริหารงานได้
- 3.12 มีความสามารถในการแก้ปัญหาและจัดข้อขัดแย้งที่เกิดขึ้นในการปฏิบัติงานโดยยึดประโยชน์ของท้องถิ่นหรือส่วนรวมเป็นเป้าหมาย
- 3.13 มีความสามารถใช้ภาษาถิ่นที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานได้
- 3.14 เป็นนักจัดการทางการศึกษาที่สามารถเลือกดำเนินงานที่จะทำให้เกิดการพัฒนาและเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมได้
- 3.15 มีทักษะและความสามารถในการวางแผนยุทธศาสตร์
- 3.16 มีความสามารถในการประชาสัมพันธ์ โดยมีความรู้ความเข้าใจและสามารถดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ
- 3.17 เป็นนักปฏิบัติการที่สามารถปฏิบัติงานด้วยตัวเองให้ประสบความสำเร็จได้
- 3.18 รู้วิธีการและหาทางที่จะดำเนินงานให้เกิดผลสำเร็จได้อย่างแท้จริง
- 3.19 มีทักษะในการนำหลักการทางวิชาการ หรือทฤษฎีทางวิชาการมาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงาน

4. คุณลักษณะด้านวิชาชีพ ประกอบด้วย

- 4.1 มีความรู้และความสามารถในการจัดองค์การและดำเนินการตามกระบวนการทางการบริหาร ตลอดจนการพัฒนางานให้เกิดประสิทธิภาพยิ่งขึ้น
- 4.2 มีความรู้อย่างลึกซึ้งในด้านการศึกษา การศาสนา และการวัฒนธรรม
- 4.3 มีประสบการณ์และความรู้ความชำนาญทางการบริหารหรือการบริหารการศึกษามาก่อน
- 4.4 มีคุณวุฒิทางการบริหารการศึกษาพอสมควรและมีคุณวุฒิทางการศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญาโท
- 4.5 เป็นนักบริหารหรือนักจัดการที่สามารถบริหารงานได้อย่างกว้างขวาง รวมทั้งการบริหารงานเชิงธุรกิจ
- 4.6 ความเป็นผู้นำทางการศึกษา โดยมีความรู้ในหลักการ และแนวคิดทางการศึกษาเกี่ยวกับหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน และการวัดและประเมินผลการศึกษา
- 4.7 ได้รับการเลือกสรรและฝึกฝนหรือฝึกอบรมให้เป็นนักบริหารการศึกษามาแล้ว

4.8 เคยเป็นครูทำการสอนมาก่อน โดยมีประสบการณ์ในงานทั้งด้านประถมศึกษา และมัธยมศึกษา

4.9 เป็นสมาคมวิชาชีพทางการบริหารการศึกษา

4.10 มีความรู้และความสามารถในการเป็นผู้นำและชี้แนะทางการศึกษา

4.11 เป็นนักบริหารการศึกษาระดับสูงเทียบเท่ารองอธิบดี

4.12 ได้รับการสรรหาจากคนที่เหมาะสมในจังหวัด เพื่อให้ได้เป็นตัวแทนของ จังหวัดอย่างแท้จริง

4.13 มีความรอบรู้เกี่ยวกับท้องถิ่นที่ตนปฏิบัติงานเป็นอย่างดี

4.14 มีทัศนคติที่ดีต่อการปฏิบัติงานในหน้าที่และความรับผิดชอบของตนเอง

2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการศึกษาความคิดเห็นของศึกษานิเทศก์และผู้เกี่ยวข้องที่มี ต่อบทบาทหน้าที่และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของศึกษานิเทศก์จังหวัด

การศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของศึกษานิเทศก์จังหวัดในทศวรรษ หน้า เป็นการศึกษาความคิดเห็นของศึกษานิเทศก์จังหวัดและผู้เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานของ ศึกษานิเทศก์จังหวัด เกี่ยวกับประเด็นบทบาทหน้าที่และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของศึกษานิเทศก์ จังหวัดในทศวรรษหน้า ที่ได้จากการศึกษาตามขั้นตอนที่ผ่านมา โดยใช้แบบสอบถามมาตราส่วน ประมาณค่า สอบถามความคิดเห็นของศึกษานิเทศก์จังหวัดและผู้เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานของ ศึกษานิเทศก์จังหวัด มีรายละเอียด คือ

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา ประกอบด้วย

1. กลุ่มศึกษานิเทศก์จังหวัด จำนวน 30 คน

2. กลุ่มผู้เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานของศึกษานิเทศก์จังหวัด ได้แก่

2.1 กลุ่มผู้บังคับบัญชา

2.1.1 ผู้บริหารสังกัดส่วนกลาง จำนวน 15 คน

2.1.2 ผู้ว่าราชการจังหวัด จำนวน 15 คน

2.2 กลุ่มผู้บริหารการศึกษาระดับจังหวัด

2.2.1 ผู้อำนวยการการประถมศึกษาจังหวัด จำนวน 10 คน

2.2.2 ผู้อำนวยการสามัญศึกษาจังหวัด จำนวน 10 คน

2.2.3 ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด จำนวน 10 คน

2.3 กลุ่มผู้ไ้บังคับบัญชา

2.3.1 ผู้ช่วยศึกษาราชการจังหวัด จำนวน 30 คน

การเก็บรวบรวมข้อมูล ได้จัดส่งแบบสอบถามไป จำนวน 120 ฉบับ และได้รับคืนมาจำนวน 118 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 97.50 ดังรายละเอียดตามตารางต่อไปนี้

ตาราง 1 แสดงจำนวนแบบสอบถามที่ส่งไปและได้รับคืน

กลุ่มตัวอย่าง	จำนวนที่ส่ง	จำนวนที่ได้รับคืน	ร้อยละ
1. กลุ่มศึกษาราชการจังหวัด	30	30	100.00
2. กลุ่มผู้เกี่ยวข้อง			
<u>ผู้บังคับบัญชา</u>			
ผู้บริหารสังกัดส่วนกลาง	15	15	100.00
ผู้ว่าราชการจังหวัด	15	13	86.67
<u>ผู้บริหารการศึกษาระดับจังหวัด</u>			
ผู้อำนวยการการประถมศึกษาจังหวัด	10	10	100.00
ผู้อำนวยการสามัญศึกษาจังหวัด	10	10	100.00
ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอก- โรงเรียนจังหวัด	10	10	100.00
<u>ผู้ใต้บังคับบัญชา</u>			
ผู้ช่วยศึกษาราชการจังหวัด	30	30	100.00
รวม	120	118	98.33

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล ปราบปรามรายละเอียด ดังนี้

ข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของศึกษานิเทศก์ในทศวรรษหน้า

ตาราง 2 แสดงค่าเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นด้านการอำนวยความสะดวก การจัดการศึกษา การศาสนา และการวัฒนธรรม

ข้อที่	บทบาทหน้าที่ของศึกษานิเทศก์ในทศวรรษหน้า	สรจ.		ผู้เกี่ยวข้อง		รวม		ลำดับที่
		$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}_{tot}$	S.D.tot	
1	ดำเนินการให้มีหรือนโยบายการจัดการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการไปปฏิบัติในจังหวัดโดยผ่านคณะกรรมการการศึกษา การศาสนา และการวัฒนธรรมจังหวัด	4.30	.60	4.58	.62	4.44	.61	2
2	กำหนดแนวทางการพัฒนาการศึกษา การศาสนา และการวัฒนธรรมของจังหวัด	4.47	.78	4.34	.73	4.37	.74	5
3	อำนวยความสะดวก ช่วยเหลือและส่งเสริม สนับสนุนการดำเนินงานของหน่วยงาน สถานศึกษาในจังหวัด	4.37	.67	4.35	.71	4.36	.70	6
4	ส่งเสริมและสนับสนุนท้องถิ่น ชุมชน และเอกชนให้ดำเนินการจัดการศึกษา การศาสนา และการวัฒนธรรม สอดคล้องและสนองความต้องการของท้องถิ่น	4.57	.68	4.47	.64	4.49	.65	2
5	เป็นผู้นำในการปรับเปลี่ยนแนวทางการดำเนินการจัดการศึกษา การศาสนา และการวัฒนธรรมไปในทางที่เหมาะสมกว่าเดิม	4.43	.63	4.32	.70	4.35	.68	7

ตาราง 2 (ต่อ)

ข้อที่	บทบาทหน้าที่ของศึกษาธิการจังหวัด ในทศวรรษหน้า	ศธจ.		ผู้เกี่ยวข้อง		รวม		ลำดับ ที่
		$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}_{tot}$	S.D _{tot}	
6	ดำเนินการแก้ไขปัญหาด้านการศึกษา การศาสนา และการวัฒนธรรมของ จังหวัด	4.33	.71	4.35	.71	4.35	.71	7
7	ช่วยเหลือ แก้ไข ข้อขัดแย้งที่เกิดขึ้น ในการดำเนินงานการศึกษา การ ศาสนา และการวัฒนธรรมของจังหวัด	4.37	.72	4.43	.69	4.42	.70	3
8	กำหนดยุทธวิธีในการจัดการศึกษา เพื่อคุณภาพชีวิต และเพื่อช่วยเหลือ แก้ไขปัญหาดังกล่าว	4.23	.73	4.19	.76	4.20	.75	9
9	ดำเนินการในการใช้หลักการและ เหตุผลทางการศึกษา เพื่อลดแรง กดดันทางการเมืองหรือทางสังคม ที่มีต่อการศึกษา	4.00	.74	3.98	.80	3.98	.78	0
10	ชี้แนะและเสนอแนะแนวทางในการ จัดการศึกษา การศาสนา และการ วัฒนธรรมของจังหวัด	4.43	.68	4.41	.67	4.42	.67	3
	รวม	4.39	.42	4.34	.49	4.35	.48	-

จากตาราง 2 แสดงให้เห็นว่า ศึกษาธิการจังหวัดและกลุ่มผู้เกี่ยวข้อง มีความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของศึกษาธิการจังหวัดในทศวรรษหน้า ด้านการอำนวยความสะดวกการศึกษา การศาสนา และการวัฒนธรรม จำนวน 10 รายการ โดยเห็นด้วยกับประเด็นที่ผู้ทรงคุณวุฒิในกำหนดในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นในด้านนี้ เท่ากับ 4.35 และทั้งศึกษาธิการจังหวัด

และผู้เกี่ยวข้องมีความเห็นสอดคล้องกัน โดยมีค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.48 เมื่อแยกพิจารณาเป็นกลุ่มศึกษาราชการจังหวัดและกลุ่มผู้เกี่ยวข้อง จะเห็นว่า ทั้งกลุ่มศึกษาราชการจังหวัด และกลุ่มผู้เกี่ยวข้อง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก และกลุ่มศึกษาราชการจังหวัดมีความคิดเห็นสูงกว่ากลุ่มผู้เกี่ยวข้องเล็กน้อย ซึ่งมีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.39 และ 4.34 ตามลำดับ เมื่อพิจารณาแต่ละรายการของบทบาทหน้าที่ในด้านนี้ จะเห็นว่าบทบาทหน้าที่ทั้ง 10 รายการ มีความเห็นด้วยอยู่ในระดับมาก โดยมีระดับความเห็นด้วยสูงเป็นลำดับ ดังนี้

ระดับมาก ได้แก่

ลำดับที่ 1 รายการที่ 4 ส่งเสริมและสนับสนุนท้องถิ่น ชุมชนและเอกชนให้ดำเนินการ การศึกษา การศาสนา และการวัฒนธรรม สอดคล้องและสนองความต้องการของท้องถิ่น (ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.49)

ลำดับที่ 2 รายการที่ 1 ดำเนินการให้มีการนำนโยบายการจัดการศึกษาของกระทรวงศึกษาราชการไปปฏิบัติในจังหวัดโดยผ่านคณะกรรมการการศึกษา การศาสนา และการวัฒนธรรม จังหวัด (ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.44)

ลำดับที่ 3 รายการที่ 10 ชี้แนะและเสนอแนะแนวทางในการจัดการศึกษา การศาสนา และการวัฒนธรรมของจังหวัด (ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.42) และรายการที่ 7 ช่วยเหลือ แก้ไขข้อขัดแย้งที่เกิดขึ้นในการดำเนินการ การศึกษา การศาสนา และการวัฒนธรรมของจังหวัด (ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.42)

ลำดับที่ 5 รายการที่ 2 กำหนดแนวทางการพัฒนาการศึกษา การศาสนา และการวัฒนธรรมของจังหวัด (ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.37)

ลำดับที่ 6 รายการที่ 3 อำนวยความสะดวก ช่วยเหลือและส่งเสริม สนับสนุนการดำเนินงาน ของหน่วยงาน สถานศึกษาในจังหวัด (ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.36)

ลำดับที่ 7 รายการที่ 5 เป็นผู้นำในการปรับเปลี่ยนแนวทางดำเนินการ การศึกษา การศาสนา และการวัฒนธรรมไปในทางที่เหมาะสมกว่าเดิม (ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.35) และรายการที่ 6 ดำเนินการแก้ไขปัญหาทางการศึกษา การศาสนา และการวัฒนธรรมของจังหวัด (ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.35)

ลำดับที่ 9 รายการที่ 8 กำหนดยุทธวิธีในการจัดการศึกษาเพื่อคุณภาพชีวิต และเพื่อช่วยเหลือ แก้ไขปัญหาของสังคม (ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.20)

ลำดับที่ 10 รายการที่ 9 ดำเนินการในการใช้หลักการและเหตุผลทางการศึกษา เพื่อลดแรง กดดันทางการเมืองหรือทางสังคมที่มีต่อการศึกษา (ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 3.98)

ตาราง 3 แสดงค่าเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นด้านการดำเนินงานบริหารการศึกษา การศาสนา และการวัฒนธรรม

ข้อที่	บทบาทหน้าที่ของศึกษานิเทศก์จังหวัด ในทศวรรษหน้า	ศรจ.		ผู้เกี่ยวข้อง		รวม		ลำดับ ที่
		$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}_{tot}$	S.D _{tot}	
11	ประสานงานการจัดการศึกษา การศาสนา และการวัฒนธรรมในจังหวัดระหว่างหน่วยงานระดับสูงกับหน่วยงานปฏิบัติ ท้องถิ่นและชุมชน	4.83	.38	4.60	.56	4.66	.53	1
12	ระดมสรรพกำลัง ทรัพยากรและแนวความคิดเพื่อช่วยเหลือการดำเนินงานการศึกษา การศาสนา และการวัฒนธรรมของจังหวัด	4.67	.55	4.58	.60	4.60	.59	3
13	ประสานกิจกรรมการดำเนินงานทางการศึกษาทุกระดับ รวมทั้งการศาสนา และการวัฒนธรรมในจังหวัดให้เป็นไปในแนวทางเดียวกัน	4.70	.53	4.55	.62	4.58	.60	4
14	สร้างทีมงานและร่วมมือร่วมใจให้เกิดขึ้นในการดำเนินงานการศึกษา การศาสนา และการวัฒนธรรมของจังหวัด	4.53	.57	4.49	.64	4.50	.62	5
15	สร้างเครือข่ายการทำงานในการดำเนินงานการศึกษา การศาสนา และการวัฒนธรรมในจังหวัด	4.53	.63	4.39	.69	4.42	.67	7

ตาราง 3 (ต่อ)

ข้อที่	บทบาทหน้าที่ของศึกษานิเทศก์จังหวัด ในทศวรรษหน้า	ศรจ.		ผู้เกี่ยวข้อง		รวม		ลำดับ ที่
		$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}_{tot}$	S.D _{tot}	
16	ประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการดำเนินงานการศึกษา การศาสนาและการวัฒนธรรม สร้างความเข้าใจให้เกิดขึ้นกับบุคลากรทางการศึกษาและประชาชนทั่วไป	4.60	.56	4.64	.53	4.63	.54	2
17	บูรณาการงานพัฒนาจังหวัด และงานของกระทรวงศึกษาธิการในจังหวัดให้สอดคล้องกลมกลืนกัน	4.57	.68	4.40	.60	4.44	.62	6
	รวม	4.63	.41	4.52	.52	4.55	.44	-

จากตาราง 3 แสดงให้เห็นว่า ศึกษานิเทศก์จังหวัดและกลุ่มผู้เกี่ยวข้องมีความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของศึกษานิเทศก์จังหวัดในทศวรรษหน้า ด้านการดำเนินงานการบริหาร การศึกษา การศาสนา และการวัฒนธรรม (จำนวน 7 รายการ) โดยเห็นด้วยกับประเด็นที่ผู้ทรงคุณวุฒิกำหนดในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นในด้านนี้ เท่ากับ 4.55 และทั้งศึกษานิเทศก์จังหวัดและผู้เกี่ยวข้องมีความคิดเห็นสอดคล้องกัน มีค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ .44 เมื่อแยกพิจารณาเป็นกลุ่มศึกษานิเทศก์จังหวัดและกลุ่มผู้เกี่ยวข้อง จะเห็นว่าทั้งสองกลุ่มมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด โดยกลุ่มศึกษานิเทศก์จังหวัดมีความคิดเห็นสูงกว่าความคิดเห็นของกลุ่มผู้เกี่ยวข้องเล็กน้อย ซึ่งมีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.63 และ 4.52 ตามลำดับ เมื่อพิจารณาแต่ละรายการของบทบาทหน้าที่ในด้านนี้ จะเห็นว่ามียบทบาทหน้าที่ 5 รายการ ที่มีความเห็นด้วยในระดับมากที่สุด และอีก 2 รายการ มีความเห็นด้วยในระดับมาก โดยมีระดับความเห็นด้วยสูงเป็นลำดับ ดังนี้

ระดับมากที่สุด ได้แก่

ลำดับที่ 1 รายการที่ 11 ประสานงานการจัดการศึกษา การศาสนา และการ
วัฒนธรรมในจังหวัดระหว่างหน่วยงานระดับสูงกับหน่วยงานผู้ปฏิบัติ ท้องถิ่นและชุมชน (ค่าเฉลี่ย
เท่ากับ 4.46)

ลำดับที่ 2 รายการที่ 16 ประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการดำเนินงานการศึกษา การ
ศาสนา และการวัฒนธรรม สร้างความเข้าใจให้เกิดขึ้นกับบุคลากรทางการศึกษาและประชาชน
ทั่วไป (ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.63)

ลำดับที่ 3 รายการที่ 12 ระดมสรรพกำลัง ทรัพยากรและแนวความคิด เพื่อช่วย
เหลือการดำเนินงานการศึกษา การศาสนา และการวัฒนธรรมของจังหวัด (ค่าเฉลี่ย เท่ากับ
4.60)

ลำดับที่ 4 รายการที่ 13 ประสานกิจกรรมการดำเนินงานทางการศึกษาทุกระดับ
รวมทั้งการศาสนา และการวัฒนธรรมในจังหวัดให้เป็นไปในแนวทางเดียวกัน (ค่าเฉลี่ย
เท่ากับ 4.58)

ลำดับที่ 5 รายการที่ 14 สร้างทีมงานและร่วมมือร่วมใจให้เกิดขึ้นในการดำเนิน
งานการศึกษา การศาสนา และการวัฒนธรรม ของจังหวัด (ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.50)

ระดับมาก ได้แก่

ลำดับที่ 6 รายการที่ 17 บูรณาการงานพัฒนาจังหวัด และงานของกระทรวง
ศึกษาธิการในจังหวัดให้สอดคล้องกลมกลืนกัน (ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.44)

ลำดับที่ 7 รายการที่ 15 สร้างเครือข่ายในการดำเนินงาน การศึกษา การ
ศาสนา และการวัฒนธรรมในจังหวัด (ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.42)

ตาราง 4 แสดงค่าเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นด้านการดำเนินงานศูนย์ข้อมูลสารสนเทศ และการวางแผนการศึกษา

ข้อที่	บทบาทหน้าที่ของศึกษานิเทศก์จังหวัด ในทศวรรษหน้า	ศรจ.		ผู้เกี่ยวข้อง		รวม		ลำดับ ที่
		$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}_{tot}$	S.D _{tot}	
18.	ดำเนินการเพื่อเป็นศูนย์กลางข้อมูล และสารสนเทศทางการศึกษา การ ศาสนาและการวัฒนธรรมของ จังหวัด	4.90	.31	4.76	.50	4.80	.46	1
19.	รวบรวมปัญหาและความต้องการ ทางการศึกษา การศาสนา และ การวัฒนธรรมของประเทศ จังหวัด และท้องถิ่น เผยแพร่ให้หน่วยงาน สถานศึกษาในจังหวัดเป็นข้อมูล ในการดำเนินงาน	4.63	.49	4.55	.59	4.57	.56	3
20.	รวบรวมข้อมูลการเปลี่ยนแปลงทาง เศรษฐกิจ สังคมและการเมือง การปกครอง เพื่อนำมาเป็นข้อมูล ในการดำเนินงานให้ทันต่อการ เปลี่ยนแปลง	4.43	.57	4.40	.69	4.41	.66	5
21.	บริการและเผยแพร่ข้อมูล ข่าวสาร ที่ทันสมัยให้แก่หน่วยงาน สถานศึกษา และบุคลากรทางการศึกษา	4.70	.47	4.52	.66	4.57	.62	3
22.	รายงาน เผยแพร่สถิติและผลการ ดำเนินงานทางการศึกษา การ ศาสนา และการวัฒนธรรมประจำปี ของจังหวัด	4.80	.41	4.69	.51	4.72	.49	2

ตาราง 4 แสดงค่าเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นด้านการดำเนินงานศูนย์ข้อมูลสารสนเทศ และการวางแผนการศึกษา

ข้อที่	บทบาทหน้าที่ของศึกษานิเทศก์จังหวัด ในทศวรรษหน้า	ศรจ.		ผู้เกี่ยวข้อง		รวม		ลำดับ ที่
		$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}_{tot}$	S.D _{tot}	
18.	ดำเนินการเพื่อเป็นศูนย์กลางข้อมูล และสารสนเทศทางการศึกษา การ ศาสนาและการวัฒนธรรมของ จังหวัด	4.90	.31	4.76	.50	4.80	.46	1
19.	รวบรวมปัญหาและความต้องการ ทางการศึกษา การศาสนา และ การวัฒนธรรมของประเทศ จังหวัด และท้องถิ่น เผยแพร่ให้หน่วยงาน สถานศึกษาในจังหวัดเป็นข้อมูล ในการดำเนินงาน	4.63	.49	4.55	.59	4.57	.56	3
20.	รวบรวมข้อมูลการเปลี่ยนแปลงทาง เศรษฐกิจ สังคมและการเมือง การปกครอง เพื่อนำมาเป็นข้อมูล ในการดำเนินงานให้ทันต่อการ เปลี่ยนแปลง	4.43	.57	4.40	.69	4.41	.66	5
21.	บริการและเผยแพร่ข้อมูล ข่าวสาร ที่ทันสมัยให้แก่หน่วยงาน สถานศึกษา และบุคลากรทางการศึกษา	4.70	.47	4.52	.66	4.57	.62	3
22.	รายงาน เผยแพร่สถิติและผลการ ดำเนินงานทางการศึกษา การ ศาสนา และการวัฒนธรรมประจำปี ของจังหวัด	4.80	.41	4.69	.51	4.72	.49	2

อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.48) และเมื่อพิจารณาแต่ละรายการของบทบาทหน้าที่ในด้านนี้ จะเห็นว่ามียบทบาทหน้าที่ 4 รายการ ที่มีความเห็นด้วยในระดับมากที่สุด และอีก 4 รายการ มีความเห็นด้วยในระดับมาก โดยมีระดับความเห็นด้วยสูงเป็นลำดับดังนี้

ระดับมากที่สุด ได้แก่

ลำดับที่ 1 รายการที่ 18 ดำเนินการเพื่อเป็นศูนย์กลางข้อมูลสารสนเทศทางการศึกษา การศาสนา และการวัฒนธรรมของจังหวัด (ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.80)

ลำดับที่ 2 รายการที่ 22 รายงาน เผยแพร่สถิติและผลการดำเนินงานทางการศึกษา การศาสนา และการวัฒนธรรมประจำปีของจังหวัด (ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.72)

ลำดับที่ 3 รายการที่ 19 รวบรวมปัญหาและความต้องการทางการศึกษา การศาสนา และการวัฒนธรรมของประเทศ จังหวัด และของท้องถิ่น เผยแพร่ให้หน่วยงาน สถานศึกษา ในจังหวัดเป็นข้อมูลในการดำเนินงาน (ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.57) และรายการที่ 21 บริการและเผยแพร่ข้อมูล ข่าวสารที่ทันสมัยให้แก่หน่วยงาน สถานศึกษาและบุคลากรทางการศึกษา (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.57) และ

ระดับมาก ได้แก่

ลำดับที่ 5 รายการที่ 20 รวบรวมข้อมูลการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคมและการเมืองการปกครอง เพื่อนำมาเป็นข้อมูลในการดำเนินงานให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง (ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.41)

ลำดับที่ 6 รายการที่ 23 เป็นผู้นำในการดำเนินงานการวางแผนยุทธศาสตร์เพื่อพัฒนาการศึกษา การศาสนา และการวัฒนธรรมของจังหวัด (ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.40)

ลำดับที่ 7 รายการที่ 24 ดำเนินการวางแผนและจัดตั้งงบประมาณในการวางแผนพัฒนาการศึกษา การศาสนา และการวัฒนธรรมประจำปีของจังหวัด (ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.39)

ลำดับที่ 8 รายการที่ 25 ร่วมมือและช่วยเหลือหน่วยงานสถานศึกษาให้สามารถวางแผนยุทธศาสตร์ เพื่อพัฒนางานของตนเองได้ (ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.16)

อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.48) และเมื่อพิจารณาแต่ละรายการของบทบาทหน้าที่ในด้านนี้ จะเห็นว่ามียบทบาทหน้าที่ 4 รายการ ที่มีความเห็นด้วยในระดับมากที่สุด และอีก 4 รายการ มีความเห็นด้วยในระดับมาก โดยมีระดับความเห็นด้วยสูงเป็นลำดับดังนี้

ระดับมากที่สุด ได้แก่

ลำดับที่ 1 รายการที่ 18 ดำเนินการเพื่อเป็นศูนย์กลางข้อมูลสารสนเทศทางการศึกษา การศาสนา และการวัฒนธรรมของจังหวัด (ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.80)

ลำดับที่ 2 รายการที่ 22 รายงาน เผยแพร่สถิติและผลการดำเนินงานทางการศึกษา การศาสนา และการวัฒนธรรมประจำปีของจังหวัด (ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.72)

ลำดับที่ 3 รายการที่ 19 รวบรวมปัญหาและความต้องการทางการศึกษา การศาสนา และการวัฒนธรรมของประเทศ จังหวัด และของท้องถิ่น เผยแพร่ให้หน่วยงาน สถานศึกษา ในจังหวัดเป็นข้อมูลในการดำเนินงาน (ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.57) และรายการที่ 21 บริการและเผยแพร่ข้อมูล ข่าวสารที่ทันสมัยให้แก่หน่วยงาน สถานศึกษาและบุคลากรทางการศึกษา (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.57) และ

ระดับมาก ได้แก่

ลำดับที่ 5 รายการที่ 20 รวบรวมข้อมูลการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคมและการเมืองการปกครอง เพื่อนำมาเป็นข้อมูลในการดำเนินงานให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง (ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.41)

ลำดับที่ 6 รายการที่ 23 เป็นผู้นำในการดำเนินงานการวางแผนยุทธศาสตร์เพื่อพัฒนาการศึกษา การศาสนา และการวัฒนธรรมของจังหวัด (ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.40)

ลำดับที่ 7 รายการที่ 24 ดำเนินการวางแผนและจัดตั้งงบประมาณในการวางแผนพัฒนาการศึกษา การศาสนา และการวัฒนธรรมประจำปีของจังหวัด (ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.39)

ลำดับที่ 8 รายการที่ 25 ร่วมมือและช่วยเหลือหน่วยงานสถานศึกษาให้สามารถวางแผนยุทธศาสตร์ เพื่อพัฒนางานของตนเองได้ (ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.16)

จากตาราง 5 แสดงให้เห็นว่า ศึกษาธิการจังหวัดและกลุ่มผู้เกี่ยวข้อง มีความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของศึกษาธิการจังหวัดในทศวรรษหน้า ด้านการกำกับดูแลการดำเนินงาน การศึกษา การศาสนา และการวัฒนธรรมในความรับผิดชอบของกระทรวงศึกษาธิการ (จำนวน 5 รายการ) โดยเห็นด้วยกับประเด็นที่ผู้ทรงคุณวุฒิกำหนดในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นในด้านนี้เท่ากับ 4.51 และทั้งศึกษาธิการจังหวัดและผู้เกี่ยวข้องมีความคิดเห็นสอดคล้องกัน มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ .56 เมื่อพิจารณาแยกเป็นกลุ่มศึกษาธิการจังหวัดและกลุ่มผู้เกี่ยวข้องจะเห็นว่า ทั้งกลุ่มศึกษาธิการจังหวัดและผู้เกี่ยวข้องมีความคิดเห็นใกล้เคียงกัน โดยอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งมีค่าเฉลี่ยของความคิดเห็น เท่ากับ 4.51 และ 4.50 ตามลำดับ เมื่อพิจารณาแต่ละรายการของบทบาทหน้าที่ในด้านนี้จะเห็นว่า มีบทบาทหน้าที่ 4 รายการ ที่มีความเห็นด้วยในระดับมากที่สุด และอีก 1 รายการ มีความเห็นด้วยในระดับมาก โดยมีระดับความเห็นด้วยสูง เป็นลำดับดังนี้

ระดับมากที่สุด ได้แก่

ลำดับที่ 1 รายการที่ 29 ช่วยเหลือผู้ตรวจราชการกระทรวงศึกษาธิการในการตรวจราชการภายในจังหวัด (ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.57)

ลำดับที่ 2 รายการที่ 28 ดำเนินงานในฐานะเป็นผู้แทนกระทรวงศึกษาธิการในการตรวจราชการของกระทรวงศึกษาธิการในจังหวัด (ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.53)

ลำดับที่ 3 รายการที่ 26 กำกับ ดูแลการดำเนินงานตามนโยบายและทิศทางการจัดการศึกษา การศาสนา และการวัฒนธรรม ในภาพรวมของจังหวัด (ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.52)

ลำดับที่ 4 รายการที่ 27 ประสานและร่วมมือกับหน่วยงานต้นสังกัด ติดตามผลการดำเนินงานของหน่วยงานสังกัดกระทรวงศึกษาธิการในจังหวัด (ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.51)

ระดับมาก ได้แก่

ลำดับที่ 5 รายการที่ 30 กำกับ ดูแลการดำเนินงานของหน่วยงาน สถานศึกษา สังกัดกระทรวงศึกษาธิการในจังหวัดแทนปลัดกระทรวงศึกษาธิการ (ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.40)

จากตาราง 5 แสดงให้เห็นว่า ศึกษาธิการจังหวัดและกลุ่มผู้เกี่ยวข้อง มีความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของศึกษาธิการจังหวัดในทศวรรษหน้า ด้านการกำกับดูแลการดำเนินงาน การศึกษา การศาสนา และการวัฒนธรรมในความรับผิดชอบของกระทรวงศึกษาธิการ (จำนวน 5 รายการ) โดยเห็นด้วยกับประเด็นที่ผู้ทรงคุณวุฒิกำหนดในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นในด้านนี้เท่ากับ 4.51 และทั้งศึกษาธิการจังหวัดและผู้เกี่ยวข้องมีความคิดเห็นสอดคล้องกัน มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ .56 เมื่อพิจารณาแยกเป็นกลุ่มศึกษาธิการจังหวัดและกลุ่มผู้เกี่ยวข้องจะเห็นว่า ทั้งกลุ่มศึกษาธิการจังหวัดและผู้เกี่ยวข้องมีความคิดเห็นใกล้เคียงกัน โดยอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งมีค่าเฉลี่ยของความคิดเห็น เท่ากับ 4.51 และ 4.50 ตามลำดับ เมื่อพิจารณาแต่ละรายการของบทบาทหน้าที่ในด้านนี้จะเห็นว่า มีบทบาทหน้าที่ 4 รายการ ที่มีความเห็นด้วยในระดับมากที่สุด และอีก 1 รายการ มีความเห็นด้วยในระดับมาก โดยมีระดับความเห็นด้วยสูง เป็นลำดับดังนี้

ระดับมากที่สุด ได้แก่

ลำดับที่ 1 รายการที่ 29 ช่วยเหลือผู้ตรวจราชการกระทรวงศึกษาธิการในการตรวจราชการภายในจังหวัด (ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.57)

ลำดับที่ 2 รายการที่ 28 ดำเนินงานในฐานะเป็นผู้แทนกระทรวงศึกษาธิการในการตรวจราชการของกระทรวงศึกษาธิการในจังหวัด (ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.53)

ลำดับที่ 3 รายการที่ 26 กำกับ ดูแลการดำเนินงานตามนโยบายและทิศทางการจัดการศึกษา การศาสนา และการวัฒนธรรม ในภาพรวมของจังหวัด (ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.52)

ลำดับที่ 4 รายการที่ 27 ประสานและร่วมมือกับหน่วยงานต้นสังกัด ติดตามผลการดำเนินงานของหน่วยงานสังกัดกระทรวงศึกษาธิการในจังหวัด (ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.51)

ระดับมาก ได้แก่

ลำดับที่ 5 รายการที่ 30 กำกับ ดูแลการดำเนินงานของหน่วยงาน สถานศึกษา สังกัดกระทรวงศึกษาธิการในจังหวัดแทนปลัดกระทรวงศึกษาธิการ (ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.40)

ตาราง 6 แสดงค่าเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นด้านการดำเนินงานด้านการดำเนินงานเพื่อส่งเสริมงานวิชาการ

ข้อที่	บทบาทหน้าที่ของศึกษานิเทศก์จังหวัด ในทศวรรษหน้า	ศรจ.		ผู้เกี่ยวข้อง		รวม		ลำดับ ที่
		$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}_{tot}$	S.D _{tot}	
31	ดำเนินการเพื่อช่วยเหลือ ส่งเสริม สนับสนุนสถานศึกษาในจังหวัด และ หน่วยงานท้องถิ่นจัดกิจกรรมทางด้าน วิชาการโดยให้บริการข้อมูลข่าวสาร เสนอแนวคิดใหม่ ๆ และจัดประชุม สัมมนาทางวิชาการ เป็นต้น	4.40	.62	4.43	.63	4.32	.63	3
32	ประสานงานและช่วยเหลือท้องถิ่นใน การจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้อง กับแนวทางของหลักสูตร	4.33	.76	4.25	.72	4.27	.72	4
33	ดำเนินงานเกี่ยวกับการกำหนด มาตรฐานการศึกษาของจังหวัด	4.57	.63	4.39	.72	4.43	.70	1
34	ดำเนินการวิจัยเพื่อพัฒนา แก้ปัญหา และส่งเสริมการดำเนินงานด้านการ ศึกษา การศาสนาและการวัฒนธรรม ของจังหวัด ท้องถิ่น และชุมชน	4.30	.84	4.45	.59	4.42	.66	2
35	ดำเนินงานและส่งเสริมให้หน่วยงาน สถานศึกษา มีการติดตามคุณภาพและ ประสิทธิผลของการศึกษา อย่าง ถูกต้องตามหลักวิชาการ	4.43	.57	4.17	.75	4.24	.71	5
36	ส่งเสริมให้สถานศึกษา ครูอาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา นำแนว คิดเกี่ยวกับเป็นสากลมาใช้ในการ ปฏิบัติงาน	4.20	.76	4.08	.76	4.11	.76	6

ตาราง 6 (ต่อ)

ข้อที่	บทบาทหน้าที่ของศึกษานิเทศก์จังหวัด ในทศวรรษหน้า	ศรจ.		ผู้เกี่ยวข้อง		รวม		ลำดับ ที่
		$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}_{tot}$	S.D _{tot}	
37	แนะนำให้ความช่วยเหลือเกี่ยวกับการ การจัดองค์การ ตามหลักการบริหาร องค์การแก่หน่วยงานและสถานศึกษา ในจังหวัด	4.10	.66	3.93	.78	3.97	.76	7
	รวม	4.33	.53	4.22	.52	4.25	.52	-

จากตาราง 6 แสดงให้เห็นว่า ศึกษานิเทศก์จังหวัดและกลุ่มผู้เกี่ยวข้อง มีความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของศึกษานิเทศก์จังหวัดในทศวรรษหน้าด้านการดำเนินงานเพื่อส่งเสริมงานวิชาการ (จำนวน 7 รายการ) โดยเห็นด้วยกับประเด็นที่ผู้ทรงคุณวุฒิกำหนดในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นในด้านนี้ เท่ากับ 4.25 และทั้งศึกษานิเทศก์จังหวัดและผู้เกี่ยวข้อง มีความคิดเห็นสอดคล้องกัน มีค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ .52 เมื่อพิจารณาแยกเป็นกลุ่มศึกษานิเทศก์จังหวัดและกลุ่มผู้เกี่ยวข้อง จะเห็นว่า ทั้งกลุ่มศึกษานิเทศก์จังหวัดและผู้เกี่ยวข้อง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ซึ่งมีค่าเฉลี่ยของความคิดเห็น เท่ากับ 4.33 และ 4.22 ตามลำดับ เมื่อพิจารณาแต่ละรายการของบทบาทหน้าที่ในด้านนี้จะเห็นว่าบทบาทหน้าที่ทุกรายการมีความเห็นด้วยในระดับมาก โดยมีระดับความเห็นด้วยสูงเป็นลำดับ ดังนี้

ระดับมาก ได้แก่

ลำดับที่ 1 รายการที่ 33 ดำเนินงานเกี่ยวกับการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของจังหวัด (ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.43)

ลำดับที่ 2 รายการที่ 34 ดำเนินการวิจัยเพื่อพัฒนา แก้ไขปัญหาและส่งเสริมการดำเนินงานด้านการศึกษา การศาสนาและการวัฒนธรรมของจังหวัด ท้องถิ่นและชุมชน (ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.42)

ลำดับที่ 3 รายการที่ 31 ดำเนินการเพื่อช่วยเหลือ ส่งเสริม สนับสนุนสถานศึกษา ในจังหวัด และหน่วยงานท้องถิ่นจัดกิจกรรมทางด้านวิชาการ โดยให้บริการข้อมูล ข่าวสารเสนอ แนวคิดใหม่ ๆ และจัดประชุมสัมมนาทางวิชาการ เป็นต้น (ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.32)

ลำดับที่ 4 รายการที่ 32 ประสานงานและช่วยเหลือท้องถิ่น ในการจัดการเรียน การสอนให้สอดคล้องกับแนวทางของหลักสูตร (ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.27)

ลำดับที่ 5 รายการที่ 35 ดำเนินงานและส่งเสริมให้หน่วยงาน สถานศึกษา มีการ ติดตามคุณภาพและประสิทธิผลของการศึกษา อย่างถูกต้องตามหลักวิชาการ (ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.24)

ลำดับที่ 6 รายการที่ 36 ส่งเสริมให้สถานศึกษา ครูอาจารย์ และบุคลากรทางการ ศึกษา นำแนวคิดเกี่ยวกับเป็นสากลมาใช้ในการปฏิบัติงาน (ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.11)

ลำดับที่ 7 รายการที่ 37 แนะนำให้ความช่วยเหลือ เกี่ยวกับการจัดองค์การ ตาม หลักการบริหารองค์การแก่หน่วยงานและสถานศึกษาในจังหวัด (ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 3.93)

ตาราง 7 แสดงค่าเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นด้านการดำเนินงานกิจกรรมเพื่อพัฒนางานการศึกษา การศาสนา และการวัฒนธรรม

ข้อที่	บทบาทหน้าที่ของศึกษานิเทศก์จังหวัด ในทศวรรษหน้า	ศธจ.		ผู้เกี่ยวข้อง		รวม		ลำดับ ที่
		$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}_{tot}$	S.D _{tot}	
38	ดำเนินงานร่วมกับหน่วยงานสถานศึกษา องค์กรท้องถิ่น ชุมชน และเอกชนในการแก้ปัญหาและพัฒนาการศึกษา การศาสนา และการวัฒนธรรม ให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลง	4.60	.67	4.38	.57	4.43	.61	7
39	ดำเนินงานแก้ไขปัญห และพัฒนางานการศึกษา การศาสนา และการวัฒนธรรมในจังหวัดที่ไม่มีหน่วยงานใดรับผิดชอบ	4.77	.57	4.52	.62	4.58	.62	3

ตาราง 7 (ต่อ)

ข้อที่	บทบาทหน้าที่ของศึกษานิเทศก์ ในทศวรรษหน้า	สรจ.		ผู้เกี่ยวข้อง		รวม		ลำดับ ที่
		$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}_{tot}$	S.D _{tot}	
40	ดำเนินเพื่อส่งเสริมความเป็น เอกลักษณ์ของชาติ	4.53	.68	4.31	.68	4.36	.69	8
41	ดำเนินการเพื่อส่งเสริมเรื่องใด เรื่องหนึ่ง เพื่อให้เป็นไปตามความ ต้องการของรัฐ	4.23	.57	4.02	.71	4.08	.68	12
42	รณรงค์และส่งเสริมการจัดการศึกษา เพื่อสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองที่ เหมาะสมให้เกิดขึ้นกับประชาชนใน ท้องถิ่น	4.27	.58	4.28	.73	4.28	.69	9
43	ส่งเสริมและสร้างโอกาสให้แก่เด็ก เยาวชนและประชาชนในท้องถิ่นให้ ได้รับการศึกษาตามความสามารถ รวมทั้งการศึกษาตลอดชีวิต	4.67	.61	4.44	.68	4.50	.66	5
44	ร่วมมือกับสำนักพัฒนาการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ประจำเขต การศึกษา ดำเนินกิจกรรมพัฒนาการ ศึกษา การศาสนา และการวัฒนธรรม ในเขตการศึกษา	4.57	.57	4.47	.68	4.49	.65	6
45	ดำเนินการสร้างความเป็นธรรม และส่งเสริมให้นำระบบคุณธรรมมา ใช้กับครูอาจารย์และบุคลากรทาง การศึกษาในจังหวัด	4.50	.78	4.20	.76	4.28	.77	9
46	รณรงค์และส่งเสริมให้มีการปรับปรุง และแก้ไขสภาพแวดล้อมของสังคม	4.17	.75	4.17	.76	4.17	.75	11

ตารางที่ 7 (ต่อ)

ข้อที่	บทบาทหน้าที่ของศึกษานิเทศก์จังหวัด ในทศวรรษหน้า	ศธจ.		ผู้เกี่ยวข้อง		รวม		ลำดับ ที่
		$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}_{tot}$	S.D _{tot}	
47	ร่วมมือกับจังหวัดและหน่วยงานใน จังหวัดดำเนินการพัฒนาการศึกษา การศาสนา และการวัฒนธรรมของ จังหวัด	4.77	.50	4.51	.57	4.58	.56	3
48	ช่วยเหลือผู้ว่าราชการจังหวัดเกี่ยวกับ งานการศึกษา การศาสนา และการ วัฒนธรรมของจังหวัด	4.80	.48	4.59	.60	4.64	.58	1
49	พัฒนาองค์การ ระบบงานและบุคลากร ของสำนักงานศึกษานิเทศก์จังหวัดให้ ทันสมัย สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลง	4.87	.43	4.57	.60	4.64	.58	1
	รวม	4.56	.34	4.37	.42	4.42	.41	-

จากตาราง 7 แสดงให้เห็นว่า ศึกษานิเทศก์จังหวัดและกลุ่มผู้เกี่ยวข้อง มีความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของศึกษานิเทศก์จังหวัดในทศวรรษหน้าด้านการดำเนินกิจกรรมเพื่อพัฒนาการศึกษา การศาสนา และการวัฒนธรรม (จำนวน 12 รายการ) โดยเห็นด้วยกับประเด็นที่ผู้ทรงคุณวุฒิกำหนดในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นในด้านนี้ เท่ากับ 4.42 และทั้งศึกษานิเทศก์จังหวัดและผู้เกี่ยวข้องมีความคิดเห็นสอดคล้องกัน มีค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ .41 เมื่อพิจารณาแยกเป็นกลุ่มศึกษานิเทศก์จังหวัดและกลุ่มผู้เกี่ยวข้องจะเห็นว่า กลุ่มศึกษานิเทศก์จังหวัดมีความคิดเห็น อยู่ในระดับมากที่สุด และกลุ่มผู้เกี่ยวข้องมีความคิดเห็น อยู่ในระดับมาก โดยกลุ่มศึกษานิเทศก์จังหวัด มีความเห็นด้วยสูงกว่ากลุ่มผู้เกี่ยวข้อง ซึ่งมีค่าเฉลี่ยของความคิดเห็น เท่ากับ 4.56 และ 4.37 ตามลำดับ เมื่อพิจารณาแต่ละรายการของบทบาทหน้าที่ในด้านนี้จะเห็นว่า มีบทบาทหน้าที่ 5 รายการ ที่มีความเห็นด้วยอยู่ในระดับมากที่สุด และอีก 7 รายการ มีความเห็นด้วยในระดับมาก โดยมีระดับความสอดคล้องสูงเป็นลำดับ ดังนี้

ระดับมากที่สุด ได้แก่

ลำดับที่ 1 รายการที่ 48 ช่วยเหลือผู้ว่าราชการจังหวัดเกี่ยวกับงานการศึกษา การศาสนา และการวัฒนธรรมของจังหวัด (ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.64) และรายการที่ 49 พัฒนางค์การ ระบบงาน และบุคลากรของสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดให้ทันสมัย สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลง (ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.64)

ลำดับที่ 3 รายการที่ 47 ร่วมมือกับจังหวัดและหน่วยงานในจังหวัดดำเนินการพัฒนา การศึกษา การศาสนา และการวัฒนธรรมของจังหวัด และรายการที่ 39 ดำเนินงานแก้ไข ปัญหา และพัฒนางานการศึกษา การศาสนา และการวัฒนธรรมในจังหวัด ที่ไม่มีหน่วยงานใด รับผิดชอบ (ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.58)

ลำดับที่ 5 รายการที่ 43 ส่งเสริมและสร้างโอกาสให้แก่เด็ก เยาวชนและประชาชน ในท้องถิ่นให้ได้รับการศึกษาตามความสามารถ รวมทั้งการศึกษาตลอดชีวิต (ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.50)

ระดับมาก ได้แก่

ลำดับที่ 6 รายการที่ 44 ร่วมมือกับสำนักพัฒนาการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ประจำเขตการศึกษา ดำเนินกิจกรรมพัฒนาการศึกษา การศาสนา และการวัฒนธรรมในเขต การศึกษา (ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.49)

ลำดับที่ 7 รายการที่ 38 ดำเนินงานร่วมกับหน่วยงานสถานศึกษา องค์กรท้องถิ่น ชุมชน และเอกชนในการแก้ปัญหาและพัฒนาการศึกษา การศาสนา และการวัฒนธรรม ให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลง (ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.43)

ลำดับที่ 8 รายการที่ 40 ดำเนินเพื่อส่งเสริมความเป็นเอกลักษณ์ของชาติ (ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.36)

ลำดับที่ 9 รายการที่ 42 รมรงค์และส่งเสริมการจัดการศึกษา เพื่อสร้างวัฒนธรรม ทางการเมืองที่เหมาะสมให้เกิดขึ้นกับประชาชนในท้องถิ่น (ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.28) และ รายการที่ 45 ดำเนินการสร้างความเป็นธรรม และส่งเสริมให้นำระบบคุณธรรมมาใช้กับครู อาจารย์และบุคลากรทางการศึกษาในจังหวัด (ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.28)

ลำดับที่ 11 รายการที่ 46 รมรงค์และส่งเสริมให้มีการปรับปรุงและแก้ไขสภาพแวดล้อมของสังคม (ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.17)

ลำดับที่ 12 รายการที่ 41 ดำเนินการเพื่อส่งเสริมเรื่องใดเรื่องหนึ่ง เพื่อให้เป็นไปตามความต้องการของรัฐ (ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.08)

ตาราง 8 แสดงค่าเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นด้านการปฏิบัติงาน แทนกรม หรือหน่วยงานที่ไม่มีผู้ปฏิบัติในจังหวัด

ข้อที่	บทบาทหน้าที่ของศึกษาธิการจังหวัด ในทศวรรษหน้า	ศรจ.		ผู้เกี่ยวข้อง		รวม		ลำดับ ที่
		$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}_{tot}$	S.D _{tot}	
50	ดำเนินงานและส่งเสริม สนับสนุน การจัดการศึกษาเอกชนในจังหวัด	4.70	.60	4.58	.56	4.61	.57	3
51	ดำเนินงานและส่งเสริม สนับสนุน งานด้านศิลปวัฒนธรรม	4.77	.50	4.61	.53	4.65	.53	2
52	ดำเนินงานและร่วมมือกับวัดและ องค์กรที่เกี่ยวข้อง ส่งเสริมและ สนับสนุนงานด้านศาสนา	4.73	.58	4.65	.50	4.67	.52	1
53	ดำเนินการเพื่อส่งเสริมการกีฬา พลานามัย การลูกเสือและยุวกาชาด	4.60	.67	4.44	.58	4.48	.61	5
54	ช่วยเหลือการดำเนินงานของ คณะกรรมการข้าราชการครู (ก.ค.) ในจังหวัด	4.53	.63	4.44	.62	4.47	.62	6
55	ดำเนินงานครูสภาในจังหวัด	4.73	.52	4.55	.62	4.59	.59	4
	รวม	4.68	.51	4.55	.44	4.58	.46	-

จากตาราง 8 แสดงให้เห็นว่า ศึกษาธิการจังหวัดและกลุ่มผู้เกี่ยวข้อง มีความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของศึกษาธิการจังหวัดในทศวรรษหน้าด้านการปฏิบัติงานแทนกรมหรือ

หน่วยงานที่ไม่มีผู้ปฏิบัติในจังหวัด (จำนวน 6 รายการ) โดยเห็นด้วยกับประเด็นที่ผู้ทรงคุณวุฒิ กำหนดในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นในด้านนี้ เท่ากับ 4.58 และทั้งศึกษาธิการจังหวัดและผู้เกี่ยวข้องมีความคิดเห็นสอดคล้องกัน มีค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ

.46 เมื่อพิจารณาแยกเป็นกลุ่มศึกษาธิการจังหวัดและกลุ่มผู้เกี่ยวข้องจะเห็นว่า ทั้งกลุ่ม ศึกษาธิการจังหวัดและผู้เกี่ยวข้องมีความคิดเห็น อยู่ในระดับมากที่สุด โดยกลุ่มศึกษาธิการจังหวัด มีความเห็นด้วยสูงกว่ากลุ่มผู้เกี่ยวข้อง ซึ่งมีค่าเฉลี่ยของความคิดเห็น เท่ากับ 4.68 และ 4.55 ตามลำดับ และเมื่อพิจารณาแต่ละรายการของบทบาทหน้าที่ในด้านนี้จะเห็นว่า มีบทบาทหน้าที่ 4 รายการ ที่มีความเห็นด้วยอยู่ในระดับมากที่สุด และอีก 2 รายการ มีความเห็นด้วยในระดับมาก โดยมีระดับความเห็นด้วยสูงเป็นลำดับ ดังนี้

ระดับมากที่สุด ได้แก่

ลำดับที่ 1 รายการที่ 52 ดำเนินงานและร่วมมือกับวัดและองค์กรที่เกี่ยวข้อง ส่งเสริมและสนับสนุนงานด้านศาสนา (ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.67)

ลำดับที่ 2 รายการที่ 51 ดำเนินงานและส่งเสริม สนับสนุนงานด้านศิลปวัฒนธรรม (ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.65)

ลำดับที่ 3 รายการที่ 50 ดำเนินงานและส่งเสริม สนับสนุนการจัดการศึกษาเอกชน ในจังหวัด (ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.61)

ลำดับที่ 4 รายการที่ 55 ดำเนินงานครูสภาในจังหวัด (ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.59)

ระดับมาก ได้แก่

ลำดับที่ 5 รายการที่ 53 ดำเนินการเพื่อส่งเสริมการกีฬา พละนันทน์ การลูกเสือ และยุวกาชาด (ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.48)

ลำดับที่ 6 รายการที่ 54 ช่วยเหลือการดำเนินงานของคณะกรรมการข้าราชการครู (ก.ค.) ในจังหวัด (ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.47)

ตาราง 9 แสดงค่าเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นด้านการดำเนินการเกี่ยวกับคณะกรรมการการศึกษา การศาสนา และการวัฒนธรรมจังหวัด (ศสว.จ.)

ข้อที่	บทบาทหน้าที่ของศึกษานิเทศก์จังหวัด ในทศวรรษหน้า	ศสจ.		ผู้เกี่ยวข้อง		รวม		ลำดับ ที่
		$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}_{tot}$	S.D _{tot}	
56	เป็นประธานกรรมการการศึกษา การศาสนาและการวัฒนธรรมจังหวัด	3.43	1.25	.342	1.25	3.42	1.24	5
57	เป็นเลขานุการคณะกรรมการการ ศึกษา การศาสนาและการวัฒนธรรม จังหวัด	4.37	1.16	4.51	.93	4.47	.99	4
58	ดำเนินงานส่งเสริมและให้คณะ- กรรมการการศึกษา การศาสนาและ การวัฒนธรรมจังหวัดปฏิบัติงานตาม อำนาจหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ	4.70	.47	4.58	.50	4.61	.49	2
59	นำเสนอข้อมูลที่ต้องแก่คณะ- กรรมการการศึกษา การศาสนา และ การวัฒนธรรมจังหวัดเพื่อตัดสินใจใน การดำเนินงานตามอำนาจหน้าที่	4.80	.48	4.65	.48	4.69	.48	1
60	ประสานความคิดและความต้องการ ของผู้แทนกรมต่าง ๆ ในจังหวัด เพื่อนำเข้าสู่การพิจารณาของ คณะกรรมการการศึกษา การศาสนา และการวัฒนธรรมจังหวัด	4.83	.38	4.52	.62	4.60	.59	3
	รวม	4.43	.37	4.43	.41	4.36	.40	-
	รวมทั้งสิ้น	4.51	.34	4.41	.39	4.43	.37	-

จากตาราง 9 แสดงให้เห็นว่า ศึกษาธิการจังหวัดและกลุ่มผู้เกี่ยวข้อง มีความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของศึกษาธิการจังหวัดในทศวรรษหน้าด้านการดำเนินการเกี่ยวกับคณะกรรมการการศึกษา การศาสนา และการวัฒนธรรมจังหวัด (ศสว.จ) (จำนวน 5 รายการ) โดยเห็นด้วยกับประเด็นที่ผู้ทรงคุณวุฒิกำหนดในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นในด้านนี้ เท่ากับ 4.43 และทั้งศึกษาธิการจังหวัดและผู้เกี่ยวข้องมีความคิดเห็นสอดคล้องกัน มีค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ .40 เมื่อพิจารณาแยกเป็นกลุ่มศึกษาธิการจังหวัดและกลุ่มผู้เกี่ยวข้องจะเห็นว่า ทั้งกลุ่มศึกษาธิการจังหวัดและผู้เกี่ยวข้องมีความคิดเห็นด้วยและอยู่ในระดับมาก ซึ่งมีค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นเท่ากับ 4.43 เมื่อพิจารณาแต่ละรายการของบทบาทหน้าที่ในด้านนี้จะเห็นว่า มีบทบาทหน้าที่ 3 รายการ ที่มีความเห็นด้วยอยู่ในระดับมากที่สุด มี 1 รายการ มีความเห็นด้วยในระดับมาก และอีก 1 รายการ มีความเห็นด้วยในระดับปานกลาง โดยมีระดับความเห็นด้วยสูงเป็นลำดับ ดังนี้

ระดับมากที่สุด ได้แก่

ลำดับที่ 1 รายการที่ 59 นำเสนอข้อมูลที่ต้องแจ้งแก่คณะกรรมการการศึกษา การศาสนา และการวัฒนธรรมจังหวัดเพื่อตัดสินใจในการดำเนินงานตามอำนาจหน้าที่ (ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.69)

ลำดับที่ 2 รายการที่ 58 ดำเนินงานส่งเสริมและให้คณะกรรมการการศึกษา การศาสนา และการวัฒนธรรมจังหวัด ปฏิบัติงานตามอำนาจหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ (ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.61)

ลำดับที่ 3 รายการที่ 60 ประสานความคิดและความต้องการของผู้แทนกรมต่าง ๆ ในจังหวัดเพื่อนำเข้าสู่การพิจารณาของคณะกรรมการการศึกษา การศาสนา และการวัฒนธรรมจังหวัด (ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.60)

ระดับมาก ได้แก่

ลำดับที่ 4 รายการที่ 57 เป็นเลขานุการคณะกรรมการการศึกษา การศาสนา และการวัฒนธรรมจังหวัด (ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.47)

ระดับปานกลาง ได้แก่

ลำดับที่ 5 รายการที่ 56 เป็นประธานกรรมการการศึกษา การศาสนา และการวัฒนธรรมจังหวัด (ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 3.42) รายการนี้ทั้งศึกษาธิการจังหวัด และผู้เกี่ยวข้องมีความคิดเห็นแตกต่างกันค่อนข้างมาก (ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 1.24)

เมื่อพิจารณาทุกด้านจะเห็นว่า ศึกษาธิการจังหวัดและผู้เกี่ยวข้องมีความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของศึกษาธิการจังหวัดในทศวรรษหน้า โดยมีความเห็นด้วยกับประเด็นที่ผู้ทรงคุณวุฒิกำหนดอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยของความคิดเห็น เท่ากับ 4.43 โดยกลุ่มศึกษาธิการจังหวัด มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.51) ซึ่งสูงกว่าความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้องที่มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.41) และค่าความคิดเห็นของทุกกลุ่มไม่แตกต่างกันมากนัก (ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ .37) และเมื่อพิจารณาแต่ละด้านจะเห็นว่า บทบาทหน้าที่ด้านการปฏิบัติงานแทนกรมหรือหน่วยงานที่ไม่มีผู้ปฏิบัติในจังหวัด มีความเห็นด้วยสูงเป็นลำดับแรก (ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.58) ด้านการดำเนินงานการบริหารการศึกษา การศาสนา และการวัฒนธรรม มีความเห็นด้วยสูง เป็นลำดับที่สอง (ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.55) ด้านการกำกับดูแลการดำเนินงานการศึกษา การศาสนา และการวัฒนธรรม ในความรับผิดชอบของกระทรวงศึกษาธิการ มีความเห็นด้วยสูงเป็นลำดับที่สาม (ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.51) ด้านการดำเนินงานศูนย์ข้อมูลสารสนเทศและการวางแผนการศึกษา มีความเห็นด้วยสูงเป็นลำดับที่สี่ (ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.50) ด้านการดำเนินกิจกรรมเพื่อพัฒนาการศึกษา การศาสนา และการวัฒนธรรม มีความเห็นด้วยสูงเป็นลำดับที่ห้า (ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.42) ด้านการดำเนินงานเกี่ยวกับคณะกรรมการการศึกษา การศาสนา และการวัฒนธรรม มีความเห็นด้วยสูงเป็นลำดับที่หก (ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.36) ด้านการอำนวยความสะดวกการศึกษา การศาสนา และการวัฒนธรรม มีความเห็นด้วยสูงเป็นลำดับที่เจ็ด (ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.35) และด้านการดำเนินงานเพื่อส่งเสริมงานวิชาการ มีความเห็นด้วยสูงเป็นลำดับสุดท้าย (ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.25)

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากคำถามปลายเปิด

จากคำถามปลายเปิดต่อท้ายแบบสอบถามตอนที่ 1 มีผู้ตอบแบบสอบถามแสดงความคิดเห็นเพิ่มเติมเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของศึกษาธิการจังหวัดในทศวรรษหน้า จำนวน 18 คน ซึ่งได้วิเคราะห์สรุปได้ว่า บทบาทหน้าที่ของศึกษาธิการจังหวัดในทศวรรษหน้า มีดังนี้

1. กำกับดูแลการดำเนินงานการศึกษา การศาสนา และการวัฒนธรรมของจังหวัด และเป็นผู้บังคับบัญชาของหน่วยงานสังกัดกระทรวงศึกษาธิการในจังหวัด
2. ปฏิบัติหน้าที่เป็นผู้ตรวจราชการกระทรวงศึกษาธิการประจำจังหวัด โดยมีบทบาทในการตรวจสอบ ควบคุมคุณภาพการศึกษา และติดตามผลการดำเนินงานของหน่วยงานทางการศึกษา สังกัดกระทรวงศึกษาธิการทุกระดับในจังหวัด รวมทั้งมีอำนาจในการให้ข้อชี้แนะด้วย

3. ปฏิบัติงานตามอำนาจหน้าที่ของปลัดกระทรวงศึกษาธิการในเขตจังหวัด โดยผู้ปฏิบัติงานขึ้นตรงต่อกระทรวงศึกษาธิการ

4. ดำเนินการจัดสรรงบประมาณและติดตามการใช้งบประมาณของหน่วยงาน สังกัดกระทรวงศึกษาธิการในจังหวัด

5. เป็นผู้จัดการทางการศึกษาของจังหวัด บริหารงานภายใต้ความรับผิดชอบของคณะกรรมการระดับจังหวัด โดยมีบทบาทเกี่ยวกับการวางแผน การจัดบุคลากร การงบประมาณ การกำกับ ดูแล การพัฒนา และการประเมินผล การดำเนินการศึกษาทุกระดับ

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูล จะเห็นว่าศึกษาธิการจังหวัดและผู้เกี่ยวข้องมีความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของศึกษาธิการจังหวัดในทศวรรษหน้า โดยเห็นด้วยกับประเด็นที่ผู้ทรงคุณวุฒิกำหนดในทุก ๆ ด้าน บทบาทหน้าที่ด้านการปฏิบัติงานแทนกรม หรือหน่วยงานที่ไม่มีผู้ปฏิบัติในจังหวัด ด้านการดำเนินงานบริหารการศึกษา การศาสนา และการวัฒนธรรม ด้านการกำกับดูแลการดำเนินงานการศึกษา การศาสนา และการวัฒนธรรม ในความรับผิดชอบของกระทรวงศึกษาธิการ และด้านการดำเนินงานศูนย์ข้อมูลสารสนเทศ และการวางแผนการศึกษามีความเห็นด้วยสูงอย่างมากที่สุด และบทบาทหน้าที่ด้านการดำเนินกิจกรรมเพื่อพัฒนาการศึกษา การศาสนา และการวัฒนธรรม ด้านการดำเนินงานเกี่ยวกับคณะกรรมการการศึกษา การศาสนา และการวัฒนธรรมจังหวัดด้านการอำนวยความสะดวกการศึกษา การศาสนา และการวัฒนธรรมและด้านการดำเนินงานเพื่อส่งเสริมงานวิชาการ มีความเห็นด้วยสูงอยู่ในระดับมาก มีบทบาทหน้าที่เพียง 1 รายการเท่านั้น ที่ศึกษาธิการจังหวัดและผู้เกี่ยวข้องมีความเห็นด้วยอยู่ในระดับปานกลาง คือ การเป็นประธานคณะกรรมการการศึกษา การศาสนา และการวัฒนธรรมจังหวัด นอกจากนี้ ศึกษาธิการจังหวัดและผู้เกี่ยวข้องยังได้เสนอความคิดเห็นเพิ่มเติมว่า ศึกษาธิการจังหวัด ควรมีบทบาทหน้าที่เป็นผู้จัดการทางการศึกษาของจังหวัด บริหารงานภายใต้ความรับผิดชอบของคณะกรรมการระดับจังหวัด รวมทั้งการเป็นผู้ตรวจราชการของกระทรวงศึกษาธิการ และปฏิบัติงานตามอำนาจหน้าที่ของปลัดกระทรวงศึกษาธิการในจังหวัด

ความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของศึกษานิเทศก์ในในทศวรรษหน้า

ตาราง 10 แสดงค่าเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นด้านบุคลิกภาพ

ข้อที่	คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของ ศึกษานิเทศก์ในในทศวรรษหน้า	ศรจ.		ผู้เกี่ยวข้อง		รวม		ลำดับ ที่
		$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}_{tot}$	S.D. tot	
1	พัฒนาตนเองให้เป็นคนทันสมัย ใฝ่รู้ ใฝ่เรียน ขวนขวายหาความรู้ให้ทัน การเปลี่ยนแปลงของโลกอยู่เสมอ	4.90	.31	4.84	.37	4.86	.35	1
2	มีความรอบรู้กว้างขวางทางด้าน เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม ระเบียบราชการและพิธีการต่าง ๆ	4.70	.53	4.66	.54	4.67	.54	14
3	เป็นนักประชาธิปไตย ใจกว้างยอม รับฟังความคิดเห็นของคนอื่น รวมทั้ง ความคิดเห็นของประชาชนในท้องถิ่น	4.90	.31	4.81	.40	4.83	.38	3
4	มีความมั่นใจสูง และมีความเป็นตัว ของตัวเอง	4.63	.56	4.48	.66	4.52	.64	15
5	มีความคิดริเริ่ม และมีพลังสร้าง สรรค์สูง	4.90	.31	4.70	.48	4.75	.45	6
6	เป็นคนมีเกียรติน่าเชื่อถือ น่าคบ และ เป็นตัวอย่างของคนดีได้	4.90	.31	4.82	.42	4.84	.39	2
7	มีความมุ่งมั่นต่อความสำเร็จของงาน สูง และมีความสามารถรับผิดชอบต่อ หน้าที่	4.93	.25	4.73	.45	4.78	.42	5
8	มีเจตคติยอมรับการเปลี่ยนแปลง ต้นตัวต่อการพัฒนาและการเปลี่ยน แปลงอยู่เสมอ	4.83	.38	4.69	.49	4.73	.47	10
9	มีความเป็นมิตร ยิ้มแย้มแจ่มใส คบง่าย เปิดเผย ไม่ถือตัว	4.87	.35	4.30	.48	4.75	.46	6
10	มีความยืดหยุ่นและสามารถปรับตัวให้ สอดคล้องกับสถานการณ์ต่าง ๆ ได้ดี	4.67	.55	4.70	.53	4.69	.53	12

ตาราง 10 (ต่อ)

ข้อที่	คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของ ศึกษานิเทศก์ในในทศวรรษหน้า	ศรจ.		ผู้เกี่ยวข้อง		รวม		ลำดับ ที่
		$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}_{tot}$	S.D. _{tot}	
11	มีความจริงใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และ เห็นอกเห็นใจผู้อื่น	4.83	.38	4.73	.47	4.75	.45	6
12	มีความกระตือรือร้น กระฉับกระเฉง ตื่นตัวอยู่เสมอ	4.73	.45	4.68	.49	4.69	.48	12
13	มีความสุภาพอ่อนโยน และมีมารยาท ทางสังคมดี	4.67	.55	4.72	.48	4.70	.48	11
14	มีความหนักแน่นและคิดอย่างมีหลักการ และมีเหตุผล	4.90	.31	4.68	.49	4.74	.46	9
15	มีความเสียสละ และเห็นประโยชน์ ส่วนรวมมากกว่าส่วนตน	4.93	.25	4.76	.48	4.81	.44	4
	รวม	4.82	.22	4.71	.31	4.74	.29	-

จากตาราง 10 แสดงให้เห็นว่า ศึกษานิเทศก์และกลุ่มผู้เกี่ยวข้อง มีความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของศึกษานิเทศก์ในทศวรรษหน้า ด้านบุคลิกภาพ (จำนวน 15 รายการ) โดยเห็นด้วยกับประเด็นที่ผู้ทรงคุณวุฒิกำหนดในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นในด้านนี้ เท่ากับ 4.74 และทั้งศึกษานิเทศก์และผู้เกี่ยวข้องมีความคิดเห็นสอดคล้องกัน มีค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ .29 เมื่อแยกพิจารณาเป็นกลุ่ม ศึกษานิเทศก์ และกลุ่มผู้เกี่ยวข้องจะเห็นว่า ทั้งสองกลุ่มมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด โดยกลุ่มศึกษานิเทศก์มีความคิดเห็นสูงกว่ากลุ่มผู้เกี่ยวข้อง ซึ่งมีค่าเฉลี่ยของความคิดเห็น เท่ากับ 4.82 และ 4.71 ตามลำดับ เมื่อพิจารณาแต่ละรายการของคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ในด้านนี้ จะเห็นว่าคุณลักษณะทุกรายการมีความเห็นด้วยอยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีระดับความเห็นด้วยสูงเป็นลำดับ ดังนี้

ระดับมากที่สุด ได้แก่

ลำดับที่ 1 รายการที่ 1 พัฒนาตนเองให้เป็นคนทันสมัย ใฝ่รู้ ใฝ่เรียน ขวนขวายหาความรู้ให้ทันการเปลี่ยนแปลงของโลกอยู่เสมอ (ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.86)

ลำดับที่ 2 รายการที่ 6 เป็นคนมีเกียรติน่าเชื่อถือ น่าคบ และเป็นตัวอย่างของคนดีได้ (ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.84)

ลำดับที่ 3 รายการที่ 3 เป็นนักประชาธิปไตย ใจกว้างยอมรับฟังความคิดเห็นของคนอื่น รวมทั้งความคิดเห็นของประชาชนในท้องถิ่น (ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.83)

ลำดับที่ 4 รายการที่ 15 มีความเสียสละ และเห็นประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตน (ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.81)

ลำดับที่ 5 รายการที่ 7 มีความมุ่งมั่นต่อความสำเร็จของงานสูง และมีความสำนึกรับผิดชอบต่อหน้าที่ (ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.78)

ลำดับที่ 6 รายการที่ 5 มีความคิดริเริ่มและมีพลังสร้างสรรค์สูง (ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.75) รายการที่ 11 มีความจริงใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และเห็นอกเห็นใจผู้อื่น (ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.75) และรายการที่ 9 ความเป็นมิตร ยิ้มแย้มแจ่มใส คบง่าย เปิดเผย ไม่ถือตัว ((ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.75)

ลำดับที่ 9 รายการที่ 14 มีความหนักแน่นและคิดอย่างมีหลักการและมีเหตุผล (ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.74)

ลำดับที่ 10 รายการที่ 8 มีเจตคติยอมรับการเปลี่ยนแปลง ตื่นตัวต่อการพัฒนาและการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ (ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.73)

ลำดับที่ 11 รายการที่ 13 มีความสุภาพอ่อนโยน และมีมารยาททางสังคมดี (ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.70)

ลำดับที่ 12 รายการที่ 12 มีความกระตือรือร้น กระฉับกระเฉง ตื่นตัวอยู่เสมอ (ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.69) และรายการที่ 10 มีความยืดหยุ่นและสามารถปรับตัวให้สอดคล้องกับสถานการณ์ต่าง ๆ ได้ดี (ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.69)

ลำดับที่ 14 รายการที่ 2 มีความรอบรู้กว้างขวางทางด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม ระเบียบราชการและพิธีการต่าง ๆ (ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.67)

ลำดับที่ 15 รายการที่ 4 มีความมั่นใจสูงและมีความเป็นตัวของตัวเอง (ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.52)

ตาราง 11 แสดงค่าเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นด้านภาวะผู้นำ

ข้อที่	คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของ ศึกษานิเทศก์ในทศวรรษหน้า	ศรจ.		ผู้เกี่ยวข้อง		รวม		ลำดับ ที่
		$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}_{tot}$	S.D. _{tot}	
16	เป็นผู้มีบารมี โดยมีคุณธรรม และมีความรู้ความสามารถเป็นที่ยอมรับ	4.83	.38	4.64	.53	4.69	.50	2
17	มีความสามารถในการสร้างทีมงานและพัฒนาทีมงานให้มีประสิทธิภาพ							
	อยู่เสมอ	4.73	.45	4.53	.61	4.58	.57	5
18	มีความสามารถในการแสวงหาบุคคลที่มีความรู้ความสามารถมาร่วมปฏิบัติงาน	4.50	.57	4.53	.61	4.53	.60	9
19	มีความสามารถในการชี้แนะ และเสนอแนะแนวทางการดำเนินงานด้านการศึกษแก่ผู้บริหารการศึกษาอื่นได้	4.60	.67	4.32	.75	4.39	.74	11
20	มีความสามารถในการตัดสินใจ โดยใช้ข้อมูลและเหตุผลที่เหมาะสม	4.80	.48	4.75	.49	4.76	.48	1
21	มีมนุษยสัมพันธ์สูง รู้จักคนมาก สามารถติดต่อสมาคมกับผู้อื่นได้ดี	4.60	.62	4.69	.51	4.67	.54	3
22	ทำงานเป็นทีมหรือเป็นคณะได้ สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ดี	4.63	.56	4.57	.62	4.58	.60	5
23	มีความสามารถในการจูงใจคนให้ทำงาน ทำให้ผู้ร่วมงานมีความพอใจในการทำงาน	4.63	.56	4.68	.55	4.59	.57	4
24	มีความสามารถในการปกครองบังคับบัญชา การสร้างน้ำใจและความยุติธรรมให้เกิดขึ้นในหน่วยงาน	4.63	.63	4.63	.55	4.55	.58	8
25	มีความสามารถในการกระจายอำนาจ และมอบหมายงานให้ผู้อื่นปฏิบัติ	4.57	.68	4.50	.63	4.52	.64	10

ตาราง 11 (ต่อ)

ข้อที่	คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของ ศึกษานิเทศก์ในทศวรรษหน้า	ศธจ.		ผู้เกี่ยวข้อง		รวม		ลำดับ ที่
		$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}_{tot}$	S.D. _{tot}	
26	มีรูปแบบการเป็นผู้นำของตนเอง สามารถแสดงบทบาทตามสถานการณ์ ได้อย่างเหมาะสม	4.33	.76	4.41	.67	4.39	.69	11
27	มีความสามารถในการติดต่อสื่อสาร กับหน่วยงานและบุคคล	4.53	.57	4.59	.56	4.58	.56	5
รวม		4.62	.43	4.56	.39	4.58	.40	-

จากตาราง 11 แสดงให้เห็นว่า ศึกษานิเทศก์และกลุ่มผู้เกี่ยวข้อง มีความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของศึกษานิเทศก์ในทศวรรษหน้า ด้านภาวะผู้นำ (จำนวน 12 รายการ) โดยเห็นด้วยกับประเด็นที่ผู้ทรงคุณวุฒิกำหนดในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นในด้านนี้ เท่ากับ 4.58 และทั้งศึกษานิเทศก์และผู้เกี่ยวข้องมีความคิดเห็นสอดคล้องกัน มีค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ .40 เมื่อแยกพิจารณาเป็นกลุ่ม ศึกษานิเทศก์ และกลุ่มผู้เกี่ยวข้องจะเห็นว่า ทั้งสองกลุ่มมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด โดยกลุ่มศึกษานิเทศก์มีความคิดเห็นสูงกว่ากลุ่มผู้เกี่ยวข้อง ซึ่งมีค่าเฉลี่ยของความคิดเห็น เท่ากับ 4.62 และ 4.56 ตามลำดับ เมื่อพิจารณาแต่ละรายการของคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในด้านนี้ จะเห็นว่ามีคุณลักษณะ 10 รายการ ที่มีความเห็นด้วยอยู่ในระดับมากที่สุดและมีคุณลักษณะ อีก 2 รายการ มีความเห็นด้วยในระดับมาก โดยมีระดับความเห็นด้วยสูงเป็นลำดับ ดังนี้

ระดับมากที่สุด ได้แก่

ลำดับที่ 1 รายการที่ 20 มีความสามารถในการตัดสินใจ โดยใช้ข้อมูลและเหตุผลที่เหมาะสม (ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.76)

ลำดับที่ 2 รายการที่ 16 เป็นผู้มีการมี โดยมีคุณธรรม และมีความรู้ความสามารถ เป็นที่ยอมรับ (ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.69)

ลำดับที่ 3 รายการที่ 21 มีมนุษยสัมพันธ์สูง รู้จักคนมาก สามารถติดต่อสมาคมกับผู้อื่นได้ดี (ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.67)

ลำดับที่ 4 รายการที่ 23 มีความสามารถในการจูงใจคนให้ทำงาน ทำให้ผู้ร่วมงานมีความพอใจในการทำงาน (ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.59)

ลำดับที่ 5 รายการที่ 27 มีความสามารถในการติดต่อสื่อสารกับหน่วยงานและบุคคล (ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.58) รายการที่ 17 มีความสามารถในการสร้างทีมงาน และพัฒนาทีมงานให้มีประสิทธิภาพอยู่เสมอ (ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.58) และรายการที่ 22 ทำงานเป็นทีมหรือเป็นคณะได้ สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ดี (ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.58)

ลำดับที่ 8 รายการที่ 24 มีความสามารถในการปกครองบังคับบัญชา การสร้างน้ำใจและความยุติธรรมให้เกิดขึ้นในหน่วยงาน (ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.55)

ลำดับที่ 9 รายการที่ 18 มีความสามารถในการแสวงหาบุคคลที่มีความรู้ความสามารถมาร่วมปฏิบัติงาน (ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.53)

ลำดับที่ 10 รายการที่ 25 มีความสามารถในการกระจายอำนาจและมอบหมายงานให้ผู้อื่นปฏิบัติ (ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.52)

ระดับมาก ได้แก่

ลำดับที่ 11 รายการที่ 26 มีรูปแบบการเป็นผู้นำของตนเองสามารถแสดงบทบาทตามสถานการณ์ได้อย่างเหมาะสม (ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.39) และรายการที่ 19 มีความสามารถในการชี้แนะและเสนอแนะแนวทางการดำเนินงานด้านการศึกษาแก่ผู้บริหารการศึกษาอื่นได้ (ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.39)

ตาราง 12 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นด้านทักษะทางการบริหาร

ข้อที่	คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของ ศึกษานิเทศก์ในในทศวรรษหน้า	สรจ.		ผู้เกี่ยวข้อง		รวม		ลำดับ ที่
		$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}_{tot}$	S.D. tot	
28	มองการณ์ไกลและสามารถคาดคะเน แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงได้ ตลอดจน รู้แนวทางที่จะปรับตัวให้สอดคล้องกับ การเปลี่ยนแปลงได้	4.67	.55	4.63	.57	4.64	.56	2
29	มีความสามารถในการประสานงาน สร้างความร่วมมือ และระดมสรรพ กำลัง ตลอดจนทรัพยากรมาใช้ใน การปฏิบัติงาน	4.60	.62	4.59	.49	4.59	.53	6

ตาราง 12 (ต่อ)

ข้อที่	คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของ ศึกษานิเทศก์ในในทศวรรษหน้า	ศชจ.		ผู้เกี่ยวข้อง		รวม		ลำดับ ที่
		$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}_{tot}$	S.D.tot	
30	มีความสามารถในการดำเนินงาน ให้ข้อมูลทุก ๆ ด้าน ทั้งที่เป็นแนวคิด ปัญหาและความต้องการและสามารถ นำมาใช้ในการปฏิบัติงานได้	4.57	.57	4.63	.49	4.61	.51	4
31	มีความสามารถและทักษะในการ วิเคราะห์ สังเคราะห์อย่างเป็นระบบ	4.60	.50	4.53	.57	4.55	.55	9
32	มีเจตคติที่ดีต่อการนำเครื่องมือ เครื่องใช้และเทคโนโลยีสมัยใหม่ มาใช้ในการบริหารงาน	4.70	.47	4.60	.58	4.63	.55	3
33	สามารถส่งเสริมให้ผู้ใต้บังคับบัญชา ใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่เป็นเครื่องมือ ในการปฏิบัติงานได้	4.33	.71	4.33	.71	4.33	.70	15
34	มีความสามารถในการเชิงคิดริเริ่ม พัฒนา และปรับปรุงงาน ตลอดจน แสวงหาวิธีการใหม่ ๆ มาใช้ในการ ปฏิบัติงานให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง	4.67	.48	4.53	.52	4.57	.51	8
35	มีความสามารถในการแก้ปัญหาและ ข้อขัดแย้งที่เกิดขึ้นในการปฏิบัติงาน โดยยึดประโยชน์ของท้องถิ่นหรือ ส่วนรวมเป็นเป้าหมาย	4.77	.43	4.56	.56	4.61	.54	4
36	มีทักษะในการแสวงหาความรู้ ข้อมูล ใหม่ ๆ และการเรียนรู้ตลอดชีวิตรวม ทั้งเป็นนักคิด นักอ่านและนักฟังที่ดี	4.73	.58	4.66	.57	4.68	.57	1
37	มีความสามารถและทักษะในการ วางแผนยุทธศาสตร์	4.37	.67	4.31	.65	4.32	.65	16
38	มีความสามารถในการดำเนินการ ประชุม	4.60	.56	4.49	.55	4.52	.55	10

ตารางที่ 12 (ต่อ)

ข้อที่	คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของ ศึกษาริการจังหวัดในในทศวรรษหน้า	ศรจ.		ผู้เกี่ยวข้อง		รวม		ลำดับ ที่
		$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}_{tot}$	S.D. _{tot}	
39	มีความรู้และความสามารถในการ ใช้ภาษาไทยได้ดี ทั้งการพูดและ การเขียน	4.63	.56	4.58	.56	4.59	.56	6
40	มีความรู้และความสามารถในการ ใช้ภาษาอังกฤษได้ดี ทั้งการพูดและ การเขียน	4.07	.74	4.06	.65	4.06	.67	18
41	มีความรู้และความสามารถในการ ใช้ภาษาถิ่นที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติ งานได้	3.83	.95	3.57	.92	3.64	.93	19
42	มีความสามารถในการประชาสัมพันธ์ โดยมีความรู้ความเข้าใจ และ สามารถดำเนินงานได้อย่างมี ประสิทธิภาพ	4.53	.57	4.48	.66	4.49	.64	11
43	มีความสามารถในการเลือกดำเนิน งานที่จะทำให้เกิดการพัฒนาและ เกิด ประโยชน์ต่อส่วนรวม	4.43	.57	4.41	.60	4.42	.59	14
44	มีความสามารถปฏิบัติงานด้วยตัวเอง ให้ประสบความสำเร็จได้	4.40	.77	4.28	.68	4.31	.70	17
45	มีความรู้และสามารถหาแนวทางที่จะ ดำเนินงานให้เกิดผลสำเร็จได้อย่าง แท้จริง	4.50	.51	4.41	.56	4.43	.55	13
46	มีความสามารถในการนำหลักการ หรือทฤษฎีทางวิชาการมาประยุกต์ ใช้ในการปฏิบัติงาน	4.53	.57	4.48	.57	4.49	.57	11
	รวม	4.50	.35	4.42	.37	4.44	.36	-

จากตาราง 12 แสดงให้เห็นว่า ศึกษาธิการจังหวัดและกลุ่มผู้เกี่ยวข้อง มีความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของศึกษาธิการจังหวัดในทศวรรษหน้า ด้านทักษะทางการบริหาร (จำนวน 19 รายการ) โดยเห็นด้วยกับประเด็นที่ผู้ทรงคุณวุฒิกำหนดในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นในด้านนี้ เท่ากับ 4.44 และทั้งศึกษาธิการจังหวัดและผู้เกี่ยวข้องมีความคิดเห็นสอดคล้องกัน มีค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ .36 เมื่อแยกพิจารณาเป็นกลุ่มศึกษาธิการจังหวัด และกลุ่มผู้เกี่ยวข้องจะเห็นว่า กลุ่มศึกษาธิการจังหวัดมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งสูงกว่าผู้เกี่ยวข้องที่มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยของความคิดเห็น เท่ากับ 4.50 และ 4.42 ตามลำดับ เมื่อพิจารณาแต่ละรายการของคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในด้านนี้ จะเห็นว่า มีคุณลักษณะ 10 รายการ ที่มีความเห็นด้วยอยู่ในระดับมากที่สุด และอีก 9 รายการ มีความเห็นด้วยในระดับมาก โดยมีระดับความเห็นด้วยสูงเป็นลำดับดังนี้

ระดับมากที่สุด ได้แก่

ลำดับที่ 1 รายการที่ 36 มีทักษะในการแสวงหาความรู้ ข้อมูลใหม่ ๆ และการเรียนรู้ตลอดชีวิต รวมทั้งเป็นนักคิด นักอ่านและนักฟังที่ดี (ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.68)

ลำดับที่ 2 รายการที่ 28 มองการณ์ไกลและสามารถคาดคะเนแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงได้ ตลอดจนรู้แนวทางที่จะปรับตัวให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงได้ (ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.64)

ลำดับที่ 3 รายการที่ 32 มีเจตคติที่ดีต่อการนำเครื่องมือ เครื่องใช้และเทคโนโลยีสมัยใหม่ มาใช้ในการบริหารงาน (ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.63)

ลำดับที่ 4 รายการที่ 30 มีความสามารถในการดำเนินงานให้มีข้อมูลทุก ๆ ด้าน ทั้งที่เป็นแนวคิด ปัญหาและความต้องการ และสามารถนำมาใช้ในการปฏิบัติงานได้ (ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.61) และรายการที่ 35 มีความสามารถในการแก้ปัญหาและข้อขัดแย้งที่เกิดขึ้นในการปฏิบัติงาน โดยยึดประโยชน์ของท้องถิ่นหรือส่วนรวมเป็นเป้าหมาย (ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.61)

ลำดับที่ 6 รายการที่ 29 มีความสามารถในการประสานงาน สร้างความร่วมมือและระดมสรรพกำลัง ตลอดจนทรัพยากรมาใช้ในการปฏิบัติงาน (ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.59) และรายการที่ 39 มีความรู้และความสามารถในการใช้ภาษาไทยได้ดี ทั้งการพูดและการเขียน (ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.59)

ลำดับที่ 8 รายการที่ 34 มีความสามารถในการเชิงคิดริเริ่ม พัฒนา และปรับปรุงงาน ตลอดจนแสวงหาวิธีการใหม่ๆ มาใช้ในการปฏิบัติงานให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง (ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.57)

ลำดับที่ 9 รายการที่ 31 มีความสามารถและทักษะในการวิเคราะห์ สังเคราะห์
อย่างเป็นระบบ (ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.55)

ลำดับที่ 10 รายการที่ 38 มีความสามารถในการดำเนินการประชุม (ค่าเฉลี่ย
เท่ากับ 4.52)

ระดับมาก ได้แก่

ลำดับที่ 11 รายการที่ 46 มีความสามารถในการนำหลักการ หรือทฤษฎีทางวิชา
การมาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงาน (ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.49) และรายการที่ 42 มีความ
สามารถในการประชาสัมพันธ์ โดยมีความรู้ความเข้าใจ และสามารถดำเนินงานได้อย่างมี
ประสิทธิภาพ (ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.49)

ลำดับที่ 13 รายการที่ 45 มีความรู้และสามารถหาแนวทางที่จะดำเนินงานให้เกิด
ผลสำเร็จได้อย่างแท้จริง (ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.43)

ลำดับที่ 14 รายการที่ 43 มีความสามารถในการเลือกดำเนินงานที่จะทำให้เกิด
การพัฒนาและเกิดประโยชน์ต่อส่วนรวม (ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.42)

ลำดับที่ 15 รายการที่ 33 สามารถส่งเสริมให้ผู้ใต้บังคับบัญชา ใช้เทคโนโลยีสมัย
ใหม่เป็นเครื่องมือในการปฏิบัติงานได้ (ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.33)

ลำดับที่ 16 รายการที่ 37 มีความสามารถและทักษะในการวางแผนยุทธศาสตร์
(ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.32)

ลำดับที่ 17 รายการที่ 44 มีความสามารถปฏิบัติงานด้วยตัวเองให้ประสบความสำเร็จ
ได้ (ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.31)

ลำดับที่ 18 รายการที่ 40 มีความรู้และความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษได้ดี
ทั้งการพูดและการเขียน (ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.06)

ลำดับที่ 19 รายการที่ 41 มีความรู้และความสามารถในการใช้ภาษาถิ่นที่เกี่ยวข้อง
กับการปฏิบัติงานได้ (ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 3.64)

ตาราง 13 แสดงค่าเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นด้านวิชาชีพ

ข้อที่	คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของ ศึกษานิเทศก์ในในทศวรรษหน้า	ศรจ.		ผู้เกี่ยวข้อง		รวม		ลำดับ ที่
		$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}_{tot}$	S.D. _{tot}	
47	มีความรู้และความสามารถในการจัด องค์กร การดำเนินงานตามกระบวนการ การบริหาร ตลอดจนการพัฒนางาน ให้เกิดประสิทธิภาพยิ่งขึ้น	4.60	.50	4.45	.60	4.49	.58	5
48	เป็นนักบริหารและนักจัดการที่สามารถ บริหารงานได้อย่างกว้างขวาง รวมทั้ง ทั้งการบริหารเชิงธุรกิจ	4.60	.62	4.40	.74	4.45	.71	7
49	มีความรู้อย่างลึกซึ้งทางด้านการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม	4.50	.63	4.50	.69	4.50	.68	3
50	มีความเป็นผู้นำทางการศึกษา โดยมี ความรู้ในหลักการและแนวคิดทาง การศึกษาเกี่ยวกับหลักสูตร การจัด การเรียนการสอน และการวัดผลและ ประเมินผลการศึกษา	4.57	.63	4.57	.61	4.53	.61	2
51	มีประสบการณ์ ความรู้ ความชำนาญ ทางการบริหาร หรือการบริหารการ ศึกษา	4.57	.73	4.48	.66	4.50	.68	3
52	มีประสบการณ์ทางการสอนในระดับ ประถมศึกษาหรือมัธยมศึกษา	3.87	1.01	3.78	.88	3.81	.91	14
53	ได้รับการเลือกสรรหรือฝึกใน อบรมให้เป็นนักบริหารการศึกษา ตามกระบวนการที่กำหนด	4.43	.63	4.35	.68	4.37	.66	8
54	มีการศึกษาไม่ต่ำกว่าระดับปริญญาโท และมีคุณวุฒิต่างด้านการบริหารการ ศึกษาด้วย	4.27	.74	4.25	.85	4.25	.82	11

ตาราง 13 (ต่อ)

ข้อที่	คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของ ศึกษานิเทศก์ในในทศวรรษหน้า	ศรจ.		ผู้เกี่ยวข้อง		รวม		ลำดับ ที่
		$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}_{tot}$	S.D. _{tot}	
55	มีความรู้และความสามารถในการ เป็นผู้ให้เทศน์และชี้แนะทางการศึกษา	4.23	.68	4.36	.70	4.33	.69	9
56	เป็นนักบริหารการศึกษาระดับสูง เทียบเท่ารองอธิบดี	4.50	.78	4.44	.66	4.46	.89	6
57	ได้รับการสรรหาจากบุคลากรที่มี ความเหมาะสมในจังหวัด เพื่อให้ได้ เป็นตัวแทนของท้องถิ่นอย่างแท้จริง	4.23	1.07	4.18	.85	4.19	.91	12
58	มีความรอบรู้เกี่ยวกับท้องถิ่นที่ตน ปฏิบัติงานเป็นอย่างดี	4.50	.73	4.24	.69	4.31	.71	10
59	เป็นสมาชิกสมาคมวิชาชีพทางการ บริหารการศึกษา	3.83	.83	4.00	.79	3.96	.80	13
60	มีเจตคติที่ดีต่อการปฏิบัติงานในหน้าที่ และความรับผิดชอบของตนเอง	4.63	.67	4.67	.52	4.66	.56	1
	รวม	4.38	.42	4.33	.40	4.34	.40	-
	รวมทั้งสิ้น	4.50	.31	4.43	.31	4.45	.31	-

จากตาราง 13 แสดงให้เห็นว่า ศึกษานิเทศก์จังหวัดและกลุ่มผู้เกี่ยวข้อง มีความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของศึกษานิเทศก์ในทศวรรษหน้า ด้านวิชาชีพ (จำนวน 14 รายการ) โดยเห็นด้วยกับประเด็นที่ผู้ทรงคุณวุฒิกำหนดในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นในด้านนี้เท่ากับ 4.34 และทั้งศึกษานิเทศก์จังหวัดและผู้เกี่ยวข้องมีความคิดเห็นสอดคล้องกัน โดยมีค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ .40 เมื่อแยกพิจารณาเป็นกลุ่มศึกษานิเทศก์จังหวัด และกลุ่มผู้เกี่ยวข้อง จะเห็นว่าทั้งสองกลุ่มมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากเหมือนกัน โดยกลุ่มศึกษานิเทศก์จังหวัดมีความคิดเห็นสูงกว่ากลุ่มผู้เกี่ยวข้อง ซึ่งมีค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นเท่ากับ 4.38 และ 4.33 ตามลำดับ และเมื่อพิจารณาแต่ละรายการของคุณลักษณะที่พึงประสงค์

ในด้านนี้พบว่าคุณลักษณะ 4 รายการ มีความเห็นด้วยอยู่ในระดับมากที่สุด และอีก 10 รายการ มีความเห็นด้วยในระดับมาก โดยมีระดับความเห็นด้วยสูงเป็นลำดับ ดังนี้

ระดับมากที่สุด ได้แก่

ลำดับที่ 1 รายการที่ 60 มีเจตคติที่ดีต่อการปฏิบัติงานในหน้าที่และความรับผิดชอบของตนเอง (ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.66)

ลำดับที่ 2 รายการที่ 50 มีความเป็นผู้นำทางการศึกษา โดยมีความรู้ในหลักการ และแนวคิดทางการศึกษาเกี่ยวกับหลักสูตรการจัดการเรียนการสอน และการวัดผลและประเมินผลการศึกษา (ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.53)

ลำดับที่ 3 รายการที่ 49 มีความรู้อย่างลึกซึ้งทั้งทางด้านการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม (ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.50) และรายการที่ 51 มีประสบการณ์ ความรู้ ความชำนาญทางการบริหาร หรือการบริหารการศึกษา (ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.50)

ระดับมาก ได้แก่

ลำดับที่ 5 รายการที่ 47 มีความรู้และความสามารถในการจัดองค์กร การดำเนินงานตามกระบวนการบริหาร ตลอดจนการพัฒนางานให้เกิดประสิทธิภาพยิ่งขึ้น (ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.49)

ลำดับที่ 6 รายการที่ 56 เป็นนักบริหารการศึกษาระดับสูง เทียบเท่ารองอธิบดี (ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.46)

ลำดับที่ 7 รายการที่ 48 เป็นนักบริหารและนักจัดการที่สามารถบริหารงานได้อย่างกว้างขวาง รวมทั้งการบริหารเชิงธุรกิจ (ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.45)

ลำดับที่ 8 รายการที่ 53 ได้รับการเลือกสรรหรือฝึกใน อบรมให้เป็นนักบริหารการศึกษา ตามกระบวนการที่กำหนด (ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.37)

ลำดับที่ 9 รายการที่ 55 มีความรู้และความสามารถในการเป็นผู้นำ และชี้แนะทางการศึกษา (ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.33)

ลำดับที่ 10 รายการที่ 58 มีความรอบรู้เกี่ยวกับท้องถิ่นที่ตนปฏิบัติงานเป็นอย่างดี (ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.31)

ลำดับที่ 11 รายการที่ 54 มีการศึกษาไม่ต่ำกว่าระดับปริญญาโท และมีคุณวุฒิทางด้านการบริหารการศึกษาด้วย (ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.25)

ลำดับที่ 12 รายการที่ 57 ได้รับการสรรหาจากบุคลากรที่มีความเหมาะสมในจังหวัด เพื่อให้ได้เป็นตัวแทนของท้องถิ่นอย่างแท้จริง (ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.19)

ลำดับที่ 13 รายการที่ 59 เป็นสมาชิกสมาคมวิชาชีพทางการบริหารการศึกษา (ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 3.96)

ลำดับที่ 14 รายการที่ 52 มีประสบการณ์ทางการสอนในระดับประถมศึกษาหรือมัธยมศึกษา (ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 3.81)

เมื่อพิจารณารวมทุกด้าน จะเห็นว่า ศึกษาธิการจังหวัดและผู้เกี่ยวข้องมีความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของศึกษาธิการจังหวัดในทศวรรษหน้า โดยเห็นด้วยกับประเด็นที่ผู้ทรงคุณวุฒิกำหนดในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยของความคิดเห็น เท่ากับ 4.45 โดยกลุ่มศึกษาธิการจังหวัดมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.50) ซึ่งสูงกว่าความคิดเห็นของกลุ่มผู้เกี่ยวข้อง ที่มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.43) และความคิดเห็นของทุกกลุ่ม สอดคล้องกัน (ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ .31) และเมื่อพิจารณาแต่ละด้าน จะเห็นว่าคุณลักษณะด้านบุคลิกภาพ มีความเห็นด้วยสูงเป็นลำดับแรก (ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.74) คุณลักษณะด้านภาวะผู้นำ มีความเห็นด้วยสูงเป็นลำดับที่สอง (ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.58) คุณลักษณะด้านทักษะทางการบริหาร มีความเห็นด้วยสูงเป็นลำดับที่สาม (ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.44) และคุณลักษณะด้านวิชาชีพ มีความเห็นด้วยสูงเป็นลำดับที่สุดท้าย (ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.34)

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากคำถามปลายเปิด

จากคำถามปลายเปิดต่อท้ายแบบสอบถามตอนที่ 2 มีผู้ตอบแบบสอบถามแสดงความคิดเห็นเพิ่มเติมเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของศึกษาธิการจังหวัดในทศวรรษหน้า จำนวน 21 คน ซึ่งวิเคราะห์สรุปได้ว่า คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของศึกษาธิการจังหวัดในทศวรรษหน้า มีดังนี้

1. เป็นผู้สอบคัดเลือกมาจากผู้ดำรงตำแหน่งระดับรองลงไป คือ ตำแหน่งผู้ช่วยศึกษาธิการจังหวัด และต้องเป็นผู้มีประสบการณ์ในตำแหน่งอย่างน้อย 2 ปี และมีผลงานสร้างความสำเร็จใหม่ ๆ ระหว่างดำรงตำแหน่ง อย่างน้อย 1 อย่าง ภายในเวลา 3 ปี
2. เป็นผู้มีความอาวุโส และมีประสบการณ์เป็นที่ยอมรับของหน่วยงานอื่น
3. เป็นผู้มีความรู้ความสามารถ และประสบการณ์ที่เป็นสากล
4. เป็นผู้มีความรู้สูง และมีภาวะผู้นำด้านจริยธรรม
5. เป็นนักวิจัย นักนิเทศก์ นักบริหารเชิงจัดการ นักพัฒนาและนักวางแผนระดับภูมิภาค
6. เป็นผู้มีความสามารถเกี่ยวกับความคิดสร้างสรรค์ (Creation) การมองการณ์ไกล (Vision) ภารกิจหน้าที่ (Mission) และฐานะตามตำแหน่งหน้าที่ (Position) ในงานการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ตามภารกิจของกระทรวงศึกษาธิการ
7. เป็นผู้มีความสามารถในการจัดองค์การเป็นลักษณะภาคี เพื่อดำเนินงานต่าง ๆ ตามบทบาทหน้าที่
8. เป็นผู้มีความสามารถในการบูรณาการความหลากหลายให้เป็นประโยชน์
9. มีวุฒิภาวะในการเป็นผู้นำทุก ๆ ด้าน

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลจะเห็นว่าศึกษาธิการจังหวัดและผู้เกี่ยวข้องมีความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของศึกษาธิการจังหวัดในทศวรรษหน้า โดยเห็นด้วยกับประเด็นที่ผู้ทรงคุณวุฒิกำหนดในทุก ๆ ด้าน โดยคุณลักษณะด้านบุคลิกภาพ คุณลักษณะด้านทักษะทางการบริหาร และคุณลักษณะด้านภาวะผู้นำ มีความเห็นด้วยสูงอยู่ในระดับมากที่สุด คุณลักษณะด้านวิชาชีพมีความเห็นด้วยสูงอยู่ในระดับมาก นอกจากนี้ทั้งศึกษาธิการจังหวัด และผู้เกี่ยวข้องมีความคิดเห็นเพิ่มเติมว่า ศึกษาธิการจังหวัด ควรคัดเลือกมาจากตำแหน่งระดับรองลงไปคือ ผู้ช่วยศึกษาธิการจังหวัด และจะต้องเป็นผู้มีผลงานความสำเร็จใหม่ ๆ มีความสามารถในการจัดการหลาย ๆ ด้าน มีความอาวุโสและประสบการณ์เป็นที่ยอมรับของหน่วยงานอื่น รวมทั้งมีภาวะผู้นำทางด้านจริยธรรมและมีวุฒิภาวะในการเป็นผู้นำทุก ๆ ด้าน

บทที่ 5

บทย่อ สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

บทย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาเพื่อสืบค้นหาคุณลักษณะของศึกษานิเทศก์จังหวัดที่เหมาะสมและเอื้อต่อการบริหารและพัฒนาการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ตามสภาพการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นในช่วงกรอบเวลา 10 ปีข้างหน้า หรือทศวรรษหน้า (ค.ศ.1995-2005) เนื่องจากในทศวรรษหน้าเป็นช่วงเวลาที่โลกจะเปลี่ยนแปลงเข้าสู่ศตวรรษ ที่ 21 ซึ่งจะมีการเปลี่ยนแปลงอย่างมาก ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ การเมืองการปกครอง สังคมและวัฒนธรรม วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวจะมีผลกระทบต่อการบริหารและการจัดการศึกษาของประเทศ รวมทั้งบทบาทหน้าที่ของศึกษานิเทศก์จังหวัดด้วย ดังนั้น ศึกษานิเทศก์จังหวัดในฐานะที่เป็นผู้บริหารการศึกษาระดับสูงของจังหวัด จะต้องเป็นผู้ที่มีคุณลักษณะที่เหมาะสม และสอดคล้องกับสภาพการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้น จึงจะสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ อันเป็นคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของศึกษานิเทศก์จังหวัดในทศวรรษหน้าที่ต้องการศึกษาในการวิจัยครั้งนี้ ซึ่งผลการวิจัยจะเป็นประโยชน์ต่อการบริหารงานบุคคลของกระทรวงศึกษานิเทศก์ และการพัฒนาการศึกษาของส่วนรวม โดยมีจุดมุ่งหมายของการวิจัย กล่าวคือ

จุดมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อกำหนดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของศึกษานิเทศก์จังหวัดในทศวรรษหน้า (ค.ศ.1995-2005)
2. เพื่อศึกษามโนทัศน์หน้าที่ที่ควรจะเป็นของศึกษานิเทศก์จังหวัดในทศวรรษหน้า (ค.ศ.1995-2005)

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงอนาคต โดยใช้เทคนิคการวิจัยทั้งเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ มีขั้นตอนการวิจัย ดังนี้

1. ขั้นศึกษาแนวคิดและข้อมูลที่เกี่ยวข้อง เป็นการศึกษาแนวคิดและข้อมูลที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำไปประกอบการพิจารณากำหนดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของศึกษานิเทศก์ในทศวรรษหน้าโดยการศึกษาเอกสาร

2. ขั้นศึกษาเพื่อกำหนดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของศึกษานิเทศก์เบื้องต้น เป็นการศึกษาเพื่อสร้างภาพอนาคตเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของศึกษานิเทศก์ในทศวรรษหน้า โดยวิธีการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรอบรู้หรือประสบการณ์เกี่ยวกับตำแหน่งศึกษานิเทศก์ และมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ การเมืองการปกครอง สังคมวัฒนธรรม วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และการจัดการศึกษาที่จะเกิดขึ้นในอนาคต จำนวน 20 คน

ในการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยได้นำแบบสัมภาษณ์ ซึ่งมีลักษณะเป็นการสัมภาษณ์แบบเปิดและไม่ชี้นำ ไปสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ ทั้ง 20 คน ด้วยตนเองแล้วจดบันทึกไว้ในแบบบันทึกและเครื่องบันทึกเสียง แล้วนำข้อมูลที่ได้อภิปรายกัน โดยวิธีวิเคราะห์เนื้อหา ประมวลสรุปความคิดเห็น กำหนดเป็นบทบาทหน้าที่และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของศึกษานิเทศก์ในทศวรรษหน้าเบื้องต้น

3. ขั้นศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของศึกษานิเทศก์ เป็นการศึกษาความคิดเห็นของศึกษานิเทศก์และผู้เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานของศึกษานิเทศก์จังหวัดว่ามีความเห็นด้วยกับบทบาทหน้าที่และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของศึกษานิเทศก์ จากการศึกษาตามขั้นตอนที่ผ่านมาในระดับใด

วิธีการศึกษาในขั้นตอนนี้ ผู้วิจัยได้นำบทบาทหน้าที่และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของศึกษานิเทศก์ในทศวรรษหน้าที่กำหนดขึ้นเบื้องต้น มาสร้างเป็นแบบสอบถาม แล้วนำไปหาความเที่ยงตรงโดยการตรวจสอบของผู้เชี่ยวชาญ แล้วหาความเชื่อมั่นโดยนำไปทดลองใช้แล้วคำนวณหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามแต่ละตอน และทั้งฉบับ และหาค่าอำนาจจำแนกแต่ละข้อแล้วจึงนำไปเก็บข้อมูลจากกลุ่มศึกษานิเทศก์จังหวัด จำนวน 30 คน และกลุ่มผู้เกี่ยวข้อง ซึ่งเป็นผู้บังคับบัญชา 30 คน ผู้บริหารการศึกษาในส่วนภูมิภาค 30 คน และผู้ใต้บังคับบัญชา 30 คน รวมเป็นกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 120 คน ได้รับแบบสอบถามคืนมา 118 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 98.33

ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามนำไปวิเคราะห์ด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS-PC+ คำนวณหาค่าสถิติ คือ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

เพื่อนำไปพิจารณาหาความเห็นด้วย และกำหนดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของศึกษานิเทศก์จังหวัด
ในทศวรรษหน้าต่อไป

4. ขึ้นกำหนดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของศึกษานิเทศก์จังหวัดขั้นสุดท้าย ในขั้นนี้ได้นำ
ข้อมูลความคิดเห็นจากศึกษาความคิดเห็น เกี่ยวกับบทบาทหน้าที่และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของ
ศึกษานิเทศก์จังหวัดในทศวรรษหน้า ของกลุ่มศึกษานิเทศก์จังหวัดและกลุ่มผู้เกี่ยวข้อง มาอภิปราย
และสรุปเป็นคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของศึกษานิเทศก์จังหวัดในทศวรรษหน้า

สรุปผล

การนำเสนอสรุปผลของการวิจัยครั้งนี้ ได้นำผลจากการศึกษาความคิดเห็นของ
ศึกษานิเทศก์จังหวัดและผู้เกี่ยวข้อง เกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์และบทบาทหน้าที่ของศึกษานิเทศก์
จังหวัดในทศวรรษหน้า โดยได้นำคุณลักษณะที่พึงประสงค์และบทบาทหน้าที่รายการที่มีความเห็นด้วย
ในระดับมากและมากที่สุด หรือมีค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นตั้งแต่ 3.50 ขึ้นไป มากำหนดเป็น
คุณลักษณะที่พึงประสงค์และบทบาทหน้าที่ของศึกษานิเทศก์จังหวัดในทศวรรษหน้า ผลการศึกษาสรุป
ได้ ดังนี้

คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของศึกษานิเทศก์จังหวัดในทศวรรษหน้า

คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของศึกษานิเทศก์จังหวัดในทศวรรษหน้า แบ่งได้เป็น 4 ด้าน
มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ รวม 60 รายการ คือ

1. คุณลักษณะด้านบุคลิกภาพ ประกอบด้วย (1) เป็นคนทันสมัย ไม่รู้ ไม่เรียน
จนทวนหาความรู้ให้ทันการเปลี่ยนแปลงของโลกอยู่เสมอ (2) เป็นคนมีเกียรติ น่าเชื่อถือ
น่าคบและเป็นตัวอย่างของคนดีได้ (3) เป็นนักประชาธิปไตย ใจกว้าง รู้จักยอมรับฟังความ
คิดเห็นของคนอื่น รวมทั้งความคิดเห็นของประชาชนในท้องถิ่น (4) มีความเสียสละ เห็น
ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตน (5) มีความมุ่งมั่นต่อความสำเร็จของงานสูง และมีความ
สำนึกรับผิดชอบต่อนหน้าที่ (6) มีความคิดริเริ่มและพลังสร้างสรรค์สูง (7) มีความเป็นมิตร
ยิ้มแย้มแจ่มใส คบง่าย ปิดเผย ไม่ถือตัว (8) มีความจริงใจ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และเห็นอก
เห็นใจผู้อื่น (9) มีความหนักแน่น คิดอย่างมีหลักการ และมีเหตุผล (10) มีเจตคติยอมรับ
การเปลี่ยนแปลง ตั้งตัวต่อการพัฒนาและการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ (12) มีความสุภาพอ่อนโยน
และมีมารยาทสังคมดี (13) มีความกระตือรือร้น กระฉับกระเฉง ตั้งตัวอยู่เสมอ และมีความ

ยืดหยุ่นและสามารถปรับตัวให้สอดคล้องกับสถานการณ์ต่าง ๆ ได้ดี (14) มีความรู้กว้างขวาง ทางด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม ระเบียบราชการและพิธีการต่าง ๆ และ (15) มีความมั่นใจสูง และมีความเป็นตัวของตัวเอง

2. คุณลักษณะด้านภาวะผู้นำ ประกอบด้วย (1) มีความสามารถในการตัดสินใจ โดยใช้ข้อมูลและเหตุผลที่เหมาะสม (2) เป็นผู้มีบารมี โดยมีคุณธรรม และมีความรู้ความสามารถเป็นที่ยอมรับ (3) มีมนุษยสัมพันธ์สูง รู้จักคนมาก สามารถติดต่อสมาคมกับคนอื่นได้ดี (4) มีความสามารถจูงใจให้คนทำงาน ทำให้ผู้ร่วมงานมีความพอใจในการทำงาน (5) มีความสามารถในการสร้างทีมงาน พัฒนาทีมงานให้มีประสิทธิภาพอยู่เสมอ (6) ทำงานเป็นทีม หรือคณะได้ สามารถทำงานกับผู้อื่นได้ดี (7) มีความสามารถในการติดต่อสื่อสารกับหน่วยงานและบุคคล (8) มีความสามารถในการปกครองบังคับบัญชา สร้างน้ำใจ และความยุติธรรมให้เกิดขึ้นในหน่วยงาน (9) มีความสามารถในการแสวงหาบุคคลที่มีความรู้ความสามารถมาร่วมปฏิบัติงาน (10) มีความสามารถในการกระจายอำนาจและมอบหมายงานให้ผู้อื่นปฏิบัติ และ (11) มีรูปแบบการเป็นผู้นำของตนเอง สามารถแสดงบทบาทตามสถานการณ์ได้อย่างเหมาะสม (12) มีความสามารถชี้แนะ นำและเสนอแนะแนวทางการดำเนินงานด้านการศึกษาแก่ผู้บริหารการศึกษา หรือผู้อื่นได้

3. คุณลักษณะด้านทักษะทางการบริหาร ประกอบด้วย (1) มีทักษะในการแสวงหาความรู้ ข้อมูลใหม่ ๆ และการเรียนรู้ตลอดชีวิต รวมทั้งเป็นนักคิด นักอ่านและนักฟังที่ดี (2) มองการณ์ไกลและสามารถคาดคะเนแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงได้ ตลอดจนรู้แนวทางที่จะปรับตัวให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงได้ (3) มีเจตคติที่ดีต่อการนำเครื่องมือเครื่องใช้และเทคโนโลยีสมัยใหม่ มาใช้ในการบริหารงาน (4) มีความสามารถในการดำเนินงานให้มีข้อมูลในทุก ๆ ด้าน ทั้งที่เป็นแนวคิด ปัญหาและความต้องการ และสามารถนำมาใช้ในการปฏิบัติงานได้ (5) มีความสามารถในการแก้ปัญหาและข้อขัดแย้งที่เกิดขึ้นในการปฏิบัติงานโดยยึดประโยชน์ของท้องถิ่นหรือส่วนรวมเป็นเป้าหมาย (6) มีความสามารถในการประสานงาน สร้างความร่วมมือและระดมสรรพกำลัง ตลอดจนทรัพยากรมาใช้ในการปฏิบัติงาน (7) มีความรู้และสามารถในการใช้ภาษาไทยได้ดี ทั้งการพูดและการเขียน (8) มีความสามารถในการเชิงคิดริเริ่ม พัฒนาและปรับปรุงงาน ตลอดจนแสวงหาวิธีการใหม่ ๆ มาใช้ในการปฏิบัติงานให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง (9) มีความสามารถและทักษะในการวิเคราะห์ และสังเคราะห์อย่างเป็นระบบ

(10) มีความสามารถในการดำเนินการประชุม (11) มีความสามารถในการนำหลักการหรือทฤษฎีทางวิชาการมาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงาน (12) มีความสามารถในการประชาสัมพันธ์ โดยมีความรู้ความเข้าใจและสามารถดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ (13) รู้วิธีการและสามารถหาทางที่จะดำเนินงานให้เกิดผลสำเร็จได้อย่างแท้จริง (14) มีความสามารถในการเลือกดำเนินงานที่จะทำให้เกิดการพัฒนาและเกิดประโยชน์ต่อส่วนรวม (15) สามารถส่งเสริมให้ผู้บังคับบัญชาใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่มาเป็นเครื่องมือในการปฏิบัติงานได้ (16) มีความสามารถและทักษะในการวางแผนยุทธศาสตร์ (17) มีความสามารถปฏิบัติงานด้วยตัวเองให้ประสบความสำเร็จได้ (18) มีความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษได้ดี ทั้งการพูดและการเขียน และ (19) มีความรู้และความสามารถในการใช้ภาษาถิ่นที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานได้

4. คุณลักษณะด้านวิชาชีพ ประกอบด้วย (1) มีเจตคติที่ดีต่อการปฏิบัติงานในหน้าที่และความรับผิดชอบของตนเอง (2) มีความเป็นผู้นำทางการศึกษา โดยมีความรู้ในหลักการและแนวคิดทางการศึกษาเกี่ยวกับหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน และการวัดและประเมินผล การศึกษา (3) มีความรู้อย่างลึกซึ้งทางด้านการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม (4) มีประสบการณ์ความรู้ความชำนาญทางการบริหาร หรือการบริหารการศึกษา (5) มีความรู้และความสามารถในการจัดองค์การ การดำเนินงานตามกระบวนการบริหาร และการพัฒนางานให้เกิดประสิทธิภาพยิ่งขึ้น (6) เป็นนักบริหารการศึกษาระดับสูงเทียบเท่ารองอธิบดี (7) เป็นนักบริหารและนักจัดการที่สามารถบริหารงานได้อย่างกว้างขวาง รวมทั้งการบริหารงานเชิงธุรกิจ (8) ได้รับการเลือกสรรและฝึกอบรมให้เป็นนักบริหารการศึกษาตามกระบวนการที่กำหนด (9) มีความรู้ และความสามารถในการเป็นผู้นำเทศก์ และชี้แนะทางการศึกษา (10) มีความรอบรู้เกี่ยวกับท้องถิ่นที่ตนปฏิบัติงานเป็นอย่างดี (11) มีการศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญาโท และมีคุณวุฒิทางด้านการบริหารการศึกษา (12) ได้รับการสรรหาจากคนที่เหมาะสมในจังหวัด เพื่อให้ได้เป็นตัวแทนของท้องถิ่นอย่างแท้จริง (13) เป็นสมาชิกสมาคมวิชาชีพทางการบริหารการศึกษา และ (14) มีประสบการณ์ทางการสอนในระดับประถมศึกษาหรือมัธยมศึกษา

บทบาทหน้าที่ของศึกษานิเทศก์ในทศวรรษหน้า

บทบาทหน้าที่ของศึกษานิเทศก์ในทศวรรษหน้า แบ่งได้เป็น 8 ด้าน มีบทบาทหน้าที่รวม 59 รายการ คือ

1. ด้านการอำนวยความสะดวกการศึกษา การศาสนา และการวัฒนธรรม ประกอบด้วย

(1) ดำเนินการให้มีการนำนโยบายการจัดการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการไปปฏิบัติในจังหวัด โดยผ่านคณะกรรมการการศึกษา การศาสนา และการวัฒนธรรม (2) ส่งเสริมและสนับสนุน ท้องถิ่น ชุมชนและเอกชนในการดำเนินงานการศึกษา การศาสนา และการวัฒนธรรมให้ สอดคล้องและสนองความต้องการของท้องถิ่น (3) ชี้แนะและเสนอแนะแนวทางในการจัด การศึกษา การศาสนา และการวัฒนธรรมของจังหวัด (4) ช่วยเหลือแก้ไขข้อขัดแย้งที่เกิดขึ้น ในการดำเนินงาน (5) กำหนดแนวทางพัฒนาการศึกษา การศาสนา และการวัฒนธรรม ของ จังหวัด (6) อำนวยความสะดวก ช่วยเหลือและสนับสนุน การดำเนินงานของหน่วยงานและ สถานศึกษาในจังหวัด (7) เป็นผู้นำในการปรับเปลี่ยนแนวทางการดำเนินงานการศึกษา การ ศาสนา และการวัฒนธรรม ไปในทางที่เหมาะสมกว่าเดิม (8) ดำเนินการแก้ไขปัญหาด้าน การศึกษา การศาสนา และการวัฒนธรรมของจังหวัด (9) กำหนดยุทธวิธีในการจัดการศึกษาเพื่อ พัฒนาคุณภาพชีวิต และช่วยเหลือแก้ไขปัญหาดังกล่าวของสังคม และ (10) ดำเนินการในการใช้หลักการ และเหตุผลทางการศึกษา เพื่อลดแรงกดดันทางการเมือง หรือสังคมที่มีต่อการศึกษา

2. ด้านการดำเนินงานบริหารการศึกษา การศาสนา และการวัฒนธรรม

ประกอบด้วย (1) ประสานงานการจัดการศึกษา การศาสนา และการวัฒนธรรมในจังหวัด ระหว่างหน่วยงานระดับสูง กับหน่วยงานผู้ปฏิบัติ ท้องถิ่นและชุมชน (2) ประชาสัมพันธ์สร้าง ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินงานการศึกษา การศาสนา และการวัฒนธรรม ให้เกิดขึ้นกับ บุคลากรทางการศึกษาและประชาชนทั่วไป (3) ระดมสรรพกำลัง ทรัพยากรและแนวคิดเพื่อ ช่วยเหลือการดำเนินงานการศึกษา การศาสนา และการวัฒนธรรมของจังหวัด (4) ประสาน กิจกรรมการดำเนินงานทางการศึกษาทุกระดับ รวมทั้งการศาสนา และการวัฒนธรรมในจังหวัด ให้เป็นไปในแนวทางเดียวกัน (5) สร้างทีมงาน และความร่วมมือร่วมใจ ให้เกิดขึ้นในการ ดำเนินงานการศึกษา การศาสนา และการวัฒนธรรมของจังหวัด (6) บูรณาการงานพัฒนา และงานของกระทรวงศึกษาธิการในจังหวัดให้สอดคล้องกลมกลืนกัน และ (7) สร้างเครือข่าย การดำเนินงานการศึกษา การศาสนา และการวัฒนธรรมในจังหวัด

3. ด้านการดำเนินงานศูนย์ข้อมูลสารสนเทศ และการวางแผนการศึกษา

ประกอบด้วย (1) ดำเนินงานเพื่อเป็นศูนย์กลางข้อมูลสารสนเทศทางการศึกษา การศาสนา และการวัฒนธรรม ของจังหวัด (2) รวบรวม เผยแพร่สถิติ และผลการดำเนินงานทางการ ศึกษา การศาสนา และการวัฒนธรรม ของจังหวัดประจำปี (3) บริการและเผยแพร่ ข้อมูล ข่าวสารที่ทันสมัยให้แก่หน่วยงาน สถานศึกษาและบุคลากรทางการศึกษา (4) รวบรวมปัญหาและ

ความต้องการทางการศึกษา การศาสนา และการวัฒนธรรม ของประเทศ จังหวัด และท้องถิ่น เผยแพร่ให้หน่วยงาน สถานศึกษาในการดำเนินงาน (5) รวบรวมข้อมูลการเปลี่ยนแปลงทาง เศรษฐกิจ สังคมและการเมืองการปกครองเพื่อนำมาเป็นข้อมูลในการดำเนินงาน ให้ทันต่อการ เปลี่ยนแปลง (6) เป็นผู้นำในการดำเนินการวางแผนยุทธศาสตร์ เพื่อพัฒนาการศึกษา การ ศาสนา และการวัฒนธรรมของจังหวัด (7) ดำเนินการวางแผนและจัดตั้งงบประมาณในการ วางแผนพัฒนาการศึกษา การศาสนา และการวัฒนธรรมของจังหวัดประจำปี และ (8) ร่วมมือ และช่วยเหลือหน่วยงาน และสถานศึกษา ให้สามารถวางแผนยุทธศาสตร์ เพื่อพัฒนาตนเองได้

4. ด้านการกำกับ ดูแลการดำเนินงานการศึกษา การศาสนา และการวัฒนธรรม ในความรับผิดชอบของกระทรวงศึกษาธิการ ประกอบด้วย (1) ช่วยเหลือผู้ตรวจราชการ กระทรวงศึกษาธิการในการตรวจราชการภายในจังหวัด (2) ดำเนินงานในฐานะเป็นผู้แทน กระทรวงศึกษาธิการในการตรวจราชการของกระทรวงศึกษาธิการในจังหวัด (3) กำกับ ดูแล การดำเนินงานตามนโยบาย และทิศทางการจัดการศึกษา การศาสนา และการวัฒนธรรม ในภาพรวมของจังหวัด (4) ประสานงานและร่วมมือกับหน่วยงานต้นสังกัด ติดตามผล การดำเนินงานของหน่วยงาน สังกัดกระทรวงศึกษาธิการในจังหวัด และ (5) กำกับ ดูแล การดำเนินงานของหน่วยงาน สถานศึกษาสังกัดกระทรวงศึกษาธิการในจังหวัดแทนปลัดกระทรวง ศึกษาธิการ

5. ด้านการดำเนินงานเพื่อส่งเสริมงานวิชาการ ประกอบด้วย (1) ดำเนินการ เกี่ยวกับการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของจังหวัด (2) ดำเนินการวิจัยและพัฒนา เพื่อแก้ปัญหา และส่งเสริมการดำเนินงานด้านการศึกษา การศาสนา และการวัฒนธรรม ของจังหวัด ท้องถิ่น และชุมชน (3) ดำเนินการเพื่อช่วยเหลือ ส่งเสริม สนับสนุนสถานศึกษาในจังหวัด และ หน่วยงานท้องถิ่น จัดกิจกรรมทางด้านวิชาการโดยให้บริการข้อมูล ข่าวสาร เสนอแนวคิด ใหม่ ๆ และจัดประชุมสัมมนาทางวิชาการ เป็นต้น (4) ประสานงานและช่วยเหลือท้องถิ่น ในการจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับแนวทางของหลักสูตร (5) ดำเนินการและส่งเสริม ให้หน่วยงาน สถานศึกษามีการติดตามคุณภาพและประสิทธิภาพของการศึกษาอย่างถูกต้องตามหลัก วิชาการ (6) ส่งเสริมให้สถานศึกษา ครู อาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา นำแนวคิด เกี่ยวกับความเป็นสากลมาใช้ในการปฏิบัติงาน และ (7) แนะนำให้ความช่วยเหลือเกี่ยวกับการ จัดองค์การตามหลักการบริหารองค์การแก่หน่วยงานและสถานศึกษาในจังหวัด

6. ด้านการดำเนินกิจกรรมเพื่อพัฒนาการศึกษา การศาสนา และการวัฒนธรรม

ประกอบด้วย (1) ช่วยเหลือผู้ว่าราชการจังหวัดเกี่ยวกับงานการศึกษา การศาสนา และการวัฒนธรรมของจังหวัด และพัฒนาองค์การ ระบบงานและบุคลากรของสำนักงานศึกษาธิการจังหวัด ให้ทันสมัย และสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลง (3) ร่วมมือกับจังหวัดและหน่วยงานในจังหวัด ดำเนินการพัฒนาศึกษา การศาสนา และการวัฒนธรรมของจังหวัด (4) และดำเนินการแก้ไขปัญหา และพัฒนาการศึกษา การศาสนา และการวัฒนธรรมในจังหวัดที่ไม่มีหน่วยงานได้รับผิดชอบ (5) ส่งเสริมและสร้างโอกาสให้เด็ก เยาวชน และประชาชน ตลอดจนผู้ด้อยโอกาสในท้องถิ่น ได้รับการศึกษาตามความสามารถ รวมทั้งการศึกษาตลอดชีวิต (6) ร่วมกับสำนักพัฒนาการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ประจำเขตการศึกษา พัฒนาการศึกษา การศาสนา และการวัฒนธรรมในเขตการศึกษา (7) ดำเนินงานร่วมกับหน่วยงาน สถานศึกษา องค์กรท้องถิ่น ชุมชน และเอกชนในการแก้ปัญหา และพัฒนาการศึกษา การศาสนา และการวัฒนธรรมของ จังหวัดให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลง (8) ดำเนินการเพื่อส่งเสริมความเป็นเอกลักษณ์ของ ชาติ (9) รณรงค์ และส่งเสริมการจัดการศึกษา เพื่อสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองที่เหมาะสม ให้เกิดขึ้นกับประชาชนในท้องถิ่น (10) ดำเนินการสร้างความเป็นธรรมและส่งเสริมให้ นวัตกรรมมาใช้กับครู อาจารย์และบุคลากรทางการศึกษาในจังหวัด (11) รณรงค์และ ส่งเสริมให้มีการปรับปรุงและแก้ไขสภาพแวดล้อมของสังคม และ (12) ดำเนินการเพื่อ ส่งเสริมเรื่องใดเรื่องหนึ่งให้เป็นไปตามความต้องการของรัฐ

7. ด้านการปฏิบัติงานแทนกรมหรือหน่วยงานที่ไม่มีผู้ปฏิบัติในจังหวัด ประกอบด้วย

(1) ดำเนินงานและร่วมมือกับวัดและองค์กรที่เกี่ยวข้อง ส่งเสริมและสนับสนุนงานด้านศาสนา (2) ดำเนินงาน และส่งเสริม สนับสนุนงานด้านศิลปวัฒนธรรม (3) ดำเนินงานและส่งเสริม สนับสนุนการจัดการศึกษาเอกชน (4) ดำเนินงานครูสภาในจังหวัด (5) ดำเนินงานเพื่อ ส่งเสริมการกีฬา พละนันทน์ การลูกเสือ และยุวกาชาด (6) ช่วยเหลือการดำเนินงานของ คณะกรรมการข้าราชการครู (ก.ค.) ในจังหวัด

8. ด้านการดำเนินงานเกี่ยวกับคณะกรรมการการศึกษา การศาสนา และการ วัฒนธรรมจังหวัด (ศสว.จ.) ประกอบด้วย (1) นำเสนอข้อมูลให้แก่คณะกรรมการการศึกษา การศาสนา และการวัฒนธรรมจังหวัด เพื่อตัดสินใจดำเนินงานตามอำนาจหน้าที่ (2) ดำเนิน งานและส่งเสริมให้คณะกรรมการการศึกษา การศาสนา และการวัฒนธรรมจังหวัดปฏิบัติงานตาม อำนาจหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ (3) ประสานความคิดและความต้องการของผู้แทนกรม ต่าง ๆ ในจังหวัด เพื่อนำเข้าสู่การพิจารณาของคณะกรรมการการศึกษา การศาสนา และการ

วัฒนธรรมจังหวัด และ (4) เป็นเลขานุการของคณะกรรมการการศึกษา การศาสนา และการวัฒนธรรมจังหวัด

อภิปรายผล

ในการอภิปรายผล ได้นำเสนอเป็น 2 ตอน คือ ตอนที่ 1 คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของศึกษานิเทศก์ในทศวรรษหน้า และตอนที่ 2 บทบาทหน้าที่ของศึกษานิเทศก์ในทศวรรษหน้า โดยการอภิปรายแต่ละตอนได้นำผลการวิจัยหรือข้อค้นพบมาพิจารณาคือ (1) ความเหมาะสมและความสอดคล้องกับสภาพการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นในอนาคต 10 ปีข้างหน้า หรือในทศวรรษหน้า และ (2) ความเป็นไปได้เพื่อพิจารณาประกอบกับปัจจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง และการเอื้ออำนวยต่อการบริหารงานตามบทบาทหน้าที่ของศึกษานิเทศก์จังหวัด ทั้งนี้เพื่อให้สามารถตอบคำถามและ เป็นไปตามจุดมุ่งหมายของการวิจัย

ตอนที่ 1 คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของศึกษานิเทศก์ในทศวรรษหน้า

คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของศึกษานิเทศก์ในทศวรรษหน้าที่ค้นพบจากการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย คุณลักษณะ 4 ด้าน ซึ่งจะได้นำมาอภิปรายเป็นด้าน ๆ ตามลำดับของระดับความคิดเห็นที่มีความสอดคล้องสูง ดังนี้

1. คุณลักษณะด้านบุคลิกภาพ
2. คุณลักษณะด้านภาวะผู้นำ
3. คุณลักษณะด้านทักษะทางการบริหาร
4. คุณลักษณะด้านวิชาชีพ

โดยมีรายละเอียดในการอภิปราย ดังนี้

1. คุณลักษณะด้านบุคลิกภาพ

จากผลการวิจัยพบว่า คุณลักษณะด้านบุคลิกภาพ เป็นด้านที่ศึกษานิเทศก์จังหวัดและ ผู้เกี่ยวข้องมีความเห็นด้วยกับผู้ที่ทรงคุณวุฒิสูงเป็นลำดับแรก คุณลักษณะด้านนี้ประกอบด้วย คุณลักษณะที่พึงประสงค์ 15 ประการ คือ พัฒนาตนเองให้เป็นคนทันสมัย ใฝ่รู้ ใฝ่เรียน ขวนขวายหาความรู้ให้ทันการเปลี่ยนแปลงของโลกอยู่เสมอ เป็นคนมีเกียรติ น่าเชื่อถือ น่าคบ และเป็นตัวอย่างของคนดีได้ เป็นนักประชาธิปไตย ใจกว้าง รู้จักยอมรับฟังความคิดเห็นของคนอื่น รวมทั้งความคิดเห็นของประชาชนในท้องถิ่น มีความเสียสละเห็นประโยชน์ส่วนรวมมากกว่า

ประโยชน์ส่วนตน มีความมุ่งมั่นต่อความสำเร็จของงานสูง และมีความสำนึกรับผิดชอบต่อหน้าที่ มีความคิดริเริ่มและพลังสร้างสรรค์สูง และมีความเป็นมิตร ยิ้มแย้มแจ่มใส คบง่าย เปิดเผย ไม่ถือตัว รวมทั้งมีความจริงใจ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และเห็นอกเห็นใจผู้อื่น มีความหนักแน่น คติอย่างมีหลักการและมีเหตุผล มีเจตคติยอมรับการเปลี่ยนแปลง ตื่นตัวต่อการพัฒนา และการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ มีความสุภาพอ่อนโยน และมีมารยาทสังคมดี มีความกระตือรือร้น กระฉับกระเฉง ตื่นตัวอยู่เสมอ มีความยืดหยุ่นและสามารถปรับตัวให้สอดคล้องกับสถานการณ์ต่าง ๆ ได้ดี มีความรู้กว้างขวางทางด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม ระเบียบราชการและพิธีการต่าง ๆ และมีความมั่นใจสูง และมีความเป็นตัวของตัวเอง

บุคลิกภาพเป็นคุณลักษณะพื้นฐานของบุคคลที่ช่วยให้เห็นคุณสมบัติประจำตัวของบุคคลนั้น ๆ เป็นคุณลักษณะสำคัญที่นำไปสู่การพัฒนาคุณลักษณะด้านอื่น ๆ บุคลิกภาพของศึกษาธิการจังหวัดที่ค้นพบจากการวิจัย จึงถือได้ว่าเป็นคุณลักษณะพื้นฐานที่สำคัญที่สุด ซึ่งคาดว่าจะจะเป็นเหตุผลหนึ่งที่ทำให้ระดับความคิดเห็นมีความสอดคล้องสูงเป็นลำดับแรกของคุณลักษณะทั้ง 4 ด้าน โดยมีระดับความสอดคล้องอยู่ในเกณฑ์มากที่สุด เมื่อพิจารณาคุณลักษณะที่ค้นพบทั้ง 15 ประการแล้วสามารถจำแนกคุณลักษณะด้านบุคลิกภาพของศึกษาธิการจังหวัดดังกล่าวได้เป็น 2 จำพวก คือ บุคลิกภาพที่เกี่ยวข้องกับลักษณะประจำตัว ได้แก่ ความเป็นคนทันสมัย ความน่าเชื่อถือ ความเป็นนักประชาธิปไตย ความเสียสละ ความเป็นมิตร ความสุภาพอ่อนโยน และความเป็นตัวของตัวเอง และคุณลักษณะที่เกี่ยวกับงาน ได้แก่ ความมุ่งมั่นต่อความสำเร็จ ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ความมีเหตุผล ความยอมรับการเปลี่ยนแปลง ความยืดหยุ่น ความเป็นคนรู้กว้าง และความเป็นตัวของตัวเอง

คุณลักษณะที่เป็นบุคลิกภาพของศึกษาธิการจังหวัดในทศวรรษหน้าที่ค้นพบดังกล่าวข้างต้น เป็นคุณลักษณะพื้นฐานที่จะช่วยให้ผู้บริหารหรือผู้ปฏิบัติงานประสบความสำเร็จในการปฏิบัติงาน ซึ่งสอดคล้องกับความคิดเห็นของนักวิชาการ หรือนักบริหารที่มีชื่อเสียงและประสบความสำเร็จในการบริหาร กล่าวคือ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเห็นว่า ปัจจัยแห่งความสำเร็จของการทำงานอย่างหนึ่งคือ การมีความรอบรู้และมีความคิดกว้างไกล (กนก วงษ์ตระหง่าน. 2531 : 33) และ อำนาจ วิรวัตร (2535 : 194-199) เห็นว่าคุณสมบัติส่วนหนึ่งที่จะช่วยให้ประสบความสำเร็จในชีวิตการทำงานคือ ความเป็นผู้ริเริ่มสร้างสรรค์ เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น โดยมีจิตสำนึกอยู่เสมอว่า วิทยาการต่าง ๆ ในโลกก้าวหน้าและเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ต้องตื่นตัว ปรับปรุง เปลี่ยนแปลงให้ทันเหตุการณ์และการเปลี่ยนแปลงของโลกและความ

เป็นผู้เคารพนับถือความคิดเห็นของผู้อื่น เช่นเดียวกับความคิดเห็นของ ดนัย เทียนพูลิ. (2536 : 203-206) ที่เห็นว่า ผู้บริหารระดับสูงต้องมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ สามารถยืดหยุ่นวิธีการเพื่อความสำเร็จของงาน และค้นคว้าวิธีทำงานที่มีประสิทธิภาพ และวิศิษฐ์ พัทธน์ภิญโญพงศ์ (2535 : 38-39) ที่เห็นว่า คุณลักษณะของผู้บริหารที่สำคัญส่วนหนึ่ง คือ การเรียนรู้เพิ่มเติมอยู่ตลอดเวลา มีความเสียสละและให้ความช่วยเหลือเพื่อนร่วมงาน รวมทั้งความคิดเห็นของพระเทพรัตนโมลี (2537 : 20) ที่กล่าวว่า คุณธรรมของผู้นำจะต้องเป็นผู้มีความตื่นตัว แสวงหาความรู้ให้ทันต่อเหตุการณ์อยู่เสมอ

สำหรับคุณลักษณะที่ค้นพบจากการวิจัยเกี่ยวกับการมีความเชื่อมั่นสูง และมีความเป็นตัวของตัวเอง มีความมุ่งมั่นต่อความสำเร็จของงานสูง และมีความสำนึกรับผิดชอบต่อหน้าที่ ก็เป็นคุณลักษณะที่จำเป็นสำหรับผู้ปฏิบัติงานในทศวรรษหน้าเช่นกัน เนื่องจากสภาพการบริหารและการจัดการศึกษาใน 10 ปีข้างหน้า จะมีความหลากหลาย และเปลี่ยนแปลงตามกระแสโลกาภิวัตน์อยู่ตลอดเวลา ทำให้ปัญหาและอุปสรรคเกิดขึ้นมากมาย การมีความเชื่อมั่นสูง สำนึกรับผิดชอบต่อหน้าที่ และมีความมุ่งมั่นที่จะทำงานให้สำเร็จ จะช่วยให้ไม่ทอดทิ้งหน้าที่ความรับผิดชอบ ขวนขวายหาทางปฏิบัติงานให้สำเร็จ ซึ่งเป็นจิตลักษณะของผู้ประสบความสำเร็จในการปฏิบัติงาน ตามทฤษฎีต้นไม้จริยธรรมของ ดวงเดือน พันธมนาวิน (2531 : 21-35) ที่กล่าวว่า ปัจจัยสำคัญส่วนหนึ่งของผู้ประสบความสำเร็จในการทำงาน คือ การมีบุคลิกภาพ เชื่ออำนาจในตนเองและมีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูง กล่าวได้ว่า คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของศึกษานิเทศก์ที่ค้นพบนี้เป็นคุณลักษณะที่จะช่วยให้การปฏิบัติงานของศึกษานิเทศก์ในทศวรรษหน้าประสบความสำเร็จได้

เมื่อพิจารณาถึงความสอดคล้องของคุณลักษณะด้านบุคลิกภาพ กับสภาพการณ์ด้านต่าง ๆ ในทศวรรษหน้าแล้ว จะเห็นว่า คุณลักษณะดังกล่าวเป็นพื้นฐานสำคัญที่จะทำให้ศึกษานิเทศก์จังหวัดสามารถดำเนินงานตามบทบาทหน้าที่ได้เหมาะสมและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น กล่าวคือ สภาพการณ์ในทศวรรษหน้า สังคมไทยจะมีการเปลี่ยนแปลงตามสังคมโลกอยู่ตลอดเวลา (สิปปนนท์ เกตุทัต. 2535 : 8) ซึ่งจะมีลักษณะเป็นสังคมชาวโลกที่มีความหลากหลายสลับซับซ้อน รวมทั้งการบริหารและการจัดการทางการศึกษา จะมีการประสานงาน ระดมสรรพกำลัง และเปิดโอกาสให้ท้องถิ่น ชุมชน และเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้น ดังนั้นความเป็นคนทันสมัย ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ความยอมรับการเปลี่ยนแปลง ความยืดหยุ่นและความรู้กว้าง จะเอื้อต่อการดำเนินงานในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา และมีความหลากหลายได้ และความน่าเชื่อถือ ความเป็น

ประชาธิปไตย ความเสียสละ ความเป็นมิตร และความสุภาพอ่อนโยน ก็จะทำให้ได้รับการยอมรับและสามารถปฏิบัติงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างราบรื่น รวมทั้งความมุ่งมั่นต่อความสำเร็จ ความมีเหตุผล และความเป็นตัวของตัวเอง ก็จะเอื้อต่อการทำงานกับผู้อื่นให้สำเร็จได้ดีเช่นกัน

สำหรับความสอดคล้องหรือเอื้ออำนวยต่อการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของศึกษาธิการจังหวัดในทศวรรษหน้านั้น จะเห็นว่า คุณลักษณะด้านบุคลิกภาพที่คนพบนี้ จะสามารถเอื้ออำนวยให้ศึกษาธิการจังหวัดสามารถปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่หลายประการได้เหมาะสมยิ่งขึ้น เช่น การประสานงานการจัดการศึกษา การระดมสรรพกำลัง ทรัพยากรเพื่อช่วยเหลือการดำเนินงานการศึกษา การประสานกิจกรรมการดำเนินงานทางการศึกษา การกำกับดูแลการปฏิบัติงานตามนโยบาย และทิศทางการจัดการศึกษา การประสานงานและร่วมมือกับต้นสังกัดในการติดตามผลการดำเนินงานของสถานศึกษา การเป็นผู้นำในการดำเนินงานวางแผนยุทธศาสตร์ เพื่อพัฒนาการศึกษาของจังหวัด การดำเนินการวางแผนและจัดตั้งงบประมาณ การดำเนินกิจกรรมเพื่อพัฒนาการศึกษา การศาสนา และการวัฒนธรรมทุก ๆ ด้าน และการอำนวยความสะดวก การศึกษา การศาสนา และการวัฒนธรรมของจังหวัด เป็นต้น การดำเนินงานตามบทบาทหน้าที่ที่กล่าวมาข้างต้น ถ้าหากศึกษาธิการจังหวัดมีบุคลิกภาพเป็นคนทันสมัย มีความน่าเชื่อถือ มีความเป็นนักประชาธิปไตย มีความเสียสละ ความเป็นมิตร มีความสุภาพอ่อนโยน ความเป็นตัวของตัวเอง และมีความมุ่งมั่นต่อความสำเร็จของงาน มีความริเริ่มสร้างสรรค์ มีหลักการและเหตุผล มีเจตคติยอมรับการเปลี่ยนแปลง มีความยืดหยุ่น มีความรู้กว้างขวางและเป็นตัวของตัวเองก็จะช่วยให้การดำเนินงานต่างๆ ที่กล่าวมาแล้วสะดวกราบรื่นและประสบความสำเร็จได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ความสามารถในการพัฒนาตนเองให้เป็นคนทันสมัย จะทำให้ศึกษาธิการจังหวัดมีความรู้กว้างขวาง ทันต่อการเปลี่ยนแปลง และวิทยาการใหม่ๆ ที่เกิดขึ้นอยู่ตลอดเวลาตามกระแสโลกาภิวัตน์ และจะทำให้ศึกษาธิการจังหวัดมีวิสัยทัศน์ (Vision) ที่ถูกต้องและกว้างไกล นอกจากนี้ การมีเจตคติยอมรับการเปลี่ยนแปลง และมีความยืดหยุ่น ก็จะทำให้สามารถปรับตัวให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลง คุณลักษณะดังกล่าวนี้ นับเป็นคุณลักษณะจำเป็นที่ศึกษาธิการจังหวัดจะต้องมีเพิ่มขึ้นในทศวรรษหน้า

2. คุณลักษณะด้านภาวะผู้นำ

จากผลการวิจัยพบว่า คุณลักษณะด้านภาวะผู้นำ เป็นด้านที่ศึกษาธิการจังหวัดและผู้เกี่ยวข้องมีความเห็นด้วยกับผู้ที่ทรงคุณวุฒิสูงเป็นลำดับที่สาม คุณลักษณะด้านนี้ประกอบด้วย คุณลักษณะที่พึงประสงค์ 12 ประการ คือ มีความสามารถในการตัดสินใจ โดยใช้ข้อมูลและเหตุผลที่

เหมาะสม เป็นผู้มีการมีโดยมีคุณธรรม และมีความรู้ความสามารถเป็นที่ยอมรับ มีมนุษยสัมพันธ์สูง รู้จักคนมาก สามารถติดต่อสมาคมกับคนอื่นได้ดี มีความสามารถจูงใจให้คนทำงานทำให้ผู้ร่วมงานมีความพอใจในการทำงาน มีความสามารถในการสร้างทีมงาน พัฒนาทีมงานให้มีประสิทธิภาพ อยู่เสมอและทำงานเป็นทีมหรือคณะได้ สามารถทำงานกับผู้อื่นได้ดี รวมทั้งมีความสามารถในการติดต่อสื่อสารกับหน่วยงานและบุคคล มีความสามารถในการปกครองบังคับบัญชา สร้างน้ำใจ และความยุติธรรมให้เกิดขึ้นในหน่วยงาน มีความสามารถในการแสวงหาบุคคลที่มีความรู้ความสามารถมาร่วมปฏิบัติงาน มีความสามารถในการกระจายอำนาจและมอบหมายงานให้ผู้อื่นปฏิบัติ และมีรูปแบบการเป็นผู้นำของตนเอง สามารถแสดงบทบาทตามสถานการณ์ได้อย่างเหมาะสม และมีความสามารถชักนำและแนะและเสนอแนะแนวทางการดำเนินงานด้านการศึกษาแก่ผู้บริหาร การศึกษาหรือผู้อื่นได้

ภาวะผู้นำ เป็นความสามารถของผู้นำในการจูงใจให้ผู้อื่นปฏิบัติหรือทำงานให้บรรลุผลตามที่ผู้นำต้องการ ด้วยใจเต็มใจ คุณลักษณะด้านภาวะผู้นำจึงมีความจำเป็นสำหรับผู้บริหาร ไม่ว่าจะเป็นการบริหารด้านใด การบริหารงานการศึกษาของศึกษานิเทศก์ก็มีความจำเป็น ต้องอาศัยภาวะผู้นำเช่นกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งใน ทศวรรษหน้าศึกษานิเทศก์จังหวัดที่มีบทบาทหน้าที่กว้างขวาง ต้องประสานงานและร่วมมือดำเนินงานทางการศึกษา การศาสนาและการวัฒนธรรม กับหน่วยงาน สถานศึกษา ท้องถิ่นและชุมชน รวมทั้งผู้บริหาร ครู อาจารย์ ผู้นำท้องถิ่น และเอกชนเป็นจำนวนมาก และมีสภาพการบริหารและการจัดการทางการศึกษาที่หลากหลายและสลับซับซ้อน ตลอดจนการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ส่วนใหญ่จะ ไม่มีระเบียบ กฎหมาย กำหนดอำนาจหน้าที่ไว้ ดังนั้นการที่จะปฏิบัติงานให้ประสบความสำเร็จได้ก็ต้องอาศัยภาวะผู้นำเป็นปัจจัยสำคัญ ซึ่งจะสอดคล้องกับข้อมูลที่เป็นที่ประจักษ์โดยทั่วไปในขณะนี้ว่า ศึกษานิเทศก์จังหวัดที่ประสบความสำเร็จในการปฏิบัติงาน มักจะเป็นศึกษานิเทศก์จังหวัดที่มีภาวะผู้นำสูง

คุณลักษณะด้านภาวะผู้นำ ที่ค้นพบว่าเป็นคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของศึกษานิเทศก์จังหวัดในทศวรรษหน้า ทั้ง 12 ประการ ที่มีระดับความเห็นด้วยสูงเป็นลำดับแรก ได้แก่ การมีความสามารถในการตัดสินใจโดยใช้ข้อมูลและเหตุผลที่เหมาะสม การตัดสินใจเป็นหัวใจของผู้บริหาร ผู้บริหารที่ประสบความสำเร็จมักจะเป็นผู้ที่มีความสามารถในการตัดสินใจ โดยเฉพาะในทศวรรษหน้าซึ่งเป็นช่วงเวลาที่ข้อมูลสารสนเทศมีความสำคัญต่อการบริหาร การตัดสินใจในการบริหารของศึกษานิเทศก์จังหวัดจะอาศัยข้อมูลและความเป็นเหตุเป็นผลที่เหมาะสมเป็นสำคัญ ซึ่งจะสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ประถม แสงสว่าง ที่พบว่า ความคิดสุขุมรอบคอบในการตัดสินใจ เป็นคุณลักษณะของนักบริหารการศึกษาไทยที่พึงประสงค์อย่างยิ่ง

สำหรับคุณลักษณะด้านภาวะผู้นำที่มีระดับความเห็นด้วย ในเกณฑ์มากที่สุด รองลงมา ประกอบด้วย ความเป็นผู้มีบารมีโดยมีคุณธรรมและความรู้ความสามารถเป็นที่ยอมรับ ความมีมนุษยสัมพันธ์สูง รู้จักคนมาก สามารถติดต่อสมาคมกับผู้อื่นได้ดี มีความสามารถจูงใจคนให้ทำงาน ทำให้ผู้ร่วมงานมีความพอใจในการทำงาน ความสามารถในการสร้างทีมงานและพัฒนาทีมงาน ให้มีคุณภาพอยู่เสมอ มีความสามารถทำงานเป็นทีมหรือเป็นคณะได้ และสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ดี มีความสามารถในการติดต่อสื่อสารกับหน่วยงานและบุคคล มีความสามารถในการปกครองบังคับบัญชา การสร้างน้ำใจและความยุติธรรมให้เกิดขึ้นในหน่วยงาน มีความสามารถในการกระจายอำนาจและมอบหมายงานให้ผู้อื่นปฏิบัติ คุณลักษณะที่กล่าวมานี้เป็นคุณลักษณะที่ผู้บริหารหรือผู้นำจะต้องสร้างให้เกิดขึ้น เพื่อนำไปใช้ในการดำเนินงานตามบทบาทหน้าที่ เนื่องจากเป็นคุณลักษณะที่จำเป็นในการปฏิบัติงานและช่วยให้การปฏิบัติงานประสบผลสำเร็จ ตามแนวความคิดของ อำนวย วีรวรรณ (2535 : 194-199) ก็เห็นว่าผู้บริหารที่ประสบความสำเร็จ ในชีวิตการงาน จะต้องเป็นผู้ที่มีมนุษยสัมพันธ์ดี รู้จักใช้ศิลปะในการเจรจา รู้จักสร้างศรัทธา และบำรุงขวัญ เพื่อเป็นกำลังใจให้แก่ผู้ร่วมงาน ซึ่งตรงกับความคิดเห็นของ ดนัย เทียนพุมิ. (2536 : 203-206) และ วิศิษฐ์ พิพัฒน์บุญวงศ์ (2535 : 38-39) ที่เห็นว่า ผู้บริหาร ต้องเป็นผู้ที่มีมนุษยสัมพันธ์สูง และมีความสามารถในการจูงใจ

เมื่อพิจารณาถึงความเอื้ออำนาจต่อการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของศึกษาธิการจังหวัด ในทศวรรษหน้า คุณลักษณะที่กล่าวมาข้างต้นจะมีผลทำให้การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพขึ้น กล่าวคือ ความเป็นผู้มีบารมี ความมีมนุษยสัมพันธ์สูง ความสามารถในการจูงใจ ความสามารถในการสร้างทีมงาน และความสามารถในการติดต่อสื่อสารจะช่วยให้ การดำเนินงานด้านการอำนวยการจัดการศึกษา การศาสนา และการวัฒนธรรม และด้านการ บริหารงานการศึกษา การศาสนาและการวัฒนธรรมเป็นไปโดยราบรื่นและมีประสิทธิภาพมากขึ้น เนื่องจากความเป็นผู้มีบารมี ความมีมนุษยสัมพันธ์สูง ความสามารถในการจูงใจ ทำให้ได้รับการยอมรับจากผู้เกี่ยวข้องและทำให้ได้รับความร่วมมือในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ ส่วน ความสามารถในการทำงานเป็นทีม หรือเป็นหมู่คณะ ความสามารถในการปกครองบังคับบัญชา ความสามารถในการแสวงหาบุคคลที่มีความรู้ความสามารถมาช่วยปฏิบัติงาน ความสามารถในการกระจายอำนาจ ความมีแบบผู้นำของตนเอง สามารถแสดงบทบาทตามสถานการณ์ได้อย่าง เหมาะสม และความสามารถในการชักนำ แนะนำ ก็จะช่วยเอื้ออำนาจ ในการดำเนินงานตาม บทบาทหน้าที่ด้านการดำเนินงานศูนย์ข้อมูลสารสนเทศและการวางแผนการศึกษา ด้านการ

กำกับดูแล ด้านการดำเนินงานเพื่อส่งเสริมงานวิชาการ ด้านการดำเนินกิจกรรมเพื่อพัฒนาการศึกษา การศาสนา และการวัฒนธรรม ด้านการปฏิบัติงานแทนกรมหรือหน่วยงานที่ไม่มีผู้ปฏิบัติในจังหวัด และด้านการดำเนินงานเกี่ยวกับคณะกรรมการการศึกษา การศาสนา และการวัฒนธรรมจังหวัด เนื่องจากลักษณะการดำเนินงานตามบทบาทหน้าที่ดังกล่าวเป็นการดำเนินงานในฐานะเป็นผู้ปฏิบัติ ซึ่งจะต้องปฏิบัติงานร่วมกับผู้อื่นและอาศัยความสามารถและเทคนิคการบริหารงานบางอย่างเป็นเครื่องมือ เช่น การปกครองบังคับบัญชา การจัดบุคลากร (Staffing) โดยการจัดหาบุคคลที่มีความรู้ความสามารถมาปฏิบัติงาน การกระจายอำนาจ และการมอบอำนาจ และการขึ้นหรือขึ้นเทศงาน เป็นต้น คุณลักษณะเหล่านี้จะช่วยให้ศึกษาธิการจังหวัดสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

คุณลักษณะสำคัญที่ศึกษาธิการจังหวัดจะต้องมีเพิ่มขึ้นในด้านนี้ ได้แก่ ความสมารถ
ในการแสวงหาบุคคลที่มีความรู้ ความสามารถร่วมการปฏิบัติงาน และความสามารถในการ
ทำงานเป็นทีม หรือเป็นหมู่คณะ และการพัฒนาทีมงาน เนื่องในทศวรรษหน้า ศึกษาธิการจังหวัด
 จะต้องทำงานร่วมกับหน่วยงานอื่นมากมาย ในบางครั้งจะต้องทำงานเป็นคณะหรือในลักษณะ
 ภาควิชา จำเป็นจะต้องแสวงหาบุคคลที่มีความรู้ความสามารถมาร่วมปฏิบัติงาน และในขณะเดียวกัน
 ก็จะต้องทำงานกับคนอื่นได้อย่างราบรื่นด้วย

3. คุณลักษณะด้านทักษะทางการบริหาร

จากผลการวิจัยพบว่า คุณลักษณะด้านทักษะทางการบริหารเป็นด้านที่ศึกษาธิการจังหวัด
 และผู้เกี่ยวข้องมีความเห็นด้วยกับผู้ที่ทรงคุณวุฒิสูงเป็นลำดับที่³สูง คุณลักษณะด้านนี้ประกอบด้วย
 ด้วยคุณลักษณะที่พึงประสงค์ 19 ประการ คือ มีทักษะในการแสวงหาความรู้ ข้อมูลใหม่ ๆ และ
 การเรียนรู้ตลอดชีวิต รวมทั้งเป็นนักคิด นักอ่านและนักฟังที่ดี มองการณ์ไกล และสามารถคาด
 คະแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงได้ ตลอดจนรู้แนวทางที่จะปรับตัวให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลง
 ได้ มีเจตคติที่ดีต่อการนำเครื่องมือเครื่องใช้และเทคโนโลยีสมัยใหม่ มาใช้ในการบริหารงาน
 มีความสามารถในการดำเนินงานให้มีข้อมูลในทุก ๆ ด้าน ทั้งที่เป็นแนวคิด ปัญหา และความ
 ต้องการและสามารถนำมาใช้ในการปฏิบัติงานได้ มีความสามารถในการแก้ปัญหาและข้อขัดแย้ง
 ที่เกิดขึ้นในการปฏิบัติงานโดยยึดประโยชน์ของท้องถิ่นหรือส่วนรวมเป็นเป้าหมาย มีความสามารถ
 ในการประสานงาน สร้างความร่วมมือและระดมสรรพกำลัง ตลอดจนทรัพยากรมาใช้ในการ
 ปฏิบัติงาน มีความรู้และสามารถในการใช้ภาษาไทยได้ดี ทั้งการพูดและการเขียน มีความ
 สามารถในเชิงคิดริเริ่ม พัฒนาและปรับปรุงงาน ตลอดจนแสวงหาวิธีการใหม่ ๆ มาใช้ในการ

ปฏิบัติงานให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง มีความสามารถและทักษะในการวิเคราะห์และสังเคราะห์อย่างเป็นระบบ มีความสามารถในการดำเนินการประชุม มีความสามารถในการนำหลักการหรือทฤษฎีทางวิชาการมาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงาน และมีความสามารถในการประชาสัมพันธ์ โดยมีความรู้ความเข้าใจและสามารถดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ รู้วิธีการและสามารถหาทางที่จะดำเนินงานให้เกิดผลสำเร็จได้อย่างแท้จริง มีความสามารถในการเลือกดำเนินงานที่จะทำให้เกิดการพัฒนาและเกิดประโยชน์ต่อส่วนรวม สามารถส่งเสริมให้ผู้บังคับบัญชาใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่มาเป็นเครื่องมือในการปฏิบัติงานได้ มีความสามารถและทักษะในการวางแผนยุทธศาสตร์ มีความสามารถในการปฏิบัติงานด้วยตัวเองให้ประสบผลสำเร็จได้ มีความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษได้ดีทั้งการพูดและการเขียน และมีความรู้และความสามารถในการใช้ภาษาถิ่นที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานทักษะทางการบริหาร สิ่งเหล่านี้เป็นทักษะหรือเป็นความรู้ความชำนาญและความสามารถในการดำเนินกิจกรรมทางการบริหาร เป็นคุณลักษณะที่ผู้บริหารจะต้องมีเพื่อช่วยให้การบริหารงานประสบความสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพ จากผลการวิจัยพบว่า คุณลักษณะด้านทักษะทางการบริหารที่เป็นคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของศึกษานิเทศก์ในทศวรรษหน้า มีระดับความคิดเห็นสอดคล้องสูงเป็นลำดับที่สูง โดยมีความเห็นสอดคล้องอยู่ในเกณฑ์มากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า การบริหารและการจัดการศึกษาในทศวรรษหน้ามีความหลากหลายซับซ้อน ผู้บริหารการศึกษาจำเป็นต้องมีทักษะทางการบริหารอย่างเพียงพอ

เมื่อพิจารณาจากคุณลักษณะทั้ง 19 ประการแล้ว พบว่า มีทักษะบางประการ ที่เป็นกลุ่มที่มีระดับความเห็นด้วยสูงมากที่สุด ได้แก่ ทักษะในการแสวงหาความรู้ การมองการณ์ไกล การนำเครื่องมือเครื่องใช้และเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้ในการดำเนินงานให้มีข้อมูลทักษะดังกล่าวนี้เป็นทักษะที่จะเป็นเครื่องมือในการปฏิบัติงาน ในการบริหารงานตามสภาพที่มี การเปลี่ยนแปลงในทศวรรษหน้าจำเป็นต้องอาศัยทักษะเหล่านี้เป็นเสมือนเครื่องมือที่นำไปสู่ความรู้ความชำนาญและความสามารถในการดำเนินงานหรือทักษะด้านอื่นๆ กล่าวได้ว่า เป็นทักษะสำคัญเบื้องต้นที่จะทำให้เกิดทักษะอื่นๆ จึงเป็นทักษะที่มีความจำเป็นที่จะต้องมีเป็นลำดับแรก สอดคล้องกับความคิดเห็นของ ดนัย เทียนพุดิ (2536 : 203-206) ที่เห็นว่า ผู้บริหารระดับสูงจะต้องมีคุณลักษณะสำคัญคือ การมองการณ์ไกล ซึ่งเป็นความสามารถในการวาดภาพอนาคตในอนาคตรให้สมจริง และมีการวางแผนและการเตรียมการสำหรับอนาคตได้อย่างเหมาะสม และสอดคล้องกับแนวคิดเกี่ยวกับจิตลักษณะของผู้ประสบความสำเร็จตามทฤษฎีต้นไม้จริยธรรมของ ดวงเดือน พันธุมนาวิน

(2531 : 21-35) ก็เห็นว่า ลักษณะมุ่งอนาคตและควบคุมงาน คือ การรู้จักคาดการณ์ไกล เป็นคุณลักษณะที่สำคัญเช่นกัน นอกจากนี้ ทักษะในการแสวงหาความรู้ใหม่ ๆ การนำเครื่องมือและเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้ในการปฏิบัติงาน และการดำเนินงานให้มีข้อมูลทุกๆด้านมาใช้ในการปฏิบัติงาน ก็ล้วนเป็นทักษะที่จำเป็นในการบริหารงานในอนาคตที่มีความหลากหลาย สลับซับซ้อนและเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา โดยเฉพาะทักษะในการแสวงหาความรู้จะช่วยให้สามารถพัฒนาตนเองให้เป็นคนทันสมัย มีความรู้กว้างขวางทันต่อการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้น ทักษะการนำเครื่องมือเครื่องใช้และเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้ในการปฏิบัติงาน จะช่วยให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล เกิดการประหยัดทั้งบุคลากร เวลา และค่าใช้จ่าย และการดำเนินงานให้มีข้อมูลสารสนเทศทุก ๆ ด้านก็จะช่วยให้การตัดสินใจ และการบริหารงานด้านอื่น ๆ เป็นไปอย่างถูกต้องเหมาะสมเป็นทักษะสำคัญที่ศึกษาธิการจังหวัด จะต้องมีส่วนเป็นผลที่ข้อมูลข่าวสารมีความจำเป็นอย่างยิ่งในการบริหารงานเพิ่มขึ้นในทศวรรษหน้านี้ เนื่องจากในปัจจุบันโลกก็ก้าวเข้าสู่คลื่นลูกที่สาม

ทักษะทางการบริหารอีกกลุ่มหนึ่ง ซึ่งถือว่าเป็นเครื่องมือนำไปสู่ความรู้ความชำนาญและความสามารถในการดำเนินงานด้านอื่น ๆ เช่นกัน ได้แก่ ความสามารถในการใช้ภาษาไทยได้ดี ทั้งการพูดและการเขียน การใช้ภาษาอังกฤษและความสามารถในการใช้ภาษาถิ่นที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงาน ความสามารถในการใช้ภาษาเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับผู้บริหารการศึกษา เนื่องจากภาษาเป็นเครื่องมือติดต่อสื่อสาร ภาษาไทยเป็นภาษาประจำชาติและเป็นภาษาทางราชการ หากผู้บริหารสามารถใช้ได้ดีก็จะช่วยให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษนับเป็นสิ่งจำเป็นในการปฏิบัติงานในทศวรรษหน้า เนื่องจากสภาพสังคมไทยในอนาคตจะมีลักษณะเป็นสังคมนานาชาติ มีการติดต่อกับต่างประเทศทั้งในเรื่องเศรษฐกิจ สังคม การเมืองการปกครอง และการศึกษา รวมทั้งข้อมูลข่าวสารที่เผยแพร่ไปมาทั่วโลกมักจะใช้ภาษาอังกฤษจะเป็นประโยชน์ในการดำเนินงานตามบทบาทหน้าที่ยิ่งขึ้น สำหรับความสามารถในการใช้ภาษาถิ่นที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงาน จะทำให้การติดต่อสื่อสารกับกลุ่มผู้เกี่ยวข้อง หรือกลุ่มเป้าหมายเข้าใจกันได้ดีขึ้น ซึ่งจะทำให้เกิดความสะดวกในการปฏิบัติงาน

สำหรับทักษะทางการบริหารที่พบจากการวิจัยอีก 12 ประการ มีลักษณะเป็นเทคนิคการปฏิบัติงาน ซึ่งเป็นทักษะด้านเทคนิควิธีการ (Technical Skill) ที่ใช้ในการปฏิบัติงาน เฉพาะด้าน โดยเฉพาะการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของศึกษาธิการจังหวัดในทศวรรษหน้า ซึ่งจะแตกต่างไปจากบทบาทหน้าที่ของผู้บริหารอื่น ๆ ทักษะดังกล่าวมีความสอดคล้องกับสภาพ

เท่ารองอธิบดี เป็นนักบริหารและนักจัดการที่สามารถบริหารงานได้อย่างกว้างขวาง รวมทั้ง การบริหารงานเชิงธุรกิจ ได้รับการเลือกสรรและฝึกอบรมให้เป็นนักบริหารการศึกษาตาม กระบวนการที่กำหนด มีความรู้และความสามารถในการเป็นผู้นำ และชี้แนะทางการศึกษา มีความรอบรู้เกี่ยวกับท้องถิ่นที่ตนปฏิบัติงานเป็นอย่างดี มีการศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญาโทและมีคุณวุฒิ ทางด้านการบริหารการศึกษา ได้รับการสรรหาจากคนที่เหมาะสมในจังหวัดเพื่อให้ได้เป็นตัวแทน ของท้องถิ่นอย่างแท้จริง เป็นสมาชิกสมาคมวิชาชีพทางการบริหารการศึกษา และมีประสบการณ์ ทางการสอนในระดับประถมศึกษาหรือมัธยมศึกษา

การดำเนินงานตามบทบาทหน้าที่ของศึกษานิเทศก์จังหวัดต้องอาศัยความรู้ความสามารถ และประสบการณ์ที่เกี่ยวกับการบริหารการศึกษา ซึ่งเป็นวิชาชีพทางการศึกษาอีกลักษณะหนึ่ง ความรู้ความสามารถและประสบการณ์ที่ต้องใช้จะเกี่ยวข้องกับหลักวิชาการทางด้านบริหาร โดย จะ เป็นการประยุกต์ใช้วิชาการทางด้านบริหารในการดำเนินงานการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม คุณลักษณะด้านวิชาชีพของศึกษานิเทศก์จังหวัดในทศวรรษหน้า ที่ค้นพบนี้จึงเป็นคุณลักษณะที่จำเป็น ในการดำเนินงานตามบทบาทหน้าที่ของศึกษานิเทศก์จังหวัดโดยเฉพาะ ซึ่งสามารถจำแนกเป็น คุณลักษณะพื้นฐานของผู้บริหาร และคุณลักษณะสำหรับการประกอบอาชีพของผู้บริหารการศึกษา กล่าวคือคุณลักษณะพื้นฐานของผู้บริหาร ได้แก่ ความมีเจตคติที่ดีต่อการปฏิบัติงานในหน้าที่ และ ความรับผิดชอบของตนเอง อันเป็นลักษณะสำคัญที่ผู้บริหารหรือผู้ปฏิบัติงานทั่วไปจะต้องมี เพราะ ว่าการมีเจตคติที่ดีต่อการปฏิบัติงานจะทำให้มีความตั้งใจ กระตือรือร้น และมุ่งมั่นที่จะทำงานให้ สำเร็จ จึงเป็นคุณลักษณะที่จำเป็นของผู้บริหารทั้งในปัจจุบันและในอนาคต

4. สำหรับคุณลักษณะประการอื่น ๆ ที่ค้นพบจากการวิจัยนี้เป็นคุณลักษณะของวิชาชีพผู้บริหาร การศึกษา ซึ่งจะมีลักษณะเป็นความรู้ทางวิชาการ ความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติงานในหน้าที่และ ประสบการณ์เกี่ยวกับอาชีพ (Magnuson. 1971 : 78-91) ซึ่งคุณลักษณะบางประการจะ สอดคล้องกับ คุณลักษณะของผู้บริหารการศึกษาตำแหน่งอื่นที่ค้นพบจากการวิจัย ⁸¹ กล่าวคือ ความ มีระดับการศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญาโท จะสอดคล้องกับงานวิจัยของ วิมาน วรรณคำ (2527 : 94-95) ที่พบว่า ศึกษานิเทศก์จังหวัดควรสำเร็จปริญญาโทขึ้นไป และงานวิจัยของ ทวีศักดิ์ จันทรสาร (2528 : 4) ที่พบว่าคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้อำนวยการการประถมศึกษาจังหวัด ด้านความรู้ที่สำคัญ คือ มีความรู้และมีวุฒิอย่างต่ำปริญญาโททางการศึกษา นอกจากนี้ การมี ประสบการณ์ความรู้ความชำนาญทางการบริหารและการได้รับการฝึกอบรม ก็เป็นคุณลักษณะด้าน วิชาชีพที่จำเป็นเช่นกัน เช่นเดียวกับการค้นพบจากการวิจัยของ นิวัตต์ น้อยมณี (2527 :

113-168) ที่พบว่า ประสพการณ์และการศึกษาอบรมระหว่างประจำทำงาน เป็นคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของศึกษานิเทศก์จังหวัดระดับความรู้และประสบการณ์เป็นคุณลักษณะที่มีความสัมพันธ์กับความสำเร็จของผู้บริหาร จึงเป็นคุณลักษณะที่จำเป็นทั้งในปัจจุบันและอนาคต เช่นกัน

* *ตามข้อ 137* คุณลักษณะนอกจากที่กล่าวมาแล้ว จะเห็นได้ว่าเป็นคุณลักษณะที่จำเป็นโดยเฉพาะของผู้มีวิชาชีพทางการบริหารการศึกษา ซึ่งจะเอื้ออำนวยและช่วยให้การดำเนินงานตามบทบาทหน้าที่ของศึกษานิเทศก์มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น กล่าวคือ การเป็นผู้นำทางการศึกษาที่มีความรู้ในหลักการและแนวคิดทางการศึกษา เกี่ยวกับหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน การวัดและประเมินผลการศึกษา การมีความรู้และความสามารถในการเป็นผู้นำที่เทศก์และชี้แนะทางการศึกษา การมีความรู้เกี่ยวกับท้องถิ่นที่ตนปฏิบัติงาน และการมีประสบการณ์สอนในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา จะเอื้ออำนวยต่อการดำเนินงานตามบทบาทหน้าที่ด้านการดำเนินงานเพื่อส่งเสริมงานวิชาการ เนื่องจากเป็นคุณลักษณะที่สอดคล้องกับบทบาทหน้าที่ในด้านดังกล่าว คุณลักษณะเกี่ยวกับการมีความรู้อย่างลึกซึ้งทั้งทางการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม มีประสบการณ์ ความรู้ ความชำนาญทางการบริหารและการบริหารการศึกษา ความรู้ความสามารถในการจัดองค์การ การดำเนินงานตามกระบวนการบริหารและการพัฒนางาน การเป็นนักบริหารการศึกษาระดับสูง การเป็นนักบริหารและนักจัดการที่บริหารงานได้อย่างกว้างขวาง จะทำให้เป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถเป็นที่ยอมรับของผู้เกี่ยวข้องที่จะร่วมมือปฏิบัติงานด้วย จึงเป็นคุณลักษณะที่เอื้ออำนวยต่อการดำเนินงานด้านการอำนวยความสะดวกการศึกษา การศาสนา และการวัฒนธรรม และด้านการดำเนินงานบริหารการศึกษา การศาสนา และการวัฒนธรรม คุณลักษณะดังกล่าวนี้เป็นสิ่งที่ศึกษานิเทศก์จังหวัดจะต้องมีเพิ่มขึ้นในทศวรรษหน้า

ส่วนคุณลักษณะเกี่ยวกับการได้รับเลือกสรรและการฝึกอบรมให้เป็นนักบริหารการศึกษาก็จะทำให้ได้รับการสรรหาจากบุคคลที่เหมาะสมในจังหวัด ก็จะทำให้ได้บุคคลที่เหมาะสมและมีความพร้อมที่จะปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพเมื่อได้ดำรงตำแหน่งศึกษานิเทศก์จังหวัด และคุณลักษณะด้านการเป็นสมาชิกสมาคมวิชาชีพทางการศึกษาก็จะทำให้มีโอกาสแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างสมาชิกผู้มีอาชีพเดียวกันและหาทางส่งเสริมให้วิชาชีพมีการพัฒนายิ่งขึ้น คุณลักษณะที่กล่าวมาแล้วจึงเป็นคุณลักษณะที่จะเอื้ออำนวยให้การดำเนินงานตามบทบาทหน้าที่ของศึกษานิเทศก์จังหวัดในทศวรรษหน้า และเป็นคุณลักษณะที่จะต้องเพิ่มขึ้นเช่นเดียวกัน *

กล่าวได้ว่าในทศวรรษหน้าศึกษานิเทศก์จังหวัดจะต้องมีคุณลักษณะ เปลี่ยนแปลงไปจากปัจจุบันหลายประการ ซึ่งจะเป็นการปรับตัวให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของกระแสโลก และ

ให้เอื้ออำนวยต่อการบริหารและการจัดการทางการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ที่เปลี่ยนแปลงไปด้วย กล่าวคือในด้านบุคลิกภาพ ศึกษานิเทศก์จะต้องเป็นผู้มีความสามารถในการพัฒนาตนเองให้เป็นคนทันสมัย มีความรอบรู้กว้างขวางในทุกๆ ด้าน และทันต่อการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ มีวิสัยทัศน์ถูกต้องและกว้างไกล มีเจตคติยอมรับการเปลี่ยนแปลง และมีความยืดหยุ่น สามารถปรับตัวเข้ากับสถานการณ์ต่าง ๆ ได้ อย่างเหมาะสม ในด้านทักษะทางการบริหาร ศึกษานิเทศก์จะต้องเป็นผู้มีทักษะ เพิ่มขึ้นอีกมาก นับตั้งแต่ทักษะในการแสวงหาความรู้ และข้อมูลใหม่ๆ การเป็นผู้อ่าน นักคิด นักฟังที่ดี ทักษะในการคาดคะเนแนวโน้มการเปลี่ยนแปลง ทักษะในการนำเครื่องมือเครื่องใช้และเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้ในการปฏิบัติงาน รวมทั้งมีเจตคติที่ดีต่อเครื่องมือดังกล่าวด้วย ทักษะในการสร้างความร่วมมือและระดมสรรพกำลัง ตลอดจนทรัพยากรมาใช้ในการปฏิบัติงาน ทักษะในเชิงคิดริเริ่ม พัฒนา และปรับปรุงงาน ทักษะในการเลือกดำเนินงานที่จะทำให้เกิดการพัฒนาและเกิดประโยชน์ต่อส่วนรวม ทักษะในการวางแผนยุทธศาสตร์ ทักษะในการใช้ภาษาอังกฤษ ทักษะในการวิจัยและพัฒนา และทักษะในการจัดการข้อมูลสารสนเทศในด้านภาวะผู้นำ ศึกษานิเทศก์จะต้องเป็นผู้ที่สามารถตัดสินใจโดยใช้ข้อมูลและเหตุผลที่เหมาะสมสามารถแสวงหาผู้มีความรู้ความสามารถมาร่วมปฏิบัติงาน ความสามารถทำงานเป็นทีมหรือเป็นหมู่คณะ การสร้างทีมงานและพัฒนาทีมงาน และสามารถแสดงบทบาทตามสถานการณ์ได้อย่างเหมาะสม ในด้านวิชาชีพ ศึกษานิเทศก์จะต้องมีเจตคติที่ดีต่อการปฏิบัติงาน เป็นผู้นำทางการศึกษาที่มีความรู้ในหลักการและแนวคิดทางการศึกษาเกี่ยวกับหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน การวัดและประเมินผลการศึกษา มีความรู้ความสามารถในการจัดองค์การ เป็นนักบริหารและนักจัดการที่สามารถบริหารงานได้อย่างกว้างขวาง และเป็นสมาชิกสมาคมวิชาชีพทางการบริหารการศึกษา

ตอนที่ 2 บทบาทหน้าที่ของศึกษานิเทศก์ในทศวรรษหน้า

โดยที่บทบาทหน้าที่ของศึกษานิเทศก์ในทศวรรษหน้าที่ค้นพบจากการวิจัยมีประเด็นรายละเอียดหลายประการ เพื่อให้เห็นภาพอนาคตเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ดังกล่าวง่ายขึ้น จึงได้กำหนดหัวข้อในการอภิปรายเป็นด้าน ๆ ตามลำดับของระดับความคิดเห็นที่มีความสอดคล้องสูงตามลำดับไป ดังนี้

1. ด้านการปฏิบัติงานแทนกรมหรือหน่วยงานที่ไม่มีผู้ปฏิบัติในจังหวัด
2. ด้านการดำเนินงานบริหารการศึกษา การศาสนา และการวัฒนธรรม

3. ด้านการกำกับ ดูแล การดำเนินงานการศึกษา การศาสนา และการวัฒนธรรม
ในความรับผิดชอบของกระทรวงศึกษาธิการ

4. ด้านการดำเนินงานศูนย์ข้อมูลสารสนเทศ และการวางแผนการศึกษา

5. ด้านการดำเนินงานเพื่อพัฒนาการศึกษา การศาสนา และการวัฒนธรรม

6. ด้านการดำเนินงานเกี่ยวกับคณะกรรมการการศึกษา การศาสนา และการวัฒนธรรม

จังหวัด

7. ด้านการอำนวยการจัดการศึกษา การศาสนา และการวัฒนธรรม

8. ด้านการดำเนินงานเพื่อส่งเสริมงานวิชาการ

โดยมีรายละเอียดในการอภิปราย ดังนี้

1. ด้านการปฏิบัติงานแทนกรมหรือหน่วยงานที่ไม่มีผู้ปฏิบัติในจังหวัด

จากผลการวิจัยพบว่า บทบาทหน้าที่การปฏิบัติงานแทนกรมหรือหน่วยงานที่ไม่มีผู้ปฏิบัติในจังหวัดเป็นด้านที่ศึกษาธิการจังหวัดและผู้เกี่ยวข้องมีความเห็นด้วยกับประเด็นที่ผู้ทรงคุณวุฒิกำหนดสูงเป็นลำดับแรก บทบาทหน้าที่ด้านนี้ ประกอบด้วย บทบาทหน้าที่ 6 ประการ คือ การดำเนินงานและร่วมมือกับวัดและองค์กรที่เกี่ยวข้อง ส่งเสริม สนับสนุนงานด้านศาสนา การดำเนินงานส่งเสริม และสนับสนุนงานด้านศิลปวัฒนธรรม การดำเนินงานส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษาเอกชนในจังหวัด การดำเนินงานคุรุสภาในจังหวัด การดำเนินงานส่งเสริมการกีฬา พละนาฏย การลูกเสือและยุวกาชาด และการช่วยเหลือการดำเนินงานของคณะกรรมการข้าราชการครู (ก.ค.)

เมื่อพิจารณาถึงบทบาทหน้าที่ของศึกษาธิการจังหวัดในอดีตและปัจจุบันแล้ว จะเห็นว่าในอดีตบทบาทหน้าที่สำคัญของศึกษาธิการจังหวัด ได้แก่ การปฏิบัติงานให้กรมต่าง ๆ ที่สังกัดกระทรวงศึกษาธิการในจังหวัดเป็นส่วนใหญ่ เนื่องจากสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดเป็นหน่วยงานบริหารการศึกษา หน่วยงานเดียวของกระทรวงศึกษาธิการในส่วนภูมิภาค การดำเนินงานทางการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมของกระทรวงศึกษาธิการในจังหวัด ได้มอบหมายให้ศึกษาธิการจังหวัดเป็นผู้ปฏิบัติ ตั้งแต่งานการจัดการศึกษาระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา และการศึกษานอกโรงเรียน รวมทั้งงานด้านศาสนาและศิลปวัฒนธรรม ในปัจจุบันแม้ว่าจะมีหน่วยงานบริหารการศึกษารับผิดชอบ แบ่งภารกิจด้านการประถมศึกษา มัธยมศึกษา และการศึกษานอกโรงเรียนไปแล้ว แต่ยังมีงานของอีกหลายกรมที่ไม่มีผู้ปฏิบัติในระดับจังหวัด และกรมเหล่านั้นได้มอบหมายให้ศึกษาธิการจังหวัดเป็นผู้ปฏิบัติงานแทนต่อไป เช่น กรมการศาสนา สำนักงานคณะกรรมการ

วัฒนธรรมแห่งชาติ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน และคุรุสภา เป็นต้น ในอนาคต 10 ปี ข้างหน้า หรือทศวรรษหน้า โครงสร้างการบริหารของกระทรวงศึกษาธิการยังจะไม่เปลี่ยนแปลงมากนัก รวมทั้งหน่วยงานราชการมีข้อจำกัดเกี่ยวกับการควบคุม การเพิ่มอัตรา กำลังของรัฐบาล ทำให้หน่วยงานที่ไม่มีผู้ปฏิบัติในจังหวัด ยังไม่สามารถจัดตั้งหน่วยงาน หรือจัดหาบุคลากรไปปฏิบัติงานในจังหวัดได้ จึงยังมีความจำเป็นที่จะต้องอาศัยศึกษาธิการจังหวัดเป็นผู้ปฏิบัติงานแทนกรมหรือหน่วยงานดังกล่าวต่อไป ดังนั้น การปฏิบัติงานแทนกรมหรือหน่วยงานที่ไม่มีผู้ปฏิบัติในจังหวัด จึงยังเป็นบทบาทหน้าที่สำคัญของศึกษาธิการจังหวัดในทศวรรษหน้า ซึ่งเป็นการดำเนินกิจกรรมทางด้านการศึกษา การศาสนา และการวัฒนธรรม ในฐานะเป็นผู้ปฏิบัติงานนั่นเอง

เมื่อพิจารณาถึงรายการดำเนินงานแต่ละรายการในด้านนี้แล้ว ส่วนใหญ่เป็นรายการที่ศึกษาธิการจังหวัดได้รับมอบหมายให้เป็นผู้ปฏิบัติแทนมาแล้วทั้งในอดีตและปัจจุบัน โดยเฉพาะการดำเนินงานเกี่ยวกับงานด้านศาสนาและวัฒนธรรม รายการที่มีความคิดเห็นสอดคล้องสูงเป็นลำดับต้น ๆ นั้นเป็นงานหลักใน 3 งานของกระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งมีศึกษาธิการจังหวัดเท่านั้นเป็นผู้ดำเนินงานอยู่ในจังหวัด จึงน่าจะเป็นบทบาทหน้าที่สำคัญของศึกษาธิการจังหวัดต่อไปในทศวรรษหน้าด้วย สำหรับบทบาทหน้าที่ในการช่วยเหลือการดำเนินงานของคณะกรรมการข้าราชการครู (ก.ค.) ซึ่งมีความคิดเห็นสอดคล้องเป็นลำดับสุดท้ายนั้น เมื่อพิจารณาถึงสภาพปัจจุบันจะเห็นว่า ศึกษาธิการจังหวัดมีบทบาทหน้าที่ช่วยเหลืองานด้านนี้น้อยมาก เนื่องจากคณะกรรมการข้าราชการครู ยังไม่ได้กระจายงานด้านนี้ออกไปยังหน่วยงานในภูมิภาคมากนัก อย่างไรก็ตามในอนาคต สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูมีแนวโน้มปฏิบัติที่จะกระจายอำนาจมากขึ้น และโดยที่สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูไม่มีหน่วยงานในส่วนภูมิภาค ศึกษาธิการจังหวัดในฐานะที่เป็นผู้แทนกระทรวงศึกษาธิการในระดับจังหวัด จึงน่าจะมีบทบาทหน้าที่ในการช่วยเหลืองานของคณะกรรมการข้าราชการครู

2. ด้านการดำเนินงานบริหารการศึกษา การศาสนา และการวัฒนธรรม

บทบาทหน้าที่ด้านการดำเนินงานบริหารการศึกษา การศาสนา และการวัฒนธรรมเป็นด้านที่ศึกษาธิการจังหวัดและผู้เกี่ยวข้องมีความเห็นด้วยกับผู้ทรงคุณวุฒิสูง เป็นลำดับที่สอง บทบาทหน้าที่ในด้านนี้ประกอบด้วย บทบาทหน้าที่ 7 ประการคือ การประสานงาน การจัดการศึกษา การศาสนา และการวัฒนธรรม ในจังหวัดระหว่างหน่วยงานระดับสูงกับหน่วยงานผู้ปฏิบัติ ท้องถิ่น และชุมชน การประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการดำเนินงานการศึกษา การศาสนา และการวัฒนธรรม

สร้างความเข้าใจให้เกิดขึ้นกับบุคลากรทางการศึกษาและประชาชนทั่วไป การระดมสรรพกำลังทรัพยากรและแนวคิดเพื่อช่วยเหลือการดำเนินงานการศึกษา การศาสนาและการวัฒนธรรมของจังหวัด การประสานกิจกรรมการดำเนินงานทางการศึกษาทุกระดับ รวมทั้งการศาสนา และการวัฒนธรรม ในจังหวัดให้เป็นไปในแนวทางเดียวกัน การสร้างทีมงานและความร่วมมือร่วมใจให้เกิดขึ้นในการดำเนินงานการศึกษา การศาสนา และการวัฒนธรรมของจังหวัด การบูรณาการงานพัฒนาจังหวัดและงานของกระทรวงศึกษาธิการในจังหวัดให้สอดคล้องกลมกลืนกัน และการสร้างเครือข่ายการทำงานในการดำเนินงานการศึกษา การศาสนา และการวัฒนธรรมในจังหวัด

ลักษณะการดำเนินงานตามบทบาทหน้าที่ในด้านนี้ นับว่าเป็นภารกิจที่สำคัญมากของศึกษาธิการจังหวัดในอนาคต เนื่องจากในทศวรรษหน้าลักษณะการบริหารและการจัดการทางการศึกษาจะมีการกระจายอำนาจมากขึ้น ซึ่งจะทำให้หน่วยงาน สถานศึกษาในระดับปฏิบัติมีอิสระในการดำเนินงานมากขึ้น ดังนั้นการบริหารงานของหน่วยงานกลางจึงจะเป็นไปในลักษณะผู้จัดการทางการศึกษาที่ทำหน้าที่ประสานงาน สร้างความร่วมมือในการดำเนินงาน ซึ่งสอดคล้องกับความคิดเห็นของ สมชัย วุฒิปรีชา (2535 : 62-63) ที่มองแนวโน้มการทำงานในอนาคตของหน่วยงานสังกัดกระทรวงศึกษาธิการในจังหวัดจะต้องร่วมมือกันมากขึ้น ตำแหน่งผู้จัดการและผู้ประสานให้เกิดความร่วมมือในการจัดการศึกษา ก็คือ ศึกษาธิการจังหวัดในฐานะที่เป็นเลขานุการคณะกรรมการการศึกษา การศาสนา และการวัฒนธรรมจังหวัด และในปัจจุบันสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการกำหนดให้สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดปฏิบัติงานในฐานะกระทรวงศึกษาธิการ และองค์กรกลางทางการศึกษา การศาสนา และการวัฒนธรรม ที่ประจำอยู่ในจังหวัดอยู่ด้วยแล้ว

เมื่อพิจารณาโครงสร้างการบริหารการศึกษาในระดับจังหวัด จะพบว่า มีหน่วยงานหลายสังกัดรับผิดชอบจัดการศึกษาแต่ละระดับ และจะมีลักษณะเช่นนี้ต่อไปอีกในทศวรรษหน้า ศึกษาธิการจังหวัดในฐานะที่เป็นผู้แทนกระทรวงศึกษาธิการ ทำหน้าที่บริหารการศึกษาในระดับจังหวัด ก็จะต้องมีบทบาทหน้าที่ในการประสานงาน การประชาสัมพันธ์ การระดมสรรพกำลัง การสร้างทีมงาน และความร่วมมือร่วมใจ การบูรณาการงาน และการสร้างเครือข่ายการทำงาน เพื่อการจัดการศึกษาภายในจังหวัดเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ บทบาทหน้าที่ดังกล่าวเป็นบทบาทหน้าที่ที่สามารถดำเนินการได้โดยไม่ต้องอาศัยอำนาจตามกฎหมายแต่อย่างใด ซึ่งคาดว่าจะได้รับความร่วมมือจากหน่วยงาน สถานศึกษา กล่าวได้ว่า บทบาทหน้าที่ทั้ง 6 ประการ

ดังกล่าวข้างต้น เป็นงานบริหารการศึกษาของศึกษาธิการจังหวัดในทศวรรษหน้า บทบาทหน้าที่เห็นว่า เป็นประเด็นสำคัญ การนำมาอภิปรายคือ การบูรณาการงานพัฒนาจังหวัดและงานของกระทรวงศึกษาธิการในจังหวัดให้สอดคล้องกลมกลืนกัน และการสร้างเครือข่ายการทำงานในการดำเนินงานการศึกษา การศาสนา และการวัฒนธรรมในจังหวัด โดยการบูรณาการ งานพัฒนาจังหวัด และงานของกระทรวงศึกษาธิการในจังหวัดนั้น เป็นงานที่จำเป็นจะต้องดำเนินการมากขึ้นในอนาคต เนื่องจากแนวทางการพัฒนาจังหวัดในอนาคตจะมีเอกภาพมากขึ้น การพัฒนาทุกด้านของจังหวัดจะเป็นไปเพื่อสนองปัญหาและความต้องการของจังหวัด โดยมีแผนพัฒนาจังหวัดเป็นเครื่องมือ ดังนั้น การดำเนินงานการศึกษา การศาสนา และการวัฒนธรรม จะต้องได้รับการบูรณาการให้สอดคล้องกลมกลืนกับการพัฒนาด้านอื่น ๆ ไปด้วย ศึกษาธิการจังหวัดซึ่งเป็นผู้แทนกระทรวงศึกษาธิการที่เป็นกรมการจังหวัด ทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษาของผู้ว่าราชการจังหวัดในการบริหารราชการแผ่นดินในจังหวัด และให้ความเห็นชอบในการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดจะต้องเป็นผู้ประสานแผนโดยนำแผนงาน โครงการทางด้านการศึกษา การศาสนา และการวัฒนธรรมของหน่วยงานสังกัดกระทรวงศึกษาธิการเข้าเป็นส่วนหนึ่งของแผนพัฒนาจังหวัดด้วย บทบาทหน้าที่ในด้านนี้จะเป็บทบาทหน้าที่ที่จะต้องดำเนินการมากขึ้นในทศวรรษหน้า เนื่องจากจังหวัดจะมีบทบาทในการวางแผนพัฒนาจังหวัดของตนเองมากขึ้นดังกล่าวแล้ว

สำหรับบทบาทในการสร้างเครือข่ายการทำงานในการดำเนินงานการศึกษา การศาสนา และการวัฒนธรรมในจังหวัด ก็เป็นบทบาทหน้าที่สำคัญอีกอย่างหนึ่งของศึกษาธิการจังหวัดในทศวรรษหน้า เนื่องจากในอนาคตภารกิจและความรับผิดชอบของกระทรวงศึกษาธิการจะมีมากขึ้นและท้องถิ่น ชุมชนและภาคเอกชน จะเข้ามามีส่วนร่วมในการศึกษา การศาสนา และการวัฒนธรรมมากขึ้น ทำให้การดำเนินงานจะมีขอบข่ายกว้างขวาง และมีความหลากหลาย การมีเครือข่ายการทำงานที่เหมาะสมจะทำให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและทำให้เกิดการระดมสรรพกำลัง ความร่วมมือร่วมใจในการทำงาน ดังนั้น ศึกษาธิการจังหวัดจะต้องเป็นผู้นำในการดำเนินการให้เกิดเครือข่ายการดำเนินงานการศึกษา การศาสนา และการวัฒนธรรมในจังหวัด นับเป็นบทบาทหน้าที่สำคัญประการหนึ่งในทศวรรษหน้านี้ ซึ่งเป็นบทบาทหน้าที่ที่ศึกษาธิการจังหวัดจะต้องปฏิบัติเพิ่มขึ้นจากปัจจุบัน

3. ด้านการกำกับดูแลการดำเนินงานการศึกษา การศาสนา และการวัฒนธรรมในความรับผิดชอบของกระทรวงศึกษาธิการ

จากผลการวิจัยพบว่า บทบาทหน้าที่ด้านการกำกับดูแลการดำเนินงานการศึกษา การ

ศาสนา และการวัฒนธรรมในความรับผิดชอบของกระทรวงศึกษาธิการ เป็นบทบาทหน้าที่ที่ศึกษาธิการจังหวัด และผู้เกี่ยวข้องมีความเห็นด้วยกับผู้ทรงคุณวุฒิสูง เป็นลำดับที่สาม บทบาทหน้าที่ในด้านนี้ประกอบด้วย บทบาทหน้าที่ 5 ประการ คือ การช่วยเหลือผู้ตรวจราชการกระทรวงศึกษาธิการในการตรวจราชการภายในจังหวัด การดำเนินงานในฐานะผู้แทนกระทรวงศึกษาธิการในจังหวัด การกำกับดูแลการดำเนินงานตามนโยบายและทิศทางการจัด การศึกษา การศาสนา และการวัฒนธรรมในภาพรวมของจังหวัด การประสานงานและร่วมมือกับหน่วยงานต้นสังกัด การติดตามผลการดำเนินงานของหน่วยงานสังกัดกระทรวงศึกษาธิการในจังหวัด และการกำกับดูแลการดำเนินงานของหน่วยงาน สถานศึกษาสังกัดกระทรวงศึกษาธิการในจังหวัดแทน ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ

การกำกับดูแลเป็นงานสำคัญประการหนึ่งของการดำเนินงาน ในการดำเนินการการศึกษา การศาสนา และการวัฒนธรรมภายในจังหวัดของกระทรวงศึกษาธิการ มีหน่วยงานสังกัดหลายกรมเป็นผู้ดำเนินงาน และในทศวรรษหน้าลักษณะการดำเนินงานทางการศึกษา จะมีความหลากหลายยิ่งขึ้น เนื่องจากการปฏิบัติงานจะต้องอาศัยความรู้ ความชำนาญเฉพาะทางมากขึ้น ประกอบกับมีการกระจายอำนาจทางการบริหารของหน่วยงานต้นสังกัดไปยังส่วนภูมิภาค ความจำเป็นที่จะต้องมีการกำกับ ดูแล การดำเนินงานก็จะมีมากขึ้น ทั้งนี้ เพื่อให้การดำเนินงานของหน่วยงาน สถานศึกษา เป็นไปตามนโยบาย และแผนงาน โครงการอย่างมีประสิทธิภาพ ศึกษาธิการจังหวัดในฐานะที่เป็นผู้แทนกระทรวงศึกษาธิการ และเป็นผู้บริหารสำนักงานศึกษาธิการจังหวัด ในฐานะที่เป็นองค์กรกลางทางการศึกษา การศาสนา และการวัฒนธรรมที่ประจำอยู่ในจังหวัด จึงควรเป็นผู้ดำเนินการตามบทบาทการกำกับดูแลนี้

บทบาทหน้าที่ในด้านนี้ รายการที่มีระดับความคิดเห็นสูงเป็นอันดับแรกที่น่าจะเป็นประเด็นสำคัญที่ควรนำมาอภิปรายคือ การช่วยเหลือผู้ตรวจราชการกระทรวงศึกษาธิการในการตรวจราชการภายในจังหวัด การตรวจราชการของผู้ตรวจราชการกระทรวงศึกษาธิการเป็นการกำกับดูแลการดำเนินงานทางการศึกษา การศาสนา และการวัฒนธรรมของกระทรวงศึกษาธิการอย่างหนึ่ง และการตรวจราชการจะยังป็นงานสำคัญต่อไปอีกในทศวรรษหน้าและในอนาคตต่อไป เนื่องจากเป็นเครื่องมือสำคัญในการติดตามผล เรง่รัด และแก้ไขปัญหาในการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ในการตรวจราชการของผู้ตรวจราชการกระทรวงศึกษาธิการนั้น จะต้องมึข้อมูล แผนงานโครงการ และประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น การเตรียมข้อมูล แผนงานโครงการที่จะตรวจ การแจ้งกำหนดการไปยังหน่วยงานผู้รับผิดชอบ เป็นต้น การเตรียม

ดำเนินงานดังกล่าว จะต้องมียุทธศาสตร์ที่รับผิดชอบดำเนินงานในระดับจังหวัด ซึ่งบทบาทหน้าที่เช่นนี้ควรจะเป็นบทบาทหน้าที่ของศึกษาธิการจังหวัด ในฐานะที่เป็นผู้แทนกระทรวงศึกษาธิการในจังหวัด และถือว่าเป็นบทบาทหน้าที่อย่างหนึ่งในการกำกับ การดำเนินงาน และจะเป็นบทบาทสำคัญของศึกษาธิการจังหวัดในอนาคต บทบาทหน้าที่ในการช่วยเหลือผู้ตรวจราชการกระทรวงศึกษาธิการในการตรวจราชการภายในจังหวัดนี้ หากการดำเนินการในการช่วยเหลือผู้ตรวจราชการกระทรวงศึกษาธิการเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ก็จะทำให้การตรวจราชการของผู้ตรวจราชการมีประสิทธิภาพด้วย

บทบาทหน้าที่ที่น่าจะเป็นประเด็นสำคัญอีกประการหนึ่ง คือ การกำกับดูแลการดำเนินงานของหน่วยงาน สถานศึกษา สังกัดกระทรวงศึกษาธิการในจังหวัดแทนปลัดกระทรวงศึกษาธิการ โดยที่ปลัดกระทรวงศึกษาธิการเป็นผู้บังคับบัญชาข้าราชการของส่วนราชการในกระทรวงรองจากรัฐมนตรีและเป็นผู้บังคับบัญชาข้าราชการในสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ รวมทั้งมีอำนาจหน้าที่รับผิดชอบควบคุมราชการประจำในกระทรวง รวมทั้งกำกับ เร่งรัดติดตาม และประเมินผลการปฏิบัติราชการของส่วนราชการในกระทรวง ซึ่งเป็นไปตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ.2534 มาตรา 21 ในการกำกับ เร่งรัด ติดตาม ประเมินผลตามอำนาจหน้าที่ของหน้าที่ของปลัดกระทรวงศึกษาธิการ จะดำเนินการผ่านส่วนราชการในสังกัด ซึ่งบางครั้งมีความล่าช้าและได้ข้อมูลที่ไม่สอดคล้องกับสภาพที่แท้จริง ถ้าหากปลัดกระทรวงศึกษาธิการมอบอำนาจในการกำกับ เร่งรัด ติดตาม ประเมินผลให้ศึกษาธิการจังหวัดเป็นผู้ดำเนินการแทนในเขตจังหวัด โดยให้เสนอรายงานขึ้นตรงต่อปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ก็จะทำให้เกิดความรวดเร็วและได้ข้อมูลที่แท้จริง ซึ่งสอดคล้องกับความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามปลายเปิดที่เห็นว่าศึกษาธิการจังหวัด ควรมีบทบาทหน้าที่ปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของปลัดกระทรวงศึกษาธิการในเขตจังหวัด ซึ่งเป็นบทบาทหน้าที่ที่ศึกษาธิการจังหวัดจะต้องปฏิบัติเพิ่มขึ้นอีกประการหนึ่ง

4. ด้านการดำเนินงานศูนย์ข้อมูลสารสนเทศและการวางแผนการศึกษา

จากผลการวิจัยพบว่า บทบาทหน้าที่ด้านการดำเนินงานศูนย์สารสนเทศและการวางแผนการศึกษา เป็นด้านที่ศึกษาธิการจังหวัดและผู้เกี่ยวข้องมีความเห็นด้วยกับผู้ที่ทรงคุณวุฒิสูงเป็นลำดับที่สี่ บทบาทหน้าที่ในด้านนี้ประกอบด้วย บทบาทหน้าที่ 8 ประการ คือ การดำเนินการเพื่อเป็นศูนย์กลางข้อมูลและสารสนเทศทางการศึกษา การศาสนา และการวัฒนธรรมของจังหวัด การบริการและเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารที่ทันสมัย แก่หน่วยงานสถานศึกษา และบุคลากรทางการศึกษา การรวบรวมปัญหาและความต้องการทางการศึกษา การศาสนา และการ

วัฒนธรรมของประเทศ จังหวัดและท้องถิ่น ให้แก่หน่วยงาน สถานศึกษาในจังหวัดเพื่อเป็นข้อมูลในการดำเนินงาน การรวบรวมข้อมูลการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง การปกครอง เพื่อนำมาเป็นข้อมูลดำเนินงานการวางแผนยุทธศาสตร์ เพื่อพัฒนาการศึกษา การศาสนา และการวัฒนธรรมของจังหวัด การดำเนินการวางแผน และการจัดตั้งงบประมาณในการวางแผนพัฒนาการศึกษา การศาสนา และการวัฒนธรรมประจำปีของจังหวัด และการร่วมมือและช่วยเหลือหน่วยงานและสถานศึกษาให้สามารถวางแผนยุทธศาสตร์เพื่อพัฒนาตนเองได้

การดำเนินงานศูนย์ข้อมูลสารสนเทศและการวางแผนการศึกษา เป็นบทบาทหน้าที่สำคัญที่จำเป็นจะต้องปฏิบัติของศึกษาธิการจังหวัดทั้งในปัจจุบันและอนาคต, ทั้งนี้ เนื่องจากพระราชกฤษฎีกาแบ่งส่วนราชการของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ.2535 กำหนดให้สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดมีอำนาจหน้าที่ในการประสานและจัดทำแผนพัฒนาการศึกษา การศาสนา และการวัฒนธรรมในจังหวัด ศึกษาธิการจังหวัดในฐานะที่เป็นผู้บริหารของสำนักงานศึกษาธิการจังหวัด จะต้องเป็นผู้มีบทบาทดำเนินงานในด้านนี้

การดำเนินงานเกี่ยวกับข้อมูลสารสนเทศ เป็นบทบาทหน้าที่ที่จะมีความสำคัญมากขึ้นในทศวรรษหน้า เนื่องจากข้อมูลและสารสนเทศเป็นหัวใจสำคัญของการบริหารในปัจจุบันและอนาคต โดยเฉพาะอย่างยิ่งในศตวรรษที่ 21 โลกจะย่างเข้าสู่ยุคสารสนเทศอย่างแท้จริง ดังนั้น ในการดำเนินงานการศึกษา การศาสนา และการวัฒนธรรมในทศวรรษหน้า ข้อมูลสารสนเทศจึงจะเป็นปัจจัยสำคัญที่จะทำให้เกิดผลสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพ ข้อมูลสารสนเทศสำคัญที่ศึกษาธิการจังหวัดจะต้องจัดให้มีในทศวรรษหน้า นอกเหนือจากข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับการศึกษา การศาสนา และการวัฒนธรรมแล้ว ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาและความต้องการทางการศึกษา การศาสนา และการวัฒนธรรมของท้องถิ่น และข้อมูลการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองการปกครองก็เป็นข้อมูลสำคัญ และมีความจำเป็นต่อการดำเนินงานการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในทศวรรษหน้าเป็นยุคของโลกไร้พรมแดน การเปลี่ยนแปลงด้านต่างๆจากทั่วโลก จะมีผลกระทบต่อการจัดการศึกษาของไทยด้วย ศึกษาธิการจังหวัดจะต้องเป็นผู้นำในการจัดให้มีข้อมูลดังกล่าว และเผยแพร่ให้หน่วยงาน สถานศึกษาในจังหวัดเป็นข้อมูลในการดำเนินงาน

ในด้านการดำเนินงานศูนย์ข้อมูลสารสนเทศนี้ การรายงาน เผยแพร่สถิติและผลการดำเนินงานทางการศึกษา การศาสนา และการวัฒนธรรมของจังหวัดประจำปี ก็ควรจะเป็นบทบาทหน้าที่ที่ศึกษาธิการจังหวัดจะต้องเป็นผู้ดำเนินการในอนาคต เนื่องจากศึกษาธิการจังหวัดเป็นองค์กร

กลางทางการศึกษา การศาสนา และการวัฒนธรรมในจังหวัด การจัดทำรายงาน สถิติและผลการดำเนินงานในภาพรวมของจังหวัด จะทำได้ครอบคลุมมากกว่าหน่วยงานอื่น ๆ ที่รับผิดชอบในงานเฉพาะด้าน และการรายงานประจำปีเช่นนี้จะเป็นข้อมูลเชิงประเมินผลการดำเนินงานแต่ละปี ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการปรับปรุงและพัฒนาการดำเนินงานการศึกษา การศาสนา และการวัฒนธรรมในปีต่อไป และเป็นการประชาสัมพันธ์งานการศึกษา การศาสนา และวัฒนธรรมในภาพรวมของจังหวัดด้วย

สำหรับการวางแผนการศึกษานั้น นอกจากพระราชกฤษฎีกาแบ่งส่วนราชการสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ จะกำหนดให้มีหน้าที่ประสานและจัดทำแผนพัฒนาการศึกษา การศาสนา และการวัฒนธรรมของจังหวัดแล้ว กระทรวงศึกษาธิการได้แต่งตั้งคณะกรรมการการศึกษาการศาสนา และการวัฒนธรรม (ศสว.จ.) โดยมีศึกษาธิการจังหวัด เป็นกรรมการและเลขานุการ และให้สำนักงานศึกษาธิการจังหวัด ดำเนินการเกี่ยวกับงานเลขานุการคณะกรรมการดังกล่าว ซึ่งมีอำนาจและหน้าที่พิจารณาเสนอแนะและให้ความเห็นชอบเกี่ยวกับแผนพัฒนาการศึกษา การศาสนา และการวัฒนธรรมของจังหวัดด้วย การจัดทำแผนพัฒนา ระยะ 5 ปีและแผนพัฒนาประจำปี การวางแผนเป็นกระบวนการสำคัญของการบริหารงานที่จะขาดไม่ได้ และในอนาคตกระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดให้มีการวางแผนระยะยาวเพิ่มขึ้น เช่น การวางแผนพัฒนา ระยะ 15 ปี เป็นต้น ดังนั้น บทบาทหน้าที่นี้จึงจะเป็นบทบาทหน้าที่ที่สำคัญของศึกษาธิการจังหวัดต่อไปในอนาคต

ในการวางแผนการศึกษา บทบาทหน้าที่ของศึกษาธิการจังหวัดที่ค้นพบประการหนึ่งคือการเป็นผู้นำในการวางแผนยุทธศาสตร์ เพื่อพัฒนาการศึกษา การศาสนา และการวัฒนธรรมของจังหวัด การวางแผนยุทธศาสตร์ เป็นแนวทางหนึ่งที่จะยกระดับคุณภาพของการจัดการศึกษาให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคม (โกวิท ประวาลพุกษ์. 2534 : 12) ในทศวรรษหน้าี้จะเป็นช่วงเวลาสำคัญในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา การจัดให้มีการวางแผนยุทธศาสตร์เพื่อพัฒนาการศึกษา การศาสนา และการวัฒนธรรม ในหน่วยงานทุกระดับ จึงมีความสำคัญมากขึ้น และบทบาทหน้าที่ของศึกษาธิการจังหวัด ที่จะนำเอายุทธวิธีการวางแผนยุทธศาสตร์มาใช้ในการวางแผนพัฒนาการศึกษาของจังหวัด รวมทั้งการร่วมมือและช่วยเหลือหน่วยงานและสถานศึกษาให้สามารถวางแผนยุทธศาสตร์เพื่อพัฒนาตนเองได้

5. ด้านการดำเนินกิจกรรมเพื่อการศึกษา การศาสนา และวัฒนธรรม

จากผลการวิจัยพบว่า บทบาทหน้าที่ด้านการดำเนินกิจกรรมเพื่อพัฒนาการศึกษา การ

ศาสนา และการวัฒนธรรม เป็นด้านที่ศึกษาธิการจังหวัดและผู้เกี่ยวข้องมีความเห็นด้วยกับผู้ที่ทรงคุณวุฒิสูง เป็นลำดับที่หก บทบาทหน้าที่ในด้านนี้ ประกอบด้วย บทบาทหน้าที่ 12 ประการ คือ การช่วยเหลือผู้ว่าราชการจังหวัดเกี่ยวกับงานการศึกษา การศาสนา และการวัฒนธรรมของจังหวัด และการพัฒนาองค์การ ระบบงานและบุคลากรของสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดให้ทันสมัย และสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลง การร่วมมือกับจังหวัดและหน่วยงานในจังหวัดดำเนินการพัฒนาการศึกษา การศาสนา และการวัฒนธรรมในจังหวัดที่ไม่มีหน่วยงานรับผิดชอบ การส่งเสริมและสร้างโอกาสให้เด็ก เยาวชนและประชาชน ตลอดจนผู้ด้อยโอกาสในท้องถิ่นได้รับการศึกษาตามความสามารถรวมทั้งการศึกษาตลอดชีวิต ร่วมกับสำนักพัฒนาการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมในเขตการศึกษา การดำเนินงานร่วมกับหน่วยงาน สถานศึกษา องค์กรท้องถิ่น ชุมชน และเอกชนในการแก้ปัญหาและพัฒนาการศึกษา การศาสนา และการวัฒนธรรมให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลง การดำเนินงานเพื่อส่งเสริมความเป็นเอกลักษณ์ของชาติ การรณรงค์และส่งเสริมการจัดการศึกษาเพื่อสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองที่เหมาะสมให้เกิดขึ้นกับประชาชนในท้องถิ่น การดำเนินการสร้างความเป็นธรรม และส่งเสริมให้นำระบบคุณธรรมมาใช้กับครู อาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาในจังหวัด การรณรงค์ส่งเสริมให้มีการปรับปรุงและแก้ไขสภาพแวดล้อมของสังคม และการดำเนินงานเพื่อส่งเสริมเรื่องใดเรื่องหนึ่ง เพื่อให้เป็นไปตามความต้องการของรัฐ

บทบาทหน้าที่ด้านการดำเนินกิจกรรมเพื่อพัฒนาการศึกษา การศาสนา และการวัฒนธรรม พบว่า มีรายการที่ต้องดำเนินการ จำนวน 12 รายการ โดยที่สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดมีบทบาทหน้าที่เป็นทั้งหน่วยปฏิบัติและหน่วยประสานงานและส่งเสริม สนับสนุนการดำเนินกิจกรรมเพื่อพัฒนาการศึกษา การศาสนา และการวัฒนธรรมในระดับจังหวัด จึงมีลักษณะที่เป็น การดำเนินการเองและร่วมมือกับหน่วยงานอื่นดำเนินการ ซึ่งการปฏิบัติงานจะเกี่ยวข้องกับหน่วยงานอื่นทั้งที่เป็นส่วนราชการ สถานศึกษา ชุมชนและเอกชน บทบาทหน้าที่บางรายการได้ดำเนินการมาแล้วทั้งในอดีตและในปัจจุบัน และจะยังคงเป็นบทบาทหน้าที่สำคัญอีกต่อไปในทศวรรษหน้า เช่น การช่วยเหลือผู้ว่าราชการจังหวัดเกี่ยวกับงานการศึกษา การศาสนา และการวัฒนธรรม เนื่องจากมีกฎหมายระเบียบปฏิบัติกำหนดไว้ และยังคงมีความจำเป็นต่อไปในอนาคต

บทบาทหน้าที่อื่น ๆ นอกจากนั้นจะเป็นการดำเนินการเพื่อให้สอดคล้องกับสภาพการเปลี่ยนแปลงและสภาพการจัดการศึกษาที่จะเกิดขึ้นในอนาคต และเป็นการเสริมการดำเนินงาน

ด้านอื่น ๆ ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น ทั้งที่เป็นบทบาทหน้าที่ที่มีผู้ปฏิบัติอยู่แล้ว และไม่มีผู้รับผิดชอบปฏิบัติใน จังหวัด บทบาทหน้าที่ที่เห็นว่าเป็นประเด็นสำคัญควรนำมาอภิปรายคือ การส่งเสริมและสร้าง โอกาสให้เด็ก เยาวชนและประชาชน ตลอดจนผู้ด้อยโอกาสในท้องถิ่นได้รับการศึกษาตามความ สามารถและการศึกษาตลอดชีวิต การดำเนินงานร่วมกับหน่วยงาน สถานศึกษา องค์กรท้องถิ่น ชุมชนและ เอกชนในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาการศึกษา การศาสนา และการวัฒนธรรมให้สอดคล้องกับการ เปลี่ยนแปลงและการรณรงค์ และส่งเสริมการจัดการศึกษาเพื่อสร้างวัฒนธรรมทาง การ เมืองที่เหมาะสมให้เกิดขึ้นกับประชาชนในท้องถิ่น

บทบาทหน้าที่เกี่ยวกับการส่งเสริมและสร้างโอกาสให้เด็ก เยาวชนและประชาชน ตลอดจนผู้ด้อยโอกาสในท้องถิ่นได้รับการศึกษาตามความ สามารถและการศึกษาตลอดชีวิต ใน ทศวรรษหน้าจะมีการขยายการจัดการศึกษาอย่างกว้างขวาง เพื่อสนองความต้องการทางการ ศึกษาของประชาชน และการขยายตัวทางเศรษฐกิจของประเทศ การขยายตัวนี้เป็นการสร้าง โอกาสทางการศึกษาให้กับเด็ก เยาวชน ได้เข้าศึกษาสูงขึ้น แต่อย่างไรก็ตามในสภาพเศรษฐกิจ และสังคมของไทย ยังมีเด็กและเยาวชนอีกจำนวนไม่น้อยที่ขาดโอกาสที่จะได้รับการศึกษาสูงขึ้น เนื่องมาจากสาเหตุหลายประการ เช่น ความยากจน การอยู่ห่างไกลสถานศึกษา การคมนาคม ไม่สะดวก รวมทั้งความบกพร่องทางร่างกาย เด็กและเยาวชนเหล่านี้กลายเป็นผู้ด้อยโอกาสทาง การศึกษา ซึ่งเป็นหน้าที่ของศึกษานิเทศก์จังหวัดที่จะหาทางส่งเสริมและสร้างโอกาสให้เด็กและ เยาวชนผู้ด้อยโอกาสเหล่านี้ได้รับการศึกษาเท่าที่เขาสามารถจะศึกษาได้ เช่น การจัดหาทุน การจัดหาที่พักหรือผู้ปกครองที่อยู่ใกล้สถานศึกษา เป็นต้น ในด้านการศึกษาตลอดชีวิต ศึกษานิเทศก์จังหวัดควรจะมีบทบาทหน้าที่ในการประสานกับหน่วยงาน สถานศึกษา ท้องถิ่นและ ภาคเอกชน สร้างเครือข่ายการศึกษา เพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนได้รับการศึกษาอยู่ตลอดชีวิต รวมทั้งการรณรงค์ให้ประชาชนสนใจและเห็นความสำคัญของการศึกษา การได้รับการศึกษาใน ลักษณะที่กล่าวมานี้ เป็นสิ่งจำเป็นสำหรับเด็ก เยาวชนและประชาชนในทศวรรษหน้า

สำหรับบทบาทหน้าที่ในการดำเนินงานร่วมกับหน่วยงาน สถานศึกษา องค์กรท้องถิ่น ชุมชนและ เอกชนในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาการศึกษา การศาสนา และการวัฒนธรรมให้สอดคล้องกับการ เปลี่ยนแปลงนั้น เนื่องจากในทศวรรษหน้าสภาพเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม การ เมืองการปกครอง และวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีจะมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ซึ่งจะ ทำให้การดำเนินงานทางด้านการศึกษา การศาสนาและการวัฒนธรรมมีปัญหาและอุปสรรคเกิดขึ้น ใศึกษานิเทศก์จังหวัดในฐานะที่เป็นผู้นำทางการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม และเป็นผู้บริหาร

การศึกษาของจังหวัด ควรจะมีบทบาทเข้าไปชี้แนะหรือให้คำแนะนำและร่วมมือกับสถานศึกษา องค์การท้องถิ่น ชุมชนและเอกชนในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น รวมทั้งวางแผนพัฒนาการศึกษาให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น

ในด้านการรณรงค์และส่งเสริมและการจัดการศึกษาเพื่อสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองที่เหมาะสมให้เกิดขึ้นกับประชาชนในท้องถิ่น แม้ว่ากระแสประชาธิปไตยจะเป็นไปอย่างกว้างขวาง ในทศวรรษหน้านี้ แต่ในสังคมไทยในท้องถิ่นชนบทก็มีโอกาสได้รับข้อมูลข่าวสารน้อย ยังมีค่านิยมทางการเมืองที่ไม่ถูกต้อง เช่น มีการซื้อเสียง ขายเสียงในการเลือกตั้ง เป็นต้น ค่านิยมเหล่านี้จะสามารถแก้ไขได้ ถ้าหากประชาชนในท้องถิ่นชนบทดังกล่าวได้รับการศึกษา และข้อมูลข่าวสารที่เพียงพอ ดังนั้น ศึกษาธิการจังหวัดควรมีบทบาทหน้าที่เป็นผู้นำในการรณรงค์ ส่งเสริมให้การศึกษาและข้อมูลที่ต้องการเพื่อเปลี่ยนแปลงค่านิยมและสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองที่เหมาะสมให้เกิดขึ้น ซึ่งเป็นการใช้การศึกษานำการเมือง และแก้ไขปัญหาสังคมอีกทางหนึ่ง

6. ด้านการดำเนินงานเกี่ยวกับคณะกรรมการการศึกษา การศาสนา และการวัฒนธรรมจังหวัด (ศสว.จ.)

จากผลการวิจัยพบว่า บทบาทหน้าที่ด้านการดำเนินงานเกี่ยวกับคณะกรรมการการศึกษา การศาสนา และการวัฒนธรรมจังหวัด เป็นด้านที่ศึกษาธิการจังหวัดและผู้เกี่ยวข้องมีความเห็นด้วยกับผู้ทรงคุณวุฒิเป็นลำดับที่ห้า บทบาทหน้าที่ในด้านนี้ประกอบด้วย บทบาทหน้าที่ 4 ประการคือ การนำเสนอข้อมูลที่ต้องการแก่คณะกรรมการการศึกษา การศาสนา และการวัฒนธรรมจังหวัด เพื่อตัดสินใจดำเนินงานตามอำนาจหน้าที่ การดำเนินงานและส่งเสริมให้คณะกรรมการการศึกษา การศาสนา และการวัฒนธรรม ปฏิบัติงานตามอำนาจหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ การประสานความคิดและความต้องการผู้แทนกรมต่าง ๆ ในจังหวัด เพื่อนำเข้าสู่การพิจารณา ของคณะกรรมการการศึกษา การศาสนา และการวัฒนธรรมจังหวัด และการเป็นเลขานุการคณะกรรมการการศึกษา การศาสนา และการวัฒนธรรมจังหวัด

คณะกรรมการการศึกษา การศาสนา และการวัฒนธรรมจังหวัด (ศสว.จ.) ได้รับการแต่งตั้งจากกระทรวงศึกษาธิการ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้เกิดการประสานงานในการวางแผนพัฒนาการศึกษา การศาสนา และการวัฒนธรรมทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค โดยมีผู้ว่าราชการจังหวัด เป็นประธานกรรมการ ศึกษาธิการจังหวัด เป็นกรรมการและเลขานุการ และให้สำนักงานศึกษาธิการจังหวัด ดำเนินงานเกี่ยวกับงานเลขานุการของคณะกรรมการการศึกษา การศาสนา และการวัฒนธรรมจังหวัด คณะกรรมการดังกล่าวมีอำนาจหน้าที่ ดังนี้

1. พิจารณาเสนอแนะและให้ความเห็นชอบเกี่ยวกับแผนพัฒนาการศึกษา การศาสนา และการวัฒนธรรม

2. กำหนดมาตรการให้หน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนมีการใช้ทรัพยากร และพนักงานกำลังในการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการศึกษา การศาสนา และการวัฒนธรรม

3. พิจารณาจัดสรรงบประมาณรายจ่ายประเภทเงินอุดหนุนที่จังหวัดได้รับ เพื่อกิจการเกี่ยวกับการศึกษา การศาสนา และการวัฒนธรรม

4. กำกับ เร่งรัด และติดตามประเมินผลการปฏิบัติงานของหน่วยงาน และสถานศึกษาให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

5. เสนอนโยบายแนวทางแก้ไขปัญหาที่สืบเนื่องมาจากการดำเนินงานตามนโยบาย แผนงาน และโครงการ ซึ่งมีผลกระทบต่อการจัดการศึกษา การศาสนา และการวัฒนธรรมจังหวัด

6. จัดให้มีการศึกษา สำรวจ วิเคราะห์ วิจัย และทบทวนเพื่อนำผลมาปรับปรุงการพัฒนาการศึกษา การศาสนา และการวัฒนธรรม

7. แต่งตั้งคณะทำงานเพื่อปฏิบัติงานเฉพาะกิจตามที่เห็นสมควร

8. ปฏิบัติงานอื่นตามที่กระทรวงศึกษาธิการมอบหมาย

การจัดตั้งคณะกรรมการการศึกษา การศาสนา และการวัฒนธรรมจังหวัดเป็นแนวทางหนึ่งในการกระจายอำนาจ และการสร้างเอกภาพในการจัดการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ โดยให้มีการวางแผนระดับประเทศ และระดับจังหวัดเป็นเครื่องมือ อันเป็นการดำเนินงานที่สอดคล้องกับแนวโหมสภาพการบริหารและการจัดการศึกษาในทศวรรษหน้า ดังนั้น บทบาทหน้าที่ด้านการดำเนินงานเกี่ยวกับคณะกรรมการการศึกษา การศาสนา และการวัฒนธรรมจังหวัด จึงจะเป็นบทบาทหน้าที่สำคัญอีกประการหนึ่งของศึกษาธิการจังหวัดในทศวรรษหน้า จะเห็นได้ว่าความคิดเห็นของศึกษาธิการจังหวัดและผู้เกี่ยวข้องส่วนใหญ่ รวมทั้งความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ มีความสอดคล้องกับการที่กระทรวงศึกษาธิการ แต่งตั้งศึกษาธิการจังหวัดเป็นเลขานุการคณะกรรมการการศึกษา การศาสนา และการวัฒนธรรมจังหวัด และแนวโหมการกระจายอำนาจของกระทรวงศึกษาธิการ แม้ว่าจะมีความคิดเห็นส่วนหนึ่งที่เห็นสมควรให้ศึกษาธิการจังหวัดเป็นประธานกรรมการการศึกษา การศาสนา และการวัฒนธรรมจังหวัดก็ไม่เป็นไปตามเกณฑ์การความเห็นด้วยของการวิจัยครั้งนี้

สำหรับบทบาทหน้าที่ที่เห็นว่า เป็นประเด็นสำคัญควรนำมาอภิปรายคือ บทบาทหน้าที่เกี่ยวกับการดำเนินงานและส่งเสริมให้คณะกรรมการการศึกษา การศาสนา และการวัฒนธรรม

จังหวัด ปฏิบัติงานตามอำนาจหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในการดำเนินการของคณะกรรมการ นั้น เลขานุการและสำนักงานของเลขานุการ หรือสำนักงานที่ดำเนินงานเกี่ยวกับงานเลขานุการ มีบทบาทสำคัญที่จะทำให้คณะกรรมการปฏิบัติงานตามหน้าที่ได้สมบูรณ์และ เป็นไปตามวัตถุประสงค์ ศึกษาธิการจังหวัดในฐานะที่เป็นเลขานุการ และผู้บริหารของสำนักงานเลขานุการจะต้องมี บทบาทในการดำเนินงาน และส่งเสริมการปฏิบัติงานของคณะกรรมการ เช่น การเตรียมข้อมูล และรายละเอียดการดำเนินงานตามอำนาจหน้าที่เสนอคณะกรรมการ การเตรียมการประชุม และดำเนินการประชุมของคณะกรรมการ ตลอดจนการดำเนินการภายหลังการประชุม เป็นต้น บทบาทหน้าที่ดังกล่าวนี้ หากศึกษาธิการจังหวัดดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ ก็จะทำให้ การปฏิบัติงานของคณะกรรมการ เข้มแข็งและเกิดประสิทธิผลด้วย

7. ด้านการอำนวยการจัดการศึกษา การศาสนา และการวัฒนธรรม

จากผลการวิจัยพบว่า บทบาทหน้าที่ด้านการอำนวยการจัดการศึกษา การศาสนา และการวัฒนธรรม เป็นด้านที่ศึกษาธิการจังหวัดและผู้เกี่ยวข้องมีความเห็นด้วยกับผู้ทรงคุณวุฒิสูงเป็น ลำดับที่เจ็ด บทบาทหน้าที่ในด้านนี้ประกอบด้วย บทบาทหน้าที่ 10 ประการ คือ การดำเนินการ ให้มีการนำนโยบายการจัดการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการไปปฏิบัติในจังหวัดโดยผ่านคณะกรรมการการศึกษา การศาสนา และการวัฒนธรรม การส่งเสริมและสนับสนุนท้องถิ่น ชุมชน และเอกชนในการดำเนินงานการศึกษา การศาสนา และการวัฒนธรรม ให้สอดคล้องและสนอง ความต้องการของท้องถิ่น การชี้แนะและเสนอแนะแนวทางในการจัดการศึกษา การศาสนา และการวัฒนธรรมของจังหวัดและช่วยเหลือแก้ไขข้อขัดแย้งที่เกิดขึ้นในการดำเนินงาน การกำหนด แนวทางพัฒนาการศึกษา การศาสนา และการวัฒนธรรมของจังหวัด การอำนวยการความสะดวก ช่วยเหลือและสนับสนุน การดำเนินงานของหน่วยงานและสถานศึกษาในจังหวัด การเป็นผู้นำ ในการปรับเปลี่ยนแนวทางการดำเนินงานการศึกษา การศาสนา และการวัฒนธรรมไปในทางที่ เหมาะสมกว่าเดิม และดำเนินการแก้ไขปัญหาด้านการศึกษา การศาสนา และการวัฒนธรรมของ จังหวัด กำหนดยุทธวิธีในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต และช่วยเหลือแก้ไขปัญหาของ สังคม การดำเนินการในการใช้หลักการและเหตุผลทางการศึกษา เพื่อลดแรงกดดันทางการ เมือง หรือสังคมที่มีต่อการศึกษา

บทบาทหน้าที่ด้านการอำนวยการจัดการศึกษา การศาสนา และการวัฒนธรรม เป็น บทบาทหน้าที่ที่ศึกษาธิการจังหวัดต้องดำเนินงานไม่ได้มากมายนักในปัจจุบัน เนื่องจากหน่วยงาน ทางการศึกษาในจังหวัด ส่วนใหญ่จะขึ้นตรงต่อหน่วยงานต้นสังกัดในส่วนกลาง การดำเนินงาน

จะเป็นไปตามนโยบายหรือแนวทางที่กรมต้นสังกัดกำหนด การดำเนินงานในด้านนี้ของศึกษาธิการจังหวัดจะใช้ภาวะผู้นำและความสัมพันธ์ส่วนตัวเป็นปัจจัยสำคัญ เนื่องจากไม่ได้มีระเบียบกฎหมายเป็นแนวปฏิบัติไว้ชัดเจน แต่ช่วงศตวรรษหน้านี้นี้ การดำเนินงานการศึกษา การศาสนา และการวัฒนธรรมในจังหวัด ก็ยังมีความจำเป็นที่จะต้องมียุทธศาสตร์ทางการศึกษาของจังหวัดเพื่อทำหน้าที่ประสานการดำเนินงานภายในจังหวัด ให้เป็นไปในแนวทางเดียวกันและสอดคล้องกับแผนงานโครงการหลักของกระทรวงศึกษาธิการ รวมทั้งทำหน้าที่เสนอแนะ ชี้แนะ ช่วยเหลือ และส่งเสริมสนับสนุนในการดำเนินงานและพัฒนาการศึกษา การศาสนา และการวัฒนธรรมของจังหวัดให้ดีขึ้น ตลอดจนการแก้ไขข้อขัดแย้งที่เกิดขึ้นในการดำเนินงาน

อย่างไรก็ตามบทบาทหน้าที่ด้านการอำนวยการจัดการศึกษาบางประการที่ศึกษาธิการจังหวัด น่าจะดำเนินการได้ผลดีและเป็นประโยชน์ต่อการจัดการศึกษา การศาสนา และการวัฒนธรรม คือ การดำเนินการให้มีการนำนโยบายการจัดการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการไปปฏิบัติในจังหวัด โดยผ่านคณะกรรมการการศึกษา การศาสนา และการวัฒนธรรมจังหวัด และกำหนดแนวทางในการพัฒนาการศึกษา การศาสนา และการวัฒนธรรมจังหวัด เนื่องจากการดำเนินงานทั้งสองด้านนี้สามารถดำเนินการผ่านคณะกรรมการการศึกษา การศาสนา และการวัฒนธรรมของจังหวัด ซึ่งเป็นองค์กรกลางทางการบริหารการศึกษา การศาสนา และการวัฒนธรรมของจังหวัด โดยการนำแนวปฏิบัติหรือนโยบายไปปฏิบัติให้คณะกรรมการกำหนดส่วนการดำเนินการกำหนดแนวทางพัฒนาการศึกษา การศาสนา และการวัฒนธรรมของจังหวัด ก็สามารถที่จะกำหนดในแผนพัฒนาการศึกษา การศาสนา และการวัฒนธรรมประจำปี และแผนระยะ 5 ปี โดยผ่านความเห็นชอบของคณะกรรมการการศึกษา การศาสนา และการวัฒนธรรมจังหวัดได้ ดังนั้น บทบาทหน้าที่ด้านการอำนวยการจัดการศึกษา การศาสนา และการวัฒนธรรมดังกล่าว จึงควรเป็นบทบาทหน้าที่ของศึกษาธิการจังหวัดในศตวรรษหน้าด้วย

8. ด้านการดำเนินงานเพื่อส่งเสริมงานวิชาการ

จากผลการวิจัยพบว่า บทบาทหน้าที่ด้านการดำเนินงานเพื่อส่งเสริมงานวิชาการเป็นด้านที่ศึกษาธิการจังหวัดและผู้เกี่ยวข้องมีความเห็นด้วยกับผู้ที่ทรงคุณวุฒิสูงเป็นลำดับสุดท้าย บทบาทหน้าที่ในด้านนี้ประกอบด้วย บทบาทหน้าที่ 7 ประการ คือ การดำเนินการเกี่ยวกับการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของจังหวัด การดำเนินการวิจัยและพัฒนาเพื่อแก้ปัญหาและส่งเสริม การดำเนินงานด้านการศึกษา การศาสนา และการวัฒนธรรมของจังหวัดท้องถิ่นและชุมชน การดำเนินการเพื่อช่วยเหลือ ส่งเสริม สนับสนุนสถานศึกษาในจังหวัด และหน่วยงานท้องถิ่น จัด

กิจกรรมทางด้านวิชาการโดยให้บริการข้อมูล ข่าวสาร เสนอแนวคิดใหม่ๆ และจัดประชุมสัมมนาทางวิชาการ เป็นต้น การประสานงานและช่วยเหลือท้องถิ่นในการจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับแนวทางของหลักสูตร การดำเนินการและส่งเสริมให้หน่วยงาน สถานศึกษามีการติดตามคุณภาพและประสิทธิภาพของการศึกษาอย่างถูกต้องตามหลักวิชาการ ส่งเสริมให้สถานศึกษา ครู อาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา นำแนวคิดเกี่ยวกับความเป็นสากลมาใช้ในการปฏิบัติงาน และการแนะนำให้ความช่วยเหลือเกี่ยวกับการจัดองค์การตามหลักการบริหารองค์การแก่หน่วยงานและสถานศึกษาในจังหวัด

การที่บทบาทหน้าที่ด้านการดำเนินงานเพื่อส่งเสริมงานวิชาการ เป็นบทบาทหน้าที่ที่มีความเห็นด้วยสูงเป็นลำดับสุดท้าย (อยู่ในเกณฑ์มากโดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.25) น่าจะเป็นเพราะว่า ลักษณะการดำเนินงานตามบทบาทหน้าที่เป็นงานที่หน่วยงาน สถานศึกษา ดำเนินงานภายในขอบเขตหน้าที่อยู่แล้ว จึงมีความจำเป็นที่จะให้องค์กรภายนอกเข้าไปร่วมดำเนินงานน้อย ประกอบกับความไม่มั่นใจว่าบุคลากรของสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดจะปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ดังกล่าวได้อย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจากในอดีตที่ผ่านมาบุคลากรของสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดจะปฏิบัติงานบริหารสำนักงานเป็นส่วนใหญ่ แม้ในปัจจุบันสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดก็ยังไม่ได้นิวัติเกี่ยวกับการส่งเสริมงานวิชาการมากนัก ดังนั้น ในอนาคต 10 ปีข้างหน้า ถ้าหากบุคลากรของสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดไม่ได้รับการพัฒนาให้มีความรู้ความสามารถเพียงพอแล้ว การดำเนินงานเพื่อส่งเสริมงานวิชาการก็จะประสบผลสำเร็จได้ยาก แม้ว่าในทศวรรษหน้างานตามบทบาทหน้าที่ด้านนี้เป็นสิ่งสำคัญ และจำเป็นที่จะต้องปฏิบัติตาม อย่างไรก็ตามยังมีความจำเป็นที่ศึกษาธิการจังหวัดจะเข้าไปดำเนินการส่งเสริมงานด้านวิชาการร่วมกับหน่วยงาน สถานศึกษา และท้องถิ่น เนื่องจากในทศวรรษหน้าการจัดหลักสูตรและการเรียนการสอนจะมีความหลากหลาย ยืดหยุ่นเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา และมีการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนมากขึ้น ซึ่งจะทำให้บทบาทของผู้เรียนผู้สอนเปลี่ยนไป จะต้องมีการส่งเสริมและให้ความช่วยเหลือทางวิชาการ จึงจะทำให้การดำเนินงานสอดคล้องกับแนวทางที่ถูกต้องได้ ซึ่งสำนักงานศึกษาธิการจังหวัด ควรจะเป็นองค์กรหนึ่งที่จะมีบทบาทหน้าที่ในการส่งเสริมช่วยเหลือในด้านนี้

บทบาทหน้าที่อีกประการหนึ่งที่ควรจะเป็นบทบาทหน้าที่สำคัญในทศวรรษหน้า ได้แก่ การดำเนินการเกี่ยวกับการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของจังหวัด ซึ่งบทบาทหน้าที่นี้เป็นอำนาจหน้าที่ของสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดที่กำหนดไว้ในพระราชกฤษฎีกาแบ่งส่วนราชการของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ และเป็นหน้าที่ที่กรมวิชาการได้มอบหมายให้ศึกษาธิการ

จังหวัดเป็นผู้ปฏิบัติอยู่แล้ว ประกอบกับการจัดการศึกษาในปัจจุบันและในอนาคต สถานศึกษาจะสามารถดำเนินการจัดการเรียนการสอน และการวัดและการประเมินผลการศึกษาด้วยตัวเองมากขึ้น จึงจำเป็นที่จะต้องมีความหมายนอกที่เป็นหน่วยงานกลาง ดำเนินการควบคุมดูแล การดำเนินงานให้เป็นไปในมาตรฐานเดียวกัน นอกจากนี้ ก็ยังมีบทบาทหน้าที่เกี่ยวกับการ ดำเนินการวิจัยเพื่อแก้ปัญหาส่งเสริมการดำเนินงานด้านการศึกษา การศาสนาและการวัฒนธรรม ของท้องถิ่นและชุมชน และการดำเนินการเพื่อช่วยเหลือ ส่งเสริม สนับสนุนสถานศึกษาในจังหวัด และหน่วยงานท้องถิ่นจัดกิจกรรมทางวิชาการ เป็นบทบาทหน้าที่สำคัญในอนาคตเช่นกัน โดยที่ การวิจัยเป็นการค้นคว้าหาความจริง การที่ศึกษานิเทศการจังหวัดจะได้ดำเนินการวิจัยเพื่อหาข้อเท็จจริงเกี่ยวกับปัญหาใดปัญหาหนึ่งในการจัดการศึกษา แล้วนำออกเผยแพร่ก็จะเป็นการช่วยเหลือการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ท้องถิ่น และชุมชนให้เกิดประสิทธิภาพยิ่งขึ้น เป็นการ ใช้วิธีการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) ซึ่งเป็นแนวโน้มสำคัญในอนาคต มาช่วยในการพัฒนาการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สมควรจะเป็นบทบาทของศึกษานิเทศการจังหวัด ในทศวรรษหน้านี้ สำหรับการส่งเสริมและสนับสนุนให้สถานศึกษาในจังหวัดและหน่วยงานท้องถิ่น จัดกิจกรรมทางวิชาการ เป็นการช่วยเหลือและชี้แนะให้สถานศึกษาและท้องถิ่นเห็นความสำคัญของ วิชาการ และก้าวหน้าวิทยาการใหม่ๆที่เกิดขึ้นอยู่ตลอดเวลา เพื่อที่จะนำมาเป็นประโยชน์ในการ ดำเนินงานการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ในความรับผิดชอบบทบาทหน้าที่ดังกล่าวนี้ ศึกษา- นิเทศการจังหวัดในฐานะเป็นผู้บริหารของหน่วยงานระดับจังหวัด ควรจะเป็นผู้ส่งเสริมและสนับสนุน ซึ่งอาจจะทำได้หลายวิธี เช่น การจัดประชุมสัมมนาทางวิชาการการจัดทำเอกสาร หรือวารสาร ทางวิชาการออกเผยแพร่ เป็นต้น อย่างไรก็ตามการที่ศึกษานิเทศการจังหวัดจะปฏิบัติงานตามบทบาท หน้าที่ดังกล่าวได้ผลดีนั้น จำเป็นจะต้องพัฒนาบุคลากรของสำนักงานศึกษานิเทศการจังหวัดให้มีความ พร้อมและความสามารถเป็นที่ยอมรับของหน่วยงาน สถานศึกษา และหน่วยงานอื่น ๆ

กล่าวได้ว่าในทศวรรษหน้า ศึกษานิเทศการจังหวัดจะมีบทบาท หน้าที่ และความรับผิดชอบ มากขึ้น มีขอบข่ายการปฏิบัติงานกว้างขวางขึ้น โดยงานส่วนหนึ่งที่ปฏิบัติอยู่ในปัจจุบันยังคงเป็น บทบาทหน้าที่ของศึกษานิเทศการจังหวัดต่อไป เช่น การปฏิบัติงานแทนกรม หรือหน่วยงานที่ไม่มี ผู้ปฏิบัติภายในจังหวัด การปฏิบัติงานเกี่ยวกับคณะกรรมการการศึกษา การศาสนา และการ วัฒนธรรมจังหวัด เป็นต้น และการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ดังกล่าวจะมีความเข้มข้นมากขึ้น ส่วนบทบาทหน้าที่ที่เพิ่มขึ้นเป็นงานที่ต้องปฏิบัติให้เป็นไปตามสภาพการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น กล่าวคือ การเป็นแกนกลางการบริหารการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมของจังหวัด ซึ่งจะมี

การดำเนินงานเกี่ยวกับนโยบาย การวางแผน การประสานงาน การบูรณาการเชื่อมโยง การศึกษาแต่ละระดับ การศึกษากับศาสนาและวัฒนธรรม และการศึกษากับการพัฒนาในด้านอื่น ๆ ของจังหวัด การกำกับดูแลและการพิจารณาประเมินผล เป็นต้น และบทบาทที่เพิ่มขึ้นอีกอย่างหนึ่ง จะเป็นการดำเนินงานเพื่อส่งเสริมและสนับสนุนงานด้านวิชาการแก่หน่วยงาน สถานศึกษาท้องถิ่น ชุมชน และเอกชน ตลอดจนบุคลากรทางการศึกษาให้สามารถดำเนินงานจัดการศึกษาตามสภาพ การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ เช่น การดำเนินงานเกี่ยวกับข้อมูลสารสนเทศ ทางการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมของจังหวัด ทั้งที่เป็นข้อมูลเกี่ยวกับสถิติและข้อมูลเกี่ยวกับ สภาพปัญหาความต้องการ การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง การปกครอง การ วิจัยเพื่อพัฒนาการศึกษา การสร้างเครือข่ายการดำเนินงานการส่งเสริมและสร้างโอกาสให้แก่ เด็กและเยาวชนผู้ด้อยโอกาสทางการศึกษา การช่วยเหลือและสนับสนุนการจัดกิจกรรมทาง วิชาการ และการเป็นผู้นำในการใช้การศึกษาลดความกดดันทางการเมือง แก้ไขปัญหาสังคม และสภาพแวดล้อม เป็นต้น

ข้อเสนอแนะ

โดยที่การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาเพื่อสืบค้นหาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของศึกษานิกร จังหวัดในทศวรรษหน้า ผลการวิจัยจึงจะเป็นประโยชน์ต่อการบริหารงานบุคคลของสำนักงาน ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งเป็นหน่วยงานต้นสังกัดของศึกษานิกรจังหวัด และเป็นประโยชน์ ต่อศึกษานิกรจังหวัด โดยตรงอีกทางหนึ่ง ผู้วิจัยจึงได้นำผลการวิจัยมาเป็นพื้นฐานในการ เสนอแนะ ดังนี้

ข้อเสนอแนะสำหรับการพัฒนา

ผลจากการวิจัยมีความเกี่ยวข้องกับหน้าที่และความรับผิดชอบของสำนักงานปลัด กระทรวงศึกษาธิการสถาบันพัฒนาผู้บริหารการศึกษา และศึกษานิกรจังหวัด ดังนั้น องค์การ และบุคคลดังกล่าว จึงควรพิจารณาดำเนินการกล่าวคือ

1. สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ

1.1 สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการควรมีการสำรวจเพื่อประเมินคุณลักษณะ ของศึกษานิกรจังหวัดในปัจจุบันว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับใดโดยใช้ข้อมูลจากผลการวิจัย ไปเป็นแนวทางในการจัดสร้างเครื่องมือประเมิน ซึ่งผลจากการประเมินนี้จะทำให้สามารถทราบ ความต้องการหรือความจำเป็นในการพัฒนาศึกษานิกรจังหวัดได้ทางหนึ่ง และทำให้การพัฒนา มีความสอดคล้องกับความต้องการหรือความจำเป็นและเป็นประโยชน์อย่างแท้จริง

1.2 สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดควรจัดโครงการพัฒนาเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะของศึกษาธิการจังหวัดให้มีความพร้อมที่จะปฏิบัติงานในทศวรรษหน้า โดยนำผลการวิจัยมาเป็นข้อมูลในการจัดทำโครงการ พัฒนาคุณลักษณะของศึกษาธิการจังหวัด โดยสามารถดำเนินการพัฒนาได้ทั้งผู้ที่ได้รับคัดเลือกก่อนเข้าดำรงตำแหน่ง และผู้ที่อยู่ในระหว่างดำรงตำแหน่ง แต่เนื่องจากผู้ดำรงตำแหน่งศึกษาธิการจังหวัดส่วนใหญ่จะมีอายุเกินกว่า 40 ปีขึ้นไป ซึ่งเป็นช่วงอายุที่ยากต่อการปรับเปลี่ยนคุณลักษณะ ในการพัฒนาจึงอาจจะจัดพัฒนาคุณลักษณะด้านใดด้านหนึ่งที่เห็นว่ามีควมจำเป็นเร่งด่วนก่อน โดยการจัดฝึกอบรมอย่างเข้มข้น เช่น การพัฒนาความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ การพัฒนาทักษะและความรู้ความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษ และทักษะการวางแผนยุทธศาสตร์ เป็นต้น นอกจากนี้ ในการพัฒนาคุณลักษณะบางประการอาจจะทำเป็นคู่มือการฝึกอบรมให้ศึกษาธิการจังหวัดเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยมีการติดตามช่วยเหลือและประเมินผลอย่างใกล้ชิด

1.3 ในการจัดประชุมสัมมนาศึกษาธิการจังหวัดประจำปี ควรนำเรื่องบทบาทหน้าที่และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของศึกษาธิการจังหวัดในทศวรรษหน้าเข้าเป็นหัวข้อเรื่องในการประชุมด้วย เพื่อให้ศึกษาธิการจังหวัดได้รับสารสนเทศที่เกี่ยวข้อง และเพื่อเตรียมตัวพัฒนาตนเองให้พร้อมที่จะดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพในทศวรรษหน้า

1.4 ในการประเมินการบริหารสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดประจำปี ควรมีการประเมินคุณลักษณะของศึกษาธิการจังหวัดด้วย เนื่องจากคุณลักษณะของศึกษาธิการจังหวัดเป็นองค์ประกอบสำคัญที่ทำให้การบริหารงานของสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดประสบความสำเร็จ ดังนั้น ถ้าหากมีการประเมินคุณลักษณะของศึกษาธิการจังหวัดด้วยแล้ว ก็จะเป็นการกระตุ้นให้ศึกษาธิการจังหวัดมีการพัฒนาปรับปรุงคุณลักษณะของตนเองให้เหมาะสมและเอื้อต่อการดำเนินงานอยู่ตลอดเวลา

1.5 ในการคัดเลือกบุคคลเพื่อแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งศึกษาธิการจังหวัด ควรพิจารณาคุณลักษณะบางประการ เช่น ความสามารถในการใช้เครื่องมือและเทคโนโลยีสมัยใหม่ ทักษะในการใช้ภาษา และความสามารถในการปรับตัวของผู้เข้ารับการคัดเลือกด้วย ในการฝึกอบรมเพื่อเตรียมตัวเข้าดำรงตำแหน่งศึกษาธิการจังหวัดก็ควรจัดหลักสูตรฝึกอบรมเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของศึกษาธิการจังหวัดด้วย

2. สถาบันพัฒนาผู้บริหารการศึกษา

2.1 เนื่องจากสถาบันพัฒนาผู้บริหารการศึกษา มีอำนาจหน้าที่ฝึกอบรมและพัฒนา

ผู้บริหารการศึกษา ทั้งที่เป็นการเตรียมผู้บริหารก่อนดำรงตำแหน่งและระหว่างดำรงตำแหน่ง
ผู้บริหารการศึกษา รวมทั้งศึกษานิเทศก์จังหวัดด้วย ดังนั้น สถาบันพัฒนาผู้บริหารการศึกษาควร
นำคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของศึกษานิเทศก์จังหวัดในทศวรรษหน้าที่ค้นพบจากการวิจัยนี้ไปเป็นข้อมูล
ในการพัฒนาหลักสูตรการฝึกอบรมผู้บริหารการศึกษาตำแหน่งอื่นให้เหมาะสมยิ่งขึ้น

2.2 ในการจัดทำหลักสูตรฝึกอบรมศึกษานิเทศก์จังหวัด ทั้งที่เป็นการฝึกอบรมก่อน
ประจำการ และระหว่างประจำการ ควรนำคุณลักษณะที่ค้นพบจากการวิจัยมาเป็นข้อมูลในการ
กำหนดหลักสูตรด้วย ซึ่งจะทำให้หลักสูตรมีความสมบูรณ์เหมาะสมยิ่งขึ้น

3. ศึกษาธิการจังหวัด

ศึกษาธิการจังหวัดควรใช้คุณลักษณะที่ค้นพบจากการวิจัย เป็นข้อมูลในการพัฒนา
ปรับปรุงคุณลักษณะของตนเอง ทั้งนี้ เนื่องจากการพัฒนาและปรับปรุงคุณลักษณะสามารถดำเนินการ
ได้ด้วยตนเอง ไม่ว่าจะเป็นคุณลักษณะด้านบุคลิกภาพ ภาวะผู้นำ ทักษะทางการบริหาร หรือ
ด้านวิชาชีพ นอกจากนี้ศึกษาธิการจังหวัดควรพิจารณาประยุกต์ใช้ผลจากการวิจัยไปเป็นแนวทาง
ในการพัฒนา ปรับปรุงผู้ใต้บังคับบัญชา เช่น ผู้ช่วยศึกษาธิการจังหวัด ศึกษาธิการอำเภอ ให้มี
คุณลักษณะที่เหมาะสมกับภาวะการดำเนินงานยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะในการวิจัย

ข้อเสนอแนะในการวิจัยต่อไป มีดังนี้

1. การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงอนาคต ที่ใช้เทคนิควิธีการสร้างภาพอนาคต
จากการศึกษาเอกสารและการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ ในการวิจัยต่อไปควรดำเนินการโดยใช้
เทคนิควิธีการอื่นๆ เช่น เทคนิคเดลไฟ (Delphi Technique) หรือเทคนิค EDFR
(Etnographic Delphi Futures Research) เพื่อให้ได้ข้อค้นพบที่สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

2. โดยที่คุณลักษณะของผู้บริหารมีความเกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่
ของผู้บริหาร และมีอิทธิพลต่อประสิทธิผลของงาน ในการวิจัยครั้งต่อไปจึงควรวิจัยเพื่อศึกษา
อิทธิพลของคุณลักษณะที่พึงประสงค์ที่ค้นพบดังกล่าวว่า มีผลต่อประสิทธิผลการดำเนินงานของ
สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดหรือไม่เพียงใด ทั้งนี้ เพื่อเป็นการยืนยันว่าคุณลักษณะที่ค้นพบจะเป็น
ประโยชน์ต่อการดำเนินงานตามบทบาทหน้าที่จริง

3. ควรดำเนินการวิจัยเพื่อค้นหาคุณลักษณะที่ของศึกษาธิการจังหวัดในปัจจุบัน โดย
ศึกษาจากกลุ่มศึกษาธิการจังหวัดทั่วประเทศ เพื่อจะได้พิจารณาเปรียบเทียบว่า คุณลักษณะที่พึง
ประสงค์ของศึกษาธิการจังหวัดในปัจจุบันและในอนาคตแตกต่างกันหรือไม่อย่างไร ซึ่งจะทำได้

การศึกษาเกี่ยวกับคุณลักษณะของศึกษานิเทศก์จังหวัดสมุทรปราการ และควรดำเนินการวิจัยเพื่อ
ค้นหาว่าคุณลักษณะด้านใดของศึกษานิเทศก์จังหวัดส่งผลต่อประสิทธิภาพของงานมากน้อยต่างกัน
อย่างไร

4. ในอนาคตเมื่อสภาพการบริหารและการจัดการศึกษา ตลอดจนบทบาทหน้าที่ของ
ศึกษานิเทศก์จังหวัดเปลี่ยนแปลงไป ควรจะได้ศึกษาวิจัยเพื่อค้นหาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของ
ศึกษานิเทศก์จังหวัดที่เห็นว่าเหมาะสมกับสภาพดังกล่าวอีก

5. สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษานิเทศก์ควรวิจัยเพื่อศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของ
ตำแหน่งอื่นที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานของศึกษานิเทศก์จังหวัด เช่น ศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์
ของผู้ช่วยศึกษานิเทศก์จังหวัด และของศึกษานิเทศก์อำเภอ เพื่อให้ทราบว่าตำแหน่งดังกล่าวจะมี
คุณลักษณะสอดคล้องกับตำแหน่งศึกษานิเทศก์จังหวัดหรือไม่ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการบริหารงาน
บุคคลต่อไป

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- ก.พ., สำนักงาน. รายงานการวิจัยเรื่องบทบาทของ ก.พ.ในทศวรรษหน้า. กรุงเทพฯ : สำนักงาน ก.พ, 2530. (อัดสำเนา).
- กนก วงศ์ตระหง่าน. "การก้าวไปสู่เป้าหมายของชาติ," วารสารวิจัยจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 12(1) : 11-53 ; มกราคม-มิถุนายน 2531.
- กฤษดา กรุดทอง. "การวิจัยเชิงอนาคต," วารสารการวิจัยเพื่อการพัฒนา. 3 : 12-17 ; 2530.
- ก่อ สวัสดิพานิชย์. วัยรุ่นและการปรับปรุงบุคลิกภาพ. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, 2519.
- ✓การฝึกหัดครู, กรม. รายงานการศึกษาเรื่องการฝึกหัดครูและสถาบันฝึกหัดครูในอนาคต. กรุงเทพฯ : กรมการฝึกหัดครู, 2529.
- กิตติมา ปรีดีติลล. ทฤษฎีบริหารองค์การ. กรุงเทพฯ : ธนะการพิมพ์, 2529.
- กิติ ตยัคคานนท์. นักบริหารทันสมัย. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ดีเตอร์ฟลาย, 2536.
- โกวัณณ์ เทสบุตร. แบบผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตการศึกษา 10. ปริณิพนธ์ กศ.ม. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม, 2530.
- โกวิท ประวาลพุกษ์. "การวางแผนอย่างมียุทธศาสตร์," วารสารการวิจัยทางการศึกษา. 21(4) : 12-14 ; ตุลาคม-ธันวาคม 2534
- คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. รายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์ เรื่อง ความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิรูปการศึกษาตามข้อเสนอของคณะกรรมการวางแผนพื้นฐานเพื่อปฏิรูปการศึกษา. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์สำนักเลขาธิการคณะกรรมการรัฐมนตรี, 2530.
- ✓_____. แนวทางการจัดการศึกษาในอนาคต. กรุงเทพฯ : บริษัทอมรินทร์พริ้นติ้งกรุ๊ป จำกัด, 2532.
- ✓_____. แนวทางการพัฒนาการศึกษาในอนาคต. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2537. อัดสำเนา
- จักรพรรดิ วัฒนา. บทบาทของศึกษานิเทศก์ในการบริหารการศึกษา. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2530.

- จันทร์ธานี สงวนนาม. คุณลักษณะบางประการของผู้บริหาร บรรยากาศของโรงเรียน และความพึงพอใจในงาน ที่สัมพันธ์กับความสำเร็จของโรงเรียนประถมศึกษา. ปรินฤณานิพนธ์ กศ.ด. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2533.
- จุฑา บุรีภักดี. "ความรู้เกี่ยวกับบุคลิกภาพเพื่อเลือกแนวทางการปรับปรุงตนเอง," มิตรครู 28(14) : 22-25 ; กรกฎาคม 2529.
- จุมพล พูลภัทรชีวิน. "การวิจัยเชิงอนาคต," วารสารวิธีวิทยาการวิจัย. 1(1) : 22-24 ; มกราคม-เมษายน 2529.
- จุมพล สวัสดิยากร. หลักการบริหารและมนุษยสัมพันธ์. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์สุวรรณภูมิ, 2520.
- ฉลอม อินทกุล. บทบาทของศึกษานิเทศก์ในการบริหารการศึกษา. วิทยานิพนธ์ รบ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2507.
- เฉลิมศักดิ์ ยะโสธร. ความคิดเห็นของผู้บริหารการศึกษาและข้าราชการที่รับผิดชอบการจัดการศึกษาเกี่ยวกับโครงสร้างการบริหารการศึกษาระดับจังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2527.
- ชัยอนันต์ สมุทวณิช. "สยามสู่ศตวรรษที่ 21," Vision 2000. หนังสือพิมพ์ผู้จัดการรายวัน ฉบับพิเศษ, 2536.
- ดนัย เทียนบุษนิ. มุมมองที่ท้าทายนักบริหาร. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2536.
- ดวงเดือน พันธมนาวิน. "การพัฒนาจิตใจของข้าราชการ : หลักและแนวปฏิบัติทางวิชาการ," วารสารข้าราชการ. 30(2) : 7-24 ; มกราคม-กุมภาพันธ์ 2531.
- ดิลก บุญเรืองรอด. "การวิจัยอนาคตทางการศึกษาล" วารสารการวิจัยเพื่อการพัฒนา. (3) : 19-36 ; 2530.
- ถวิล เกื้อกูลวงศ์. การบริหารการศึกษาสมัยใหม่ ทฤษฎี วิจัยและปฏิบัติ. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์วัฒนาพานิช, 2530.
- ทวีศักดิ์ จันทรสาร. ความคิดเห็นของคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ และผู้บริหารการศึกษา เกี่ยวกับลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้อำนวยการการประถมศึกษาจังหวัด. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2528. อัดสำเนา.

ทองอินทร์ วงศ์โสธร. "ภาวะผู้นำของครูใหญ่และความจงรักภักดีของครู : กรณีครูที่เป็นนักศึกษา สาขาบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช," วารสารสุโขทัยธรรมาธิราช 5(2) ; พฤษภาคม-สิงหาคม 2535.

ทอห์ฟเลอร์, อัลวิน. คลื่นลูกที่สาม. แปลจาก The Third Wave โดย สุกัญญา ตีระวนิช และคณะ. กรุงเทพฯ : หจก.พิมพ์वाद : 2532.

_____. อำนาจใหม่. แปลจาก Power Shift โดย ขุนทอง ลอเสรีวนิช. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : โกลบอลเบรนการพิมพ์, 2536.

เทียนฉาย กิระนันท์. วิถีใหม่ในการจัดการศึกษาของชาติ. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2532.

_____. "การศึกษากับการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมไทยในทศวรรษหน้า," ใน เอกสาร ประกอบการประชุมสัมมนาทางวิชาการเรื่องการบริหารการศึกษาด้วยสังคมยุคใหม่. หน้า 81-105. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2534. อัดสำเนา

ธนา โกมลิส. มนุษย์สัมพันธ์. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์พิมพ์เมส, 2527.

ธาวิต สุขพานิช. "โลกานวัตร โลกัณดรานวัตร," มติชน. 25 พฤศจิกายน 2536.

ธีรารัง เจริญผล. ความคาดหวังของผู้บริหารการศึกษาและผู้ว่าราชการจังหวัดที่มีต่อบทบาทของศึกษานิเทศก์จังหวัด. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2529. อัดสำเนา.

ธีระ รุญเจริญ. "ปัญหาและแนวโน้มของระบบบริหารการศึกษา," วารสารศึกษาศาสตร์. 16(1) : 11-16 ; กุมภาพันธ์-พฤษภาคม 2536.

ธีรยุทธ บุญมี. จุดเปลี่ยนแห่งยุคสมัย. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2536.

นพพงษ์ วงษ์จิตราตลย์. ก้าวเข้าสู่ผู้บริหาร. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ทองคำศิลป์, 2527.

นาวิ รังสิวารักษ์. "บุคลิกภาพแบบประชาธิปไตย," วิทยาสาร 82(3) : 63-66 ; มีนาคม 2527.

นิวัตต์ น้อยมณี. คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของศึกษานิเทศก์จังหวัดในทัศนะของข้าราชการ. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พิชญโลก, 2527.

ไนซ์บิตต์, จอห์น. และ แพทรีเซีย อเบอร์ดีน. อภิมหาแนวโน้ม. แปลจาก Mega Trends 2000 โดย สันติ ตั้งรพีพากร พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : โกลบอลเบรนการพิมพ์, 2534.

บรรจง ชูสกุลชาติ. "นโยบายการพัฒนาสำนักงานศึกษาธิการจังหวัด/อำเภอ." ในเอกสาร ประกอบการฝึกอบรมบุคลากรในโครงการพัฒนาสำนักงานศึกษาธิการจังหวัด/อำเภอ ปี 2533. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา, 2533.

บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์. ปทานุกรมการวิจัย. พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพฯ : การพิมพ์พระนคร, 2532.

บุญมา กัมปนาทพงษ์. การศึกษาคุณลักษณะผู้บริหารโรงเรียนมัธยมของรัฐ. ปริณิธานพิมพ์ กศ.ม. (๗.๘)
กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2532. อัดสำเนา

ประชุม รอดประเสริฐ. "มุมบริหาร," การศึกษา กทม. 8(15) : 24 ; กุมภาพันธ์ 2527.

_____. ผู้นำและการบริหารงาน. กรุงเทพฯ : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2526.

ประดม แสงสว่าง. รายงานการวิจัยเรื่อง ลักษณะของนักบริหารการศึกษาที่คนไทยพึงประสงค์.
กรุงเทพฯ : สำนักงานมูลนิธิหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ, 2524.

ประเวศ วะสี. กระแสใหญ่ในสังคมไทยกับความมั่นคงของประเทศ. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์
หมอชาวบ้าน, 2533.

ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, สำนักงาน. สรุปคำบรรยายการประชุมสัมมนาวิชาการเขตและ
ศึกษาธิการจังหวัดทั่วราชอาณาจักร ประจำปีงบประมาณ 2537. อัดสำเนา.

_____. แผนอัตรากำลัง 3 ปี รอบที่ 3 (ปี 2536 - 2538) ภาคผนวก. 2536. อัดสำเนา

_____. ศึกษา'32. กรุงเทพฯ : สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, 2533. อัดสำเนา

_____. 95 ปี กระทรวงศึกษาธิการ. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2533.

_____. เอกสารประกอบการประชุมสัมมนาผู้ช่วยศึกษาธิการเขต และผู้ช่วยศึกษาธิการจังหวัด
ประจำปีงบประมาณ 2535. 2535. อัดสำเนา

_____. เอกสารประกอบการฝึกอบรมบุคลากรในโครงการพัฒนาสำนักงานศึกษาธิการจังหวัด/อำเภอ
ปี 2533. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา, 2533.

_____. แผนอัตรากำลัง 3 ปี รอบที่ 2 (ปี 2533 - 2535) สำนักงานศึกษาธิการจังหวัด/
อำเภอ. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา, 2533.

พนม พงษ์ไพบูลย์. "การจัดการศึกษาในอนาคต," วารสารการศึกษาแห่งชาติ. 23(3) : 7-23 ; กุมภาพันธ์-มีนาคม 2532.

พนัส หันนาคินทร์. หลักการบริหารโรงเรียน. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์วัฒนาพานิช, 2524.

พระเทพรัตนโมลี. "คุณธรรมของผู้นำ," วารสารข้าราชการ. 39(5) : 20 ; กันยายน-ตุลาคม 2537.

พระเทพเวที. เพื่ออนาคตการศึกษาไทย. กรุงเทพฯ : อมรินทร์พริ้นติ้งกรุ๊ป, 2524.

"พระราชกฤษฎีกาแบ่งส่วนราชการสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ.2535," ราชกิจจานุเบกษา. เล่มที่ 109 ตอนที่ 45. หน้า 45-52. เมษายน 2535.

"พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ.2534," ราชกิจจานุเบกษา. เล่มที่ 108 ตอนที่ 165. หน้า 7-32. 4 กันยายน 2534.

พันสุรย์ ลดาวัลย์, สิทธิรัฐ ประพจน์นิสาร และ โรเบิร์ต บี. เท็กซ์เตอร์. ทางเลือกในอนาคตของสังคมไทย : ในทัศนะของนักวิชาการ. เชียงใหม่ : คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2527.

ไพฑูรย์ โกพัฒน์ตา. คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของหัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอตามแนวคิดของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี. ปริญญาโท กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2535. อุดສຳເນາ

ปิญโญ สาร. บทบาทของศึกษาธิการจังหวัด. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา, 2512.

_____. หลักบริหารการศึกษา. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์วัฒนาพานิช, 2519.

มงคล ศรีไพรวรรณ. "การพัฒนาสำนักงานศึกษาธิการจังหวัด/อำเภอ," ใน ศึกษา'32. หน้า 1-26. กรุงเทพฯ : สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, 2532. อุดສຳເນາ.

ล้วน สายยศ และ อังคณา สายยศ. หลักการวิจัยทางการศึกษา. กรุงเทพฯ : บริษัทศึกษาพร จำกัด, 2528.

วนิดา ไกรฤกษ์. "การวิเคราะห์เนื้อหา," นิเทศสาร. 5(1) : 10-83 ; สิงหาคม 2519.

วิจิตร วรุตบางกูร. ศิลปศาสตร์นารู้สำหรับผู้นำ. กรุงเทพฯ : ภาควิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2525. อุดສຳເນາ

วิจิตร ศรีสอ้าน. เอกสารการสอนชุดวิชาประสบการณ์วิชาชีพการบริหารการศึกษา หน่วยที่ 1-5.
กรุงเทพฯ : ป.สัมพันธ์พาณิชย์, 2526.

วิชาการ, กรม. รายงานการวิจัยการจัดการศึกษาระดับประถม มัธยม และอาชีวศึกษาของ
ไทยในทศวรรษหน้าที่สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคม กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์
การศาสนา, 2531.

_____. รายงานการวิจัย การศึกษาความเป็นไปได้ของแนวการจัดการศึกษาระดับ
ประถมศึกษา มัธยมศึกษา และอาชีวศึกษาของไทย ในทศวรรษ 1990. กรุงเทพฯ :
โรงพิมพ์การศาสนา, 2536.

วินัย เกษมเศรษฐ์. ประมวลบทความการบริหารการศึกษา ปี 2521. กรุงเทพฯ : กรม-
วิชาการ, 2521. อัดสำเนา

วิมาน วรรณคำ. บุคลิกลักษณะ คุณสมบัติและความสามารถในการบริหารงานของศึกษานิเทศก์
จังหวัด ตามทัศนะของศึกษานิเทศก์อำเภอ และผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรม
สามัญศึกษา ในเขตการศึกษา 11. ปริญญาโท กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2527.

วิศิษฐ์ พิพัฒน์บุญโง่งงศ์. "จริงหรือที่ใคร ๆ ก็ก้าวเข้าสู่ความเป็นผู้นำได้," ใน นักบริหาร.
12(4) : 36-39 ; ตุลาคม-ธันวาคม 2535.

✓ วีระ บำรุงรักษ์. การจัดการศึกษาของไทยในศตวรรษหน้า (2535-2635). กรุงเทพฯ :
โรงพิมพ์คุรุสภา ลาดพร้าว, 2536.

วุฒิชัย จานงค์. การบริหารสำหรับผู้จัดการและหัวหน้าหน่วยงานระดับกอง. กรุงเทพฯ :
บำรุงสาส์น, 2522.

วุฒิชัย มุลศิลป์ และ ลดาวัลย์ พวงนิล. รายงานการวิจัยเรื่อง พัฒนาการของการศึกษา
เอกชน. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์และทำปกเจริญผล, 2532.

ศึกษานิเทศ, กระทรวง. ประวัติกระทรวงศึกษานิเทศ. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา ลาดพร้าว,
2507.

สถิตย์ โชติกรณ์. พฤติกรรมการบริหารงานที่พึงประสงค์ของศึกษานิเทศก์จังหวัดในภาคใต้.
ปริญญาโท กศ.ม. ชลบุรี : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ บางแสน,
2523.

สมเกียรติ เจริญนิม. ความคิดเห็นของผู้บริหารและอาจารย์เกี่ยวกับคุณลักษณะ คุณสมบัติและความสามารถในการปฏิบัติงานของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่ กรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 1. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2532. อัดสำเนา

✓ สมชัย วุฒิปรีชา. "แนวโน้มการศึกษาไทยในอนาคต," ใน เอกสารประกอบการประชุมสัมมนาทางวิชาการเรื่องการบริหารการศึกษาด้วยสังคมยุคใหม่. หน้า 11-20. กรุงเทพฯ : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2534. อัดสำเนา

_____. "แนวโน้มการจัดการศึกษาในอนาคต," ใน เอกสารประกอบการประชุมสัมมนาผู้ช่วยศึกษานิเทศและศึกษานิเทศจังหวัด ปี พ.ศ.2535. หน้า 1-8. กรุงเทพฯ : กองการเจ้าหน้าที่ สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, 2535. อัดสำเนา

สมชัย ศิริธัญญรัตน์. ทักษะการปฏิบัติงานที่พึงประสงค์ตามความต้องการของบุคลากรสำนักงานศึกษาธิการอำเภอ ในเขตการศึกษา 5. ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2535.

สมพงษ์ เกษมสิน. การบริหาร. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, 2521.

สมภพ โรจนพันธ์, บุญมาก พรหมพวย และ ภคพร ศรีรัตน์ตระกูล. นักบริหารระดับโลก : หัวหน้ามือหนึ่งและองค์การมือเหนือ. กรุงเทพฯ : ราชดำริ์พิบูลิเคชั่น, 2526.

สมยศ นาวิการ. ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการบริหาร. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ดวงกมล, 2520.

สวัสดิการสำนักงาน ก.ค. มาตรฐานกำหนดตำแหน่งข้าราชการครู พ.ศ.2528. กรุงเทพฯ : ข้างพิมพ์โรงเรียนสารพัดช่างพระนคร, 2528.

✓ สิบบนนท์ เกตุทัต. "อนาคตของไทยและการศึกษาเพื่อบวงชนในอนาคต," ข่าวสารการวิจัย. 15(4) : 3-8 ; เมษายน-พฤษภาคม 2528.

เสถียร เหลืองอร่าม. มนุษย์สัมพันธ์ในองค์การ. กรุงเทพฯ : วัชรินทร์การพิมพ์, 2525.

เสน่ห์ ศรีสุวรรณ. "เสน่ห์นักบริหาร," บริหารธุรกิจ. 14(55) : 81-86 ; กรกฎาคม-กันยายน 2533.

เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์. พฤติกรรมผู้นำทางการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 2 ; กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, 2525.

เสริมศักดิ์ ศรีสุวรรณ. ทางอาชีพสู่ตำแหน่งศึกษานิเทศอำเภอ. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2513.

เหม ทองชัย. "คุณสมบัติและบทบาทที่จำเป็นสำหรับรองอธิการฝ่ายวิชาการของวิทยาลัยครู," วารสารวิชาการอุดมศึกษา. 2(3) : 42-53 ; พฤษภาคม-สิงหาคม 2536.

อภิรมย์ ณ นคร. หลักการบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2521.

อรุณ รักธรรม. หลักมนุษยสัมพันธ์กับการบริหาร. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, 2527.

อำนวย วีรารณ. "บัญญัติเจ็ดประการในการสร้างตนให้กลายเป็นบุคคลผู้ประสบความสำเร็จในชีวิต," ผู้จัดการ (ฉบับพิเศษ). ม.ป.ท., 2535.

อุทัย หิรัญโต. ประมุขศิลป์ : ศิลปะการเป็นผู้นำ. กรุงเทพฯ : เทพเนรมิตรการพิมพ์, 2524.

อุทุมพร จามรมาน. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณลักษณะ. กรุงเทพฯ : พันนี้พับลิชชิ่ง, 2531.

_____. "การวิเคราะห์เนื้อเรื่อง," วารสารวิธีวิทยาการวิจัย. 1(2) : 5-15 ; พฤษภาคม-สิงหาคม 2529.

Allport, Gordon. Personality : A Psychological Interpretation. New York : John Wiley and Son, Inc., 1967.

Andersen, Lorwin W. and Aretha D. Pigford. "Removing Administrative Impediments to Instructional Improvement Effort," Theory into Practice. 16(1) : 67-70, 1987.

Bass, Bernard M. Stogdill's Handbook of Leadership : A Survey of Theory and Research, Revised and Expanded Edition. New York : The Free Press, 1981.

Boles, Harold W. and Jame A. Davenport. Introduction of Educational Leadership. New York : Harper and Row, 1975.

Cohen, Arthur L. "Analysis of Functional Tasks of Superintendent in the State of Indiana," Dissertation Abstracts International. 32(1) : 118-A ; July, 1971.

- Crawford, Anna Lee. "Skill Recieved to Lead to Success in Higher Education Administration," Dissertation Abstracts International. 43(9) : 2901-A ; March, 1983.
- Cronbach, Lee J. Essential of Psychological Testing. 4th ed. New York : Harper & Row Publisher, Inc., 1984.
- Fisk, Robert S. The Task of Educational Administration. New York : Harper and Row, 1963.
- Flores, T.W. Fundamental in Test and Measurement. Monils : Abive Publishing House, 1960.
- Freedman, Hilary Ellen. "Elementary School Principals, Leadership in Instruction and Labor Relations," Dissertation Abstracts International. 47(05) : 1545-A ; November, 1986.
- Gannon, Martin J. Management : An Integrated Framework. 2nd ed. Boston : Little Brown and Comapny, 1982.
- Ghiselli, Edwin E. Explotation in Managerial Talent. Pacific Palisades, California : Goodyear Publishing Company, 1971.
- Glueck, William F. Management. Hinsdale, Illiinos : The Dryden Press, 1977.
- Gunningham, Luvern L. and William I. Gephet. Leadership : the Science and the Art Today. Illinois : F.E. Peacock Publishers, 1973.
- Hilgord, E.R. Introduction to Psychology New York : Harcourt Brace Javenvich, Inc., 1971.
- Hoy, Wayne K. and Cecil G. Miskel. Educational Administration : Theory, Research and Practice. 3rd ed. New York : Random House, 1987.
- Huffhines, Ruth Ann. "A Taxonomic Model for study of the Effective Principal," Dissertation Abstracs International. 34(03) : 705-A ; September, 1984.

- Katz, Robert L. "Skill of an Effectiveness Administrator," Harvard Business Review. January-February, 1965.
- Kimbrough, Ralph B. and Michael Y. Nunnery. Educational Administration New York : McMillan Publishing Co., Inc., 1983.
- Knezevich, Stephen J. Administration of Public Education. New York : Harper and Row Publishers, 1975.
- _____. Administration of Public Education. 4th ed. New York : Harper and Row Publishers, 1984.
- Koontz, Harold. and Weihrich. Heiez. Essential of Management. 5th ed. Singapore : McGraw-Hill, 1990.
- Krippendorff, K. Content Analysis. Beverly Hills : Sage Publication, 1980.
- Liu, Ching-Jen. "An Identification of Principals, Instructional Leadership Behaviors in Effective High Schools," Dissertation Abstracts International. 46(04) : 0861-A ; October, 1985.
- Magnuson, Walter C. "The Characteristics of Successful School Business Managers," Dissertation Abstracts International. 38(01) : 32-A ; July, 1971.
- Maher, Larry Eugene. "Management Competencies of Educational Administrators and Industrial Managers as Perceived by Professors of Educational Administration and Professors of Business Administration," Dissertation Abstracts International. 43(7) : 117-A ; January, 1983.
- Mintzberg, H. The Nature of Managerial Work. New York : Harper & Row, 1973.
- Naisbitt, John and Patricia Aburdene, Mega Trends 2000. London : Pan-Books. 1991.

- Nicolai, Dant. "The Administrative Behavior of the Superintendent of School as Perceived by High School Principals," Dissertation Abstracts International. 39(7) : 1133-A ; January, 1971.
- Pabian, Ednein E. "The Role of New Jersey Superintendent of School as Perceived by Superintendents and President of Boards of Education," Dissertation Abstracts International. 39(4) : 3216 ; October, 1971.
- Pellegrino, T.W. and C.K. Varnhagen. "Abilities and Aptituded," in The International Encyclopedia of Education : Research and Studies. V.I.P.1 Oxford : Pergamon Press, 1985.
- Pressel, Diane Anderson. "A Study of the Relationship between Personality Traits as Measured by Cattell's 16 Personality Factors and Aspirations for Leadership," Dissertation Abstracts International. 47(05) : 156-A ; November, 1986.
- Quible, Zane K. The Administrative Office Management Function. 2nd ed. Wintrop Publishers, Inc., 1980.
- Samford, Mark S. "Expectations for the Role of Superintendent of Schools as Perceived by School Board Presidents and Superintendents in North Dakota," Dissertation Abstracts International. 41(5) ; 133-A ; November, 1976.
- Sergiovanni, Thomas. and others. Educational Governance and Administration. Englewood Cliffs, New Jersey : Prentice-Hall, Inc., 1987.
- _____. Educational Governance and Administration. 2nd ed. Englewood Cliffs, New Jersey : Prentice-Hall, Inc., 1980.
- Stewart, Rosemary. The Reality of Management. 2nd ed. London : Heineman, 1985.
- Stogdill, Ralph M. "Handbook of Leadership : A Survey of Theory and Research," New York : The Free Press, 1974.

Talerngsok Sometip, "A Study of the Perceived Importance of Managerial Skills of Educational Administrators," Dissertation Abstracts International. 45(9) : 2723-A ; March, 1985.

Trevata, Robert L. Management. Plano, Texas : Business Publications, Inc., 1982.

Wiles, Kimball. Supervision for Better School. 2nd ed. Englewood Cliffs, New Jersey : Prentice-Hall, 1955.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

รายละเอียดประกอบการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ

ที่ ทม 1007/3765

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

21 กันยายน 2537

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์

เรียน

บัณฑิตวิทยาลัย ขอรับรองว่า นายจักรพรรดิ วัฒนา เป็นนิสิตระดับปริญญาเอก สาขา
การบริหารการศึกษา ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

นิสิตผู้มีความประสงค์จะมาติดต่อขอความสะดวกในการศึกษาค้นคว้า เพื่อทำปริญญา
นิพนธ์ เรื่อง คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของศึกษานิเทศก์ในทศวรรษหน้า (ค.ศ.1995-2005)
ทั้งนี้อยู่ในความควบคุมดูแลของ

ดร.วีระ สุภากิจ

ประธาน

รองศาสตราจารย์ ดร.โชติ เพชรชื่น

กรรมการ

ดร.บุญลือ ทองอยู่

กรรมการ

สิ่งที่นิสิตใคร่ขอความอนุเคราะห์คือ ขอสัมภาษณ์เกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของศึกษานิเทศก์และ
คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของศึกษานิเทศก์ในทศวรรษหน้า

บัณฑิตวิทยาลัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าท่านจะกรุณาให้ความร่วมมือในครั้งนี้ และขอขอบคุณ
ในความช่วยเหลืออนุเคราะห์ใด ที่ท่านจะโปรดให้แก่นิสิตผู้นี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

ศิริยุภา พูลสุวรรณ

(ดร.ศิริยุภา พูลสุวรรณ)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

บัณฑิตวิทยาลัย

โทร.2584119

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ

นาม	ตำแหน่งขณะให้สัมภาษณ์
1. ดร.กมล ภูประเสริฐ	ผู้ตรวจราชการกระทรวงศึกษาธิการ
2. ดร.เกษมา วรวรรณ ณ อยุธยา	อธิบดีกรมวิชาการ
3. ดร.โกวิท วรพิพัฒน์	ข้าราชการบำนาญ อดีตปลัดกระทรวงศึกษาธิการ
4. ดร.โกวิท ประวาลพุกษ์	ผู้ตรวจราชการกระทรวงศึกษาธิการ
5. ดร.จำรัส นองมาก	รองเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาเอกชน
6. ดร.จำลอง นักพ่อน	ผู้เชี่ยวชาญด้านการฝึกอบรมกระทรวงศึกษาธิการ
7. ดร.เจริญพล สุวรรณโชติ	ผู้ตรวจราชการกระทรวงศึกษาธิการ
8. รศ.ดร.ประกอบ คุณารักษ์	หัวหน้าภาควิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
9. ดร.พนม พงษ์ไพบูลย์	อธิบดีกรมการศาสนา
10. นายพูนศักดิ์ จันทร์สุนทร	เลขาธิการคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ
11. ดร.เรือง เจริญชัย	ข้าราชการบำนาญ อดีตปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ผู้อำนวยการศูนย์ภูมิภาคว่าด้วยโบราณคดีและ วิจิตรศิลป์ภายใต้องค์การรัฐมนตรีศึกษาแห่งเอเชีย
12. รศ.ดร.วิจิตร วรุตบางกูร	คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประธานมิตร
13. ดร.วิชัย ตันศิริ	เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ
14. ดร.วิศิษฐ์ ชุมวรฐายี	เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาเอกชน
15. ดร.วีระ บำรุงรักษ์	ผู้ตรวจราชการกระทรวงศึกษาธิการ
16. ศ.ดร.เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์	บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประธานมิตร
17. ฯพณฯ นายสัมพันธ์ ทองสมัคร	รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ
18. ดร.สุรัฐ ศิลปอนันต์	รองปลัดกระทรวงศึกษาธิการ
19. ดร.อธิปัตย์ คลีสุนทร	ผู้อำนวยการศูนย์สารสนเทศ สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ
20. ดร.อาคม จันทสุนทร	ผู้อำนวยการสถาบันพัฒนาผู้บริหารการศึกษา สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ

แบบสัมภาษณ์และ เก็บรวบรวมข้อมูล

คำชี้แจง แบบสัมภาษณ์นี้ใช้สำหรับสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับ
บทบาทหน้าที่และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของศึกษานิเทศก์ในทศวรรษหน้า
(ค.ศ. 1995-2005)

ความนำ โดยที่ในปัจจุบันการเปลี่ยนแปลงของโลกเป็นไปอย่างรวดเร็วและดำเนินไปอย่าง
ต่อเนื่องจนถึงอนาคต การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวนี้มีอิทธิพลทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง
ภายในประเทศ ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคมวัฒนธรรม การเมืองการปกครอง
วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ตลอดจนสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ซึ่งจะมีผลกระทบต่อการ
จัดการศึกษาในอนาคตด้วยโดยเฉพาะอย่างยิ่งการบริหารการศึกษาของจังหวัดก็จะมี
การเปลี่ยนแปลงให้สอดคล้องกับสภาพที่เปลี่ยนแปลงไป เป็นต้น ดังนั้น ศึกษานิเทศก์
จังหวัด ซึ่งเป็นผู้บริหารการศึกษาระดับสูงของจังหวัดมีบทบาทหน้าที่ในการบริหาร
การศึกษาของจังหวัด โดยทำหน้าที่ประสานงานกับหน่วยงานต่าง ๆ ทางการศึกษา
เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษา และปฏิบัติงานแผนกรมในกระทรวง
ศึกษานิเทศก์ที่ไม่มีหน่วยงานในส่วนภูมิภาค รวมทั้งช่วยเหลือผู้ว่าราชการจังหวัด
เกี่ยวกับงานด้านการศึกษา การศาสนา และการวัฒนธรรมภายในจังหวัด ก็จะได้รับ
ผลกระทบไปด้วย

คำถามที่ 1 ความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของศึกษานิเทศก์ในทศวรรษหน้า
(ค.ศ. 1995-2005)

(1) ท่านคิดว่าการเปลี่ยนแปลงอะไรบ้างที่มีผลกระทบต่อการบริหารงานของ
ศึกษานิเทศก์จังหวัด

.....
.....

(2) ท่านคิดว่าในทศวรรษหน้าหรือช่วง 10 ปีข้างหน้านี้ ภารกิจและความรับผิดชอบ
จะเปลี่ยนแปลงไปอย่างไร และศึกษานิเทศก์จังหวัดควรจะมีบทบาทหน้าที่อย่างไร

.....
.....

คำถามที่ 2 เพื่อให้ศึกษาศิการจังหวัดสามารถปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ที่กล่าวมาข้างต้น ได้อย่างมีประสิทธิภาพ จำเป็นที่ศึกษาศิการจังหวัดจะต้องมีคุณลักษณะที่เหมาะสมสอดคล้องและเอื้อต่อการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ในทศวรรษหน้า

(1) ท่านคิดว่าศึกษาศิการจังหวัดควรมีคุณลักษณะที่จำเป็นในด้านใดบ้าง

.....

(2) ท่านคิดว่าคุณลักษณะของศึกษาศิการจังหวัดที่จำเป็นแต่ละด้านควรมีอะไรบ้าง

.....

สรุปผลการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ

(สรุปผลการสัมภาษณ์ไม่ได้เรียงลำดับตามรายนามผู้ทรงคุณวุฒิดังที่ปรากฏในภาคผนวกนี้)

สรุปการให้สัมภาษณ์ของผู้ทรงคุณวุฒิท่านที่ 1

1. บทบาทหน้าที่ของศึกษานิเทศก์จังหวัด

มีกระแสการเปลี่ยนแปลงของโลกในยุคโลกาภิวัตน์หลายประการที่ส่งผลต่อการบริหาร การศึกษาของศึกษานิเทศก์จังหวัด นับตั้งแต่สภาพเศรษฐกิจไร้พรมแดน ความเป็นประชาธิปไตย รวมทั้งบทบาทของข้อมูลข่าวสารในการพัฒนา ในอนาคตโครงสร้างของกระทรวงศึกษานิเทศก์จะมี ลักษณะกระจายอำนาจการจัดการศึกษาออกไปยังจังหวัด อำเภอและสถานศึกษา โดยสถานศึกษา จะเป็นนิติบุคคล และเป็นฝ่ายปฏิบัติการ อำเภอจะเป็นฝ่ายบริการ จังหวัดจะมีอำนาจมากขึ้นใน การดูแล ส่งเสริม สนับสนุนการดำเนินงานของสถานศึกษา ซึ่งจะมีคณะกรรมการระดับจังหวัด เป็นผู้รับผิดชอบ และคาดว่าศึกษานิเทศก์จังหวัด น่าจะเป็นเลขานุการของคณะกรรมการดังกล่าว ดังนั้น บทบาทหน้าที่ของศึกษานิเทศก์จังหวัดจึงจะกว้างขวางขึ้น

บทบาทหน้าที่ของศึกษานิเทศก์จังหวัดในอนาคต น่าจะมีดังนี้

1. เป็นผู้นำนโยบายของรัฐและของกระทรวงศึกษานิเทศก์ไปสู่การปฏิบัติในจังหวัดโดยผ่านคณะกรรมการการศึกษา การศาสนา และการวัฒนธรรมของจังหวัด
2. เป็นนักวิชาการที่มีความรอบรู้และข้อมูลที่ทันสมัย ที่สามารถชี้แนะและเสนอแนะแนวทางการจัดการศึกษา การศาสนา และการวัฒนธรรม ในที่ประชุมคณะกรรมการของจังหวัด รวมทั้งชี้แนะและเสนอแนะแนวทางแก่สถานศึกษาได้
3. เป็นนักบริหาร สามารถวางแผนงาน/โครงการ เพื่อดำเนินการแก้ปัญหาของจังหวัดได้รวมทั้งการนำระบบคุณธรรมมาใช้ในการบริหารงานบุคคล เป็นที่พึ่งของครูได้
4. เป็นนักประสานงาน สามารถระดมสรรพกำลังและทรัพยากรมาปฏิบัติให้เกิดประโยชน์ต่อการศึกษา การศาสนา และการวัฒนธรรม
5. เป็นนักประชาสัมพันธ์ สร้างความเข้าใจให้เกิดขึ้นกับบุคคลในวงการศึกษาระดับประชาชนทั่วไปให้เกิดความร่วมมือร่วมใจในการดำเนินงาน
6. เป็นนักปฏิบัติการที่มีความรอบรู้ในกระบวนการปฏิบัติงานและมีข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับงานเป็นอย่างดี
7. เป็นผู้นำในการวางแผนเพื่อพัฒนาการศึกษา การศาสนา และการวัฒนธรรม
8. เป็นผู้ให้ข้อมูลและชี้แนะ ตลอดจนกำหนดทิศทางในการพัฒนาหลักสูตรที่จำเป็นสำหรับท้องถิ่นในจังหวัด
9. เป็นผู้สนับสนุนและส่งเสริมผู้ด้อยโอกาสในท้องถิ่นให้ได้รับการศึกษาตามที่สมควรจะได้รับ

2. คุณลักษณะของศึกษานิเทศก์จังหวัด

ศึกษานิเทศก์ในอนาคตจะต้องเป็นผู้มีคุณลักษณะดังนี้

1. ใฝ่รู้ ใฝ่เรียน หาความรู้ให้ทันสมัยอยู่เสมอ มีความรอบรู้ในด้านต่าง ๆ เช่น เศรษฐกิจ การเมืองการปกครอง สังคมวัฒนธรรม รวมทั้งระเบียบราชการและพิธีการต่าง ๆ
2. มีจิตมุ่งมั่นในความสำเร็จของงาน หรือแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ในการทำงานสูง
3. เป็นคนทันสมัยมีข้อมูลเกี่ยวกับ ความเป็นไปของสิ่งต่าง ๆ เป็นปัจจุบันอยู่เสมอ และรู้ทันการเปลี่ยนแปลงของโลกอยู่ตลอดเวลา
4. มีทักษะและความสามารถในการนำเทคโนโลยีมาใช้เพื่อให้เกิดประโยชน์ในการบริหารงาน
5. มีจิตเป็นสาธารณะ รู้จักรับฟังความคิดเห็นของคนอื่น และสามารถนำความคิดเห็นของหลายฝ่ายมาประเมนสรุปได้
6. มีความคิดกว้างไกล
7. มีความสามารถในการใช้ภาษาเป็นอย่างดี ทั้งภาษาไทยและภาษาถิ่นที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงาน รวมทั้งภาษาอังกฤษด้วย
8. มีความรู้และทักษะในการปรับปรุงกระบวนการทำงานของหน่วยงาน เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพยิ่งขึ้น
9. มีความมั่นใจในตนเอง
10. รู้จักสร้างทีมงานและหาบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถมาช่วย ปฏิบัติงาน โดยกล้าที่จะปรึกษาหารือคนอื่น ไม่คิดว่าตนเองเก่งแต่ผู้เดียว
11. มีความสามารถและทักษะในการวิเคราะห์ สังเคราะห์ สรุปความจากข้อมูล ข่าวสารและสาระสำคัญขององค์ความรู้ เพื่อนำมาใช้ในการปฏิบัติงานได้
12. มีความยืดหยุ่นสามารถปรับตัวได้ดี
13. มีความสามารถสรุปความและตัดสินใจจากเสียงส่วนรวมได้
14. มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์
15. มีความรอบรู้การบริหารและการจัดการ รวมทั้งรอบรู้การวางแผนและนำแผนไปปฏิบัติ
16. มีความน่าเชื่อถือ

.....

สรุปการให้สัมภาษณ์ของผู้ทรงคุณวุฒิ ท่านที่ 2

1. บทบาทหน้าที่ของศึกษานิเทศก์จังหวัด

การบริหารการศึกษาในอนาคตจะมีการกระจายอำนาจสูง ประชาชนในพื้นที่จะมีส่วนตัดสินใจในการจัดการศึกษามากขึ้น ในส่วนของการศึกษาก็มีหลายระดับ ทั้งอนุบาล ประถมศึกษา มัธยมศึกษา อาชีวศึกษาและอุดมศึกษา แต่ละระดับมีนักวิชาการแต่ละสาขารับผิดชอบดำเนินการ ดังนั้นบทบาทหน้าที่ของศึกษานิเทศก์จังหวัดในอนาคตควรจะมียังนี้

1. ศึกษานิเทศก์จังหวัดควรเป็นผู้อำนวยการจัดการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ในจังหวัดคอยดูแล ช่วยเหลือ สนับสนุนการดำเนินงานของหน่วยงานที่มีหน้าที่จัดการศึกษาในจังหวัด
2. ประสานงาน ทั้งระดับบน ระดับล่าง และผู้เกี่ยวข้องระดับจังหวัดในการดำเนินงานภายในจังหวัด
3. ติดตาม ดูแล การดำเนินงานให้เป็นไปตามแนวทางที่ถูกต้อง
4. แนะนำ หรือชี้แนะแก่หน่วยงาน สถานศึกษา หรือบุคลากรทางการศึกษา ในการดำเนินงานทางการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เช่น การพัฒนาหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน เป็นต้น
5. เป็นแหล่งข้อมูลทางการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ในการวางแผนการพัฒนาการศึกษาของจังหวัด
6. ส่งเสริม สนับสนุน ให้กำลังใจแก่หน่วยงาน สถานศึกษา และบุคลากรทางการศึกษา

2. คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของศึกษานิเทศก์จังหวัด

1. รู้จักคนมาก สามารถติดต่อสมาคมกับคนได้ดี
2. เป็นคนมีเกียรติเชื่อถือได้
3. มีบุคลิกภาพดี และฐานะทางสังคมดี
4. มีความมุ่งมั่นในการทำงานให้สำเร็จ
5. ไม่แสวงหาอำนาจ
6. เป็นผู้มีความรู้ มีคุณธรรม มองการณ์ไกล สามารถชี้แนะ แนะนำผู้อื่นได้
7. มีข้อมูลพร้อมในทุก ๆ ด้าน ทั้งที่เป็นแนวความคิด ปัญหาและความต้องการ และสามารถนำไปใช้ได้ง่าย
8. มีการตัดสินใจโดยใช้ข้อมูล
9. มีความสามารถในการจัดการ

10. มีคุณวุฒิทางการศึกษาพอสมควร (ไม่ด้อยกว่าผู้อื่น)
11. มีประสบการณ์และความชำนาญทางด้านการบริหาร
12. รู้จักแสวงหาคณะทำงาน (Staff) มาช่วยเหลือในการปฏิบัติงาน
13. รู้จักกระจายอำนาจ หรือมอบหมายงานให้ผู้อื่นปฏิบัติ
14. มีความรู้ภาษาอังกฤษและใช้ได้เป็นอย่างดี

.....

สรุปการให้สัมภาษณ์ของผู้ทรงคุณวุฒิ ท่านที่ 3

1. บทบาทหน้าที่ของศึกษานิเทศก์จังหวัด

แนวโน้มในอนาคต 10 ปี คงจะต้องกระจายอำนาจการจัดการศึกษาไปจังหวัดให้มากขึ้น บทบาทของส่วนกลางจะจำกัดอยู่เฉพาะการกำกับนโยบาย การประเมินมาตรฐานการศึกษา การจัดการศึกษาจะเป็นเรื่องของจังหวัดแต่ละจังหวัดมากขึ้น ในบทบาทของจังหวัดจะมีอำนาจมากขึ้นในการตัดสินใจ การวางแผนและการตั้งงบประมาณ แต่อย่างไรก็ตามส่วนกลางก็ยังคงจะต้องเป็นผู้ควบคุมดูแลอยู่ ในการจัดองค์การในจังหวัดควรจะมีองค์กรเดียว แล้วแยกไปแต่ละระดับหรือสาขา โดยมีหน่วยปฏิบัติ คือโรงเรียน หรือสถานศึกษา กระทรวงและกรม เป็นกรมส่งเสริม หรือกรมสนับสนุน มีการทำงานเป็นทีม (Staff) มากขึ้นในระดับจังหวัด จะทำหน้าที่ประสานงานเกี่ยวกับการวางแผนและการงบประมาณ

ดังนั้น บทบาทหน้าที่ของศึกษานิเทศก์จังหวัด ซึ่งจะเป็นคนกลางในการประสานงานในระดับจังหวัด จึงจะมีบทบาทหน้าที่กว้างขวางขึ้น และรับผิดชอบสูงขึ้น ซึ่งควรมีดังนี้

1. กำหนดนโยบายและแนวทางการดำเนินงานการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมของจังหวัด
2. วางแผนและจัดตั้งงบประมาณในด้านการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมของจังหวัด
3. กำหนดมาตรฐานการศึกษาของจังหวัด
4. กำกับ ดูแล การดำเนินงานของสถานศึกษาให้เป็นไปตามนโยบาย แนวทางและมาตรฐานการศึกษา
5. ชี้แนะ ให้คำแนะนำช่วยเหลือการดำเนินงานของสถานศึกษา
6. ประสานงาน ระดมสรรพกำลัง และทรัพยากรช่วยเหลือในการดำเนินการงานการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
7. สร้างเครือข่ายการทำงานในการดำเนินงานการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม
8. ช่วยเหลือผู้ว่าราชการจังหวัด และร่วมมือกับองค์กรอื่น ๆ ของจังหวัดในการพัฒนาการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ตลอดจนงานอื่น ๆ ของจังหวัด
9. ร่วมมือกับเขตการศึกษาในการดำเนินงานการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมภายในเขต เช่น การวิจัยเพื่อพัฒนามาตรฐานวิชาการ

2. คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของศึกษานิเทศก์จังหวัด

คุณลักษณะของศึกษานิเทศก์จังหวัดในอนาคต ควรมีดังนี้

1. ศึกษานิเทศก์จังหวัดควรเป็นนักบริหารระดับสูง เทียบเท่ารองอธิบดี

2. เป็นนักวิชาการที่มีความรู้ทางการศึกษาเป็นอย่างดี ตลอดจนมีความรู้ด้านศาสนา และวัฒนธรรม
3. เคยเป็นครูทำการสอนมาก่อน
4. มีประสบการณ์ในงานทั้งด้านประถมศึกษาและมัธยมศึกษา
5. มีความรู้กว้างขวาง ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม รัฐศาสตร์ การเมืองการปกครอง โดยจะต้องได้รับการศึกษาในวิชาดังกล่าว
6. เป็นคนทันสมัย ติดตาม รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของโลก เป็นนักอ่าน ขวนขวายหาความรู้อยู่ตลอดเวลา
7. มีความรู้และประสบการณ์ทางการบริหารมาก่อน
8. มีความเป็นผู้นำทางการศึกษา โดยมีความรู้ในหลักการและแนวคิดทางการศึกษาเกี่ยวกับหลักสูตร และการจัดการเรียนการสอน การวัดและประเมินผลการศึกษา
9. มีวุฒิทางการศึกษาในระดับสูง โดยได้รับปริญญาโทหรือเอก
10. มีความรู้ภาษาอังกฤษ และสามารถใช้ได้เป็นอย่างดี
11. มีความสามารถและทักษะในการจัดองค์การ และการพัฒนางานในองค์การ
12. มีความสามารถในชุมชนสัมพันธ์
13. มีความสามารถในการประสานงาน สร้างความร่วมมือและระดมสรรพกำลังและทรัพยากร
14. มีความสามารถในการเป็นประธานในที่ประชุมที่ดี ไม่เผด็จการและไม่อ่อนแอจนเกินไป
15. มีความสามารถในการริเริ่ม พัฒนา และปรับปรุงงานในองค์กรที่รับผิดชอบ
16. มีทักษะและความสามารถในการปกครองบังคับบัญชาบุคลากร สร้างแรงจูงใจ สร้างน้ำใจ สร้างความยุติธรรมให้เกิดขึ้น
17. มีความจริงใจ ไม่ทำดีแต่ต่อหน้า ให้เกียรติผู้ใหญ่ ผู้น้อย
18. สุภาพอ่อนน้อม
19. มีมารยาทในการติดต่อสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชา และมรรยาทสังคมดี
20. มีเจตคติและความสามารถ ทักษะในการใช้เครื่องมือ และเทคโนโลยีในการบริหาร รวมทั้งแนะนำส่งเสริมให้ผู้ใต้บังคับบัญชาให้ได้ใช้ด้วย

.....

สรุปการให้สัมภาษณ์ของผู้ทรงคุณวุฒิ ท่านที่ 4

1. บทบาทหน้าที่ของศึกษาธิการจังหวัด

สิ่งที่จะมีผลกระทบต่อบทบาทหน้าที่ของศึกษาธิการจังหวัดในอนาคต ประการแรก ได้แก่ ความเฉพาะเจาะจงในการบริหารแต่ละประเภทของแต่ละสาขา (Specialize) โดยจะมีความเฉพาะเจาะจงมากยิ่งขึ้นในแต่ละสาขา ซึ่งจะส่งผลให้การจัดองค์กรที่จะทำหน้าที่เข้มแข็งขึ้น องค์กรที่มีอยู่แล้วจะปรับตัวให้เข้มแข็งขึ้น งานบางสาขาที่ไม่มีองค์กรจัดดำเนินการก็จะมีการจัดขึ้นดำเนินการ เช่น งานวัฒนธรรม งานศาสนา ประการที่สอง เป็นผลจากการสื่อสารและข้อมูลต่าง ๆ ที่มีการถ่ายทอดสื่อสารได้เร็วขึ้น ความรู้จะมีการพัฒนาอยู่ตลอดเวลา บทบาทของผู้บริหารที่เคยเป็นตัวนำแห่งการเปลี่ยนแปลงจะลดลง แต่ข่าวสารข้อมูลจะเป็นตัวนำแห่งการเปลี่ยนแปลงอย่างแท้จริง ประการที่สาม ได้แก่ สิ่งที่สร้างเสริมวัฒนธรรมและปทัสสถานของสังคมและกลับมามีความสำคัญ โดยเฉพาะวัฒนธรรมที่แสดงความเป็นชาติ และจริยธรรม ศีลธรรมจะมีบทบาทมากขึ้น คนจะให้ความสนใจในการให้ความรู้ การสั่งสม การถ่ายทอดทางวัฒนธรรมมากกว่าเนื้อหาวิชาด้านอื่น ๆ การจัดการศึกษาจะเป็นระบบการพัฒนาวัฒนธรรม จริยธรรม

ปัจจัยดังกล่าวจะทำให้การจัดการศึกษา การศาสนาและการวัฒนธรรมเปลี่ยนแปลงไป โดยองค์กรและสถานศึกษาแต่ละระดับหรือแต่ละลักษณะ จะมีอำนาจในการดำเนินงานมากขึ้น ตลอดจนเมืองครีใหม่ขึ้นมาดำเนินการในส่วนที่ยังไม่มีหน่วยดำเนินการ ศึกษาธิการจังหวัดจึงควรจะเป็นหน่วยงานกลางในการดูแลและการดำเนินงานในส่วนของจังหวัด โดยมีบทบาทหน้าที่ดังนี้

1. ควบคุม ดูแลนโยบายและทิศทางการดำเนินงานการจัดการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมในภาพรวมของจังหวัด
2. เป็นศูนย์กลางในการกำหนดนโยบายและแนวทางในการดำเนินงาน โดยเป็นผู้นำในการวางแผน การจัดตั้งงบประมาณ เพื่อการพัฒนาการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมของจังหวัด
3. เป็นศูนย์กลางในการประสานงาน สร้างความร่วมมือ และระดมทรัพยากรในการดำเนินงานพัฒนาการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม
4. ดำเนินงานด้านวิชาการในส่วนรวมของจังหวัด เช่น การพัฒนาหลักสูตร หนังสือเรียนของท้องถิ่น
5. เป็นผู้จัดการให้เกิดการร่วมมือร่วมใจในการดำเนินงานการศึกษา การศาสนา และการวัฒนธรรม โดยการกระตุ้น จูงใจและส่งเสริมแก่หน่วยงาน สถานศึกษา ตลอดจนชุมชน ท้องถิ่น และภาคเอกชนต่าง ๆ

2. คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของศึกษานิเทศก์จังหวัด

1. เป็นนักบริหารหรือนักจัดการทั่วไปที่สามารถบริหารงานได้อย่างกว้างขวาง และสามารถประสานงานจากทุกฝ่ายได้เป็นอย่างดี
2. เป็นคนทันสมัย ติดตามการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นอยู่ตลอดเวลา
3. มีความรู้กว้างขวางในทุกด้าน ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม การเมืองการปกครอง
5. มีทัศนคติที่ดีต่อการบริหารสมัยใหม่ โดยมีความเชื่อในการที่จะพัฒนาปรับปรุงการบริหารงานและการนำเทคโนโลยีใหม่มาใช้ในการบริหาร
6. สามารถใช้ภาษาไทยรวมทั้งภาษาอังกฤษเป็นอย่างดี สามารถพูดได้ ฟังได้
7. มีบุคลิกภาพดีเยี่ยม โดยเป็นผู้มีความกระตือรือร้น กระฉับกระเฉง ตื่นตัวอยู่ตลอดเวลา ยิ้มแย้มแจ่มใส คบคนง่าย ยอมรับฟังความคิดเห็นของคนอื่น สง่า ภูมิฐานเป็นที่น่าเชื่อถือ
8. ในด้านความเป็นผู้นำ จะต้องเป็นผู้มีมนุษยสัมพันธ์สูง มีความสามารถจูงใจคนให้ทำงาน มีความสามารถในการสร้างทีมงาน และทำให้ผู้ร่วมงานมีความสุขในการทำงาน

.....

สรุปการให้สัมภาษณ์ของผู้ทรงคุณวุฒิ ท่านที่ 5

1. บทบาทหน้าที่ของศึกษานิเทศก์จังหวัด

ในทศวรรษหน้าบทบาทหน้าที่ของศึกษานิเทศก์จังหวัดจะไม่เปลี่ยนแปลงมากนัก เนื่องจากโครงสร้างการบริหารของกระทรวงศึกษาธิการไม่เปลี่ยนแปลง ถ้ามีการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างของกระทรวงศึกษาธิการ เนื่องมาจากการกระจายอำนาจ ตำแหน่งของศึกษานิเทศก์จังหวัดอาจจะเปลี่ยนแปลง หากมีการกระจายอำนาจอย่างแท้จริงให้จังหวัด แต่ละจังหวัดมีอำนาจตัดสินใจได้เองโดยไม่มีกรมเจ้าสังกัด ศึกษานิเทศก์จังหวัดอาจจะเป็นผู้นำ หรือหัวหน้าในการบริหารการศึกษาในจังหวัด

อย่างไรก็ตาม บทบาทหน้าที่ของศึกษานิเทศก์จังหวัดจะเพิ่มเติมจากเดิม กล่าวคือ

1. เป็นผู้บริหารงานศาสนาในจังหวัด ร่วมกับวัดและองค์กรที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ
2. ดำเนินงานเพื่อแก้ปัญหาและพัฒนางานการศึกษา การศาสนา และการวัฒนธรรม

ในจังหวัดในส่วนที่ไม่มีผู้รับผิดชอบ

3. ส่งเสริมและสนับสนุนด้านวิชาการแก่หน่วยงาน สถานศึกษา เช่น การให้บริการข้อมูล ข่าวสาร หรือความคิดใหม่ ๆ รวมทั้งดำเนินการวิจัยทางการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม
4. ติดตามผลการดำเนินงานของหน่วยงานสังกัดกระทรวงศึกษาธิการในจังหวัดร่วมกับหน่วยงานต้นสังกัด

2. คุณลักษณะของศึกษานิเทศก์จังหวัดในทศวรรษหน้า

ศึกษานิเทศก์จังหวัดในอนาคต ควรมีคุณลักษณะดังนี้

1. มีความเป็นนักวิชาการ โดยมีความรู้ความเป็นไป และความเคลื่อนไหวต่าง ๆ หูกว้าง ตากกว้างในเชิงวิชาการ เพื่อที่จะให้บริการแก่หน่วยงานต่าง ๆ
2. มีความสามารถในการเชิงคิด การพัฒนางาน โดยรู้จัก วิเคราะห์งาน แสวงหาวิธีการใหม่ ๆ มาใช้ในการปฏิบัติงาน พัฒนาระบบงาน ปรับปรุงงานอยู่ตลอดเวลา
3. มีคุณลักษณะที่เหมาะสมกับการประสานงาน เช่น การรู้จักรับฟังความคิดเห็นของคนอื่น สุภาพอ่อนโยน ความเป็นมิตร การรู้จักกระตุ้นหรือจูงใจให้ผู้อื่นทำงาน
4. มีความสุภาพและเป็นตัวของตัวเอง โดยจะต้องเฝ้าหาความรู้อยู่เสมอ สนใจ ข่าวสาร ความเคลื่อนไหวต่าง ๆ และความรู้ใหม่ ๆ
5. มีประสบการณ์ หรือได้รับการฝึกฝนทางด้านบริหารการศึกษา โดยเป็นนักบริหาร และนักวิชาการ และสามารถตัดสินใจโดยใช้หลักการทางการศึกษา
6. มีทักษะในการใช้เครื่องมือหรือเทคโนโลยีมาใช้ในการบริหารการศึกษา เช่น การใช้คอมพิวเตอร์

7. มีความสามารถในการใช้ภาษาทั้งการพูดและการเขียนเป็นอย่างดี
8. มีทักษะและความสามารถในการเป็นผู้นำการประชุม
9. มีทักษะในการพัฒนางาน
10. มีทักษะและความสามารถในการวิเคราะห์ การสังเคราะห์ และใช้ข้อมูลในการ

ปฏิบัติงาน

.....

สรุปการให้สัมภาษณ์ของผู้ทรงคุณวุฒิท่านที่ 6

1.. บทบาทหน้าที่ของศึกษาธิการจังหวัด

บทบาทหน้าที่ของศึกษาธิการจังหวัดในอนาคตจะเปลี่ยนแปลงไปตามบทบาทหน้าที่และภารกิจของกระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งบทบาทหน้าที่ของกระทรวงศึกษาธิการนี้ จะขึ้นอยู่กับ การเปลี่ยนแปลงที่สำคัญ กล่าวคือ

1. กรมต่าง ๆ ในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการจะมีการกระจายอำนาจออกไปยังหน่วยปฏิบัติการในจังหวัดและอำเภอมากขึ้น ภารกิจของกรมจะมีลักษณะ เป็นกรมสนับสนุนแทนการเป็นผู้ปฏิบัติการเหมือนแต่ก่อน

2. ชุมชนและท้องถิ่นจะเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานด้านการศึกษา รวมทั้งการศาสนา และการวัฒนธรรมมากขึ้น

3. ภาคเอกชนหรือโรงเรียนเอกชนจะมีบทบาทในการจัดองค์การศึกษามากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งเป็นการจัดการศึกษา เพื่อสนองความต้องการของกลุ่มคนที่มีความสามารถทางเศรษฐกิจ และการสนองความต้องการทางเศรษฐกิจของภาคเอกชนเอง

4. ในทศวรรษหน้าเป็นต้นไป การศึกษาจะเปิดกว้างเข้าสู่ตลาดเสรี โดยการศึกษาจะเป็นเสมือนสินค้าบริการที่ทุกคนจะเลือกศึกษาได้ตามที่ตนเองต้องการ

5. กระทรวงศึกษาธิการหรือหน่วยงานของรัฐจะไม่ใช่ผู้ผูกขาดการจัดการศึกษาแต่ผู้เดียวดังเช่นแต่ก่อน แต่จะจัดการศึกษาเพื่อเป็นการศึกษาสำหรับมวลชน

บทบาทหน้าที่ของศึกษาธิการจังหวัดในทศวรรษหน้า เป็นต้นไป จะมีลักษณะดังนี้

1. เป็นคนกลางทำหน้าที่ประสานงานและดูแลการจัดการศึกษาของรัฐ ท้องถิ่น และเอกชนในจังหวัด รวมทั้งส่งเสริมและสนับสนุนให้ชุมชน ท้องถิ่น และภาคเอกชนดำเนินการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมให้สอดคล้องหรือสนองตอบความต้องการของท้องถิ่นหรือชุมชนนั้น ๆ

2. ชี้แนะหรือเสนอแนะแนวทางปัญหาความต้องการทางการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมในภาพรวมของประเทศและของจังหวัดต่อหน่วยงานที่รับผิดชอบจัดการศึกษาในจังหวัด

3. ปฏิบัติการเพื่อเสริมการดำเนินงานของหน่วยงานที่รับผิดชอบจัดการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมในส่วนที่เป็นความต้องการของรัฐหรือในเรื่องที่เป็นเอกลักษณ์ของชาติ เช่น จัดศูนย์ฝึกอบรมเพื่อส่งเสริมความเป็นไทย จัดกิจกรรมส่งเสริมการใช้ภาษาไทยที่ถูกต้อง เป็นต้น

4. กำกับ ดูแลการดำเนินการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมของหน่วยงานต่าง ๆ ในจังหวัดแทนกระทรวงศึกษาธิการ

5. เป็นผู้นำ (Leaders) และผู้อำนวยการ (Supervisors) ทางการศึกษาของจังหวัดโดยมีข้อมูลทางการศึกษาทุกระดับ ทุกประเภท รวมทั้งข้อมูลทางศาสนาและวัฒนธรรมเพียงพอที่จะทำให้สามารถชี้แนะ เสนอแนะ แก่ผู้บริหารการศึกษาในจังหวัดได้

6. เป็นผู้นำทางวิชาการในการดำเนินงานการศึกษา เช่น การเข้าไปมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรกลางของจังหวัด การกำหนดเกณฑ์มาตรฐาน และคุณภาพการศึกษาของท้องถิ่น เป็นต้น

7. พัฒนาระบบการปฏิบัติงาน และพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของวงสำนักงานให้ทันสมัย และสอดคล้องกับสภาพปัจจุบัน เพื่อให้สำนักงานมีประสิทธิภาพ

8. ปฏิบัติงานร่วมกับคนอื่นในการแก้ปัญหาและพัฒนางานในหน้าที่และความรับผิดชอบของกระทรวงศึกษาธิการ ตลอดจนเป็นผู้นำในการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษาของจังหวัด

2. คุณลักษณะของศึกษานิเทศก์จังหวัดในทศวรรษหน้า

ศึกษานิเทศก์จังหวัดในอนาคตควรมีคุณลักษณะดังนี้

1. มีความสามารถในการชี้แนะ เสนอแนะทางในการดำเนินงานให้แก่ผู้บริหารการศึกษาได้

2. มีมนุษยสัมพันธ์ เข้ากับผู้บริหารชุมชนได้อย่างดีเยี่ยม

3. มีความสามารถในการบำรุงขวัญแก่บุคลากรในวงการการศึกษา

4. มีความรอบรู้ในทุก ๆ ด้าน และเป็นผู้นำทางวิชาการในการดำเนินการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมของจังหวัด ตลอดจนสามารถชี้แนะในการพัฒนาที่เหมาะสมได้

5. รู้จักพัฒนาตนเอง ขวนขวายแสวงหาความรู้อยู่ตลอดเวลา

6. มีทักษะในการแสวงหาความรู้ และมีการเรียนรู้ตลอดชีวิต

7. ปรับปรุงและพัฒนาสำนักงานให้ก้าวหน้าอยู่ตลอดเวลา ให้มีทักษะและความสามารถในการปรับปรุงระบบงาน

8. มีทักษะกระบวนการบริหารเป็นอย่างดี นับตั้งแต่การวางแผน การอำนวยการให้เป็นไปตามระบบและการติดตามประเมินผล

9. มีความสามารถในการนำทีม และพัฒนาทีมเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน

10. มีอารมณ์แจ่มใส ไม่เครียด และมีความตื่นตัวอยู่เสมอ

11. มีความสามารถในการใช้ภาษาเป็นอย่างดี รวมทั้งรู้ภาษาอังกฤษและภาษาอื่นที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงาน

12. มีทักษะและความสามารถในการใช้เทคโนโลยีในการบริหารงาน

.....

สรุปการให้สัมภาษณ์ของผู้ทรงคุณวุฒิท่านที่ 7

1. บทบาทหน้าที่ของศึกษาธิการจังหวัด

ศึกษาธิการจังหวัดในอนาคต 10 ปีข้างหน้าจะเป็นแกนกลางในการบริหารการศึกษาในจังหวัดควรมีบทบาทหน้าที่ดังนี้

1. เป็นผู้วางแผนยุทธศาสตร์ในการจัดการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ของจังหวัด
2. ช่วยเหลือหน่วยงาน และสถานศึกษาให้สามารถวางแผนยุทธศาสตร์เพื่อพัฒนางานของตนเองได้ โดยการให้ความรู้ ให้ความช่วยเหลือ และให้คำปรึกษาในการวางแผนดังกล่าว
3. ร่วมมือกับผู้บริหารการศึกษา บุคลากรทางการศึกษา ชุมชนท้องถิ่นและภาคเอกชน พัฒนาการศึกษาศาสนาและวัฒนธรรม ให้เกิดประโยชน์อย่างกว้างขวางกับเด็กและเยาวชนในจังหวัดโดยรวม

2. คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของศึกษาธิการจังหวัด

1. มีความตื่นตัว และสามารถปรับตัวทันต่อการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ
2. รอบรู้และมีข้อมูลเกี่ยวกับการพัฒนาประเทศและงานที่เกี่ยวข้อง
3. มองการณ์ไกล และสามารถคาดการณ์ แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงให้ถูกต้อง และสามารถปรับการทำงานให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงนั้น ๆ ได้
4. มีความรู้อย่างลึกซึ้งในด้านการศึกษาศาสนาและวัฒนธรรม
5. มีทักษะและความสามารถในการวางแผนยุทธศาสตร์
6. รู้จักเลือกงานที่จะทำให้เกิดการพัฒนา เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม
7. มีทักษะในการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์อย่างเป็นระบบ
8. มีความคิดริเริ่มสามารถปรับปรุงงานให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ
9. มีความเป็นประชาธิปไตยอย่างสมบูรณ์
10. สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ โดยเป็นผู้มีมนุษยสัมพันธ์ดีเยี่ยม ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น รู้จักส่งเสริมและให้กำลังใจผู้ร่วมงาน
11. มีความเสียสละ เห็นประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตัว
12. ปรับตัวได้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง

.....

สรุปการให้สัมภาษณ์ของผู้ทรงคุณวุฒิท่านที่ 8

1. บทบาทหน้าที่ของศึกษาธิการจังหวัด

ในอดีตและในปัจจุบันศึกษาธิการจังหวัดยังไม่ได้ทำหน้าที่เป็นนักบริหารการศึกษา หรือยังไม่ได้ทำงานเกี่ยวกับการบริหารการศึกษาอย่างแท้จริง ส่วนใหญ่จะมีบทบาทในลักษณะการประสานงานและการบริการเท่านั้น ศึกษาธิการจังหวัดจึงไม่สามารถที่จะเป็นผู้นำทางการศึกษาของหน่วยงานทางการศึกษาได้ ทั้งนี้ เนื่องจากโครงสร้างของกระทรวงศึกษาธิการ กำหนดให้การจัดการศึกษาแต่ละส่วนเป็นอิสระและมีการสั่งการโดยตรงจากกรมในส่วนกลาง ศึกษาธิการจังหวัดจึงไม่มีโอกาสที่จะชี้แนะ ชี้นำการจัดการศึกษาแต่ละส่วนได้

ในอนาคตถ้าหากการจัดการศึกษาในจังหวัดเป็นเอกภาพ จำเป็นจะต้องมีผู้นำทางการศึกษาภายในจังหวัดเพียงผู้เดียว โดยให้มีอำนาจหน้าที่ กำกับ ดูแล หัวหน้าหน่วยงานแต่ละส่วนในจังหวัด ซึ่งบทบาทนี้ควรจะเป็นบทบาทของศึกษาธิการจังหวัด ดังนั้น หากบทบาทหน้าที่ของศึกษาธิการจังหวัดในอนาคตควรมีดังนี้

1. ควบคุมดูแลงานของกระทรวงศึกษาธิการทั้งหมดในจังหวัด ให้เป็นไปตามนโยบายของกระทรวงและสอดคล้องกับความต้องการและความจำเป็นของแต่ละท้องถิ่น โดยจัดให้มีคณะทำงานแต่ละด้านเป็นที่ปรึกษาให้ความช่วยเหลือในการดำเนินงาน เช่น งานพัฒนาหลักสูตร พัฒนาหนังสือ เป็นต้น
2. นำนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการไปสู่การปฏิบัติ โดยผ่านคณะกรรมการการศึกษาของจังหวัด
3. วางแผนการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมของจังหวัด
4. เป็นผู้นำทางการศึกษาของจังหวัดคอยดูแล ชี้นำ และกำหนดทิศทางในการดำเนินงานของหน่วยปฏิบัติในจังหวัด
5. ติดตามผลนักเรียน นักศึกษาที่สำเร็จการศึกษาจากหน่วยงาน สถานศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ
6. เป็นประธานคณะกรรมการการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมของจังหวัด
7. ดูแลงานวิชาการที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมการศึกษา การศาสนา และการวัฒนธรรม เพื่อช่วยเหลือสถานศึกษา และหน่วยปฏิบัติในจังหวัด
8. เป็นนักบริหารการศึกษาที่ทำหน้าที่ทั้งการเป็นนักวิชาการศึกษา และผู้นิเทศการศึกษาในขณะเดียวกัน
9. เป็นผู้แทนปลัดกระทรวงศึกษาธิการในการกำกับดูแลการดำเนินงานของหน่วยงานสังกัดกระทรวงศึกษาธิการในจังหวัด

10. เป็นผู้นำในการพัฒนาการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ของจังหวัด

2. คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของศึกษานิเทศก์จังหวัด

1. ต้องได้รับการฝึกฝนหรือฝึกอบรมให้เป็นนักบริหารการศึกษา เพื่อที่จะเป็นผู้นำทางการศึกษาของจังหวัดได้อย่างแท้จริง โดยมีความรอบรู้ในเรื่องทั่วไปเกี่ยวกับการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม และรู้กว้างในสาขาต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น เศรษฐกิจ สังคมวิทยา การเมือง การปกครอง และความมั่นคงของชาติ และมีความสามารถเป็นผู้นำทางการศึกษาของท้องถิ่นได้
2. เป็นผู้มีความคล่องตัว โดยมีการแต่งกาย การพูดจา การเข้าสังคมได้ดี มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์งานใหม่ ๆ มีความสามารถในการตัดสินใจ มีจิตใจใฝ่ในการทำงานให้สำเร็จ มองกว้างและมองการณ์ไกล มีความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษ และภาษาถิ่นที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานได้ดี
3. มีแบบการเป็นผู้นำของตนเอง
4. เป็นนักประชาธิปไตย ยอมรับฟังความคิดเห็นของบุคคลอื่น ทั้งเพื่อนร่วมงานและผู้ใต้บังคับบัญชา
5. มีความสามารถในการนำเครื่องมือหรือเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้ในการบริหารงาน
6. มีทักษะและความชำนาญทางการบริหาร เช่น การวางแผน การจัดบุคลากร การจัดระบบงาน การอำนวยความสะดวก การพัฒนาบุคลากร การกำกับและติดตามประเมินผลงาน เป็นต้น
7. มีความสามารถในการวิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูล หรือความคิดเห็นมาใช้ในการปฏิบัติงานได้ดี
8. มีความสามารถในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในการดำเนินงาน
9. มีทักษะและความสามารถในการตัดสินใจ
10. มีความสามารถในการเป็นผู้นำที่แท้จริง ทั้งด้านการศึกษา
11. มีความสามารถในการจูงใจคนให้ร่วมมือร่วมใจกันในการทำงาน
12. ได้รับการศึกษา หรือฝึกอบรมทางด้านการบริหารการศึกษามาเป็นอย่างดี และมีประสบการณ์และความชำนาญทางด้านการบริหารการศึกษาเป็นอย่างดี

.....

สรุปการให้สัมภาษณ์ของผู้ทรงคุณวุฒิท่านที่ 9

1. บทบาทหน้าที่ของศึกษาธิการจังหวัด

สิ่งที่จะเป็นความเปลี่ยนแปลงในอนาคตที่ส่งผลกระทบต่อภารกิจของศึกษาธิการจังหวัด มีอยู่

4 ประการคือ

1.1 แนวความคิดของการกระจายอำนาจ (Decentralization) ในอนาคต กระทรวงศึกษาธิการจะกระจายอำนาจไปยังหน่วยงานข้างล่างมากขึ้น ทำให้ศึกษาธิการจังหวัดต้องเปลี่ยนบทบาทและวิธีการทำงานให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงนี้ ดังนั้น ในระดับจังหวัดจะต้องมีผู้ประสานงานการจัดการศึกษาในจังหวัด เช่น เรืองบุคฉกรรจ์ และงบบประมาณ เป็นต้น

1.2 แนวคิดเรื่องโลกาภิวัตน์ (globalization) ทำให้ระบบข้อมูลข่าวสารไม่มีพรมแดน ข้อมูลข่าวสารใหม่ ๆ จะมีเข้ามาอยู่ตลอดเวลา ซึ่งจะมีผลกระทบต่อการจัดการศึกษา

1.3 ลักษณะความเป็นสากล (Internationalization) ความเป็นนานาชาติหรือความทันสมัยเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการศึกษา การศาสนา และการวัฒนธรรมมากขึ้น การดำเนินงานทางการศึกษาจะต้องรู้ทันและนำความเป็นสากลมาใช้ให้เป็นประโยชน์ ในขณะที่เดียวกันก็ต้องความเป็นเอกลักษณ์หรือวัฒนธรรมของชาติไว้ให้ได้

1.4 การมีส่วนร่วมของภาคเอกชน (Privatization) เป็นลักษณะการนำภาคเอกชนเข้ามาร่วมมือในการปฏิบัติงาน เช่น ให้จ้างเอกชนทำ หรือ การให้เอกชนรับสัมปทาน เป็นต้น

จากการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว ทำให้บทบาทหน้าที่ของศึกษาธิการจังหวัดเปลี่ยนไปในอนาคตศึกษาธิการจังหวัดควรจะมีบทบาทหน้าที่ ดังนี้

1. รับผิดชอบเป็นผู้แทนกระทรวงศึกษาธิการในส่วนภูมิภาค ทำหน้าที่ประสานงานการจัดการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมในจังหวัด

2. อำนวยความสะดวกและบริการข้อมูลข่าวสารที่ทันสมัยแก่หน่วยงาน สถานศึกษา ตลอดจนบุคลากรทางการศึกษา

3. ผลักดัน ส่งเสริม ตลอดจนเผยแพร่ความรู้ ชี้แนะให้แนวทางสถานศึกษา และครู-อาจารย์นำหลักความเป็นสากลมาใช้ประโยชน์ในการปฏิบัติงาน

4. เป็นผู้นำทางวิชาการในภารกิจของกระทรวงศึกษาธิการ ทั้งในด้านการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เช่น หลักสูตร วิธีการจัดการเรียนการสอน เทคโนโลยี หลักการและแนวคิด เป็นต้น

5. เป็นผู้แนะนำทางด้านการจัดการองค์การตามหลักการที่ดีของการบริหารองค์การ เช่น การวางแผน การควบคุม กำกับดูแล การจัดสรรงบประมาณ การจัดระบบงาน เป็นต้น โดยสามารถเป็นที่พึ่งของโรงเรียนได้

6. ช่วยเหลือผู้ว่าราชการจังหวัดในการจัดการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมของ
จังหวัด

2. คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของศึกษานิเทศก์จังหวัด

1. มีความตื่นตัว ศึกษาหาความรู้อยู่ตลอดเวลา
2. รู้ทันเทคโนโลยี ความเคลื่อนไหว และการเปลี่ยนแปลง
3. มีความเรียบง่าย เจลียวฉลาด ปฏิบัติงานได้คล่องแคล่ว
4. มีทักษะและความสามารถทำงานกับคนอื่นได้ดี ทั้งผู้บังคับบัญชา ผู้ใต้บังคับบัญชา

ตลอดจนประชาชนทั่วไป และองค์กรอื่น ๆ

5. มีความสามารถในการตัดสินใจดี
6. มีทักษะในการเป็นผู้นำ
7. มีเทคนิคในการจัดประชุมและเป็นประธานในที่ประชุม
8. มีทักษะและความสามารถในการใช้เครื่องมือและ เทคโนโลยีในการปฏิบัติงาน
9. มีทัศนคติที่ดีต่อเครื่องมือเครื่องใช้ เทคโนโลยีที่ทันสมัย ตลอดจนสามารถจูงใจ

ส่งเสริมให้ผู้ใต้บังคับบัญชา สามารถใช้เครื่องมือดังกล่าวได้

10. มีทักษะและความสามารถในการใช้ภาษา รวมทั้งสามารถใช้ภาษาอังกฤษได้ดี
11. มีความน่าศรัทธา เป็นที่ยอมรับนับถือของคนทั่วไป
12. มีคุณธรรม จริยธรรมตามธรรมเนียมประเพณี
13. มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เห็นอกเห็นใจผู้อื่น
14. มีความรู้และประสบการณ์ทางการบริหาร
15. เป็นผู้มีความสำนึกรับผิดชอบต่อหน้าที่

.....

สรุปการให้สัมภาษณ์ของผู้ทรงคุณวุฒิท่านที่ 10

1. บทบาทหน้าที่ของศึกษาธิการจังหวัด

องค์ประกอบที่เป็นตัวแปรสำคัญ ทำให้บทบาทหน้าที่ของศึกษาธิการจังหวัดใน 10 ปี ข้างหน้าเปลี่ยนแปลงไป ที่สำคัญมี 4 ประการคือ

1.1 สภาพปัจจุบันศึกษาธิการจังหวัดและแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงในอดีต อำนาจหน้าที่ในการจัดการศึกษาของศึกษาธิการจังหวัด จะเป็นไปตามกฎหมายเป็นส่วนใหญ่ ปัจจุบันอำนาจดังกล่าวจะเหลือเพียง 10-20 เปอร์เซ็นต์เท่านั้น และจะไม่กลับคืนมาอีก ปัจจุบันศึกษาธิการจังหวัดจึงมีหน้าที่เพียงการประสานงานให้การจัดการศึกษา การศาสนา และการวัฒนธรรมในจังหวัด เกิดความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน และใน 10 ปีข้างหน้าบทบาทหน้าที่ของศึกษาธิการจังหวัด ก็ยังจะมีลักษณะเช่นนี้ แต่จะมีการปรับปรุงพัฒนาให้มีประสิทธิภาพดีกว่าเดิม

1.2 การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ปัจจุบันเศรษฐกิจของประเทศเจริญเติบโตรวดเร็วมาก และจะเติบโตเช่นนี้ต่อไปอีกในทศวรรษหน้า ทั้งนี้ เนื่องจากความพร้อมในการพัฒนาของประเทศ ศักยภาพทางการผลิต การแข่งขันตลาดการค้า และความมั่นคงทางการเมือง ในด้านสังคมก็มีการเปลี่ยนแปลงมากเช่นกัน ความเป็นอยู่ของประชาชนในสังคมเปลี่ยนไปเทคโนโลยีจะเข้ามามีบทบาทในการดำรงชีวิต เนื่องจากเศรษฐกิจที่สามารถซื้อหาได้ และความก้าวหน้าของเทคโนโลยีเอง เช่น เทคโนโลยีการสื่อสาร เป็นต้น เมื่อสังคมเปลี่ยนไป วัฒนธรรมก็จะเปลี่ยนแปลงไปด้วยและจะมีผลให้ระบบการศึกษาเปลี่ยนแปลงไปเช่นกัน การจัดการศึกษาจะต้องจัดให้สอดคล้องกับเทคโนโลยีและความเจริญเติบโตทางด้านเศรษฐกิจด้วย นอกจากนี้ แนวทางการกระจายอำนาจใน 10 ปีข้างหน้า จะทำให้ท้องถิ่นมีบทบาทในการปกครองและการบริหารงานของตนเองมากขึ้น ซึ่งระบบการศึกษาจะต้องพัฒนาคนเพื่อรองรับการกระจายอำนาจดังกล่าวด้วย

1.3 สภาพการจัดการศึกษาที่สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม ใน 10 ปีข้างหน้า สภาพการจัดการศึกษาจะมีลักษณะ ดังนี้

(1) การจัดการศึกษาจะเป็นการศึกษาตลอดชีวิต การศึกษานอกระบบโรงเรียนจะเป็นไปอย่างกว้างขวาง มีการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการให้บริการทางการศึกษา สภาพสังคมจะเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ จะมีศูนย์การเรียนรู้ทุกหนทุกแห่ง

(2) โอกาสทางการศึกษาของประชาชนจะมีสูงมาก ค่านิยมทางการเรียนจะเปลี่ยนไป คนนิยมเรียนมากขึ้น ปริมาณของผู้เรียนจะเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว จะเกิดวิทยาลัยชุมชน อาชีวศึกษาจะเปิดสอนระดับปริญญาตรี

(3) เนื้อหาสาระและคุณภาพของการเรียนการสอนจะเปลี่ยนแปลงมากอยู่ตลอดเวลา

1.4 การปรับตัวของศึกษานิเทศก์ต่อการเปลี่ยนแปลงองค์การและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับศึกษานิเทศก์ ได้แก่ กระทรวงศึกษานิเทศก์ และสำนักงานปลัดกระทรวง และสมาคมวิชาชีพศึกษานิเทศก์ จะต้องมีการพัฒนาศึกษานิเทศก์ให้สามารถดำเนินการการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมตามสภาพในอนาคตได้ โดยมีวิธีดำเนินการหลาย ๆ ทาง เช่น การคัดเลือกผู้มาดำรงตำแหน่งศึกษานิเทศก์จังหวัด ซึ่งจะต้องปรับหลักสูตรและวิธีการศึกษาอบรมให้เหมาะสม

เมื่อพิจารณาปัจจัยการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวข้างต้นแล้ว ศึกษานิเทศก์ใน 10 ปีข้างหน้า ควรจะมีบทบาทหน้าที่ดังนี้

1. ประสานงานการจัดการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ในจังหวัดให้เกิดความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน

2. ส่งเสริมและพัฒนาการศึกษาให้ทันและสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลง ทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองการปกครอง

3. ระดมทรัพยากรทั้งทางด้านเศรษฐกิจและสังคมเข้ามาสนับสนุนการจัดการศึกษา เช่น ในด้านงบประมาณ เป็นต้น

4. หาทางใช้การศึกษาสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองที่เหมาะสมให้เกิดขึ้นกับประชาชนในท้องถิ่น

5. ประสานงานและช่วยเหลือท้องถิ่นในการจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับแนวทางของกระทรวงศึกษานิเทศก์

6. ส่งเสริมและสร้างโอกาสให้เยาวชนและประชาชนได้ศึกษาตลอดชีวิต เช่น ประสานงานองค์กรเอกชนจัดกิจกรรมทางการศึกษา เป็นต้น

7. วางแผนการศึกษาระยะยาวเพื่อส่งเสริมให้มีการจัดการศึกษาให้สอดคล้องและทันกับการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นในอนาคต

8. ติดตามการดำเนินงานในด้านต่าง ๆ ทั้งเศรษฐกิจ สังคม การเมืองการปกครอง เพื่อนำมาเป็นข้อมูลในการพัฒนาการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมให้ทันการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว

9. พัฒนาองค์การให้ทันสมัยและมีประสิทธิภาพสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลง

2. คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของศึกษานิเทศก์จังหวัด

1. ศึกษานิเทศก์จังหวัดต้องเป็นคนเก่งและดี กล่าวคือ เป็นผู้มีความรู้ความสามารถ สดใญ่เฉลียวฉลาด มีเทคนิคในการบริหาร มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการศึกษาอย่างลึกซึ้ง

รู้รักษาตัวให้อรอด มีคุณธรรมเยี่ยมเป็นตัวอย่างได้ ภูมิฐานน่านับถือ มีความเรียบง่ายไม่เป็นเจ้าขุนมูลนาย

2. เป็นผู้ที่มีบารมี (Power) จากความรู้และความสามารถเป็นที่ยอมรับ
3. มีลักษณะเฉพาะตัว เป็นตัวของตัวเอง
4. มีบุคลิกดี
5. มีอริยาสัยดี เข้ากับคนได้ทุกระดับ
6. เป็นนักประสานงาน
7. มองการณ์ไกล ติดตามทันการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา
8. มีทัศนคติยอมรับการเปลี่ยนแปลง
9. มีความสามารถปรับตัวได้ดี
10. มีความสามารถในการพัฒนาและปรับปรุงงานเป็นอย่างดี
11. มีความสามารถในการจัดการ

.....

สรุปการให้สัมภาษณ์ของผู้ทรงคุณวุฒิท่านที่ 11

1. บทบาทหน้าที่ของศึกษานิเทศก์จังหวัด

ในอนาคต 10 ปีข้างหน้า ศึกษานิเทศก์จังหวัดควรมีบทบาทหน้าที่สำคัญ 3 ประการ คือ

1. กำหนดทิศทางดำเนินงานให้หน่วยงานทางการศึกษา คือ เป็นแนวทางในการปฏิบัติงาน บทบาทในด้านนี้ ได้แก่ การวางแผนการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมของจังหวัด ซึ่งจะต้องเป็นแผนเชิงรุกหรือแผนยุทธศาสตร์ ทั้งนี้โดยผ่านทางคณะกรรมการการศึกษาของจังหวัด
2. สนับสนุนและส่งเสริมการปฏิบัติงานของหน่วยงานและสถานศึกษาในจังหวัด ทั้งที่เป็นความรู้ ความคิดเห็น การสร้างขวัญและกำลังใจ ตลอดจนวัสดุอุปกรณ์และเครื่องมือเครื่องใช้ต่าง ๆ ซึ่งอาจกระทำได้โดยการเป็นวิทยากร การจัดประชุมสัมมนา เป็นต้น
3. ติดตามกำกับ ดูแล การดำเนินงานตามแผนงาน โครงการของหน่วยงาน สถานศึกษา เพื่อช่วยเหลือ แก้ไขปัญหาข้อขัดข้องที่เกิดขึ้น และเป็นการให้กำลังใจแก่ผู้ปฏิบัติงาน

2. คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของศึกษานิเทศก์จังหวัด

คุณลักษณะของศึกษานิเทศก์จังหวัดในอนาคต ควรเปลี่ยนแปลงจากเดิมที่เป็นนักปกครอง นักบริหาร และนักอนุรักษ์นิยม มาเป็นนักวิชาการ นักจัดการ นักพัฒนา และนักประสานงาน ซึ่งจะต้องมีคุณลักษณะสำคัญ คือ

1. เป็นนักวิชาการ ได้แก่

- 1.1 มีความคิดดี เฉลียวฉลาด
- 1.2 มองส่วนรวมมากกว่าส่วนตน หรือพวกพ้อง
- 1.3 เป็นผู้นำทางปัญญา ศึกษาหาความรู้ให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา
- 1.4 มีความรู้เป็นที่ยอมรับของคนทั่วไป ใช้ความรู้ให้เกิดประโยชน์มากกว่าการใช้

อำนาจ

1.5 มีทักษะในการนำหลักการทางวิชาการ หรือทฤษฎีทางวิชาการมาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงาน

2. เป็นนักจัดการ ได้แก่

- 2.1 มีทักษะในการปรับปรุงพัฒนางานให้ทันสมัยและมีประสิทธิภาพอยู่เสมอ
- 2.2 มีความสามารถและทักษะในการสร้างทีมงาน
- 2.3 มีความสามารถและทักษะในการแก้ปัญหา
- 2.4 มีความสามารถและทักษะในการช่วยเหลือ แนะนำการปฏิบัติงานของ

ผู้ร่วมงาน

- 2.5 รู้จักเลือกคนให้ทำงานเหมาะสมกับความรู้ความสามารถ

2.6 มีความสามารถในการระดมสรรพกำลังมาร่วมมือกันในการทำงานให้สำเร็จ

3. เป็นนักพัฒนา ได้แก่

3.1 มีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล มองการณ์ไกล มีสายตาและความคิดกว้างขวาง

3.2 มีความสามารถในการคาดการณ์แนวโน้มในอนาคตได้ถูกต้อง

3.3 มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์

3.4 มีทักษะและความสามารถในการวิเคราะห์ และสังเคราะห์ข้อมูล และนำข้อมูลมาใช้ในการบริหารและการตัดสินใจ

3.5 กล้าเผชิญกับความเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้น

3.6 มีความสามารถปรับตัวได้ดี

4. เป็นนักประสานงาน ได้แก่

4.1 เป็นผู้มีมนุษยสัมพันธ์ยอดเยี่ยม

4.2 วางตัวเหมาะสม

4.3 มีศักยภาพและฐานะทางสังคมดี

4.4 รู้จักโอกาสในการติดต่อสัมพันธ์กับผู้อื่น

4.5 ใจกว้างยอมรับฟังความคิดเห็นของคนอื่น

.....

สรุปการให้สัมภาษณ์ของผู้ทรงคุณวุฒิท่านที่ 12

1. บทบาทหน้าที่ของศึกษานิเทศก์จังหวัด

แนวโน้มของการพัฒนาประเทศและแนวโน้มของการเปลี่ยนแปลงในระดับโลก ส่งเสริมความคิดที่จะให้ภูมิภาค จังหวัด ชุมชน/รับผิดชอบดำเนินงานของตนเองมากขึ้นตามลำดับ โดยเฉพาะในเรื่องของการศึกษาท้องถิ่นหรือจังหวัด หรือภูมิภาค จะต้องเข้ามามีบทบาทในการ ดำเนินการจัดการศึกษามากขึ้น การตัดสินใจทั้งหลายจะอยู่ในความรับผิดชอบทั้งหมด และใน ระยะยาวการศึกษาขั้นพื้นฐาน การศึกษาเพื่ออาชีพ และการศึกษาต่อเนื่อง ควรจะเป็นจังหวัด อำเภอ ท้องถิ่น จัดทั้งหมด ดังนั้นการจะมีกระทรวงศึกษานิเทศก์ย่อย ๆ ในจังหวัด เป็นองค์การ ที่จะดูแลรับผิดชอบการจัดการศึกษาในจังหวัด ศึกษาธิการจังหวัด รับผิดชอบการจัดการศึกษา ทั้งหมดในลักษณะเป็นผู้ประสานงาน ดังนั้นบทบาทหน้าที่ของศึกษานิเทศก์จังหวัดในอนาคต ควรมี ดังนี้

1. ประสานกิจกรรมการดำเนินงาน แนวความคิดและทรัพยากรทางการศึกษาในการ จัดการศึกษาของจังหวัด
2. ส่งเสริม สนับสนุน ดูแล และอำนวยความสะดวกให้การจัดการศึกษาเป็นไปตามความ ต้องการของท้องถิ่น เช่น การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นของจังหวัด และชุมชน
3. ประสานงาน ส่งเสริม สนับสนุน และอำนวยความสะดวกในการดำเนินงานด้าน ศาสนา และวัฒนธรรมของจังหวัด
4. ดำเนินงานให้คณะกรรมการการศึกษาของจังหวัดปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ
5. เป็นหัวหน้าฝ่ายเลขานุการของคณะกรรมการการศึกษา การศาสนา และการ วัฒนธรรมจังหวัด
6. ดำเนินการให้มีการนำนโยบายของกระทรวงศึกษานิเทศก์ไปสู่การปฏิบัติในจังหวัด

2. คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของศึกษานิเทศก์จังหวัด

1. มีลักษณะเป็นนักจัดการทางการศึกษาเพื่อให้เกิดการดำเนินงานตามวัตถุประสงค์
2. มีความสามารถในการสรรหาคณะทำงาน (Staff) มาช่วยเหลือในการปฏิบัติงาน
3. มีความรู้ทันต่อเหตุการณ์และการเปลี่ยนแปลง
4. ตื่นตัวต่อสถานการณ์และสามารถปรับตัวได้
5. มีความรอบรู้ในสาขาวิชาต่าง ๆ และศึกษาหาความรู้ สนใจในวิชาการและความ เคลื่อนไหวต่าง ๆ
6. มีความกระฉับกระเฉงว่องไว กระตือรือร้น

7. ใจกว้าง ยอมรับฟังความคิดเห็นของคนอื่น ๆ รวมทั้งยอมรับความคิดเห็นของคน
ในท้องถิ่น

8. มีมนุษยสัมพันธ์ดี เข้ากับคนอื่นได้
9. ไม่ยึดติดหรือเชื่อมั่นในสิ่งใดสิ่งหนึ่งจนเกินไป
10. มีความสามารถในการพูด
11. มีความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษได้ดี
12. ควรสรรหาจากคนที่เหมาะสมในจังหวัด เพื่อเป็นตัวแทนของจังหวัดอย่างแท้จริง
13. มีบุคลิกภาพเป็นที่ยอมรับนับถือ
14. มีความขยัน อดทน ซื่อสัตย์สุจริต

.....

สรุปการให้สัมภาษณ์ของผู้ทรงคุณวุฒิท่านที่ 13

1. บทบาทหน้าที่ของศึกษาธิการจังหวัด

การศึกษาในอนาคตจะเป็นเรื่องที่เป็นระบบที่มีการกระจายอำนาจไปสู่ภูมิภาคมากขึ้น สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดจะเป็นศูนย์กลางรองรับการกระจายอำนาจเพิ่มขึ้น ดังนั้น ศึกษาธิการจังหวัดในอนาคต ควรมีบทบาทหน้าที่ดังนี้

1. วางแผนการศึกษาของจังหวัดโดยรวม โดยจะต้องดำเนินการทั้งในขั้นตอนการศึกษา สภาพปัญหาและความต้องการ การจัดลำดับความสำคัญ และการกำหนดนโยบาย เป็นต้น ทั้งนี้จะต้องร่วมมือกับหน่วยงานอื่น ทั้งในสังกัดและนอกสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ และเป็นที่พึ่งในการวางแผนได้
2. ดำเนินงานทางวิชาการ โดยเป็นหลักในการควบคุมดูแลงานวิชาการของกระทรวงศึกษาธิการในจังหวัด ทั้งในด้านแนวคิด มาตรฐาน และคุณภาพทางการศึกษา เช่น ส่งเสริมให้มีการพัฒนาหลักสูตร สื่อการเรียนการสอน ติดตามผลและประเมินผลการศึกษาของจังหวัด รวมทั้งเป็นที่พึ่งทางวิชาการของสถานศึกษา
3. ระดมสรรพกำลังในพื้นที่ทั้งภาครัฐ ธุรกิจเอกชน มาสนับสนุนการดำเนินงานตามแผนพัฒนาการศึกษา หรือเพื่อเข้าไปแก้ปัญหาของจังหวัด
4. ดำเนินงานในฐานะหัวหน้าสำนักงานเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษา ศาสนาและการวัฒนธรรมโดยดำเนินการให้มีการจัดกิจกรรมทางการศึกษาโดยผ่านคณะกรรมการ เช่น การนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ การประเมินคุณภาพการศึกษาของจังหวัด เป็นต้น
5. ร่วมกับจังหวัดในการพัฒนาการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมของจังหวัด

2. คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของศึกษาธิการจังหวัด

1. เป็นผู้มีความรู้สูงมาก
2. มีแนวคิดและหลักการทางการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมที่ถูกต้อง
3. มีความรู้และความสามารถในการวางแผนเป็นอย่างดี
4. มีความรู้และความสามารถทางด้านการบริหารวิชาการเป็นอย่างดี
5. เป็นคนในยุคโลกาภิวัตน์ มีความรู้กว้างไกลกว่าทางด้านการศึกษา แสวงหาความรู้ทันต่อเหตุการณ์
6. สามารถกำหนดนโยบายให้สอดคล้องกับเศรษฐกิจ การเมืองการปกครองได้
7. มีความรู้และความสามารถในการใช้ภาษาต่างประเทศได้เป็นอย่างดี
8. มีความรู้และความสามารถใช้เทคโนโลยีได้
9. เป็นคนเรียนรู้เร็วและสนใจที่จะเรียนรู้

10. สามารถยืนเคียงบ่าเคียงไหล่หรือปฏิบัติงานร่วมกับนักวิชาชีพได้ในทุกแขนง
11. รู้จักท้องถิ่นที่ตนปฏิบัติงานเป็นอย่างดี
12. มีความสามารถในการประสานงานและสร้างเครือข่ายการทำงาน
13. มีคุณวุฒิทางการศึกษา และมีประสบการณ์ด้านการบริหาร หรือเคยทำงานในพื้นที่

มาก่อน

.....

สรุปการให้สัมภาษณ์ของผู้ทรงคุณวุฒิท่านที่ 14

1. บทบาทหน้าที่ของศึกษานิเทศก์จังหวัด

การกระจายอำนาจทำให้บทบาทหน้าที่เดิมในการเป็นผู้แทนกระทรวงศึกษานิเทศก์ลดน้อยลง อำนาจในการควบคุม ดูแลก็จะลดลงด้วย บทบาทหน้าที่ของศึกษานิเทศก์จังหวัดจึงเปลี่ยนไป กล่าวคือ

1. เป็นผู้ประสานงานการจัดการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมของจังหวัด
2. เป็นผู้จัดการในการระดมทรัพยากรมาร่วมกันทำงานและประสานประโยชน์ในการดำเนินโดยส่วนรวม
3. เป็นผู้นำทางด้านวิชาการในเรื่องการพัฒนาหลักสูตร การนิเทศการศึกษา โดยเป็นที่พึ่งของหน่วยงานทางการศึกษา
4. ร่วมมือกับหน่วยงานทางการศึกษาวางแผนพัฒนาการศึกษาของจังหวัด
5. ช่วยเหลือกระทรวงในการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานตามแผนงานโครงการในพื้นที่จังหวัด
6. ส่งเสริม สนับสนุนงานการศึกษาเอกชน
7. ส่งเสริม สนับสนุนงานด้านศาสนาและศิลปวัฒนธรรม
8. บริการข้อมูลสารสนเทศทางการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม
9. ประสานงาน ส่งเสริมให้มีการนํานโยบายของกระทรวงไปปฏิบัติในระดับจังหวัด และดูแลให้มีการดำเนินงานไปตามนโยบาย

2. คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของศึกษานิเทศก์จังหวัด

1. มีความเป็นผู้นำทางวิชาการ
2. มีระดับการศึกษาสูง
3. มีประสบการณ์ในเรื่องการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมมาก
4. มีประสบการณ์ทางด้านการบริหารมาก่อน
5. เป็นคนใจกว้าง รับฟังความคิดเห็นของคนอื่น
6. มีทัศนะกว้างไกล
7. มีความสุภาพอ่อนโยน เข้ากับคนได้ทั่วไป
8. ไม่ถือตัว เป็นกันเอง คบคนง่าย
9. มีเจตคติเชิงประชาธิปไตย
10. ทำงานเป็นทีมได้
11. เป็นผู้มีความซื่อสัตย์และจริยธรรมสูง

12. รู้ลึก รู้กว้าง พร้อมที่จะให้คำแนะนำแก่หน่วยงาน สถานศึกษาได้
13. ทำตัวให้เป็นที่ยอมรับของหน่วยงานการศึกษาและบุคคลอื่น
14. เป็นคนทันสมัย ทันต่อการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ
15. มีทักษะการบริหารงานตามเป้าหมาย
16. มีความสามารถในการบริหารตามเป้าหมาย
17. มีทักษะและความสามารถในการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการบริหารงาน

.....

สรุปการให้สัมภาษณ์ของผู้ทรงคุณวุฒิท่านที่ 15

1. บทบาทหน้าที่ของศึกษานิเทศก์จังหวัด

ตั้งแต่ปี ค.ศ.1995 เป็นต้นไป มีสิ่งที่มีผลกระทบต่อบ้านเมืองและสังคมไทยนอกเหนือจากจำนวนประชากรและพื้นที่ของประเทศ ซึ่งมีลักษณะคงที่ สิ่งที่จะกล่าวต่อไปนี้จะทำให้สังคม เศรษฐกิจ การเมือง เปลี่ยนไปและจะมีผลต่อการจัดการศึกษาด้วย กล่าวคือ

1.1 วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มีเทคโนโลยีหลายอย่างนับตั้งแต่ เทคโนโลยีสารสนเทศ เทคโนโลยีการผลิต เทคโนโลยีการขนส่ง เทคโนโลยีการสื่อสาร เทคโนโลยีการกระจายความรู้ และเทคโนโลยีทางการศึกษา เป็นต้น

1.2 การแพร่ทางสินค้าและบริการ รวมทั้งการแพร่ทางเรื่องแนวคิดและวัฒนธรรม ที่จะแพร่ไปข้ามโลกตลอดเวลา

1.3 การหาแนวทางที่ดีที่สุดในการทำงาน นับตั้งแต่การเพิ่มประสิทธิภาพการทำงาน ซึ่งอาจจะนำ เทคโนโลยีเข้ามาใช้

สิ่งที่กล่าวมานี้จะส่งผลกระทบต่อบทบาทหน้าที่ของศึกษานิเทศก์จังหวัดในอนาคต โดยเฉพาะในการบริหารงานในอนาคต จะต้องมีการกระจายอำนาจ ภาคเอกชนจะเข้ามามีบทบาทมากขึ้น (Privatization) เรื่องของเทคโนโลยีการจัดการ และการคงความเป็นเอกลักษณ์ของชาติ โดยไม่ขัดแย้งกับความใหม่ที่จะเกิดขึ้น สิ่งเหล่านี้จะเกิดขึ้นใน 10 หรือ 15 ปีข้างหน้า ซึ่งศึกษานิเทศก์จังหวัดจะต้องยอมรับแนวคิดเหล่านี้ ดังนั้น บทบาทหน้าที่ของศึกษานิเทศก์จังหวัดใน 10 ปี ข้างหน้า ควรจะมีดังนี้

1. ประสานงานกับหน่วยงาน สถานศึกษา ชุมชน ท้องถิ่น และภาคเอกชนในการจัดการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมภายในจังหวัด

2. เป็นศูนย์รวมความคิดและข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมในทุก ๆ ด้าน ตลอดจนจัดสำนักงานให้เอื้อต่อการเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้

3. ดูแล ช่วยเหลือ แนะนำ และเป็นที่พึ่งในการดำเนินงานด้านวิชาการของสถานศึกษา เช่น การใช้ เทคโนโลยี การจัดการเรียนการสอน การส่งเสริมมาตรฐานการศึกษา เป็นต้น

4. วางแผนพัฒนาจังหวัดในด้านการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ตลอดจนให้คำปรึกษา แนะนำ แก่สถานศึกษาในการวางแผนพัฒนาการศึกษา

5. ให้ข้อมูลแก่คณะกรรมการการศึกษา การศาสนา และการวัฒนธรรมจังหวัดในการตัดสินใจดำเนินการตามบทบาทหน้าที่

6. ดำเนินการวิจัยและพัฒนาเพื่อแก้ปัญหาและส่งเสริมการดำเนินงานด้านการศึกษาศาสนา และวัฒนธรรมของท้องถิ่นและชุมชน

7. ช่วยเหลือ แก้ไขปัญหาและข้อขัดแย้งในเรื่องต่าง ๆ ตลอดจนประสานประโยชน์ให้เกิดขึ้นกับชุมชน และท้องถิ่นโดยรวม

2. คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของศึกษานิเทศก์จังหวัด

1. เป็นนักวิชาการที่มีความรู้ในเรื่องการวางแผนเป็นอย่างดี
 2. มีความสามารถในการรวบรวม วิเคราะห์ข้อมูลและใช้ข้อมูลในการตัดสินใจ
 3. มีความรู้พื้นฐานในด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมืองการปกครอง
 4. เป็นคนทันสมัย ศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ
 5. มีโอกาสฝึกอบรมและศึกษาดูงานทั้งในประเทศและต่างประเทศ
 6. ยอมรับ เทคโนโลยีการจัดการ ขวนขวายนำมาใช้ในการบริหารให้เกิดประสิทธิภาพ
- รวมทั้งนำเครื่องมือเครื่องใช้ที่ทันสมัยมาใช้เพื่ออำนวยความสะดวกในการปฏิบัติงาน
7. รู้มาก รู้กว้าง เป็นนักคิด นักอ่าน และนักฟังที่ดี
 8. มีความเรียบง่าย คล่องตัวสูง ใจกว้าง และเป็นที่พึ่งได้
 9. เป็นผู้มองการณ์ไกล
 10. มีความยืดหยุ่น และสามารถปรับตัวได้ในสถานการณ์ที่มีการเปลี่ยนแปลง
 11. เป็นนักปฏิบัติการ สามารถปฏิบัติงานด้วยตัวเองอย่างมีประสิทธิภาพ
 12. สามารถทำงานเป็นทีมได้ เป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี
 13. มีความสามารถชี้แนะด้วยหลักการ ด้วยเหตุผลให้ผู้อื่นยอมรับได้
 14. เป็นนักประชาธิปไตย ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นได้
 15. มีความสามารถในการจัดความขัดแย้ง
 16. มีความสามารถในการประนีประนอม โดยยึดประโยชน์ของท้องถิ่นและชุมชนเป็น

เป้าหมาย

.....

สรุปการให้สัมภาษณ์ของผู้ทรงคุณวุฒิท่านที่ 16

1. บทบาทหน้าที่ของศึกษาธิการจังหวัด

ปัจจุบันศึกษาธิการจังหวัดมีหน้าที่และความรับผิดชอบอยู่ 2 ลักษณะ คือ งานหลักและงานฝากของกรมที่ไม่มีหน่วยปฏิบัติฝากให้ปฏิบัติ จากแนวโน้มการกระจายอำนาจกรมแต่ละกรมจะตั้งผู้แทนไปปฏิบัติงานอยู่ที่จังหวัด จะทำให้หน้าที่และความรับผิดชอบเกี่ยวกับงานที่กรมต่าง ๆ ฝากให้ปฏิบัติจะลดลง จึงทำให้ในอนาคตบทบาทหน้าที่ของศึกษาธิการจังหวัดจะลดลงมาก ทั้งในงานบริหารและงานวิชาการอย่างไรก็ตามในอนาคตยังมีบทบาทหน้าที่สำคัญ ๆ กล่าวคือ

1. งานวางแผนพัฒนาการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม จากปัญหาและความต้องการของท้องถิ่น
2. ปฏิบัติงานเชิงวิชาการเพื่อส่งเสริมหน่วยงาน สถานศึกษาในจังหวัด เช่น การวิจัยและพัฒนาทางการศึกษา เป็นต้น
3. ปฏิบัติงานในฐานะเป็นกรรมการในคณะกรรมการการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม และกรรมการอื่น ๆ ของจังหวัด
4. ดำเนินงานเกี่ยวกับข้อมูลการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ในลักษณะภาพรวมของจังหวัด
5. รายงานและเผยแพร่สถิติ และผลการดำเนินงานทางการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมของจังหวัดประจำปี
6. ช่วยเหลือผู้ตรวจราชการกระทรวงในการตรวจราชการภายในจังหวัด
7. ช่วยเหลือการดำเนินงานของ ก.ค. ในจังหวัด
8. ร่วมมือกับสำนักงานพัฒนาการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมประจำเขตการศึกษา ในการพัฒนาการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมในจังหวัด
9. ช่วยเหลือผู้ว่าราชการจังหวัดเกี่ยวกับการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

2. คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของศึกษาธิการจังหวัด

1. เป็นผู้มีความซื่อสัตย์สุจริตดีเยี่ยม
2. มีความสามารถทำงานกับผู้อื่นในระดับต่าง ๆ ได้ดี
3. มีความพร้อมที่จะแสดงบทบาทตามสถานการณ์ได้อย่างเหมาะสม
4. มีโลกทัศน์กว้างไกลทางการศึกษาเป็นที่ยอมรับของครู อาจารย์ตลอดจนผู้บริหารการศึกษา
5. มีความรู้ความสามารถในการแสวงหาความรู้และข้อมูลใหม่ ๆ

6. รู้มากและรู้กว้างในหลาย ๆ ด้าน ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง การปกครอง ซึ่งจะเป็นปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการจัดการศึกษา

7. มีทักษะในการพูด อ่าน เขียนภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ได้ดี

8. มีความรู้ความเข้าใจในเทคโนโลยีสมัยใหม่ที่จะนำมาใช้เป็นประโยชน์ในการปฏิบัติงาน

9. มีคุณวุฒิระดับปริญญาโททางการบริหาร

10. มีประสบการณ์ทางการบริหารการศึกษามาก่อน

.....

1. บทบาทหน้าที่ของศึกษาธิการจังหวัด

ในอนาคตศึกษาธิการจังหวัดยังคงเป็นผู้แทนกระทรวงศึกษาธิการทั้งหมดในจังหวัด โดยจะทำบทบาทหน้าที่ดังนี้

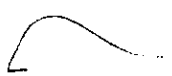
1. บูรณาการงานด้านการศึกษาทุกส่วนในจังหวัดให้สอดคล้องกลมกลืนกัน
2. เป็นผู้นำทางด้านการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมในจังหวัด โดยสามารถขึ้นช่วยเหลือ และเป็นพี่เลี้ยงของหน่วยงาน สถานศึกษาได้
3. เป็นศูนย์ประสานความคิด และความต้องการของผู้แทนกรมต่าง ๆ ในจังหวัด เพื่อนำเข้าไปพิจารณาในคณะกรรมการระดับจังหวัด
4. เป็นศูนย์ประสานทรัพยากร และระดมสรรพกำลังมาใช้ในการดำเนินงานการศึกษาของจังหวัด
5. เป็นผู้แทนกระทรวงในการตรวจราชการของกระทรวงศึกษาธิการในจังหวัด
6. วางแผนพัฒนาการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมในส่วนรวมของจังหวัด
7. บูรณาการงานพัฒนาของจังหวัดและงานของกระทรวงศึกษาธิการให้กลมกลืนกัน และเกิดประโยชน์สูงสุด
8. ติดตามผลการดำเนินงานและให้ความช่วยเหลือแก่หน่วยงาน สถานศึกษาในจังหวัด
9. เป็นศูนย์กลางข้อมูล สารสนเทศทางการศึกษาที่เป็นปัจจุบัน และมีเครือข่ายไปยังสถานศึกษาและกรมในกระทรวงศึกษาธิการ

2. คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของศึกษาธิการจังหวัด

1. มีความรู้กว้างในวิชาการสาขาที่เกี่ยวข้อง เช่น เศรษฐกิจ สังคม และการเมือง การปกครอง
2. รู้ลึกในวิชาการที่เป็นหน้าที่ความรับผิดชอบ ได้แก่ ด้านการศึกษา ศาสนา และ วัฒนธรรม
3. เป็นคนทันต่อความก้าวหน้าทางวิชาการและเหตุการณ์สำคัญ ๆ ทางวิชาการ
4. ขวนขวายหาความรู้ให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ
5. สามารถแนะนำผู้ใต้บังคับบัญชาเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นได้
6. มีทักษะและความสามารถในการใช้เครื่องมือและเทคโนโลยีที่เป็นประโยชน์ต่อการบริหารงาน

7. มีทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์สูง
8. เป็นผู้มีใจกว้าง ยอมรับความคิดเห็นของคนอื่นได้
9. มีความกระตือรือร้นและตื่นตัวอยู่ตลอดเวลา
10. มีความกล้าในการตัดสินใจ

.....



สรุปการให้สัมภาษณ์ของผู้ทรงคุณวุฒิท่านที่ 18

1. บทบาทหน้าที่ของศึกษานิเทศก์จังหวัด

เมื่อพิจารณาความเป็นไปได้ในอนาคต 10 ปีข้างหน้าแล้ว จะมีแรงผลักดันที่สำคัญอย่างน้อย 2 ประการ ที่มีผลกระทบต่อการจัดการศึกษาของจังหวัด คือ การกระจายอำนาจของกระทรวงศึกษาธิการ และแผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ระยะที่ 8 และ 9 ในอนาคตการบริหารการศึกษาในจังหวัดจะมีลักษณะเป็นองค์กรเดี่ยว ศึกษานิเทศก์จังหวัดจะเป็นผู้บริหารการศึกษาของจังหวัดต่อไป โดยจะมีบทบาทหน้าที่สำคัญคือ

1. ประสานงานการจัดการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมในจังหวัด เกี่ยวกับการวางแผนพัฒนาการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ให้สอดคล้องกับปัญหาและความต้องการของจังหวัด

2. เป็นเลขาธิการสำนักงานคณะกรรมการการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมของจังหวัด

3. ร่วมกับสำนักพัฒนาการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ประจำเขตการศึกษา ดำเนินงานกิจกรรมการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมภายในเขตการศึกษา การนำหลักสูตรท้องถิ่นไปใช้ และการติดตามการใช้หลักสูตรให้ได้มาตรฐานใกล้เคียงกัน

4. เป็นผู้นำให้เกิดความร่วมมือร่วมใจทั้งจากภาครัฐและเอกชนในการพัฒนาการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมของจังหวัด

2. คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของศึกษานิเทศก์จังหวัด

1. เป็นผู้ได้รับการเลือกสรร และเตรียมตัวอย่างเหมาะสมเพื่อให้ดำรงตำแหน่งศึกษานิเทศก์จังหวัด

2. มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการศึกษาเป็นอย่างดีทั้งในด้านกว้างและด้านลึก

3. เป็นนักเศรษฐศาสตร์การศึกษา สามารถวางแผนใช้ทรัพยากรในการจัดการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4. มีความรู้ความเข้าใจในกระบวนการวางแผนยุทธศาสตร์เป็นอย่างดี

5. เป็นนักประชาธิปไตย สามารถยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่นได้

6. มีความสามารถในการจูงใจคนให้ทำงานเป็นหมู่คณะได้

7. มีความหนักแน่น คิดอย่างมีหลักการและความเป็นเหตุเป็นผล

8. มีความยืดหยุ่นตามสภาวะแวดล้อม สามารถปรับตัวได้ดี

9. ไม่ด่วนตัดสินใจโดยปราศจากข้อมูล และการวิเคราะห์อย่างถี่ถ้วนแล้ว

10. มองการณ์ไกล มีวิสัยทัศน์ทันต่อการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา

11. มีความสามารถคาดการณ์แนวโน้มที่จะเกิดขึ้นในอนาคตได้
12. ขวนขวายศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมอยู่เสมอ
13. มีทักษะและความสามารถในการดำเนินการประชุมได้ดี เช่น การประชุมระดมความคิด เป็นต้น
14. มีทักษะในการใช้เครื่องมือและเทคโนโลยีในการปฏิบัติงาน
15. มีทักษะและความสามารถในการจัดองค์การ เช่น จัดระบบงาน จัดคนเข้าปฏิบัติงาน เป็นต้น

.....

สรุปการให้สัมภาษณ์ของผู้ทรงคุณวุฒิท่านที่ 19

1. บทบาทหน้าที่ของศึกษานิเทศก์จังหวัด

การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและการเมืองของประชาชนและมีผลกระทบต่อการจัดการศึกษาเป็นอย่างมาก โดยจะทำให้ทิศทาง รูปแบบ และปรัชญาการศึกษา ตลอดจนการจัดการด้านงบประมาณในการจัดการศึกษาเปลี่ยนไป ภารกิจในการบริหารการศึกษาของศึกษานิเทศก์จังหวัดจะขึ้นอยู่กับโครงสร้างและการจัดการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการเป็นสำคัญ ซึ่งคาดว่าจะขึ้นอยู่กับโครงสร้างและการจัดการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการเป็นสำคัญ ซึ่งคาดว่าจะรวมอยู่ภายใต้ผู้นำคนเดียว เป็นผู้บริหารระดับยอดของจังหวัด ซึ่งศึกษานิเทศก์จังหวัดอาจจะเป็นผู้ทำหน้าที่ดังกล่าวนี้ได้ โดยจะเป็นผู้ทำงานใกล้ชิดกับผู้นำในระดับจังหวัดเป็นผู้เชื่อมโยงผู้บริหารระดับสูงและระดับท้องถิ่นกับประชาชน งานของศึกษานิเทศก์จังหวัดจึงจะมีมากขึ้น ดังนั้น ศึกษานิเทศก์จังหวัดในทศวรรษหน้าควรมีบทบาทหน้าที่ ดังนี้

1.1 เป็นนักการศึกษาอาชีพ

- (1) เป็นผู้นำทางการศึกษาของจังหวัด ประสานงานกับผู้บริหารการศึกษาแต่ละระดับให้สอดคล้องกลมกลืนกัน
- (2) จัดการศึกษาอย่างรอบคอบ โดยเน้นคุณภาพและความเป็นเลิศ
- (3) ให้คำแนะนำ ชี้แนะ และจูงใจผู้บริหารในการใช้หลักสูตรทั้งระดับประถมศึกษาและระดับมัธยมศึกษา
- (4) ร่วมกับท้องถิ่นและผู้บริหารสถานศึกษาจัดหลักสูตรให้เหมาะสมและยืดหยุ่นต่อการพัฒนาท้องถิ่น
- (5) วางยุทธวิธีในการจัดการศึกษาเพื่อชีวิต และเพื่อช่วยเหลือแก้ปัญหาสังคม
- (6) เป็นผู้นำในการใช้เหตุผลทางการศึกษา เพื่อยุทธศาสตร์ทางด้านการเมืองและสังคมที่มีต่อการศึกษา
- (7) ดำเนินการให้มีการประเมินประสิทธิผลการศึกษาอย่างถูกต้อง
- (8) ประสานงานเชื่อมโยงโรงเรียนกับมหาวิทยาลัยและช่องทางการศึกษาอื่น ๆ ให้เป็นไปโดยสอดคล้องกัน

- (9) ให้ความร่วมมือและแสวงหาความร่วมมือในการจัดการศึกษาของจังหวัด

1.2 เป็นนักบริหาร

- (1) จัดระบบงานและจัดบุคลากรให้เหมาะสมกับงาน
- (2) สร้างทีมงานและสร้างความร่วมมือในการดำเนินงานการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมของจังหวัด

(3) ช่วยเหลือในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงานการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

1.3 เป็นนักพัฒนาสังคม

- (1) สนใจความเป็นไปและปัญหาของสังคมทั้งระดับท้องถิ่นและระดับชาติ
- (2) พัฒนาคนในสังคมให้เป็นไปตามที่สังคมต้องการ หรือเพื่อแก้ไขปัญหาสังคม
- (3) รณรงค์ให้มีการรักษาและแก้ไขปัญหาสภาพแวดล้อมของสังคม
- (4) พัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนให้อยู่กับสภาพแวดล้อมได้อย่างกลมกลืน
- (5) อนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมของท้องถิ่นและของชาติ

1.4 เป็นนักวิชาการ

- (1) แสวงหาความรู้ใหม่ ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อการศึกษาเผยแพร่งาน และชี้แนะแก่ผู้บริหารหรือประชาชน
- (2) เป็นแหล่งวิทยาการ และเป็นที่พึ่งทางวิชาการของผู้บริหารและของประชาชน
- (3) ส่งเสริมและดำเนินการวิจัยเพื่อพัฒนาวิทยาการใหม่ ๆ ทางการศึกษา

1.5 เป็นนักอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมและความเป็นชาติ

- (1) อนุรักษ์ ส่งเสริม และพัฒนาศิลปวัฒนธรรมของท้องถิ่นหรือสังคมเพื่อดำรงความเป็นชาติ
- (2) บันทึกและเผยแพร่งานศิลปวัฒนธรรมของชุมชนท้องถิ่น ให้เป็นสมบัติของชาติ
- (3) ดำเนินการส่งเสริม สนับสนุน ชี้แนะในการพัฒนาวัฒนธรรมใหม่ที่เป็นประโยชน์ต่อคุณภาพชีวิต

1.6 เป็นนักปฏิรูป

- (1) เป็นผู้นำในการปฏิรูปหรือปรับปรุง แก้ไขปัญหาของการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
- (2) เป็นผู้นำในการปรับเปลี่ยนทิศทาง เป้าหมายหรือนโยบายทางการศึกษาไปสู่แนวทางที่ดีกว่า
- (3) ช่วยเหลือ สร้างความเป็นธรรมให้แก่ครู อาจารย์
- (4) ช่วยเหลือ ปกป้องเด็กและเยาวชนที่ด้อยโอกาสให้ได้รับโอกาสทัดเทียมกับคนอื่น
- (5) กระตุ้น ส่งเสริมให้โรงเรียนเป็นส่วนหนึ่งของสังคม

2. คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของศึกษานิเทศก์จังหวัด

1. มีประสบการณ์หรือพื้นฐานการบริหารการศึกษา หรือการบริหารองค์การมาก่อน
2. มีวุฒิทางการศึกษาไม่น้อยกว่าปริญญาโท

3. มีความรอบรู้ทางภาษาและวัฒนธรรมของท้องถิ่น
4. เป็นคนทันสมัยและมีโลกทัศน์กว้าง
5. รักการศึกษาค้นคว้า มีผลงานการเขียน การวิจัย การศึกษาค้นคว้าและผลงาน
ที่มีคุณค่า มีความคิดใหม่

6. มีความกระตือรือร้น มีความรู้ดี
7. มีความรู้ ความสามารถใช้ภาษาต่างประเทศได้เป็นอย่างดี 1 ภาษา
8. ต้องเป็นสมาชิกสมาคมวิชาชีพทางการบริหารการศึกษา
9. มีพลังสร้างสรรค์สูง ไม่ชอบย่ออยู่ในเรื่องเก่า ๆ
10. มีความรู้ในเรื่องวัสดุ เครื่องใช้และเทคโนโลยีที่ทันสมัย ซึ่งจะนำมาใช้ในการ

ปฏิบัติงาน

11. มีมนุษยสัมพันธ์ดี ชอบทำงานกับคนเป็นกลุ่ม
12. มีความสามารถเข้ากับคนได้ดี
13. มีความขยันอดทน มีอารมณ์ดีและอารมณ์ขัน
14. สามารถจัดเวลาทำงานอย่างเป็นระบบ
15. มีความคิดคล่องตัว เรียนรู้กระบวนการแสวงหาความรู้มากขึ้น
16. เป็นตัวอย่างของคนดี ซื่อสัตย์สุจริต เป็นคนอบอุ่น น่าคบ น่าอยู่ใกล้ มีครอบครัว
เป็นตัวอย่างได้

17. ชอบเรียนรู้งาน เรียนรู้คน มีความสามารถในการสร้างทีม รู้จักเรียนรู้จากความสำเร็จ
ผิดพลาดของคนอื่น

18. รู้สมรรถภาพของตนเองและผู้ร่วมงาน มีความเชื่อมั่นในตนเอง
19. ชอบการเปลี่ยนแปลง หาวิธีการทำงานใหม่ ๆ อย่างเป็นระบบ
20. รู้จักมอบหมายหน้าที่และกระจายงาน
21. สามารถวิเคราะห์งาน โดยใช้ข้อมูลที่เป็นระบบ
22. มีความสามารถในการขอความช่วยเหลือจากคนอื่น
23. ยอมรับความคิดเห็นของคนใหม่ ๆ ได้ รู้จักเป็นผู้ตามที่ดี
24. มีทักษะในการสื่อสาร มีทักษะในการประมวลข้อมูล
25. มีความยืดหยุ่น พร้อมที่จะปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงใหม่ ๆ
26. มีความรู้ในศาสตร์หลายสาขา เช่น เศรษฐศาสตร์ สังคมวิทยา รัฐศาสตร์

.....

สรุปการให้สัมภาษณ์ของผู้ทรงคุณวุฒิท่านที่ 20

1. บทบาทหน้าที่ของศึกษานิเทศก์จังหวัด

การคาดหมายบทบาทหน้าที่ของศึกษานิเทศก์จังหวัดในทศวรรษหน้านั้น จะต้องพิจารณาถึงภารกิจของการศึกษาในช่วงเวลาดังกล่าวด้วย ภารกิจของการศึกษานี้จะเป็นผลมาจากการเปลี่ยนแปลงของโลกตามกระแสโลกาภิวัตน์ และการเปลี่ยนแปลงของกระทรวงศึกษานิเทศก์ ในอนาคตกระทรวงศึกษานิเทศก์จะมีภารกิจมากขึ้นและกว้างขวางขึ้น และในขณะเดียวกันก็จะมีหน่วยงานย่อยที่จะปฏิบัติงานตามภารกิจมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในระดับจังหวัดก็จะมีหน่วยงานจัดการศึกษา การศาสนาและการวัฒนธรรมเฉพาะทางมากขึ้น เช่น การจัดการศึกษาด้านอาชีวศึกษา ก็อาจจะมีส่วนราชการในระดับจังหวัด ดำเนินงานจัดการศึกษาของตนเอง เช่น เดียวกันกับระดับประถมศึกษา หรือ มัธยมศึกษาที่มีอยู่แล้ว

ในอนาคตความเป็นผู้แทนกระทรวงศึกษานิเทศก์ของศึกษานิเทศก์จังหวัด ยังคงจะมีอยู่ต่อไปและจะมีความสำคัญมากขึ้น บทบาทหน้าที่ของศึกษานิเทศก์จังหวัดในทศวรรษหน้าน่าจะมีดังนี้

1. เป็นผู้สร้างการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษา การศาสนา และการวัฒนธรรมให้เกิดขึ้นในจังหวัด โดยมีหน้าที่ในการกำหนดแนวทางและทิศทางที่จะเปลี่ยนแปลง รวมทั้งดำเนินการเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว เช่น ริเริ่ม กระตุ้น ชี้นำให้เกิดการพัฒนา และการเปลี่ยนแปลง

2. ประสานงานการดำเนินงานทางการศึกษา การศาสนา และการวัฒนธรรม ในจังหวัดให้มีเอกภาพและเป็นไปในทิศทางเดียวกัน

3. ดูแลการจัดการศึกษาทุกระดับทุกประเภทให้สอดคล้องกันกับเป้าหมายและกลมกลืนกัน

4. ดำเนินการเป็นศูนย์ข้อมูลสารสนเทศ การวางแผน และติดตามประเมินผล และการประสานงานและบริการทางการศึกษาของจังหวัด

2. คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของศึกษานิเทศก์จังหวัด

1. มองการณ์ไกลและสามารถคาดการณ์แนวโน้มที่จะเกิดขึ้นในอนาคตได้อย่างมีเหตุผลตลอดจนรู้แนวทางที่จะปรับตัวให้สอดคล้องกับสิ่งที่จะเกิดขึ้นได้อย่างเหมาะสม

2. รู้วิธีและสามารถปฏิบัติงานให้เกิดผลสำเร็จอย่างแท้จริง

3. มีคุณธรรมและค่านิยมที่เหมาะสม เช่น เคารพกติกาของสังคม มีระเบียบวินัย เป็นต้น

4. มีความสามารถในการประชาสัมพันธ์ โดยมีความรู้ความเข้าใจ และสามารถดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

5. มีความตื่นตัวในการพัฒนาอยู่เสมอ
6. เป็นสมาชิกที่ดีของสมาคมวิชาชีพของตนเอง
7. เป็นผู้ที่มีทัศนคติที่ดีต่อการปฏิบัติงานในหน้าที่ความรับผิดชอบ

.....

ภาคผนวก ข

รายละเอียดประกอบแบบสอบถามเพื่อการวิจัย

รายนามผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบปรับปรุงเครื่องมือวิจัย

นาม	ตำแหน่ง
1. นายไพฑูรย์ เสียงก้อง	ผู้ตรวจราชการกระทรวงศึกษาธิการ
2. นายสมเชาวน์ เกษประทุม	ผู้ช่วยปลัดกระทรวงศึกษาธิการ
3. ดร.จำลอง นักพื่อน	ผู้เชี่ยวชาญพิเศษ ด้านการฝึกอบรม กระทรวงศึกษาธิการ
4. ดร.ปราโมทย์ เจนการ	ผู้อำนวยการกองการเจ้าหน้าที่ สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ
5. นายอุดม สุขสุวรรณ	ผู้อำนวยการกองกลาง สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ
6. นายประสาน สาระทัน	ผู้อำนวยการกองตรวจและรายงาน สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ
7. นายบุญเรือง ตันยา	ผู้อำนวยการสำนักพัฒนาการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เขตการศึกษา 1
8. นายกมล มณีนาวา	ศึกษาธิการจังหวัดนนทบุรี

ที่ ทม 1007/4379

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

16 พฤศจิกายน 2537

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์

เรียน

บัณฑิตวิทยาลัย ขอรับรองว่า นายจักรพรรดิ วัฒนา เป็นนิสิตปริญญาเอก สาขาการบริหารการศึกษา ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

นิสิตผู้มีความประสงค์จะมาติดต่อขอความสะดวกในการศึกษาค้นคว้า เพื่อทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของศึกษานิเทศก์ในทศวรรษหน้า (ค.ศ. 1995-2005)

ทั้งนี้อยู่ในความควบคุมของ

ดร.วีระ สุภากิจ

ประธาน

รศ.ดร.โชติ เพชรชื่น

กรรมการ

ดร.บุญลือ ทองอยู่

กรรมการ

สิ่งที่นิสิตใคร่ขอความอนุเคราะห์ คือ ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

บัณฑิตวิทยาลัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่า ท่านจะกรุณาให้ความร่วมมือในครั้งนี้ และขอขอบคุณในความช่วยเหลืออนุเคราะห์ใด ๆ ที่ท่านจะโปรดให้แก่นิสิตผู้นี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

ศิริยุภา พูลสุวรรณ

(ดร.ศิริยุภา พูลสุวรรณ)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

บัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 2584119

ที่ ทม 1007/4379

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

17 พฤศจิกายน 2537

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์

เรียน

บัณฑิตวิทยาลัย ขอรับรองว่า นายจักรพรรดิ วัฒนา เป็นนิสิตปริญญาเอก สาขาการ
บริหารการศึกษา ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

นิสิตผู้นี้มีความประสงค์จะมาติดต่อขอความสะดวกในการศึกษาค้นคว้าเพื่อทำปริญญานิพนธ์
เรื่อง คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของศึกษานิเทศก์ในทศวรรษหน้า (ค.ศ.1995-2005)

ทั้งนี้อยู่ในความควบคุมของ

ดร.วีระ สุภากิจ ประธาน

รศ.ดร.โชติ เพชรชื่น กรรมการ

ดร.บุญลือ ทองอยู่ กรรมการ

สิ่งที่นิติโครขอความอนุเคราะห์ คือ ขอความร่วมมือตอบแบบสอบถาม ในระหว่างเดือนพฤศจิกายน-
ธันวาคม 2537 เพื่อเป็นข้อมูลในการทำปริญญานิพนธ์

บัณฑิตวิทยาลัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่า ท่านจะกรุณาให้ความร่วมมือในครั้งนี้ และขอขอบคุณ
ในความช่วยเหลืออนุเคราะห์ใด ๆ ที่ท่านจะโปรดให้แก่นิติผู้นี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

ศิริยุภา พูลสุวรรณ

(ดร.ศิริยุภา พูลสุวรรณ)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

บัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 2584119

ตารางแสดงค่าอำนาจจำแนกรายชื่อของแบบสอบถาม

ตอนที่ 1

ข้อ	ค่าอำนาจจำแนก (ค่า t)	ข้อ	ค่าอำนาจจำแนก (ค่า t)	ข้อ	ค่าอำนาจจำแนก (ค่า t)
1	3.40	21	4.78	41	6.79
2	3.91	22	4.75	42	5.71
3	5.84	23	5.42	43	5.67
4	6.10	24	4.09	44	6.06
5	5.71	25	4.97	45	6.63
6	5.71	26	5.93	46	6.61
7	4.89	27	7.05	47	6.72
8	10.17	28	4.96	48	3.46
9	3.10	29	4.42	49	6.48
10	4.35	30	4.71	50	5.66
11	1.89	31	11.15	51	16.90
12	2.92	32	8.84	52	6.37
13	4.56	33	4.27	53	5.94
14	7.08	34	8.95	54	6.33
15	5.96	35	8.79	55	4.43
16	6.40	36	8.74	56	3.21
17	7.38	37	8.36	57	7.90
18	2.88	38	8.60	58	4.91
19	5.76	39	1.87	59	4.16
20	5.09	40	7.34	60	1.79

ตอนที่ 2

ข้อ	ค่าอำนาจจำแนก (ค่า t)	ข้อ	ค่าอำนาจจำแนก (ค่า t)	ข้อ	ค่าอำนาจจำแนก (ค่า t)
1	3.99	21	4.17	41	4.60
2	3.81	22	3.82	42	4.69
3	3.94	23	7.50	43	15.56
4	3.68	24	5.94	44	3.29
5	5.13	25	5.71	45	11.88
6	5.16	26	7.76	46	14.14
7	9.99	27	5.94	47	5.23
8	6.20	28	7.52	48	6.27
9	6.20	29	7.50	49	2.42
10	7.13	30	6.55	50	7.58
11	6.99	31	7.13	51	11.93
12	6.99	32	5.72	52	4.00
13	5.80	33	7.58	53	4.80
14	5.30	34	6.35	54	5.19
15	6.06	35	8.12	55	6.04
16	4.67	36	8.13	56	6.29
17	5.19	37	8.54	57	4.12
18	5.19	38	4.43	58	3.63
19	7.52	39	3.66	59	3.44
20	4.96	40	5.15	60	4.80

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง

คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของศึกษานิเทศก์ในทศวรรษหน้า
(ค.ศ. 1995-2005)

ผู้วิจัย : นายจักพรรดิ วัฒนา
 นิสิตปริญญาเอก สาขาการบริหารการศึกษา
 บัณฑิตวิทยาลัย
 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

คณะกรรมการควบคุม

: ดร. วีระ สุภากิจ	ประธานกรรมการ
รองศาสตราจารย์ ดร. โชติ เพชรชื่น	กรรมการ
ดร. บุญลือ ทองอยู่	กรรมการ

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย
เรื่อง

คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของศึกษานิเทศก์ในทศวรรษหน้า
(ค.ศ. 1995-2005)

.....

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามนี้มี 2 ตอน คือ
 - ตอนที่ 1 คำถามเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของศึกษานิเทศก์ในทศวรรษหน้า (จำนวน 60 ข้อ)
 - ตอนที่ 2 คำถามเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของศึกษานิเทศก์ในทศวรรษหน้า (จำนวน 60 ข้อ)
2. โปรดตอบคำถามให้ครบทุกข้อ จึงจะเป็นคำตอบที่สมบูรณ์และนำไปใช้ในการประมวลได้
3. คำตอบจากแบบสอบถามนี้ใช้เป็นข้อมูลเพื่อการวิจัยเท่านั้น การวิเคราะห์และการนำเสนอจะจัดทำในภาพรวม และจะไม่มี การนำเสนอเป็นรายบุคคล ดังนั้นคำตอบจากแบบสอบถามจึงไม่มีผลกระทบต่อ การปฏิบัติหน้าที่ของผู้ตอบแบบสอบถามแต่อย่างใด
4. โปรดระบุตำแหน่งของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยเขียนเครื่องหมาย / ลงใน () หน้าชื่อตำแหน่งของท่าน
 - () ผู้บริหารการศึกษาในส่วนกลาง
 - () ผู้ว่าราชการจังหวัด
 - () ศึกษาธิการจังหวัด
 - () ผู้อำนวยการสามัญศึกษาจังหวัด
 - () ผู้อำนวยการการประถมศึกษาจังหวัด
 - () ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด
 - () ผู้ช่วยศึกษาธิการจังหวัด

ตอนที่ 1 คำถามเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของศึกษาธิการจังหวัดในทศวรรษหน้า (ค.ศ.1995-2005)

คำชี้แจง

1. บทบาทหน้าที่ของศึกษาธิการจังหวัด ซึ่งเป็นรายการคำถามต่อไปนี้ เป็นบทบาทหน้าที่ของศึกษาธิการจังหวัดที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในทศวรรษหน้า (ค.ศ.1995-2005) โดยได้มาจากความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ และการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง ขอให้ท่านพิจารณาว่า บทบาทหน้าที่ของศึกษาธิการจังหวัดดังกล่าว ควรจะเป็นบทบาทหน้าที่ของศึกษาธิการจังหวัดในทศวรรษหน้าเพียงใด เมื่อได้พิจารณาแล้ว ขอให้ท่านทำเครื่องหมาย / ลงในช่องคำตอบที่ตรงกับระดับความคิดเห็นของท่าน ดังนี้

- 5 หมายถึง ควรจำเป็นบทบาทหน้าที่ของศึกษาธิการจังหวัดมากที่สุด
- 4 หมายถึง ควรจำเป็นบทบาทหน้าที่ของศึกษาธิการจังหวัดมาก
- 3 หมายถึง ควรจำเป็นบทบาทหน้าที่ของศึกษาธิการจังหวัดปานกลาง
- 2 หมายถึง ควรจำเป็นบทบาทหน้าที่ของศึกษาธิการจังหวัดน้อย
- 1 หมายถึง ควรจำเป็นบทบาทหน้าที่ของศึกษาธิการจังหวัดน้อยที่สุด

2. โปรดลงมือตอบคำถามต่อไปนี้

ที่	บทบาทหน้าที่ของศึกษาธิการจังหวัดในทศวรรษหน้า	ระดับที่ควรจะเป็น					สำหรับ ผู้วิจัย
		5	4	3	2	1	
1	<u>ด้านการอำนวยการจัดการศึกษา การศาสนา และ</u> <u>การวัฒนธรรม</u> ดำเนินการให้มีการนำนโยบายการจัดการศึกษา ของกระทรวงศึกษาธิการไปปฏิบัติในจังหวัดโดยผ่าน คณะกรรมการ การศึกษา การศาสนา และการ วัฒนธรรมจังหวัด						()
2	กำหนดแนวทางการพัฒนาการศึกษา การศาสนาและ การวัฒนธรรมของจังหวัด						()
3	อำนวยความสะดวก ช่วยเหลือและส่งเสริม สนับสนุนการดำเนินงานของหน่วยงาน สถานศึกษา ในจังหวัด						()

ที่	บทบาทหน้าที่ของศึกษานิเทศก์ในทศวรรษหน้า	ระดับที่ควรจะเป็น					สำหรับ ผู้วิจัย
		5	4	3	2	1	
4	ส่งเสริมและสนับสนุนท้องถิ่น ชุมชนและเอกชนให้ ดำเนินงานการศึกษา การศาสนาและการวัฒนธรรม สอดคล้องและสนองความต้องการของท้องถิ่น_____						()
5	เป็นผู้นำในการปรับเปลี่ยนแนวทางดำเนินงานการ ศึกษา การศาสนาและการวัฒนธรรมไปในทางที่ เหมาะสมกว่าเดิม_____						()
6	ดำเนินการแก้ไขปัญหาด้านการศึกษา การศาสนา และการวัฒนธรรมของจังหวัด_____						()
7	ช่วยเหลือ แก้ไข ข้อขัดแย้งที่เกิดขึ้นในการดำเนิน งานการศึกษา การศาสนา และการวัฒนธรรมของ จังหวัด_____						()
8	กำหนดยุทธวิธีในการจัดการศึกษาเพื่อคุณภาพชีวิต และเพื่อช่วยเหลือ แก้ไขปัญหาของสังคม_____						()
9	ดำเนินการในการใช้หลักการและเหตุผลทางการ ศึกษาเพื่อลดแรงกดดันทางการ เมืองหรือทางสังคม ที่มีต่อการศึกษา_____						()
10	ชี้แนะและเสนอแนะแนวทางในการจัดการศึกษา การศาสนา และการวัฒนธรรมของจังหวัด_____						()
	<u>ด้านการดำเนินงานบริหารการศึกษา การศาสนา</u> <u>และการวัฒนธรรม</u>						
11	ประสานงานการจัดการศึกษา การศาสนา และการ วัฒนธรรมในจังหวัดระหว่างหน่วยงานระดับสูงกับ หน่วยงานผู้ปฏิบัติ ท้องถิ่นและชุมชน_____						()
12	ระดมสรรพกำลัง ทรัพยากรและแนวความคิดเพื่อ ช่วยเหลือการดำเนินงานการศึกษา การศาสนา และการวัฒนธรรมของจังหวัด_____						()

ที่	บทบาทหน้าที่ของศึกษานิเทศก์จังหวัดในทศวรรษหน้า	ระดับที่ควรจะเป็น					สำหรับ ผู้วิจัย
		5	4	3	2	1	
13	ประสานกิจกรรมการดำเนินงานทางการศึกษา ทุกระดับ รวมทั้งการศาสนา และการวัฒนธรรม ในจังหวัดให้เป็นไปในแนวทางเดียวกัน						()
14	สร้างทีมงานและร่วมมือร่วมใจให้เกิดขึ้นในการ ดำเนินการการศึกษา การศาสนา และ การวัฒนธรรมของจังหวัด						()
15	สร้างเครือข่ายการทำงานในการดำเนินการ การศึกษา การศาสนา และการวัฒนธรรมในจังหวัด						()
16	ประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการดำเนินการการศึกษา การศาสนา และการวัฒนธรรม สร้างความเข้าใจ ให้เกิดขึ้นกับบุคลากรทางการศึกษาและประชาชน ทั่วไป						()
17	บูรณาการงานพัฒนาจังหวัด และงานของกระทรวง ศึกษานิเทศก์ในจังหวัดให้สอดคล้องกลมกลืนกัน						()
18	<u>ด้านการดำเนินงานศูนย์ข้อมูลสารสนเทศและการ วางแผนการศึกษา</u> ดำเนินการเพื่อเป็นศูนย์กลางข้อมูลและสารสนเทศ ทางการศึกษา การศาสนาและการวัฒนธรรมของ จังหวัด						()
19	รวบรวมปัญหาและความต้องการทางการศึกษา การศาสนา และการวัฒนธรรมของประเทศ จังหวัด และท้องถิ่น เผยแพร่ให้หน่วยงานสถานศึกษา ในจังหวัดเป็นข้อมูลในการดำเนินงาน						()
20	รวบรวมข้อมูลการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคมและการเมืองการปกครอง เพื่อนำมา เป็น ข้อมูลในการดำเนินงานให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง						()

ที่	บทบาทหน้าที่ของศึกษานิเทศก์ในทศวรรษหน้า	ระดับที่ควรจะเป็น					สำหรับ ผู้วิจัย
		5	4	3	2	1	
21	บริการและเผยแพร่ข้อมูล ข่าวสารที่ทันสมัยให้แก่ หน่วยงาน สถานศึกษาและบุคลากรทางการศึกษา						()
22	รายงาน เผยแพร่สถิติและผลการดำเนินงานทาง การศึกษา การศาสนา และการวัฒนธรรมประจำปี ของจังหวัด						()
23	เป็นผู้นำในการดำเนินงานการวางแผนยุทธศาสตร์ เพื่อพัฒนาการศึกษา การศาสนา และการ วัฒนธรรมของจังหวัด						()
24	ดำเนินการวางแผนและจัดตั้งงบประมาณในการ วางแผนพัฒนาการศึกษา การศาสนา และการ วัฒนธรรมประจำปีของจังหวัด						()
25	ร่วมมือและช่วยเหลือหน่วยงาน สถานศึกษาให้ สามารถวางแผนยุทธศาสตร์ เพื่อพัฒนางานของ ตนเองได้						()
26	<u>ด้านการกำกับดูแลการดำเนินงานการศึกษา การ</u> <u>ศาสนาและการวัฒนธรรมในความรับผิดชอบของ</u> <u>กระทรวงศึกษาธิการ</u> กำกับ ดูแลการดำเนินงานตามนโยบายและทิศทาง การจัดการศึกษา การศาสนา และการวัฒนธรรม ในภาพรวมของจังหวัด						()
27	ประสานและร่วมมือกับหน่วยงานต้นสังกัด ติดตาม ผลการดำเนินงานของหน่วยงานสังกัดกระทรวง ศึกษาธิการในจังหวัด						()
28	ดำเนินงานในฐานะ เป็นผู้แทนกระทรวงศึกษาธิการ ในการตรวจราชการของกระทรวงศึกษาธิการ ในจังหวัด						()

ท.	บทบาทหน้าที่ของศึกษาธิการจังหวัดในทศวรรษหน้า	ระดับที่ควรจะเป็น					สำหรับ ผู้วิจัย
		5	4	3	2	1	
29	ช่วยเหลือผู้ตรวจราชการกระทรวงศึกษาธิการ ในการตรวจราชการภายในจังหวัด_____						()
30	กำกับ ดูแลการดำเนินงานของหน่วยงาน สถานศึกษา สังกัดกระทรวงศึกษาธิการในจังหวัด แทนปลัดกระทรวงศึกษาธิการ_____						()
31	<u>ด้านการดำเนินงานเพื่อส่งเสริมงานวิชาการ</u> ดำเนินการเพื่อช่วยเหลือ ส่งเสริม สนับสนุน สถานศึกษาในจังหวัด และหน่วยงานท้องถิ่นจัด กิจกรรมทางด้านวิชาการโดยให้บริการข้อมูล ข่าวสารเสนอแนวคิดใหม่ ๆ และจัดประชุมสัมมนา ทางวิชาการ เป็นต้น_____						()
32	ประสานงานและช่วยเหลือท้องถิ่นในการจัดการ เรียนการสอนให้สอดคล้อง กับแนวทางของหลักสูตร						()
33	ดำเนินงานเกี่ยวกับการกำหนดมาตรฐานการศึกษา ของจังหวัด_____						()
34	ดำเนินการวิจัยเพื่อพัฒนา แก้ปัญหาและส่งเสริมการ ดำเนินงานด้านการศึกษา การศาสนาและการ วัฒนธรรมของจังหวัด ท้องถิ่น และชุมชน_____						()
35	ดำเนินงานและส่งเสริมให้หน่วยงาน สถานศึกษา มีการติดตามคุณภาพและประสิทธิผลของการศึกษา อย่างถูกต้องตามหลักวิชาการ_____						()
36	ส่งเสริมให้สถานศึกษา ครูอาจารย์ และบุคลากร ทางการศึกษา นำแนวคิดเกี่ยวกับความเป็นสากล มาใช้ในการปฏิบัติงาน_____						()

¹ ความเป็นสากล (Internationalization) หมายถึง หลักการหรือแนวคิดที่ได้รับการยอมรับ
โดยทั่วไปในนานาประเทศ เช่น หลักการประชาธิปไตย หลักสิทธิมนุษยชน เป็นต้น

ที่	บทบาทหน้าที่ของศึกษานิเทศก์ในทศวรรษหน้า	ระดับที่ควรจะเป็น					สำหรับผู้วิจัย
		5	4	3	2	1	
37	แนะนำให้ความช่วยเหลือเกี่ยวกับการจัดการตามหลักการบริหารองค์การแก่หน่วยงานและสถานศึกษาในจังหวัด						()
38	ดำเนินงานร่วมกับหน่วยงานสถานศึกษา องค์กรท้องถิ่น ชุมชน และเอกชนในการแก้ปัญหาและพัฒนาการศึกษา การศาสนา และการวัฒนธรรม ให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลง						()
39	ดำเนินงานแก้ไขปัญห และพัฒนางานการศึกษา การศาสนา และการวัฒนธรรมในจังหวัดที่ไม่มีหน่วยงานได้รับผิดชอบ						()
40	ดำเนินงานเพื่อส่งเสริมความเป็นเอกลักษณ์ของชาติ						()
41	ดำเนินการเพื่อส่งเสริมเรื่องใดเรื่องหนึ่ง เพื่อให้เป็นไปตามความต้องการของรัฐ						()
42	รณรงค์และส่งเสริมการจัดการศึกษา เพื่อสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองที่เหมาะสมให้เกิดขึ้นกับประชาชนในท้องถิ่น						()
43	ส่งเสริมและสร้างโอกาสให้แก่เด็ก เยาวชนและประชาชนในท้องถิ่นให้ได้รับการศึกษาตามความสามารถ รวมทั้งการศึกษาดูชีวิต						()
44	ร่วมมือกับสำนักพัฒนาการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ประจำเขตการศึกษา ดำเนินกิจกรรมพัฒนาการศึกษา การศาสนา และการวัฒนธรรม ในเขตการศึกษา						()
45	ดำเนินการสร้างความเป็นธรรม และส่งเสริมให้นำระบบคุณธรรมมาใช้กับครูอาจารย์และบุคลากรทางการศึกษาในจังหวัด						()

ที่	บทบาทหน้าที่ของศึกษาธิการจังหวัดในทศวรรษหน้า	ระดับที่ควรจะเป็น					สำหรับ ผู้วิจัย
		5	4	3	2	1	
46	รณรงค์และส่งเสริมให้มีการปรับปรุงและแก้ไขสภาพแวดล้อมของสังคม						()
47	ร่วมมือกับจังหวัดและหน่วยงานในจังหวัดดำเนินการพัฒนาการศึกษา การศาสนา และการวัฒนธรรมของจังหวัด						()
48	ช่วยเหลือผู้ว่าราชการจังหวัดเกี่ยวกับงานการศึกษา การศาสนา และการวัฒนธรรมของจังหวัด						()
49	พัฒนาองค์การ ระบบงานและบุคลากรของสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดให้ทันสมัย สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลง						()
50	ดำเนินงานและส่งเสริม สนับสนุนการจัดการศึกษาเอกชนในจังหวัด						()
51	ดำเนินงานและส่งเสริม สนับสนุนงานด้านศิลป-วัฒนธรรม						()
52	ดำเนินงานและร่วมมือกับวัดและองค์กรที่เกี่ยวข้องส่งเสริมและสนับสนุนงานด้านศาสนา						()
53	ดำเนินการเพื่อส่งเสริมการกีฬา พละนันทน์ การลูกเสือและยุวกาชาด						()
54	ช่วยเหลือการดำเนินงานของคณะกรรมการข้าราชการครู (ก.ค.) ในจังหวัด						()
55	ดำเนินงานคุรุสภาในจังหวัด						()
56	เป็นประธานกรรมการการศึกษา การศาสนา และการวัฒนธรรมจังหวัด						()
57	เป็นเลขานุการคณะกรรมการการศึกษา การศาสนา และการวัฒนธรรมจังหวัด						()

ที่	บทบาทหน้าที่ของศึกษานิเทศก์ในทศวรรษหน้า	ระดับที่ควรจะเป็น					สำหรับผู้วิจัย
		5	4	3	2	1	
58	ดำเนินงานส่งเสริมและให้คณะกรรมการการศึกษา การศาสนา และการวัฒนธรรมจังหวัดปฏิบัติงาน ตามอำนาจหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ						()
59	นำเสนอข้อมูลที่ต้องแก่คณะกรรมการการศึกษา การศาสนา และการวัฒนธรรมจังหวัดเพื่อดัดสินใจ ในการดำเนินงานตามอำนาจหน้าที่						()
60	ประสานความคิดและความต้องการของผู้แทนกรม ต่าง ๆ ในจังหวัด เพื่อนำเข้าสู่การพิจารณาของ คณะกรรมการการศึกษา การศาสนา และการ วัฒนธรรมจังหวัด						()

ความคิดเห็นเพิ่มเติม (โปรดเสนอความคิดเห็นเพิ่มเติมในประเด็นที่น่าสนใจหรือเห็นสมควรเกี่ยวกับ
บทบาทหน้าที่ของศึกษานิเทศก์ในทศวรรษหน้า)

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ตอนที่ 2 คำถามเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของศึกษานิเทศก์ในทศวรรษหน้า
(ค.ศ. 1995-2005)

คำชี้แจง

1. คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของศึกษานิเทศก์ในทศวรรษหน้า ที่นำมาเป็นข้อคำถามต่อไปนี้ได้มาจากการศึกษาความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิและการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง ขอให้ท่านพิจารณาว่าคุณลักษณะดังกล่าว มีความเหมาะสมที่จะเป็นคุณลักษณะของศึกษานิเทศก์ที่เื้อื่อต่อการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ในทศวรรษหน้า อันเป็นคุณลักษณะที่พึงประสงค์มากน้อยเพียงใด เมื่อท่านได้พิจารณาแล้ว ขอให้ทำเครื่องหมาย / ลงในช่องระดับความคิดเห็นตามที่แท้จริง

- 5 หมายถึง คุณลักษณะของศึกษานิเทศก์ในทศวรรษหน้าที่พึงประสงค์มากที่สุด
- 4 หมายถึง คุณลักษณะของศึกษานิเทศก์ในทศวรรษหน้าที่พึงประสงค์มาก
- 3 หมายถึง คุณลักษณะของศึกษานิเทศก์ในทศวรรษหน้าที่พึงประสงค์ปานกลาง
- 2 หมายถึง คุณลักษณะของศึกษานิเทศก์ในทศวรรษหน้าที่พึงประสงค์น้อย
- 1 หมายถึง คุณลักษณะของศึกษานิเทศก์ในทศวรรษหน้าที่พึงประสงค์น้อยที่สุด

2. โปรดลงมือตอบแบบสอบถาม ดังต่อไปนี้

ที่	คุณลักษณะของศึกษานิเทศก์ในทศวรรษหน้า	ระดับที่พึงประสงค์					สำหรับ ผู้วิจัย
		5	4	3	2	1	
1	คุณลักษณะด้านบุคลิกภาพ พัฒนาตนเองให้เป็นคนทันสมัย ใฝ่รู้ ใฝ่เรียน ชวนช่วยหาความรู้ให้ทันการเปลี่ยนแปลงของโลก อยู่เสมอ						()
2	มีความรู้กว้างขวางทางด้านเศรษฐกิจสังคม การ เมืองการปกครอง วัฒนธรรม ระเบียบราชการและ พิธีการต่าง ๆ						()
3	เป็นนักประชาธิปไตย ใจกว้างยอมรับฟังความคิดเห็น ของคนอื่น รวมทั้งความคิดเห็นของประชาชนในท้องถิ่น						()
4	มีความมั่นใจสูง และมีความเป็นตัวของตัวเอง						()
5	มีความคิดริเริ่มและมีพลังสร้างสรรค์สูง						()

ที่	คุณลักษณะของศึกษานิเทศก์ในทศวรรษหน้า	ระดับที่พึงประสงค์					สำหรับผู้วิจัย
		5	4	3	2	1	
6	เป็นคนมีเกียรติน่าเชื่อถือ น่าคบ และเป็นตัวอย่างของคนดีได้						()
7	มีความมุ่งมั่นต่อความสำเร็จของงานสูง และมีความสำนึกรับผิดชอบต่อนหน้าที่						()
8	มีเจตคติยอมรับการเปลี่ยนแปลง ตื่นตัวต่อการพัฒนา และการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ						()
9	มีความเป็นมิตร ยิ้มแย้มแจ่มใส คบง่าย เปิดเผย ไม่ถือตัว						()
10	มีความยืดหยุ่นและสามารถปรับตัวให้สอดคล้องกับสถานการณ์ต่าง ๆ ได้ดี						()
11	มีความจริงใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และเห็นอกเห็นใจผู้อื่น						()
12	มีความกระตือรือร้น กระฉับกระเฉง ตื่นตัวอยู่เสมอ						()
13	มีความสุภาพอ่อนโยน และมีมารยาททางสังคมดี						()
14	มีความหนักแน่นและคิดอย่างมีหลักการและมีเหตุผล						()
15	มีความเสียสละ และเห็นประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตน						()
<u>คุณลักษณะด้านภาวะผู้นำ</u>							
16	เป็นผู้มีบารมี โดยมีคุณธรรม และมีความรู้ความสามารถเป็นที่ยอมรับ						()
17	มีความสามารถในการสร้างทีมงาน และพัฒนาทีมงาน ให้มีประสิทธิภาพอยู่เสมอ						()
18	มีความสามารถในการแสวงหาบุคคลที่มีความรู้ความสามารถมาร่วมปฏิบัติงาน						()
19	มีความสามารถในการชี้แนะ แนะนำ และเสนอแนะแนวทางการดำเนินงานด้านการศึกษากับผู้บริหาร การศึกษาอื่นได้						()

ที่	คุณลักษณะของศึกษานิเทศก์ในทศวรรษหน้า	ระดับที่พึงประสงค์					สำหรับ ผู้วิจัย
		5	4	3	2	1	
20	มีความสามารถในการตัดสินใจ โดยใช้ข้อมูลและ เหตุผลที่เหมาะสม _____						()
21	มีมนุษยสัมพันธ์สูง รู้จักคนมาก สามารถติดต่อสมาคม กับผู้อื่นได้ _____						()
22	ทำงานเป็นทีมหรือเป็นคณะได้ สามารถทำงาน ร่วมกับผู้อื่นได้ดี _____						()
23	มีความสามารถในการจูงใจคนให้ทำงาน ทำให้ ผู้ร่วมงานมีความพอใจ _____						()
24	มีความสามารถในการปกครองบังคับบัญชา การสร้าง น้ำใจและความยุติธรรมให้เกิดขึ้นในหน่วยงาน _____						()
25	มีความสามารถในการกระจายอำนาจและมอบหมาย งานให้ผู้อื่นปฏิบัติ _____						()
26	มีรูปแบบการเป็นผู้นำของตนเอง สามารถแสดง บทบาทตามสถานการณ์ได้อย่างเหมาะสม _____						()
27	มีความสามารถในการติดต่อสื่อสารกับหน่วยงานและ บุคคล _____						()
<u>คุณลักษณะด้านทักษะทางการบริหาร</u>							
28	มองการณ์ไกล สามารถคาดคะเนแนวโน้มการ เปลี่ยนแปลงได้ และรู้แนวทางที่จะปรับตัวให้ สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงได้ _____						()
29	มีความสามารถในการประสานงาน สร้างความ ร่วมมือ และระดมสรรพกำลัง ตลอดจนทรัพยากรมา ใช้ในการปฏิบัติงาน _____						()
30	มีความสามารถในการดำเนินงานให้มีข้อมูลทุก ๆ ด้าน ทั้งที่เป็นแนวคิด ปัญหาและความต้องการ และสามารถนำมาใช้ในการปฏิบัติงานได้ _____						()

ที่	คุณลักษณะของศึกษานิเทศก์ในทศวรรษหน้า	ระดับที่พึงประสงค์					สำหรับ ผู้วิจัย
		5	4	3	2	1	
31	มีความสามารถในการวิเคราะห์ สังเคราะห์ อย่าง เป็นระบบ						()
32	มีเจตคติที่ดีต่อการนำเครื่องมือ เครื่องใช้และ เทคโนโลยีสมัยใหม่ มาใช้ในการบริหารงาน						()
33	สามารถส่งเสริมให้ผู้ใต้บังคับบัญชา ใช้เทคโนโลยี สมัยใหม่เป็นเครื่องมือในการปฏิบัติงานได้						()
34	มีความสามารถในการเชิงคิดริเริ่ม พัฒนาและปรับปรุงงาน ตลอดจนแสวงหาวิธีการใหม่ ๆ มาใช้ในการปฏิบัติงาน ให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง						()
35	มีความสามารถในการแก้ปัญหาและข้อขัดแย้งที่เกิดขึ้น ในการปฏิบัติงาน โดยยึดประโยชน์ของท้องถิ่น หรือ ส่วนรวมเป็นเป้าหมาย						()
36	มีทักษะในการแสวงหาความรู้ ข้อมูลใหม่ ๆ และการ เรียนรู้ตลอดชีวิต รวมทั้งเป็นนักคิด นักอ่านและนักฟัง ที่ดี						()
37	มีความสามารถและทักษะในการวางแผนยุทธศาสตร์						()
38	มีความสามารถในการดำเนินการประชุม						()
39	มีความรู้และความสามารถในการใช้ภาษาไทยได้ดี ทั้งการพูดและการเขียน						()
40	มีความรู้และความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษได้ดี ทั้งการพูดและการเขียน						()
41	มีความรู้และความสามารถในการใช้ภาษาถิ่นที่ เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานได้						()
42	มีความสามารถในการประชาสัมพันธ์ โดยมีความรู้ ความเข้าใจ และสามารถดำเนินงานได้อย่างมี ประสิทธิภาพ						()

ท	คุณลักษณะของศึกษานิเทศก์ในทศวรรษหน้า	ระดับที่พึงประสงค์					สำหรับ ผู้วิจัย
		5	4	3	2	1	
43	มีความสามารถในการเลือกดำเนินงานที่จะทำให้ เกิดการพัฒนาและเกิดประโยชน์ต่อส่วนรวม						()
44	มีความสามารถปฏิบัติงานด้วยตัวเองให้ประสบ ความสำเร็จได้						()
45	รู้วิธีการและสามารถหาทางที่จะดำเนินการให้เกิดผล สำเร็จได้อย่างแท้จริง						()
46	มีความสามารถในการนำหลักการหรือทฤษฎีทาง วิชาการมาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงาน						()
<u>คุณลักษณะด้านวิชาชีพ</u>							
47	มีความรู้และความสามารถในการจัดองค์การ การ ดำเนินงานตามกระบวนการบริหาร ตลอดจนการ พัฒนางานให้เกิดประสิทธิภาพยิ่งขึ้น						()
48	เป็นนักบริหารและนักจัดการที่สามารถบริหารงาน ได้อย่างกว้างขวาง รวมทั้งการบริหารเชิงธุรกิจ						()
49	มีความรู้อย่างลึกซึ้งทางด้านการศึกษา ศาสนาและ วัฒนธรรม						()
50	มีความเป็นผู้นำทางการศึกษา โดยมีความรู้เกี่ยวกับ หลักการและแนวคิดทางการศึกษาเกี่ยวกับหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน และการวัดและประเมินผล การศึกษา						()
51	มีประสบการณ์ ความรู้ ความชำนาญทางการบริหาร หรือการบริหารการศึกษามาก่อน						()
52	มีประสบการณ์ทางการสอนในระดับประถมศึกษา หรือมัธยมศึกษา						()
53	ได้รับการเลือกสรรหรือฝึกฝน อบรมให้เป็นนักบริหาร การศึกษาตามกระบวนการที่กำหนด						()

ที่	คุณลักษณะของศึกษานิเทศก์ในทศวรรษหน้า	ระดับที่พึงประสงค์					สำหรับผู้วิจัย
		5	4	3	2	1	
54	มีการศึกษาไม่ต่ำกว่าระดับปริญญาโทและมีคุณวุฒิทางด้านการบริหารการศึกษาด้วย _____						()
55	มีความรู้และความสามารถในการเป็นผู้ให้เทศน์และชี้แนะทางการศึกษา _____						()
56	เป็นนักบริหารการศึกษาระดับสูงเทียบเท่ารองอธิบดี _____						()
57	ได้รับการสรรหาจากบุคลากรที่เหมาะสมในจังหวัดเพื่อให้ได้เป็นตัวแทนของจังหวัดอย่างแท้จริง _____						()
58	มีความรอบรู้เกี่ยวกับท้องถิ่นที่ตนปฏิบัติงานอยู่เป็นอย่างดี _____						()
59	เป็นสมาชิกสมาคมวิชาชีพทางการบริหารการศึกษา _____						()
60	มีเจตคติที่ดีต่อการปฏิบัติงานในหน้าที่และความรับผิดชอบของตนเอง _____						()

ความคิดเห็นเพิ่มเติม (โปรดเสนอความคิดเห็นเพิ่มเติมในประเด็นที่น่าสนใจหรือเห็นสมควรเกี่ยวกับคุณลักษณะของศึกษานิเทศก์ในทศวรรษหน้า)

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ขอขอบคุณอย่างยิ่งที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามครั้งนี้

ประวัติผู้วิจัย

นายจักรพรรดิ วัฒนา อายุ 48 ปี ปัจจุบันดำรงตำแหน่ง ผู้ช่วยศึกษานิเทศก์จังหวัด นครปฐม สังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ.

สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี การศึกษบัณฑิต (กศ.บ.) จากมหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร ปี พ.ศ.2520 ระดับปริญญาโท ครุศาสตรมหาบัณฑิต (ค.ม.) จากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปี พ.ศ.2530 และระดับปริญญาเอก การศึกษาดุษฎีบัณฑิต (กศ.ด.) จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร ปี พ.ศ.2538

คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของศึกษานิเทศก์ในทศวรรษหน้า
(ค.ศ. 1995-2005)

บทคัดย่อ

ของ

จักรพรรดิ วัฒนา

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

ตามหลักสูตรการศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา

มีนาคม 2538

การวิจัยครั้งนี้เป็นการสืบหาหาคู่ลักษณะของศึกษานิเทศก์ที่เหมาะสมและเอื้อต่อการบริหารและพัฒนาการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมในทศวรรษหน้า (ค.ศ.1995-2005) โดยมีจุดมุ่งหมาย กล่าวคือ

1. เพื่อกำหนดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของศึกษานิเทศก์ในทศวรรษหน้า
2. เพื่อศึกษาบทบาทหน้าที่ที่ควรจะเป็นของศึกษานิเทศก์ในทศวรรษหน้า

วิธีดำเนินการวิจัย มีดังนี้

1. การสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ 20 คน นำความคิดเห็นมาเพื่อกำหนดบทบาทหน้าที่และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของศึกษานิเทศก์ในทศวรรษหน้าเบื้องต้น

2. ศึกษาความคิดเห็นของศึกษานิเทศก์และผู้เกี่ยวข้อง โดยได้นำบทบาทหน้าที่และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของศึกษานิเทศก์ในทศวรรษหน้าที่กำหนดขึ้นเบื้องต้น มาสร้างแบบสอบถาม แล้วนำไปหาความเที่ยงตรง โดยการตรวจสอบของผู้เชี่ยวชาญและหาค่าความเชื่อมั่นโดยนำไปทดลองใช้ แล้วคำนวณหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ และหาค่าอำนาจจำแนกของแต่ละข้อ ได้ค่าสัมประสิทธิ์ของความเชื่อมั่นทั้งฉบับ เท่ากับ .9719 แล้วนำแบบสอบถามไปเก็บรวบรวมข้อมูลจากศึกษานิเทศก์และผู้เกี่ยวข้อง จำนวน 120 คน นำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์ด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์โปรแกรม SPSS-PC+ ข้อค้นพบจากการวิจัยได้ดังนี้

1. คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของศึกษานิเทศก์ในทศวรรษหน้า มี 4 ด้าน คือ

- 1.1 คุณลักษณะด้านบุคลิกภาพ ได้แก่ เป็นคนทันสมัย เป็นคนมีเกียรติน่าเชื่อถือ เป็นนักประชาธิปไตย เป็นคนเสียสละ มีความมุ่งมั่นต่อความสำเร็จ และรับผิดชอบต่อหน้าที่ ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีความเป็นมิตร มีความจริงใจ เป็นคนหนักแน่น มีหลักการและเหตุผล เป็นคนยอมรับความเปลี่ยนแปลง เป็นคนสุภาพอ่อนโยน มีความยืดหยุ่นและปรับตัวได้ดี เป็นผู้มีความรู้กว้างขวาง เป็นผู้มีความมั่นใจสูงและเป็นตัวของตัวเอง

- 1.2 คุณลักษณะด้านภาวะผู้นำ ได้แก่ ความสามารถในการตัดสินใจ เป็นผู้มีความรับผิดชอบ มีมนุษยสัมพันธ์ ความสามารถในการจูงใจคน ความสามารถในการสร้างและพัฒนาทีมงาน ความสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่น ความสามารถในการติดต่อสื่อสาร ความสามารถในการปกครอง บังคับบัญชา สามารถแสวงหาบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถมาปฏิบัติงาน ความสามารถในการกระจายอำนาจและมอบหมายงาน ความสามารถในการแสดงบทบาทผู้นำตามสถานการณ์ได้อย่างเหมาะสม และความสามารถในการชี้แนะและแนะแนวทางการดำเนินงาน

1.3 คุณลักษณะด้านทักษะทางการบริหาร ได้แก่ ทักษะในการแสวงหาข้อมูล และความรู้ใหม่ ๆ ความสามารถในการมองการณ์ไกล ทักษะในการนำเครื่องมือเครื่องใช้ และเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้ในการปฏิบัติงาน ทักษะในการดำเนินงานให้มีข้อมูลใช้ในการปฏิบัติ งาน ทักษะในการแก้ปัญหาและจัดข้อขัดแย้ง ทักษะในการประสานงาน ทักษะในการใช้ภาษาไทย ทักษะในเชิงคิดริเริ่มพัฒนาและปรับปรุงงาน ทักษะในการวิเคราะห์และสังเคราะห์ ทักษะในการ ดำเนินการประชุม ทักษะในการนำหลักการและทฤษฎีทางวิชาการมาประยุกต์ใช้ ทักษะในการ ประชาสัมพันธ์ รู้วิธีการและสามารถหาทางที่จะทำงานให้ประสบผลสำเร็จ ความสามารถในการ เลือกดำเนินงานที่จะทำให้เกิดการพัฒนา และเกิดประโยชน์ต่อส่วนรวม ความสามารถในการ ส่งเสริมให้ผู้ใต้บังคับบัญชาใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ในการปฏิบัติงาน ทักษะในการวางแผนยุทธศาสตร์ ความสามารถในการปฏิบัติงานด้วยตัวเองให้ประสบความสำเร็จได้ ทักษะในการใช้ภาษาอังกฤษ และทักษะในการใช้ภาษาถิ่นที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงาน

1.4 คุณลักษณะด้านวิชาชีพ ได้แก่ ความมีเจตคติที่ดีต่อการปฏิบัติงาน ความ เป็นผู้นำทางการศึกษา ความเป็นผู้มีความรู้อย่างลึกซึ้งทางด้านการศึกษา การศาสนา และการ วัฒนธรรม ความเป็นผู้มีประสบการณ์ทางการบริหาร ความเป็นผู้มีรู้ความสามารถในการ จัดองค์การ การดำเนินงานตามกระบวนการบริหารและการพัฒนางาน เป็นนักบริหารการศึกษา ระดับสูงเทียบเท่ารองอธิบดี เป็นนักบริหารและนักจัดการที่สามารถบริหารงานได้อย่างกว้างขวาง เป็นผู้ได้รับเลือกสรรและฝึกอบรมให้เป็นนักบริหารการศึกษา เป็นผู้มีรู้และความสามารถในการ นิเทศการศึกษา เป็นผู้มีความรู้เกี่ยวกับท้องถิ่นที่ตนปฏิบัติงาน เป็นผู้มีการศึกษาไม่ต่ำกว่า ปริญญาโทและมีคุณวุฒิทางการบริหารการศึกษา เป็นผู้ได้รับการสรรหาจากบุคคลที่เหมาะสมใน จังหวัด เป็นสมาชิกสมาคมวิชาชีพทางการศึกษา และ เป็นผู้มีประสบการณ์ทางการสอนในระดับ ประถมศึกษาและมัธยมศึกษา

2. บทบาทหน้าที่ของศึกษานิเทศก์ในทศวรรษหน้า มี 8 ด้าน คือ

2.1 ด้านการอำนวยความสะดวกการศึกษา การศาสนา และการวัฒนธรรม ได้แก่ การจัดให้มีการนํานโยบายของกระทรวงศึกษานิเทศก์ไปปฏิบัติ ส่งเสริมและสนับสนุนการดําเนิน งานการศึกษาท้องถิ่น ชุมชนและเอกชน ชี้นำและเสนอแนะแนวทางการจัดการศึกษาของจังหวัด ช่วยเหลือ แก้ไขข้อขัดแย้งในการดำเนินงาน กำหนดแนวทางพัฒนาการศึกษา ศาสนาและ วัฒนธรรม อำนวยความสะดวก ช่วยเหลือและสนับสนุนการดำเนินงานของหน่วยงาน สถานศึกษา เป็นผู้นำในการปรับเปลี่ยนแนวทางดำเนินงานให้เหมาะสม แก้ไขปัญหาทางการศึกษา กำหนด

ยุทธวิธีจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตและแก้ไขปัญหาสังคม ใช้หลักการและเหตุผลทางการศึกษา ลดแรงกดดันทางการเมืองและสังคมที่มีต่อการศึกษา

2.2 ด้านการดำเนินงานบริหารการศึกษา การศาสนาและการวัฒนธรรม ได้แก่ การประสานงาน ประชาสัมพันธ์ ระดมสรรพกำลัง และประสานกิจกรรมการดำเนินงานทางการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สร้างทีมงานในการดำเนินงาน บูรณาการพัฒนางานจังหวัดและงานทางการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม และสร้างเครือข่ายการดำเนินงาน

2.3 ด้านการดำเนินงานศูนย์ข้อมูลสารสนเทศและการวางแผน ได้แก่ การดำเนินงานศูนย์กลางข้อมูลและสารสนเทศ รายงานและเผยแพร่สถิติและผลการดำเนินงาน ประจำปี บริการ และเผยแพร่ข้อมูลที่ทันสมัย รวบรวมปัญหาและความต้องการทางการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมเผยแพร่ให้หน่วยงาน สถานศึกษา รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม การเมืองการปกครองเพื่อเป็นข้อมูลในการดำเนินงาน วางแผนยุทธศาสตร์ เพื่อพัฒนาการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม และวางแผนและจัดตั้งงบประมาณในการพัฒนาประจำปี และร่วมมือและช่วยเหลือหน่วยงาน สถานศึกษาในการวางแผนยุทธศาสตร์

2.4 ด้านการกำกับดูแลการดำเนินงานการศึกษา การศาสนาและการวัฒนธรรม ในความรับผิดชอบของกระทรวงศึกษาธิการ ได้แก่ การช่วยเหลือผู้ตรวจราชการกระทรวงศึกษาธิการในการตรวจราชการในจังหวัด ตรวจราชการของกระทรวงศึกษาธิการในจังหวัด กำกับดูแลการดำเนินงานตามนโยบาย ประสานงานและร่วมมือติดตามผลการดำเนินงาน และกำกับ ดูแลการดำเนินงานของหน่วยงาน สถานศึกษา แทนปลัดกระทรวงศึกษาธิการ

2.5 ด้านการดำเนินงานเพื่อส่งเสริมงานวิชาการ ได้แก่ การกำหนดมาตรฐานการศึกษา วิจัยเพื่อพัฒนาและแก้ปัญหาในการดำเนินงาน ช่วยเหลือ ส่งเสริมและสนับสนุนการจัดกิจกรรมทางวิชาการ ช่วยเหลือท้องถิ่นในการจัดการเรียนการสอน ส่งเสริมให้มีการติดตามคุณภาพและประสิทธิภาพของการศึกษา ส่งเสริมให้มีการนำแนวคิดเกี่ยวกับการจัดการองค์การแก่หน่วยงานและสถานศึกษาในจังหวัด

2.6 ด้านการดำเนินกิจกรรมเพื่อพัฒนาการศึกษา การศาสนาและการวัฒนธรรม ได้แก่ ช่วยเหลือผู้ว่าราชการจังหวัด พัฒนาองค์กร ระบบงานและบุคลากรของสำนักงานศึกษาธิการจังหวัด ร่วมมือกับจังหวัดและหน่วยงานอื่น ๆ ในจังหวัด พัฒนาการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมของจังหวัด และแก้ไขปัญหาและพัฒนางานที่ไม่มีผู้รับผิดชอบโดยตรง ส่งเสริมและสร้างโอกาสให้เด็ก เยาวชนและประชาชน ผู้ด้อยโอกาสให้ได้รับการศึกษาตามความสามารถ ร่วมมือ

กับสำนักพัฒนาการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เขตการศึกษา ในการพัฒนาการศึกษาในเขตการศึกษา ร่วมมือกับหน่วยงาน สถานศึกษา ชุมชนและเอกชนในการแก้ปัญหาและพัฒนาการศึกษาให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลง ส่งเสริมความเป็นเอกลักษณ์ของชาติ รณรงค์และส่งเสริมการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาวัฒนธรรมทางการเมืองในท้องถิ่น นำระบบคุณธรรมมาใช้กับครูอาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา รณรงค์และส่งเสริมให้มีการปรับปรุงแก้ไขสภาพแวดล้อมของสังคม และดำเนินงานตามความต้องการของรัฐ

2.7 ด้านการปฏิบัติงานแทนกรมหรือหน่วยงานที่ไม่มีผู้ปฏิบัติในจังหวัด ได้แก่ การดำเนินงานส่งเสริมและสนับสนุนงานศาสนา และศิลปวัฒนธรรม ดำเนินงานและส่งเสริมการศึกษาเอกชน ดำเนินงานและส่งเสริมงานครูสภา ดำเนินงานและส่งเสริมงานการกีฬา พละนาฏย และลูกเสือ ยุวกาชาด และช่วยเหลืองานของคณะกรรมการข้าราชการครู

2.8 ด้านการดำเนินงานเกี่ยวกับคณะกรรมการการศึกษา การศาสนา และการวัฒนธรรมจังหวัด ได้แก่ การเสนอข้อมูลแก่คณะกรรมการฯ ช่วยเหลือการปฏิบัติงานของคณะกรรมการฯ ให้มีประสิทธิภาพ ประสานความคิดและความต้องการของผู้แทนกรมให้คณะกรรมการฯ พิจารณา และเป็นเลขานุการของคณะกรรมการฯ

DESIRABLE CHARACTERISTICS OF PROVINCIAL EDUCATIONAL
SUPERINTENDENTS WITHIN THE NEXT DECADE (A.D.1995-2005)

AN ABSTRACT
BY
CHAKRAPAT WATA

Presented in partial fulfillment of the requirements for the
Doctor of Education degree in Educational Administration
at Srinakharinwirot University
March 1995

DESIRABLE CHARACTERISTICS OF PROVINCIAL EDUCATIONAL SUPERINTENDENTS WITHIN THE NEXT DECADE (1995-2005)

The main goal of this study was to investigate desirable characteristics of provincial educational superintendents which would contribute to the management and development of education, religion, and culture in Thailand within the next decade. Specific objectives of this study were to identify : (1) the desirable characteristics of provincial educational superintendents in the next decade ; and, (2) To identify the provincial educational superintendents' prospective roles and duties in the next decade.

Twenty experts had been interviewed. Desirable characteristics as well as roles and duties of provincial educational superintendents in the next decade were then extracted from their opinions. A pilot questionnaire was formed accordingly. Upon trying out the questionnaire, its reliability was found to be 0.9719. After being improved, the questionnaire was distributed to 120 provincial educational superintendents and other pertinent officers to be filled. The results were analyzed by means (X) and standard deviation (S.D.). The findings according to the research objectives were:

1. Four desirable areas of characteristics which Provincial Educational Superintendents in the next decade should possess:

1.1 Personal characteristics: modern; respectable; democratic minded ; willing to sacrifice oneself for the sake of public ; persevering and responsible ; creative and visional ; friendly ; sincere ; high-spirited, methodical and reasonable ; willing to accept changes ; gentle; flexible and adaptable ; well-informed ; and, highly self-confident and individualistic.

1.2 Leadership characteristics : proficient decision-making ; dignified ; good human relationship ; persuasive skills ; proficient teamwork building and developing ; working with others ; communicative

skills ; efficient supervision ; efficiently recruiting of high calibre personnel ; decentralizing authority and delegation ; efficient situational leader ; and, efficiently work guiding.

1.3 Management skill characteristics : seeking new information and knowledge ; forward looking ; applying new tools and technology in one's work ; applying relevant information for one's work ; resolving problems and conflicts ; cooperating ; fluent in Thai language ; innovative and creative ; having analytical and synthetical skills ; having conduct meeting skill ; applying principles and theories into practice ; having public relations skills ; knowledgeable about how to work successfully ; choosing the right operation from alternatives for the sake of public at large ; encouraging subordinates to accept new technology in order to perform their tasks efficiently ; doing strategic planning ; able to implement a task by oneself ; fluent in English ; able to speak Thai dialect.

1.4 Professional characteristics: good attitudes towards one's work ; leadership in education ; profound understanding of education, religion and culture ; experienced manager ; knowledgeable about organizational management and effective operations ; having status equivalent to a deputy director of a Department in the Ministry of Education ; capable manager and organizer ; having been selected and trained to be educational administrator ; knowledgeable and capable educational supervision ; knowledgeable about local community ; possessing a master degree or higher in educational administration ; having been selected from appropriate personnel within the province ; membership of a professional organization in education; and, teaching experiences at the primary and secondary levels.

2. Roles and duties of Provincial Educational Superintendents in the next decade comprise of eight areas of responsibilities :

2.1 The administration and facilitation of education, religion and culture which encompasses executing the policies of the Ministry

of Education ; promoting and facilitating local, community and private educational efforts and programs ; providing guidance and recommendations to the organization of educational system at the provincial level ; assisting in resolving conflicts arising from the implementation of the educational policies ; planning for the development of education, religion and culture ; facilitating, assisting and promoting the daily operations of educational departments and institutions ; playing a leading role in making necessary changes ; resolving problems in education ; identifying strategies in the management of education in order to improve the quality of life and solving social problems ; and, using methodology and reasoning in education to reduce social and political pressures put upon the educational systems.

2.2 The management of education, religion and culture which encompasses coordinating ; public relations; brainstorming ; joining forces in promoting education, religion and culture ; revitalizing and developing educational, religious, and cultural projects at the provincial level ; involving in operational teamwork ; and, creating an operational network of people and organizations.

2.3 The operation of a central database and project planning which comprises of maintaining a centralized database ; reporting and distributing of statistical information on annual operations ; providing accesses to up-to-date information ; compiling problems and requirements in education, religion and culture and distributing them to educational departments and institutions; compiling information on economics, social and political changes in order to facilitate the strategic planning of the educational, religious and cultural developments ; planning annual budgets for development projects ; and, facilitating and cooperating with other educational departments and institutions in their strategic planning.

2.4 The supervision of the educational, religious and cultural tasks under the jurisdiction of the Ministry of Education which involves assisting the Ministry of Education inspector generals in performing their tasks within the respective province ; overseeing the implementation of the tasks according to the Ministry of Education policies ; coordinating and cooperating in follow-up tasks ; and, * representing the permanent secretary of the Ministry of Education in overseeing the work performed by various departments and educational institutions.

2.5 The promotion of academic works which comprises of setting educational standards ; doing research to improve and solve operation problems ; facilitating and encouraging the organizing of academic activities ; assisting local community in its efforts to organize educational programs ; promoting the implementation of performance evaluation in education ; promoting the concepts of reorganization or reengineering within the provincial departments and educational institutions.

2.6 The area of educational, religious and cultural development activities which comprises of assisting provincial governors in improving their organization, work flow and human resources within the Provincial Office of Education ; cooperating with the provincial government and departments at the provincial level to improve the education, religion and culture ; resolving problems and carrying on projects that lack specific leaders and responsible entities ; promoting and creating opportunities for children, young adults and general public to have lifelong education according to their abilities ; cooperating with the department for the development of education, religion and culture within the regional office of education in advancing their respective goals ; cooperating with the department, educational institutions, community and private sectors in resolving problems and improving the educational systems to correspond with the changes at

hand ; inspiring the national identity ; campaigning for and promoting the educational system that improves political culture in the local province ; using merit system with teachers and educational officers; campaigning for and promoting the efforts in improving the social environment ; and, performing in accordance with the government policies.

2.7 The implementation of the tasks without direct governmental representation at the provincial level which includes promoting religion, arts and culture ; promoting private educational institutions ; promoting the tasks of the Teacher's Senate ; promoting athletic, fitness, boy and girl scout programs ; and, assisting the tasks of the committee for civil servant educators.

2.8 The tasks of the committee for education, religion and culture at the provincial level which encompasses supplying necessary information to the committee; assisting the committee to perform their tasks efficiently ; and, compiling thoughts and requirements of the Ministry of Education departments and forwarding them to the committee for consideration ; and being the committee's secretary.